३१३१। पंचभूतांचिये सांपडलों संदीं । घातलोंसे बंदीं अहंकारें ।।१।। ।।ध्रु।।। आपल्या आपण बांधविला गळा । नेणें चि निराळा असतां हो ।।ध्रु।। कासया हा सत्य लेखिला संसार । कां हे केले चार माझें माझें ।।२।। कां नाहीं शरण गेलों नारायणा । कां नाहीं वासना आवरिली ।।३।। विंढचित सुखाचा धरिला आढभळास । तेणें बहु नास केला पुढें ।।४।। तुका म्हणे आतां देह देऊं बळी । करूनि सांडूं होळी संचिताची ।।५।।

३१३२। देव जाले अवघे जन । माझे गुण दोष हारपले ।।१।। ।।ध्रु।।। बरवें जालें बरवें जालें । चित्त जालें महालाभें ।।ध्रु।। दर्पणीचें दुसरें भासे । परि तें असे एक तें ।।२।। तुका म्हणे सिंधुभेटी । उदका तुटी वाहाळासी ।।३।।

३१३३। बहु प्रकार गव्हाचे । जिव्हा नाचे आवडी ।।१।। ।।ध्रु।।। सरले परि आवडे नवी । सिंधु दावी तरंग ।।ध्रु।। घेतलें घ्यावें वेळोवेळां । माय बाळा न विसंबे ।।२।। तुका म्हणे रस राहिला वचनीं । तो चि पाडताळूनि सेवीतसें ।।३।।

३१३४। आम्हां सोइरे हरिजन । जनीं भाग्य निकंचन ।।१।। ।।ध्रु।।। ज्याच्या धैर्या नाहीं भंग । भाव एकविध रंग ।।ध्रु।। भुके तान्हे चित्तीं । सदा देव आठविती ।।२।। तुका म्हणे धन । ज्याचें निज नारायण ।।३।।

३१३५। म्हणवितों दास न करितां सेवा । लंडपणें देवा पोट भरीं ।।१।। ।।ध्रु।।। खोटें कोठें सरे तुझे पायांपाशीं । अंतर जाणसी पांडुरंगा ।।ध्रु।। आचरण खोटें आपणासी ठावें । लटिकें बोलावें दुसरें तें ।।२।। तुका म्हणे ऐसा आहें अपराधी । असो कृपानिधी तुम्हां ठावा ।।३।।

३१३६। जळालें तें बाह्य सोंग । अंतर व्यंग पडिलिया ।।१।। ।।ध्रु।।। कारण तें अंतरलें । वाइट भलें म्हणवितां ।।ध्रु।। तांतडीनें नासी । तांतडीनें च संतोषी ।।२।। तुका म्हणे धीर । नाहीं बुद्धि एक स्थिर ।।३।।

३१३७। चित्ताचें बांधलें जवळी ते वसे । प्रकाशीं प्रकाशे सर्वकाळ ।।१।। ।।ध्रु।।। अंतरीं वसावी उत्तम ते भेटी । होऊं कांहीं तुटी न सके चि ।।ध्रु।। ब्रम्हांड कवळे आठवणेसाटीं । धरावा तो पोटीं वाव बरा ।।२।। तुका म्हणे लाभ घरिचिया घरीं । प्रेमतंतु दोरी न तुटतां ।।३।।

३१३८। दुखवलें चित्त आजिच्या प्रसंगें । बहु पीडा जगें केली देवा ।।१।। ।।ध्रु।।। कधीं हा संबंध तोडिसी तें नेणें । आठवूनि मनें पाया असें ।।ध्रु।। आणिकांची येती अंतरा अंतरें । सुखदुःख बरेवाईट ती ।।२।। तुका म्हणे घडे एकांताचा वास । तरिच या नास संबंधाचा ।।३।।

३१३९। धनवंत एक बहिर अंधळे । शुभ्र कुष्ठ काळे भोग अंगीं ।।१।। ।।ध्रु।।। प्रारब्धाची गति न कळे विचित्र । आहे हातीं सूत्र विठोबाचे ।।ध्रु।। आणीकरोगांचीं

नांवें घेऊं किती । अखंड असती जडोनियां ।।२।। तुका म्हणे नष्ट संचिताचें दान । पावें खातां पण सुख नेदी ।।३।।

३१४०। भेदाभेदताळा न घडे घालितां । आठवा रे आतां नारायण ।।१।। ।।ध्रु।।। येणें एक केलें अवघें होय सांग । अच्युताच्या योगें नामें छंदें ।।ध्रु।। भोंवरे खळाळ चोर वाटा घेती । पावल मारिती सिबेपाशीं ।।२।। तुका म्हणे येथें भावेंविण पार । न पविजे सार हें चि आहे ।।३।।

३१४१। जे गाती अखंड विठ्ठलाचे गीत । त्यांचे पायीं चित्त ठेवीन मी ।।१।। ।।ध्रु।।। जयांसी आवडे विठ्ठलाचें नाम । ते माझे परम प्राणसखे ।।ध्रु।। जयांसी विठ्ठल आवडे लोचनीं । त्यांचें पायवणी स्वीकारीन ।।२।। विठ्ठलासी जिहीं दिला सर्व भाव । त्यांच्या पायीं ठाव मागईन ।।३।। तुका म्हणे रज होईन चरणींचा । म्हणविती त्यांच्या हरिचे दास ।।४।।

३१४२। काय तो विवाद असो भेदाभेद । साधा परमानंद एका भावें ।।१।। ।।ध्रु।।। निघोनि आयुष्य जातें हातोहात । विचारीं पां हित लवलाहीं ।।२।। तुका म्हणे भावभक्ति हे कारण । नागवी भूषण दंभ तो चि ।।३।।

३१४३। देवकीनंदनें । केलें आपुल्या चिंतनें ।।१।। ।।ध्रु।।। मज आपुलिया ऐसें । मना लावूनियां पिसें ।।ध्रु।। गोवळे गोपाळां । केलें लावूनियां चाळा ।।२।। तुका म्हणे संग । केला दुरि नव्हे मग ।।३।।

३१४४। माझिया जीवासी हे चि पैं विश्रांति । तुझे पाय चित्तीं पांडुरंगा ।।१।। ।।ध्रु।।। भांडवल गांठी आलें सपुरतें । समाधान चित्तें मानियेलें ।।ध्रु।। उदंड उच्चारें घातला पसरू । रूपावरी भरू आवडीचा ।।२।। तुका म्हणे मज भक्तीची आवडी । अभेदीं तांतडी नाही म्हूण ।।३।।

३१४५। एकविध आम्ही न धरूं पालट । न संडूं ते वाट सांपडली ।।१।। ।।ध्रु।।। म्हणवूनि केला पाहिले सांभाळ । माझें बुद्धीबळ पाय तुझे ।।ध्रु।। बहुत न कळे बोलतां प्रकार । अंतरा अंतर साक्ष असे ।।२।। तुका म्हणे आगा जीवींच्या जीवना । तूं चि नारायणा साक्षी माझा ।।३।।

३१४६। राहों ये चि ठायीं । माझा भाव तुझे पायीं ।।१।। ।।ध्रु।।। करीन नामाचें चिंतन । जाऊं नेदीं कोठें मन ।।ध्रु।। देईन ये रसीं । आतां बुडी सर्वविशीं ।।२।। तुका म्हणे देवा । साटी करोनियां जीवा ।।३।।

३१४७। तैसे नव्हों आम्ही विठ्ठलाचे दास । यावें आणिकांस काकुलती ।।१।। ।।ध्रु।।। स्वामिचिया सत्ता ठेंगणें सकळ । आला कळिकाळ हाताखालीं ।।ध्रु।। अंकिताचा असे आढभमान देवा । समपूर्नि हेवा असों पायीं ।।२।। तुका म्हणे आम्हां इच्छेचें खेळणें । कोड नारायणें पुरवावें ।।३।।

३१४८| मोक्ष देवापाशीं नाहीं । लटिक्या घाईं विळवतें ।।१।। ।।ध्रु।।। काय खरें न धरी शुद्धी । गेली बुद्धी भ्रमलें ।।ध्रु।। अहंकारास उरलें काई । पांचांठायीं हें वाटें ।।२।। तुका म्हणे कुंथे भारें । लटिकें खरें मानुनियां ।।३।।

३१४९| आपला तो एक देव करूनि घ्यावा । तेणेंविण जीवा सुख नव्हे ।।१।। ।।ध्रु।।। येर ती माइकें दुःखाचीं जनितीं । नाहीं आदिअंतीं अवसान ।।ध्रु।। आढवनाश करी आपुलिया ऐसें । लावीं मना पिसें गोविंदाच्या ।।२।। तुका म्हणे एका मरणें चि सरें । उत्तम चि उरे कीर्ति मागें ।।३।।

३१५०| आजिचें हें मज तुम्हीं कृपादान । दिलें संतजन मायबापीं ।।१।। ।।ध्रु।।। आलीं मुखावाटा अमृतवचनें । उत्तीर्ण तीं येणें नव्हे जन्में ।।२।। तुका म्हणे तुम्हीं उदार कृपाळ । शृंगारिलें बाळ कवतुकें ।।३।।

३१५१| स्तुती अथवा निंदा करावी देवाची । अधम तो वेची व्यर्थ वाणी ।।१।। ।।ध्रु।।। आइकोनि होती बहिर हे बोल । वेचूनि ते मोल नरका जाती ।।ध्रु।। इह लोकीं थुंका उडे तोंडावरी । करणें अघोरीं वास लागे ।।२।। तुका म्हणे माप वाचेऐसें निकें । भरलें नरकें निंदेसाटीं ।।३।।

३१५२| लोह कफ गारा सिद्ध हे सामुग्री । आढग्न टणत्कारी दिसों येतो ।।१।। ।।ध्रु।।। सांगावें तें काई सांगावें तें काई । चित्ता होय ठायीं अनुभव तो ।।ध्रु।। अन्नें सांगों येतो तृप्तीचा अनुभव । करूनि उपाव घेऊं हेवा ।।२।। तुका म्हणे मिळे जीवनीं जीवन । तेथें कोणा कोण नांव ठेवी ।।३।।

३१५३| बाळाचें जीवन । माता जाणें भूक तान ।।१।। ।।ध्रु।।। काय करूं विनवणी । असो मस्तक चरणीं ।।ध्रु।। ठेविलिये ठायीं । चित्त ठेवूनि असें पायीं ।।२।। करितों हे सेवा । चिंतन सर्वां ठायीं देवा ।।३।। न्यून तें चि पुरें । घ्यावें करोनि दातारें ।।४।। तुका म्हणे बुद्धि । अल्प असे अपराधी ।।५।।

३१५४| जाणतों समये । परि मत कामा नये ।।१।। ।।ध्रु।।। तुम्ही सांगावें तें बरें । देवा सकळ विचारें ।।ध्रु।। फुकाचिये पुसी । चिंता नाहीं होते ऐसी ।।२।। तुका म्हणे आहे । धर पाय मज साहे ।।३।।

३१५५| द्वारपाळ विनंती करी । उभे द्वारीं राउळा ।।१।। ।।ध्रु।।। आपुलिय शरणागता । वाहों चिंता नेदावी ।।ध्रु।। वचना या चित्त द्यावें । असो ठावें पायांसी ।।२।। तुका म्हणे कृपासिंधू । दीनबंधू केशवा ।।३।।

३१५६| दोहीं बाहीं आम्हां वास । असों कास घालूनि ।।१।। ।।ध्रु।।। बोल बोलों उभयतां । स्वामीसत्ता सेवेची ।।ध्रु।। एकसरें आज्ञा केली । असों चाली ते नीती ।।२।। तुका म्हणे जोहारितों । आहें होतों ते ठायीं ।।३।।

३१५७| ऐका जी देवा माझी विनवणी । मस्तक चरणीं ठेवीतसें ।।१।। ।।ध्रु।।।

सन्निध पातलों सांडूनियां शंका । सन्मुख चि एकाएकीं पुढें ।।ध्रु।। जाणविलें कोठें पावे पायांपाशीं । केली या जिवासी साटी म्हूण ।।२।। तुका म्हणे माझे हातीं द्या उद्धार । करीं करकर म्हणवूनि ।।३।।

३१५८। बैसलों तों कडियेवरी । नव्हें दुरी वेगळा ।।१।। ।।ध्रु।।। घडलें हें बहुवा दिसां । आतां इच्छा पुरवीन ।।ध्रु।। बहु होता जाला सीण । नाहीं क्षण विसांवा ।।२।। दुःखी केलें मीतूंपणें । जवळी नेणें होतें तें ।।३।। पाहात जे होतों वास । ते चि आस पुरविली ।।४।। तुका म्हणे मायबापा । झणी कोपा विठ्ठला ।।५।।

३१५९। तुझें नाम मुखी तयासी विपत्ति । आश्चर्य हें चित्तीं वाटतसे ।।१।। ।।ध्रु।।। काय जाणों काय होसील निजला । नेणों जी विठ्ठला मायबापा ।।ध्रु।। भवबंधनाचे तुटतील फांसे । तें कां येथें असे अव्हेरिलें ।।२।। तुका म्हणे माझें दचकलें मन । वाटे वांयांविण श्रम केला ।।३।।

३१६०। सेवकें करावें सांगितलें काम । सिक्याचा तो धर्म स्वामी राखे ।।१।। ।।ध्रु।।। काय देवा नेणों आलें गांढेपण । तुम्ही शक्तिहीन जाले दिसां ।।ध्रु।। विष्णुदास आम्ही निर्भर ज्याबळें । तें दिस या काळें अव्हेरिलें ।।२।। तुका म्हणे मूळ पाठवा लौकरी । विंढवा करूं हरी काय सांगा ।।३।।

३१६१। खेळतां न भ्यावें समर्थाच्या बाळें । तयाच्या सकळ सत्तेखालीं ।।१।। ।।ध्रु।।। तरी लेवविला शोभे अळंकार । नाहीं तरी भार मानाविण ।।ध्रु।। अवघी च दिशा असावी मोकळी । मायबाप बळी म्हणउढनि ।।२।। तुका म्हणे माझें ऐसें आहे देवा । म्हणऊनि सेवा समर्पिली ।।३।।

३१६२। निरंजनीं एकटवाणें । संग नेणें दुसरा ।।१।। ।।ध्रु।।। पाहा चाळविलें कैसें । लावुनि पिसें गोवळें ।।ध्रु।। लपलें अंगें अंग । दिला संग होता तो ।।२।। तुका म्हणे नव्हतें ठावें । जालें भावें वाटोळें ।।३।।

३१६३। नव्हती भेटी तों चि बरें । होतां चोरें नाडिलें ।।१।। ।।ध्रु।।। अवघियांचा केला झाडा । रिता वाडा खोंकर ।।ध्रु।। चिंतनाचें मूळ चित्त । नेलें वित्त हरूनि ।।२।। तुका म्हणे मूळा आलें । होतें केलें तैसें चि ।।३।।

३१६४। जये ठायीं आवडी ठेली । मज ते बोली न संडे ।।१।। ।।ध्रु।।। पुरवावें जीवींचें कोड । भेटी गोड तुज मज ।।ध्रु।। आणिलें तें येथवरी । रूप दुरी न करावें ।।२।। तुका म्हणे नारायणा । सेवाहीना धिंग वृत्ति ।।३।।

३१६५। सरलियाचा सोस मनीं । लाजोनियां राहिलों ।।१।। ।।ध्रु।।। आवडीनें बोलावितों । येथें तें तों लपावें ।।ध्रु।। माझें तें चि मज द्यावें । होतें भावें जोडिलें ।।२।। तुका म्हणे विश्वंभरा । आळीकरा बुझावा ।।३।।

३१६६। नाचावेंसें वाटे मना । छंद गुणा अधीन ।।१।। ।।ध्रु।।। चेष्टविलीं माझीं गात्रें

। सत्तासूत्रें हालती ।।ध्रु।। नामरूपें रंगा आलीं । ते चि चाली स्वभावें ।।२।। तुका म्हणे पांडुरंगे । अंग संगें कवळलिं ।।३।।

३१६७। खेळतों ते खेळ पायांच्या प्रसादें । नव्हती हीं छंदें नासिवंतें ।।१।। ।।ध्रु।।। माझा मायबाप उभा विटेवरी । कवतुकें करी कृपादान ।।ध्रु।। प्रसादाची वाणी वदे तीं उत्तरें । नाहीं मतांतरें जोडियेलीं ।।२।। तुका म्हणे रस वाढितिया अंगें । छाया पांडुरंगें केली वरी ।।३।।

३१६८। अखंड मुडतर । सासुरवास करकर ।।१।। ।।ध्रु।।। याची जाली बोळवण । आतां न देखों तो शीण ।।ध्रु।। बहुतांची दासी । तये घरीं सासुरवासी ।।२।। तुका म्हणे मुळें । खंड जाला एका वेळें ।।३।।

३१६९। अवघा भार वाटे देवा । संतसेवा न घडतां ।।१।। ।।ध्रु।।। कसोटी हे असे हातीं । सत्य भूतीं भगवंत ।।ध्रु।। चुकलोंसा दिसें पंथ । गेले संत तो ऐसा ।।२।। तुका म्हणे सोंग वांयां । कारण या अनुभवें ।।३।।

३१७०। आतां तुम्ही कृपावंत । साधु संत जिवलग ।।१।। ।।ध्रु।।। गोमटें तें करा माझें । भार ओझें तुम्हांसी ।।ध्रु।। वंचिलें तें पायांपाशीं । नाहीं यासी वेगळें ।।२।। तुका म्हणे सोडिल्या गांठी । दिली मिठी पायांसी ।।३।।

३१७१। सुख वाटे परी धर्म । धर्माधर्म न कळे ।।१।। ।।ध्रु।।। गायें नाचें एवढें जाणें । विठ्ठल म्हणे निर्लज्ज ।।ध्रु।। अवघें माझें एवढें धन । साधन ही सकळ ।।२।। तुका म्हणे पांयां पडें । तुमच्या कोडें संतांच्या ।।३।।

३१७२। धरिलीं जी होतीं चित्तीं । डोळां तों च दिसती ।।१।। ।।ध्रु।।। आलें आवडीस फळ । जालें कारण सकळ ।।ध्रु।। घेईन भातुकें । मागोनियां कवतुकें ।।२।। तुका म्हणे लाड । विठोबा पुरवील कोड ।।३।।

३१७३। बहुतां दिवसांची आजि जाली भेटी । जाली होती तुटी काळगती ।।१।। ।।ध्रु।।। येथें सावकाश घेईन ते धणी । गेली अडचणी उगवोनि ।।ध्रु।। बहु दुःख दिलें होतें घरीं कामें । वाढला हा श्रमें श्रम होता ।।२।। बहु दिस होता पडिला मारग । क्लेशाचा त्या त्याग आजि जाला ।।३।। बहु होती केली सोंगसंपादणी । लौकिकापासूनि निर्गमलें ।।४।। तुका म्हणे येथें जालें अवसान । परमानंदीं मन विसावलें ।।५।।

३१७४। पुत्र जाला चोर । मायबापा हर्ष थोर ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां काशासाटीं जोडी । हाट धाटे गुंडगे घडी ।।ध्रु।। ऐते अपाहार । आणूनियां भरी घर ।।२।। मानिली निश्चिंती । नरका जावया उभयतीं ।।३।। झोडाझोडगीचे पोटीं । फळें बीजें तीं करंटीं ।।४।। तुका म्हणे बेटया । भांडवल न लगे खटया ।।५।।

३१७५। एवढी अपकीर्ती । ऐकोनियां फजीती ।।१।। ।।ध्रु।।। जरि दाविल वदन ।

थुंका थुंका तो दुखोन ।।ध्रु।। काळमिचें जिणें । जीऊनियां राहे सुनें ।।२।। तुका म्हणे गुण । दरूषणें अपशकुन ।।३।।

३१७६। पुंडलिक भक्तराज । तेणें साधियेलें काज । वैकुंठींचें निज । परब्रम्ह आणिलें ।।१।। ।।ध्रु।।। पांडुरंग बाळमूर्ति । गाईगोपाळां संगती । येऊनियां प्रीति । उभें सम चि राहिलें ।।ध्रु।। एका आगळें अक्षरें । भूवैकुंठ चि दुसरें । म्हणविती येरें । परि ती ऐसीं नव्हेती ।।२।। पाप पंचक्रोशीमधीं । येऊं न सके चि कधीं । कैंची तेथें विधी । निषेधाची वसति ।।३।। पुराणें वदती ऐसें । चतुभुर्ज ती मानसें । सुदर्शनावरी वसे । रीग न घडे कल्पांतीं ।।४।। महाक्षेत्र हें पंढरी । अनुपम्य इची थोरी । धन्य धन्य वारकरी । तुका म्हणे तेथींचे ।।५।।

३१७७। देह मृत्याचें भातुकें । कळों आलें कवतुकें ।।१।। ।।ध्रु।।। काय मानियेलें सार । हें चि वाटतें आश्चर्य ।।ध्रु।। नानाभोगांचीं संचितें । करूनि ठेविलें आइतें ।।२।। तुका म्हणे कोडीं । उगवूं न सकती बापुडीं ।।३।।

३१७८। त्यागें भोग माझ्या येतील अंतरा । मग मी दातारा काय करूं ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां असो तुझे पायीं हें मोटळें । इंद्रियें सकळें काया मन ।।ध्रु।। सांडीमांडी विधिनिषेधाचा ठाव । न कळतां भाव जाइल वांयां ।।२।। तुका म्हणे आतां नको उजगरा । लपवीं दातारा अंगीं मज ।।३।।

३१७९। दावूनियां बंड । पुरे न करी तें भांड ।।१।। ।।ध्रु।।। जळो जळो तैसें जिणें । फटमरे लाजिरवाणें ।।ध्रु।। घेतलें तें सोंग । बरवें संपादावें सांग ।।२।। तुका म्हणे धीरें । देव नुपेक्षील खरें ।।३।।

३१८०। न पालटे जाती जीवाचिये साटीं । बाहे तें चि पोटीं दावी वरी ।।१।। ।।ध्रु।। अंतरीं सबाहीं सारिखा चि रंग । वीट आणि भंग नाहीं रसा ।।ध्रु।। घणाचिया घायें पोटीं शिरे हिरा । सांडूं नेणे धीरा आपुलिया ।।२।। तुका म्हणे कढे करावी शीतळ । ऐसें जातिबळ चंदनाचें ।।३।।

३१८१। दिली मान तरी नेघावी शत्रूची । शरण आलें त्यासी जतन जीवें ।।१।। ।।ध्रु।।। समर्थासी असे विचाराची आण । भलीं पापपुण्य विचारावें ।।ध्रु।। काकुळतीसाटीं सत्याचा विसर । पडिलें अंतर न पाहिजे ।।२।। तुका म्हणे यश कीर्ति आणि मान । करितां जतन देव जोडे ।।३।।

३१८२। विचारिलें आधीं आपुल्या मानसीं । वांचों येथें कैसीं कोण्या द्वारें ।।ध्रु।।। तंव जाला साह्य हृदयनिवासी । बुद्धि दिली ऐसी नास नाहीं ।।ध्रु।। उद्वेगाचे होतों पडिलों समुद्रीं । कोणे रीती तरी पाविजेल ।।२।। तुका म्हणे दुःखें आला आयुर्भाव । जाला बहु जीव कासावीस ।।३।।

३१८३। आपुलें वेचूनि खोडा घाली पाव । ऐसे जाय भाव हीनबुद्धि ते ।।१।।

।।ध्रु।।। विषयांच्या संगें आयुष्याचा नास । पडियेलें ओस स्वहिताचें ।।ध्रु।। भुलल्याचें अंग आपणा पारिखें । छंदा च सारिखें वर्त्ततसे ।।२।। तुका म्हणे दुःख उमटे परिणामीं । लंपटासी कामीं रतलिया ।।३।।

३१८४। केलें शकुनें प्रयाण । आतां मागें फिरे कोण ।।१।। ।।ध्रु।।। होय तैसें होय आतां । देह बळी काय चिंता ।।ध्रु।। पडिलें पालवीं । त्याचा धाक वाहे जीवीं ।।२।। तुका म्हणे जीणें । देवा काय हीनपणें ।।३।।

३१८५। आळणी ऐसें कळों आलें । त्यासी भलें मौन चि ।।१।। ।।ध्रु।।। नये कांहीं वेचूं वाणी । वेडे घाणीसांगातें ।।ध्रु।। वेगळें तें देहभावा । भ्रम जीवा माजिरा ।।२।। तुका म्हणे कवतुक केलें । विंढवा भलें दवडितां ।।३।।

३१८६। चित्ताचा चाळक । त्याचें उभय सूत्र एक ।।१।। ।।ध्रु।।। नाचवितें नानाछंदें । सुखें आपुल्या विनोदें ।।ध्रु।। चंद्र कमळणी । नाहीं धाडीत सांगोनि ।।२।। तुका म्हणे उठी । लोह चुंबकाचे दृष्टी ।।३।।

३१८७। करितां तडातोडी । वत्सा माते सोई ओढी ।।१।। ।।ध्रु।।। करित्याचा आग्रह उरे । एक एकासाटीं झुरे ।।ध्रु।। भुके इच्छी अन्न । तें ही त्यासाटीं निर्माण ।।२।। तुका म्हणे जाती । एक एकाचिये चित्तीं ।।३।।

३१८८। निघालें दिवाळें । जालें देवाचें वाटोळें ।।१।। ।।ध्रु।।। आता वेचूं नये वाणी । विचारावें मनिच्या मनीं ।।ध्रु।। गुंडाळलिीं पोतीं । भीतरी लावियेली वाती ।।२।। तुका म्हणे करा । ऐसा राहे माजी घरा ।।३।।

३१८९। तीथार्चिये पंथें चाले तो निदैव । पाविजेतो ठाव अंतराय ।।१।। ।।ध्रु।।। म्हणऊनि भलें निश्चळ चि स्थळीं । मनाचिये मुळीं बैसोनियां ।।ध्रु।। संकल्पारूढ तें प्रारब्धें चि जिणें । कार्य चि कारणें वाढतसें ।।२।। तुका म्हणे कामा नाहीं एक मुख । जिरवितां सुख होतें पोटीं ।।३।।

३१९०। क्षणक्षणा हा चि करावा विचार । तरावया पार भवसिंधु ।।१।। ।।ध्रु।।। नाशिवंत देह जाणार सकळ । आयुष्य खातो काळ सावधान ।।ध्रु।। संतसमागमीं धरूनि आवडी । करावी तांतडी परमार्थी ।।२।। तुका म्हणे यहलोकींच्या वेव्हारें । नये डोळे धुरें भरूनि राहों ।।३।।

३१९१। कोणाशीं विचार करावा सेवटीं । एवढया लाभें तुटी जाल्या तरे ।।१।। ।।ध्रु।।। सांभाळतिो शूर आला घावडाव । पुढें दिला पाव न करी मागें ।।ध्रु।। घात तो या नांवें येथें अंतराय । अंतरल्या पाय गोविंदाचे ।।२।। तुका म्हणे गडसंदीचा हा ठाव । केला तो उपाव कार्या येतो ।।३।।

३१९२। असा जी सोंवळे । आहां तैसे चि निराळे ।।१।। ।।ध्रु।।। आम्हीं नयों तुमच्या वाटा । काय लटिका चि ताठा ।।ध्रु।। चिंतन चि पुरे । काय सलगी सवें धुरे ।।२।।

तुका म्हणे देवा । नका नावडे ते सेवा ।।३।।

३१९३। अहंकार तो नासा भेद । जगीं निंद्य ओंवळा ।।१।। ।।ध्रु।।। नातळे तो धन्य यासी । जाला वंशीं दीपक ।।ध्रु।। करवितो आत्महत्या । नेदी सत्या आतळों ।।२।। तुका म्हणे गुरूगुरी । माथां थोरी धरोनि ।।३।।

३१९४। इच्छिलें ते शकुनवंती । होय देती तात्काळ ।।१।। ।।ध्रु।।। क्षीरा नीरा निवाड करी । वरवरी विठ्ठल ।।ध्रु।। भाग्यविण कैचें फळ । अंतर मळमूत्राचें ।।२।। तुका म्हणे संचित कुडें । तें बापुडें करीतसे ।।३।।

३१९५। काशासाटीं आम्ही जाळलिा संसार । न करा विचार ऐसा देवा ।।१।। ।।ध्रु।।। कैसें नेणों तुम्हां करवतें उदास । माझा प्रेमरस भंगावया ।।ध्रु।। समपूर्नि ठेलों देह हा सकळ । धरितां विटाळ न लजा माझा ।।२।। तुका म्हणे अवघी मोकलूनि आस । फिरतों उदास कोणासाटीं ।।३।।

३१९६। नाहीं तुम्हां कांहीं लाविलें मागणें । कांटाळयाच्या भेणें त्रासलेती ।।१।। ।।ध्रु।।। एखादिये परी टाळावीं करकर । हा नका विचार देखों कांहीं ।।ध्रु।। पायांच्या वियोगें प्राणासवसाटी । नेघेवेसी तुटी जाली आतां ।।२।। तुका म्हणे तुम्हां मागणें तें आतां । हें चि कृपावंत चरणीं वास ।।३।।

३१९७। जग अमंगळ । लागे देखतां विटाळ ।।१।। ।।ध्रु।।। धर्म भूतांची ते दया । सत्य कारण ऐसीया ।।ध्रु।। नव्हे माझें मत । साक्षी करूनि सांगें संत ।।२।। तुका म्हणे जीवें । दावी उमटूनि अनुभवें ।।३।।

३१९८। दंड अन्यायाच्या माथां । देखोनि करावा सर्वथा ।।१।। ।।ध्रु।।। नये उगे बहुतां घाटूं । सिसें सोनियांत आटूं ।।ध्रु।। पापपुण्यासाटीं । नीत केली सत्ता खोटी ।।२।। तुका म्हणे देवा । दोष कोणाचा तो दावा ।।३।।

३१९९। आम्ही पापी तूं पाचन । हें तों पूर्वापार जाण ।।१।। ।।ध्रु।।। नवें करूं नये जुनें । सांभाळावें ज्यानें तेणें ।।ध्रु।। राखावा तो ठाव । मिरासी करोनि उपाव ।।२।। वादें मारी हाका । देवा आइकावी तुका ।।३।।

३२००। पाडावी ते बरी । गांठी धुरेसवें खरी ।।१।। ।।ध्रु।।। नये मरों लंडीपणें । काय बापुडे तें जिणें ।।ध्रु।। लुटावें भांडार । तरी जया नाहीं पार ।।२।। तुका म्हणे नावें । कीर्ती आगळीनें ज्यावें ।।३।।

३२०१। भजनें चि जालें । मग जीवाचे काय आलें ।।१।। ।।ध्रु।।। येऊं नेदावी पुढती । आड भयाची ते जाती ।।ध्रु।। करितां सरोबरी । कांहीं न ठेवावी उरी ।।२।। तुका म्हणे शूर । व्हावे धुरेसीं च धुर ।।३।।

३२०२। जन्मांतरीं शुद्ध नाहीं आचरण । यालागीं चरण अंतरले ।।१।। ।।ध्रु।।। वोडवलें संचित येणें जन्में पाहतां । आतां पंढरिनाथा कृपा करीं ।।ध्रु।। पतितपावन

ब्रिद साच करीं देवा । यालागीं कुढावा करीं माझा ।।२।। अपराधी पातकी दुष्ट दुराचारी । आहाळलों भारी संवसारें ।।३।। कामक्रोध आदि कल्पनेच्या त्रासें । तुज न पवें ऐसें जालें देवा ।।४।। हा ना तोसा ठाव जाला पांडुरंगा । नये चि उपेगा काय करूं ।।५।। आपुलिया नांवा धांवणिया धांवें । लवकरी यावें तुका म्हणे ।।६।।

३२०३। प्रथमभेटी आळिंगण । मग चरण वंदावे ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसा माझा भोळा बाप । हरी ताप कवळोनि ।।ध्रु।। न सांगतां सीण भाग । पांडुरंग जाणतसे ।।२।। तुका म्हणे कृपावंतें । द्यावें भातें न मागतां ।।३।।

३२०४। वचनाचा अनुभव हातीं । बोलविती देव मज ।।१।। ।।ध्रु।।। परि हें न कळे अभाविकां । जडलोकां जिवांसी ।।ध्रु।। अश्रुत हे प्रसादिक । कृपा भीक स्वामीची ।।२।। तुका म्हणे वरावरी । जातों तरी सांगत ।।३।।

३२०५। कां रे तुम्हीं ठेवा बहुतां निमित्तें । माझिया संचितें वोडवलें ।।१।। ।।ध्रु।।। भक्तिप्रेमगोडी बैसली जिव्हारीं । आनंद अंतरीं येणें झाला ।।ध्रु।। पुसिलें पडळ तिमिर विठ्ठलें । जग चि भरलें ब्रम्हानंदें ।।२।। तुका म्हणे केलों कामनेवेगळा । आवडी गोपाळावरी वसे ।।३।।

३२०६। आसन शयन भोजन गोविंदें । भरलें आनंदें त्रिभुवन ।।१।। ।।ध्रु।।। अवघियां केली काळें तडातोडी । अवसर घडी पुरों नये ।।ध्रु।। वांटणी घातले शरीराचे भाग । दुजियाचा लाग खंडियेला ।।२।। आवडीच्या आलें आहारासी रूप । पृथक संकल्प मावळले ।।३।। काम तरी क्रोध बुद्धि मन नासे । भ्रमाचे वोळसे गिळिले शांती ।।४।। तुका म्हणे मना श्रीरंगाचा रंग । बैसला अभंग एकविध ।।५।।

३२०७। ज्वरल्यासी काढा औषध पाचन । मूढां नारायण स्मरवितो ।।१।। ।।ध्रु।।। भवव्याधि येणें तुटेल रोकडी । करूनियां झाडी निश्चयेसी ।।ध्रु।। आणिकां उपायां अनुपान कठिण । भाग्यें बरें सीण शीघ्रवत ।।२।। तुका म्हणे केला उघडा पसारा । भाग्य आलें घरा दारावरी ।।३।।

३२०८। जपाचें निमित्त झोपेचा पसरू । देहाचा विसरू पाडूनियां ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसीं ती भजनें अमंगळवाणी । सोंगसंपादणी बहुरूप्याची ।।ध्रु।। सेवेसी विकिलें लोभाचिये आसे । तया कोठें असे उरला देव ।।२।। तुका म्हणे मानदंभ जया चित्तीं । तयाची फजीती करूं आम्ही ।।३।।

३२०९। परद्रव्य परकांता । नाताळे जयाचिया चित्ता । आणि कमीर् तो तत्वता । बांधला न वजाय ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसा अनुभव रोकडा । विश्वासीतो जीवा जोडा । एकांत त्या पुढां । अवघा करी उकल ।।ध्रु।। सकट आंबलें तें अन्न । शोधी तें चि मद्यपान । विषमानें भिन्न । केलें शुद्धाशुद्ध ।।२।। तुका म्हणे नित । बरवें अनुभवें उचित । तरी काय हित । मोलें घ्यावें लागतें ।।३।।

३२१०| भूक पोटापुरती । तृष्णा भरवी वाखती । करवी फजीती । हांवें भार वाढला ||१|| ||ध्रु||| कुळकिसी लांस फांस । डोई दाढी बोडवी दोष । आढवहितनाश । करवी जतन चुकतां ||ध्रु|| विधिसेवनें विहितें । कार्यकारणापुरतें । न बाटे जो चित्तें । अधमांच्या तो त्यागी ||२|| आज्ञापालणें ते सेवा । भय धरोनियां जीवा । तुका म्हणे ठेवा । ठेविला तो जतन ||३||

३२११| कळे न कळे त्या धर्म । ऐका सांगतों रे वर्म । माझ्या विठोबाचें नाम । अटाहासें उच्चारा ||१|| ||ध्रु||| तो या दाखवील वाटा । तया पाहिजे त्या नीटा । कृपावंत मोटा । पाहिजे तो कळवळा ||ध्रु|| पुसतां चुका होतो वाटा । सवें बोळावा गोमटा । मोडों नेदी कांटा । घेऊं सांटा चोरासी ||२|| तुका म्हणे मोल । न लगे द्यावें वेचावे बोल । विठ्ठल विठ्ठल । ऐसा छंद मनासी ||३||

३२१२| तरी कां वोळगणे । राजद्वारीं होते सुने ||१|| ||ध्रु||| अंगीं दावुनि निष्कामता । पोकळ पोकळी ते वृथा ||ध्रु|| कासया मोकळ । भोंवतें शिष्यांचें गाबाळ ||२|| तुका म्हणे ढाळे । बाहेर गुदे तें निराळें ||३||

३२१३| हरिच्या दासां सोपें वर्म । सर्व धर्म पाउलें ||१|| ||ध्रु||| कडिये देव बाहेर खांदी । वैष्णव मांदी क्रीडेसी ||ध्रु|| सरती येणें आटाआटी । नाहीं तुटी लाभाची ||२|| तुका म्हणे समाधान । सदा मन आमुचें ||३||

३२१४| भूतांचिये नांदे जीवीं । गोवासी च सकळां ||१|| ||ध्रु||| क्षणक्षणां जागा ठायीं । दृढ पायीं विश्वास ||ध्रु|| दावुनियां सोंग दुजें । अंतर बीजें वसतसें ||२|| तुका म्हणे जाणे धने । धरी तें वर्म चिंतन ||३||

३२१५| संत आले घरा । तों मी अभागी दातारा ||१|| ||ध्रु||| कासयानें पूजा करूं । चरण हृदयीं च धरूं ||ध्रु|| काया कुरवंडी । करून ओंवाळून सांडी ||२|| तुका म्हणे भावें । हात जोडीं असो ठावें ||३||

३२१६| भेद तुटलियावरी । आम्ही तुमचीं च हो हरी ||१|| ||ध्रु||| आतां पाळावे पाळावे । आम्हां लडिवाळांचे लळे ||ध्रु|| आणिकांची देवा । नाहीं जाणत चि सेवा ||२|| तुका म्हणे हेवा । माझा हेत पायीं देवा ||३||

३२१७| आमुची विश्रांति । तुमचे चरण कमळापती ||१|| ||ध्रु||| पुढती पुढती नमन । घालूंनियां लोटांगण ||ध्रु|| हें चि एक जाणें । काया वाचा आणि मनें ||२|| नीच जनालोकां । तळलि पायेरीस तुका ||३||

३२१८| विनवितों सेवटीं । आहे तैसें माझे पोटीं ||१|| ||ध्रु||| कंठीं राहावें राहावें । हें चि मागतसें भावें ||ध्रु|| पुरली वासना । येणें होइल नारायणा ||२|| तुका म्हणे जो देहाडा । तो चि वणीर्न पवाडा ||३||

३२१९| आवडीची सलगी पूजा । विषम दुजा भाव तो ||१|| ||ध्रु||| ऐसीं उफराटीं

वर्मे । कळों भ्रमें न येती ।।ध्रु।। न लगे समाधान मोल । रूचती बोल प्रीतीचे ।।२।। तुका म्हणे एका जीवें । सूत्र व्हावें गुंतलें ।।३।।

३२२०। बाळ माते लाते वरी । मारी तेणें संतोषे ।।१।। ।।ध्रु।।। सुख वसे चित्ता अंगीं । तें हें रंगीं मिळालें ।।ध्रु।। भक्षी त्याचा जीवामाग । आला भाग तो बरा ।।२।। तुका म्हणे ऋणानुबंधें । सांगें सुदें सकळां ।।३।।

३२२१। शिजल्यावरी जाळ । वांयां जायाचें तें मूळ ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसा वारावा तो श्रम । आढतशर्यी नाहीं काम ।।ध्रु।। सांभाळावें वर्म । उचिताच्या काळें धर्म ।।२।। तुका म्हणे कळे । ऐसें कारणाचे वेळे ।।३।।

३२२२। उभा ऐल थडी । तेणें घालूं नये उडी ।।१।। ।।ध्रु।।। पुढें गेल्याचे उपाय । करावे ते केले काय ।।ध्रु।। दिसतें आहारीं । नये जाऊं ऐशावरी ।।२।। अळसाची धाडी । तुका म्हणे बहु नाडी ।।३।।

३२२३। शक्ती द्याव्या देवा । नाहीं पार्थिवांची सेवा ।।१।। ।।ध्रु।।। मुख्य आहे ऐसा धर्म । जाणते हो जाणा वर्म ।।ध्रु।। मना पोटीं देव । जाणे जैसा तैसा भाव ।।२।। तुका म्हणे सोसें । लागे लाविल्याचें पिसें ।।३।।

३२२४। कार्य चि कारण । तृष्णा पावविते सीण ।।१।। ।।ध्रु।।। काय करूनि ऐसा संग । सोसें चि तूं पांडुरंग ।।ध्रु।। रूपीं नाहीं गोडी । हांवें हांवें ऊर फोडी ।।२।। तुका म्हणे पडे भारी । ऐशा वरदळाचे थोरी ।।३।।

३२२५। संसाराच्या नांवें घालूनियां शून्य । वाढता हा पुण्य केला धर्म ।।१।। ।।ध्रु।।। हरिभजनें हें धवळलिं जग । चुकविला लाग कळकिळाचा ।।ध्रु।। कोणां ही नलगे साधनांचा पांग । करणें केला त्याग देहबुद्धी ।।२।। तुका म्हणे सुख समाधि हरिकथा । नेणे भवव्यथा गाईल तो ।।३।।

३२२६। विश्वासिया नाहीं लागत सायास । रंग अनायासें अंगा येतो ।।१।। ।।ध्रु।।। लेंकराच्या हातें घास मागे माता । वोरसोनि चित्ता सुख पावे ।।ध्रु।। गौरव त्या मानी आरूषा वचनीं । भूषण ते वाणी मिरवावी ।।२।। तुका म्हणे आहे सकळ ही साक्षी । माझा कईं पक्षी पांडुरंग ।।३।।

३२२७। वैभवाचे धणी सकळां शरणागत । सत्यभावें चित्त आढर्पलें तें ।।१।। ।।ध्रु।।। नेदी उरों देव आपणावेगळें । भावाचिया बळें ठायाठाव ।।ध्रु।। जाणोनि नेणोनि अंगा आली दशा । मग होय इच्छा आपणच ।।२।। तुका म्हणे बरें धाकटयाचें जिणें । माता स्तनपनें वाढवितें ।।३।।

३२२८। कईं ऐसी दशा येइल माझ्या अंगा । चित्त पांडुरंगा झुरतसे ।।१।। ।।ध्रु।।। नाठवुनि देह पायांचें चिंतन । अवसान तें क्षण नाहीं मधीं ।।ध्रु।। काय ऐसा पात्र होईन लाभासी । नेणों हृषीकेशी तुष्टईल ।।२।। तुका म्हणे धन्य मानीन संचित ।

घेईन तें नित्य प्रेमसुख ।।३।।

३२२९। नाहीं वागवीत जाणिवेचें ओझें । स्वामिसेवा काज निर्धारू हा ।।१।। ।।ध्रु।।। आज्ञा ते प्रमाण हा मनीं निर्धार । येणें फिटे भार निश्चयेसी ।।ध्रु।। आळीकरें आम्ही एकविध चित्तें । तेसें होऊं येतें मायबापें ।।२।। तुका म्हणे माझी ये जातीची सेवा । घातलासे देवावरी भार ।।३।।

३२३०। काय नाहीं माझे अंतरीं वसति । व्यापक हा भूतीं सकळां नांदे ।।१।। ।।ध्रु।।। चित्तासी प्रसाद होईल चळण । तें चि तें वळण मनासही ।।ध्रु।। सर्व शक्ति जीवीं राहिल्या कुंटित । नाहीं केलें होत आपुलें तें ।।२।। तुका म्हणे दोरी खांब सूत्र्या हातीं । नाचवी नाचती जडें तैसीं ।।३।।

३२३१। देवाचें निर्माल्य कोण शिवे हातीं । संकल्पासी होती विकल्प ते ।।१।। ।।ध्रु।।। वाहिलें देह हें देवा एकसरें । होईल तें बरें तेणें द्वारें ।।ध्रु।। होता भार त्याची निवडली खंती । येथें आतां रिती साटवण ।।२।। तुका म्हणे इच्छे पावविले कष्ट । म्हणऊनि नष्ट दुरावली ।।३।।

३२३२। देव तीर्थ येर दिसे जया ओस । तोचि तया दोष जाणतिया ।।१।। ।।ध्रु।।। तया बरें फावे देवा चुकवितां । संचिताची सत्ता अंतराय ।।ध्रु।। शुद्धाशुद्धठाव पापपुण्यबीज । पाववील दुजे फळभोग ।।२।। तुका म्हणे विश्वंभराऐसें वर्म । चुकविल्या धर्म अवघें मिथ्या ।।३।।

३२३३। काय करूं सांगतां ही न कळे वर्म । उपस्थित भ्रम उपजवितो ।।१।। ।।ध्रु।।। मन आधीं ज्याचें आलें होइल हातां । तयावरी सत्ता केली चाले ।।ध्रु।। अभुकेचे अंगीं चवी ना सवाद । मिथ्या ऐसा वाद दुराग्रह ।।२।। तुका म्हणे आप राखावें आपणा । संकोचों चि कोणा नये आतां ।।३।।

३२३४। अमृत अव्हेरें उचळलें जातां । विष आर्त्तभूतां आवश्यक ।।१।। ।।ध्रु।।। आदरासी मोल नये लावूं केजें । धीर शुद्धबीजें गोमटा तो ।।ध्रु।।। खर्यािचिये अंगीं आपणाचि चाली । लावणी लाविली काय लागे ।।२।। तुका म्हणे चाडे करा वेवसाव । आम्हांसी तो वाव धीर आहे ।।३।।

३२३५। अनुभवाचे रस देऊं आर्त्तभूतां । सोडूं चोजवितां पुढें पोतीं ।।१।। ।।ध्रु।।। देवाचा प्रसाद रत्नाच्या ओवणी । शोभतील गुणीं आपुलिया ।।ध्रु।। आधीं भाव सार शुद्ध ते भूमिका । बीज आणि पिका चिंता नाहीं ।।२।। तुका म्हणे ज्याचें नाम गुणवंत । तें नाहीं लागत पसरावें ।।३।।

३२३६। काय मज एवढा भार । हे वेव्हार चालवाया ।।१।। ।।ध्रु।।। उकल तो जाणे धणी । मज भोजनीं कारण ।।ध्रु।। चिंता ज्याची तया शिरीं । लेंकरीं तें खेळावें ।।२।। तुका म्हणे सेवट झाला । देव या बोला भोगिता ।।३।।

३२३७। न गमे न गमे न गमे हरिविण । न गमे न गमे न गमे मेळवा शाम कोणी गे ।।१।। ।।ध्रु।।। तळमळ करी तैसा जीव जळाविण मासा । दिसती दिशा ओसा वो ।।ध्रु।। नाठवे भूक तान विकळ जालें मन । घडी जाय प्रमाण जुगा एकी वो ।।२।। जरी तुम्ही नोळखा सांगतें ऐका । तुकयाबंधूचा सखा जगजीवन ।।३।।

३२३८। विठ्ठला रे तुझे वर्णितां गुणवाद । विठ्ठला रे दग्ध जालीं पापें ।।१।। ।।ध्रु।।। विठ्ठला रे तुझें पाहातां श्रीमुख । विठ्ठला रे सुख जालें नयना ।।ध्रु।। विठ्ठला रे तुज देतां आलिंगन । विठ्ठला तनमन निवाल्या बाह्या ।।२।। विठ्ठला रे तुझी ऐकतां कीर्ति । विठ्ठल हे विश्रांति पावले स्मरणें ।।३।। विठ्ठला रे तुकयाबंधु म्हणे देहभाव । विठ्ठला जीवीं पाव धरितां गेला ।।४।।

३२३९। एकांतीं लोकांतीं करूं गदारोळ । लेश तो ही मळ नाहीं येथें ।।१।। ।।ध्रु।।। घ्यावें द्यावें आम्हीं आपुलिया सत्ता । न देखों पुसता दुजा कोणी ।।ध्रु।। भांडाराची किली माझे हातीं आहे । पाहिजे तो पाहें वान येथें ।।२।। तुका म्हणे आम्हां विश्वासाच्या बळें । ठेविलें मोकळें देवें येथें ।।३।।

३२४०। स्मराणाचे वेळे । व्हावें सावध न कळे ।।१।। ।।ध्रु।।। पडिलों विषयांचे ओढीं । कोणीं न दिसेसें काढी ।।ध्रु।। भांडवल माझें । वेच जालें भूमी ओझें ।।२।। तुका म्हणे कळे । तूं चि धावें ऐसे वेळे ।।३।।

३२४१। पाहा हो देवा कैसे जन । भिन्न भिन्न संचितें ।।१।। ।।ध्रु।।। एक नाहीं एका ऐसे । दावी कैसे शुद्ध हीन ।।ध्रु।। पंचभूतें एकी रसी । सूत्रें कैसीं खेळवी ।।२।। तुका म्हणे जे जे आती । तैसी स्थिति येतसे ।।३।।

३२४२। कोणाचिया न पडों छंदा । गोविंदासी आळवूं ।।१।। ।।ध्रु।।। बहुतांचीं बहु मतें । अवघे रिते पोकळ ।।ध्रु।। घटापटा ढवळी मन । होय सीण न करूं तें ।।२।। तुका म्हणे पांडुरंग । भरूं भाग आला तो ।।३।।

३२४३। एकवेळ करीं या दुःखावेगळें । दुरिताचें जाळें उगवूनि ।।१।। ।।ध्रु।।। आठवीन पाय हा माझा नवस । रात्री ही दिवस पांडुरंगा ।।ध्रु।। बहु दुरवरी भोगविलें भोगा । आतां पांडुरंगा सोडवावें ।।२।। तुका म्हणे काया करीन कुरवंडी । ओंवाळूनि सांडीं मस्तक हें ।।३।।

३२४४। आणीक म्यां कोणा यावें काकुळती । कोण कामा येती अंतकाळीं ।।१।। ।।ध्रु।।। तूं वो माझी सखी होसी पांडुरंगे । लवकरी ये गे वाट पाहें ।।ध्रु।। काया वाचा मनें हें चि काम करीं । पाउलें गोजिरीं चिंतीतसें ।।२।। तुका म्हणे माझी पुरवीं हे आस । घालीं ब्रम्हरस भोजन हें ।।३।।

३२४५। आम्हांसी सकळ । तुझ्या नामाचें चि बळ ।।१।। ।।ध्रु।।। करूं अमृताचें पान । दुजें नेणों कांहीं आन ।।ध्रु।। जयाचा जो भोग । सुख दुःख पीडा रोग ।।२।।

तुका म्हणे देवा । तुझे पायीं माझा हेवा ।।३।।

३२४६। आर्त माझ्या बहु पोटीं । व्हावी भेटी पायांशी ।।१।। ।।ध्रु।।। यासी तुम्ही कृपावंत । माझी चिंता असों द्या ।।ध्रु।। तळमळ करी चित्त । अखंडित वियोगें ।।२।। तुका म्हणे पंढरिनाथा । जाणें वेथा अंतरिंची ।।३।।

३२४७। बहु जन्मांतरें फेरे । केले येरे सोडवीं ।।१।। ।।ध्रु।।। आळवितों करूणाकरे । विश्वंभरे दयाळे ।।ध्रु।। वाहवतों मायापुरीं । येथें करीं कुढावा ।।२।। तुका म्हणे दुजा कोण । ऐसा सीण निवारी ।।३।।

३२४८। कराल तें काय नव्हे जी विठ्ठला । चित्त द्यावें बोला बोबडिया ।।१।। ।।ध्रु।।। सोडवूनि घ्यावें काळचक्रा हातीं । बहुत विपत्ती भोगविल्या ।।ध्रु।। ज्यालें जीवों नेदी मारिलें चि मरे । प्रारब्ध तें उरे मागुतालें ।।२।। तुका म्हणे दुजा खुंटला उपाय । म्हणउढनि पाय आठविले ।।३।।

३२४९। डौरलों भक्तिसुखें । सेवूं अमृत हें मुखें ।।१।। ।।ध्रु।।। संतसंगें सारूं काळ । प्रेमाचा कल्लोळ ।।ध्रु।। ब्रम्हादिकांसी शिराणी । तो हा आंनद मेदिनी ।।२।। नाहीं वैकुंठींचा पांग । धांवे कथे पांडुरंग ।।३।। मुक्त व्हावें काशासाटीं । कैची येणें रसें भेटी ।।४।। तुका म्हणे गोड । हें चि पुरे माझें कोड ।।५।।

३२५०। फोडिलें भांडारें । माप घेऊनियां खरें ।।१।। ।।ध्रु।।। केली हरिनामाची वरो । मागितलें आतां सरो ।।ध्रु।। देशांत सुकाळ । जाला हारपला काळ ।।२।। घ्यावें धणीवरी । तुका म्हणे लाहान थोरीं ।।३।।

३२५१। आनंदाचे डोहीं आनंदतरंग । आनंद चि अंग आनंदाचें ।।१।। ।।ध्रु।।। काय सांगों जालें कांहींचियाबाही । पुढें चाली नाहीं आवडीनें ।।ध्रु।। गर्भाचे आवडी मातेचा डोहळा । तेथींचा जिव्हाळा तेथें बिंबे ।।२।। तुका म्हणे तैसा ओतलासे ठसा । अनुभव सरिसा मुखा आला ।।३।।

३२५२। म्हणऊनि धरिले पाय । अवो माय विठ्ठले ।।१।। ।।ध्रु।।। आपुलें चि करूनि घ्यावें । आश्वासावें ना भीसें ।।ध्रु।। वाढली ते तळमळ चित्ता । शम आतां करावी ।।२।। तुका म्हणे जीवीं वसे । मज नसे वेगळी ।।३।।

३२५३। कल्याण या आशीर्वादें । जाती द्वंद्वें नासोनि ।।१।। ।।ध्रु।।। आश्वासिलें नारायणें । प्रेमदानें अंतरिंच्या ।।ध्रु।। गेली निवारोनि आतां । सकळ चिंता यावरि ।।२।। तुका म्हणे गातां गीत । आलें हित सामोरें ।।३।।

३२५४। हरिनामवेली पावली विस्तार । फळीं पुष्पीं भार वोल्हवली ।।१।। ।।ध्रु।।। तेथें माझ्या मना होईं पक्षिराज । साधावया काज तृप्तीचें या ।।ध्रु।। मुळींचिया बीजें दाखविली गोडी । लवकर चि जोडी जालियाची ।।२।। तुका म्हणे क्षणक्षणां जातो काळ । गोडी ते रसाळ अंतरेल ।।३।।

३२५५| बरवें ऐसें आलें मना | नारायणा या काळें ||१|| ||ध्रु||| देव आम्हा प्राणसखा | जालें दुःखा खंडण ||ध्रु|| जन्मांतरिच्या पुण्यरासी | होत्या त्यांसी फळ आलें ||२|| तुका म्हणे निजठेवा | होईल देवा लाधलों ||३||

३२५६| जरि हे आड यती लाज | कैसें काज साधतें ||१|| ||ध्रु||| करणें केलें उठाउठी | पायीं मिठी घातली ||ध्रु|| समर्पिला जीव भाव | धरिला भाव अखंड ||२|| तुका म्हणे आड कांहीं | काळ नाहीं घातला ||३||

३२५७| पात्र शुद्ध चित्त ग्वाही | न लगे कांहीं सांगणें ||१|| ||ध्रु||| शूर तरी सत्य चि व्हावें | साटी जीवें करूनि ||ध्रु|| अमुप च सुखमान | स्वामी जन मानावें ||२|| तुका म्हणे जैसी वाणी | तैसे मनीं परिपाक ||३||

३२५८| प्रगटलें ज्ञान | नारायण भूतीं तें ||१|| ||ध्रु||| अनुभव च घेऊं व्हावा | विनंती देवा करूनियां ||ध्रु|| देखोवेखीं वदे वाणी | पडिल्या कानीं प्रमाणें ||२|| तुका म्हणे योगक्षेम | घडे तें वर्म साधावे ||३||

३२५९| मुख्य आधीं विषयत्याग | विधिभाग पाळणें ||१|| ||ध्रु||| मन पावे समाधान | हें चि दान देवाचें ||ध्रु|| उदासीन वृत्ति देहीं | चाड नाहीं पाळणें ||२|| तुका म्हणे नाहीं भय | सम सोय विषमाची ||३||

३२६०| आतां हें चि सार हें चि सार | मूळबीज रे आइका ||१|| ||ध्रु||| आवडीनें आवडी उरे | जें ज्या झुरे तें त्यासी ||ध्रु|| प्रेमाचिया सूत्रदोरी | नाहीं उरी उरवी ||२|| तुका म्हणे चिंतन बरें | आहे खरें खर्यिपें ||३||

३२६१| केला तैसा अंगीकार | माझा भार चालवीं ||१|| ||ध्रु||| होऊं अंतराय बुद्धी | कृपानिधी नेदावी ||ध्रु|| आम्ही तरी जड जीव | कैंचा भाव पुरता ||२|| अनन्यभावें घ्यावी सेवा | आम्हां देवा घडेसी ||३|| तुम्हीं आम्ही शरणागतें | कृपावंतें रक्षीजे ||४|| तुका म्हणे भाकूं कींव | असों जीव जड आम्ही ||५||

३२६२| सोसें बहुगर्भवासीं | मेलों असों उपवासीं | नाहीं सखीं ऐसीं | तेथें कोणी भेटलीं ||१|| ||ध्रु||| करीं करीं रे स्वहित | देह तंव हे आढनत्य | नाहीं दिलें चित्त | सोडवूं मोहापासोनि ||ध्रु|| पाळी तोंडींचिया घांसें | तें चि होय अनारिसें | ज्या नव्हे ऐसें | खेदी परि सोडवीना ||२|| तुका म्हणे धनमानें | माझ्या बाटलों मीपणें | नाहीं दिला जनें | देखों लाभें हा लाभ ||३||

३२६३| इच्छिती तयांसी व्हावें जी अरूप | आम्हांसी स्वरूपस्थिती चाड ||१|| ||ध्रु||| आतां नव्हे माझा भाव अनारिसा | पाउलांनीं इच्छा गोवियेली ||ध्रु|| लेंकरासी कोठें जाणत्याची परी | करूं येते दुरी धरावया ||२|| लागली न सुटे नामाची आवडी | माझी भावजोड भंगूं नका ||३|| घेसील वेढे मुक्तीच्या आढभळासें | चाळवीं जा पिसे ब्रम्हज्ञानी ||४|| तुका म्हणे माझा कोठें भक्तिरस | पाडावया

ओस चाळविसी ।।५।।

३२६४। आम्हां भाविकांची जाती । एकविध जी श्रीपती । अळंकारयुक्ति । सरों तेथें शके चि ना ।।१।। ।।ध्रु।।। जाणें माउली त्या खुणा । क्षोभ उपजों नेदी मना । शांतवूनि स्तना । लावीं अवो कृपाळे ।।ध्रु।। तुज अवघें होऊं येतें । मज बाटों नये चित्तें । उपासने परतें । नये कांहीं आवडों ।।२।। करूं रूपाची कल्पना । मुखीं नाम उच्चारणा । तुका म्हणे जना । जल स्थल देखतां ।।३।।

३२६५। ज्यावें हीनपणें । कासयाच्या प्रयोजनें ।।१।। ।।ध्रु।।। प्रारब्धीं संसार । बरी हिमतीची थार ।।ध्रु।। होणार ते कांहीं । येथें अवकळा नाहीं ।।२।। तुका म्हणे देवें । कृपा केलिया बरवें ।।३।।

३२६६। किती रांडवंडे । घालूनि व्हाल रे बापुडे । संसाराचे भिडे । कासावीस जालेती ।।१।। ।।ध्रु।।। माझ्या स्वामी शरण रिघा । कृपाळुवा पांडुरंगा । ठेवी अंगसंगा । विश्वासियां जवळी ।।ध्रु।। कांहीं न मागतां भलें । होईल तें चि काम केलें । नसावें आथिलें । कांहीं एका संकल्पें ।।२।। तुका म्हणे भाव । पाववील ठायाठाव । एकविध जीव । ठेविलिया सेवेसी ।।३।।

३२६७। बाप करी जोडी लेंकराचे ओढी । आपुली करवंडी वाळवूनी ।।१।। ।।ध्रु।।। एकाएकीं केला मिरासीचा धनी । कडिये वागवूनी भार खांदीं ।।ध्रु।। लेवऊनी पाहे डोळां अळंकार । टेवा दावी थोर करूनियां ।।२।। तुका म्हणे नेदी गांजूं आणिकांसी । उदार जीवासी आपुलिया ।।३।।

३२६८। या रे हरिदासानो जिंकों कळकिळा । आमुचिया बळा पुढें किती बापुडें ।।१।। ।।ध्रु।।। रंग सुरंग घमंडी नाना छंदें । हास्यविनोदें मानाचिये आवडी ।।ध्रु।। येणें तेणें प्रकारें बहुतां सुख जोडे । पूजन तें घडे नारायणा अंतरीं ।।२।। वांकडया माना बोल बोलावे आर्ष । येईल तो त्यांस छंद पढीयें गोविंदा ।।३।। आपुलालें आवडी एकापुढें एक नटा । नाहीं थोर मोठा लाहान या प्रसंगीं ।।४।। तुका म्हणे येथें प्रेम भंगूं नये कोणीं । देव भक्त दोन्ही निवडितां पातक ।।५।।

३२६९। अवघा च अन्यायी । तेथें एकल्याचें काई ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां अवघें एकवेळें । जळोनि सरो तें निराळें ।।ध्रु।। काय माझें खरें । एवढें च राखों बरें ।।२।। तुका म्हणे आतां । परिहार न लगे चित्ता ।।३।।

३२७०। काय वृंदावन मोहियेलें गुळें । काय जिरें काळें उपचारिलें ।।१।। ।।ध्रु।।। तैसी अधमाची जाती च अधम । उपदेश श्रम करावा तो ।।ध्रु।। न कळे विंचासी कुरवाळलिं अंग । आपले ते रंग दावीतसे ।।२।। तुका म्हणे नये पाकासी दगड । शूकरासी गोड जैसी विष्ठा ।।३।।

३२७१। स्तवूनियां नरा । केला आयुष्याचा मातेरा ।।१।। ।।ध्रु।।। नारायणाचिया

लोपें । घडलीं अवघीं चि पापें ।।ध्रु।। जीव ज्याचें दान । त्याचा खंडूनियां मान ।।२।। तुका म्हणे वाणी । आइके त्या दोष कानीं ।।३।।

३२७२। संतां नाहीं मान । देव मानी मुसलमान ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसे पोटाचे मारिले । देवा आशा विटंबिले ।।ध्रु।। घाली लोटांगण । वंदी नीचाचे चरण ।।२।। तुका म्हणे धर्म । न कळे माजल्याचा भ्रम ।।३।।

३२७३। अवो कृपावंता । होईं बुद्धीचा ये दाता ।।१।। ।।ध्रु।।। जेणें पाविजे उद्धार । होय तुझे पायीं थार ।।ध्रु।। वदवीं हे वाचा । भाव पांडुरंगीं साचा ।।२।। तुका म्हणे देवा । माझे अंतर वसवा ।।३।।

३२७४। नाहीं म्या वंचिला मंत्र कोणापाशीं । राहिलों जीवासीं धरूनि तो ।।१।। ।।ध्रु।।। विटेवरी भावें ठेवियेलें मन । पाउलें समान चिंतीतसें ।।ध्रु।। पावविलों पार धरिला विश्वास । घालूनियां कास बळकट ।।२।। तुका म्हणे मागें पावले उद्धार । तिहीं हा आधार ठेविलासे ।।३।।

३२७५। चंचळीं चंचळ निश्चळीं निश्चळ । वाचवी खळाळ उदकासी ।।१।। ।।ध्रु।।। सोपें वर्म परि मन नाहीं हातीं । हा हा भूत चित्तीं भ्रम गाढा ।।ध्रु।। रविबिंब नाहीं तुटत उदका । छायेची ते नका सरी धरूं ।।२।। तुका म्हणे भय धरी रज्जूसाटीं । नाहीं साच पोटीं कळलें तों ।।३।।

३२७६। आवडी येते कळों । गुणें चिन्हें उमटती ।।१।। ।।ध्रु।।। पोटीचें ओठीं उभें राहे । चित्त साहे मनासी ।।ध्रु।। डोहोळियाची भूक गर्भा । ताटीं प्रभा प्रतिबिंबे ।।२।। तुका म्हणे मानोन घ्यावें । वाटें खावें वाटतें ।।३।।

३२७७। काय ऐसी वेळ । वोडवली अमंगळ ।।१।। ।।ध्रु।।। आजि दुखवलें मन । कथाकाळीं जाला सीण ।।ध्रु।। पापाचिया गुणें । त्यांचिया वेळे दुर्षणें ।।२।। तुका म्हणे कानीं । घालूं आले दुष्टवाणी ।।३।।

३२७८। कितीवेळां जन्मा यावें । नित्य व्हावें फजीत ।।१।। ।।ध्रु।।। म्हणऊनि जीव भ्याला । शरण गेला विठोबासी ।।ध्रु।। प्रारब्ध पाठी गाढें । न सरे पुढें चालतां ।।२।। तुका म्हणे रोकडी हे । होती पाहें फजीती ।।३।।

३२७९। होतों सांपडलों वेठी । जातां भेटी संसारा ।।१।। ।।ध्रु।।। तों या वाटे कृपा केली । भेटी जाली विठोबासी ।।ध्रु।। होता भार माथां माझे । बहु ओझें अमुप ।।२।। तुका म्हणे केली चिंता । कोण दाता भेटेल ।।३।।

३२८०। भुंकुनियां सुनें लागे हस्तीपाठी । होऊनि हिंपुटी दुःख पावे ।।१।। ।।ध्रु।।। काय त्या मशकें तयाचें करावें । आपुल्या स्वभावें पीडतसे ।।ध्रु।। मातलें बोकड विटवी पंचानना । घेतलें मरणा धरणें तें ।।२।। तुका म्हणे संतां पीडितील खळ । घेती तोंड काळें करूनियां ।।३।।

३२८१। जा रे तुम्ही पंढरपुरा । तो सोयरा दीनांचा ।।१।। ।।ध्रु।।। गुण दोष नाणी मना । करी आपणासारिखें ।।ध्रु।। उभारोनि उभा कर । भवपार उतराया ।।२।। तुका म्हणे तांतड मोठी । जाली भेटी उदंड ।।३।।

३२८२। गर्जत जावें नामावळी । प्रेमें टाळी वाहोनि ।।१।। ।।ध्रु।।। येणें सुखें पुडती धांवे । भेटी सवें गोपाळा ।।ध्रु।। लोटांगण घाला तळीं । वंदा धुळी संतांची ।।२।। तुका म्हणे विठ्ठल लाहो । ऐसा वाहो उभारा ।।३।।

३२८३। अनुसरे तो अमर जाला । अतरला संसार ।।१।। ।।ध्रु।।। न देखती गर्भवास । कधीं दास विष्णूचे ।।ध्रु।। विसंभेना माता बाळा । तैसा लळा पाळावा ।।२।। त्रिभुवनीं ज्याची सत्ता। तुक्या रक्षिता तो जाला ।।३।।

३२८४। आतां केशीराजा हे चि विनवणी । मस्तक चरणीं ठेवीतसें ।।१।। ।।ध्रु।।। देह असो माझा भलतिये ठायीं । चित्त तुझ्या पायीं असों द्यावें ।।ध्रु।। काळाचें खंडण घडावें चिंतन । धनमानजनविन्मुख तो ।।२।। कफवातापित्त देहअवसानीं । ठेवावीं वारूनि दुरितें हीं ।।३।। सावध तों माझीं इंद्रियें सकळें । दिलीं एका वेळ हाक आधीं ।।४।। तुका म्हणे तूं या सकळांचा जनिता । येथें ऐकता सकळांसी ।।५।।

३२८५। चित्त तें चिंतन कल्पनेची धांव । जे जे वाढे हांव इंद्रियांची ।।१।। ।।ध्रु।।। हात पाव दिसे शरीर चालतां । नावें भेद सत्ता जीवाची ते ।।ध्रु।। रवीचिये अंगीं प्रकाशक कळा । वचनें निराळा भेद दिला ।।२।। तुका म्हणे माप वचनाच्या अंगीं । मौन्य काय रंगीं निवडावें ।।३।।

३२८६। बोलोनियां काय दावूं । तुम्ही जीऊ जगाचे ।।१।। ।।ध्रु।।। हे चि आतां माझी सेवा । चिंतन देवा करितों ।।ध्रु।। विरक्तासी देह तुच्छ । नाहीं आस काशाची ।।२।। तुका म्हणे पायापाशीं । येइन ऐसी वासना ।।३।।

३२८७। निजों नेदी सकाळवेळीं । रातीकाळी चिनचिनी ।।१।। ।।ध्रु।।। वोंगळानें घेतली पाठी । केली आटी जीवासी ।।ध्रु।। मेळऊनि सवें जन । चिंता नेणे देवळीं च ।।२।। तुका म्हणे आलों घरा । तोंडा घोरा बाइलेच्या ।।३।।

३२८८। मायबाप सवें नये धनवित्त । करावें संचित भोगावें तें ।।१।। ।।ध्रु।।। म्हणऊनि लाभ काय तो विचारीं । नको चालीवरी चित्त ठेवूं ।।ध्रु।। आयुष्य सेवटीं सांडूनि जाणार । नव्हे चि साचार शरीर हें ।।२।। तुका म्हणे काळें लावियेलें माप । जया धरी पापपुण्याची ही ।।३।।

३२८९। मोटळें हाटीं सोडिल्या गांठी । विकर्‍यिा घातले कण । ज्याचे भाम त्यासी देऊनि वारिलें । सारूनि लिगाड दान । खरें माप हातीं घेऊनि बैसलों । मानिती ते चौघे जन । खरें वित्त तेथें आले चोजवीत । गिर्‍हाइक संतजन ।।१।। ।।ध्रु।।।

झाडिला पालव केला हाट वेच । जाली सकाळीं च अराणूक । याल तरि तुम्ही करा लगबग । आमचे ते कोणी लोक ।।ध्रु।। एक ते उत्तम मध्यम कनिष्ठ । वित्ताचे प्रकार तीन । बहुतां जनाचे बहुत प्रकार । वेगळाले वाण । लाभ हाणि कोणा मुदल जालें । कोणासी पडिलें खाण । अर्धमर्ध कोणी गुंतोनि राहिले । थोडे तैसे बहु जन ।।२।। एके सांते आले एके गांवीहून । येकामे चि नव्हे जाणें । येतां जातां रूजू नाहीं दिवाणा । काळतोंडीं एकें तेणें । लाग भाग एकी एकानीं गोविलें । मागील पुढिलां ऋणें । तुका म्हणे आतां पाहूं नये वास । साधावें आपुलें पेणें ।।३।।

३२९०। करा करा लागपाट । धरा पंढरीची वाट । जंव नाहीं चपेट । घात पडिला काळाचा ।।१।। ।।ध्रु।।। दुजा ऐसा नाहीं कोणी । जो या काढी भयांतूनि । करा म्हणऊनि । हा विचार ठायींचा ।।ध्रु।। होती गात्रें बेंबळीं । दिवस अस्तमाना काळीं । हातपायटाळीं । जों मोकळीं आहेती ।।२।। कां रे घेतलासी सोसें । तुज वाटताहे कैसें । तुका म्हणे ऐसें । पुढें कैं लाहासी ।।३।।

३२९१। यत्न आतां तुम्ही करा । मज दातारा सत्तेनें ।।१।। ।।ध्रु।।। विश्वास तो पायांवरि । ठेवुनि हरी राहिलों ।।ध्रु।। जाणत चि दुजें नाहीं । आणीक कांहीं प्रकार ।।२।। तुका म्हणे शरण आलों । नेणें बोलों विनवितां ।।३।।

३२९२। अनाथां जीवन । आम्हां तुमचे चरण । करूनि सांटवण । धरीयेलें हृदयीं ।।१।। ।।ध्रु।।। पुष्ट जाली अंगकांति । आनंद न समाये चित्तीं । कवतुकें प्रीती । गाऊं नाचों उल्हासें ।।ध्रु।। करूणाउत्तरीं । करूं आळवण हरी । जाऊं नेदूं दुरी । प्रेमप्रीतिपडिभरें ।।२।। मोहो माते करी गोवा । ऐसें आहे जी केशवा । तुका म्हणे सेवा । आणीक नाहीं जाणत ।।३।।

३२९३। सुखाची वसति जाली माझे जीवीं । तुमच्या गोसावी कृपादानें ।।१।। ।।ध्रु।।। रूप वेळोवेळां आठवीं अंतरीं । बैसोनि जिव्हारीं राहिलें तें ।।ध्रु।। विसांवलें मन विठ्ठलें प्रपंचा । गोडावली वाचा येणें रसें ।।२।। तुका म्हणे कांहीं नाठवेसें केलें । दुसरें विठ्ठलें मज आतां ।।३।।

३२९४। आम्हां कांहीं आम्हां कांहीं । आतां नाहीं या बोलें ।।१।। ।।ध्रु।।। मोल सांगा मोल सांगा । घेणें तिंहीं गा पुसावें ।।ध्रु।। कैसें घडे कैसें घडे । बडबड तुज मज ।।२।। मुदलें साटी मुदलें साटी । लाभ पोटीं त्या च मधीं ।।३।। तुका म्हणे साटवूं घरीं । आडल्या काळें पुसती तरी ।।४।।

३२९५। घ्या रे भाई घ्या रे भाई । कोणी कांहीं थोडें बहु ।।१।। ।।ध्रु।।। ये च हाटीं ये च हाटीं । बांधा गाठी पारखून ।।ध्रु।। वेच आहे वेच आहे । सरलें पाहे मग खोटें ।।२।। उघडें दुकान उघडें दुकान । रात्री जाली कोण सोडी मग ।।३।। तुका म्हणे अंतकाळीं । जाती टाळीं बैसोनि ।।४।।

३२९६। मार्ग चुकले विदेशीं एकले । तयावरि जाले दिशाभुली ।।१।। ।।ध्रु।।। हातीं

धरूनियां पावविले घरा । त्याच्या उपकारा काय द्यावें ।।ध्रु।। तैसा मी कुडकुडा होतों केशीराजा । सेवा न घडे लाजा म्हणऊनि ।।२।। सांडियेला गर्भ उबगोनि माउली । नाहीं सांभाळलिली भूमि शुद्ध ।।३।। उष्ण तान भूक एवढिये अकांतीं । वोसंगा लाविती काय म्हणिजे ।।४।। खांद्यावरी शूळ मरणाचे वाटे । अन्याय हि मोटे साच केले ।।५।। हातींचें हिरोनि घातला पाठीसी । तुका म्हणे ऐसी परी जाली ।।६।।

३२९७। जैसी तैसी तरि वाणी । मना आणी माउली ।।१।। ।।ध्रु।।। लेकरांच्या स्नेहें गोड । करी कोड त्या गुणें ।।ध्रु।। मागें पुढें रिघे पोटीं । साहे खेटी करीतें ।।२।। तुका विनवी पांडुरंगा । ऐसें पैं गा आहे हें ।।३।।

३२९८। गुणांची आवडी वाचेवा पसरू । पडिला विसरू इतरांचा ।।१।। ।।ध्रु।।। आदिमध्यअंतीं नाहीं अवसान । जीवनीं जीवन मिळोनि गेलें ।।ध्रु।। रामकृष्णनाममाळा हे साजिरी । ओविली गोजिरी कंठाजोगी ।।२।। तुका म्हणे तनु जालीसे शीतळ । अवघी सकळ ब्रम्हानंदें ।।३।।

३२९९। देवाची भांडारी । आदा विनियोग करी ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां न माखे हातपाय । नेणों होतें ऐसें काय ।।ध्रु।। देवें नेली चिंता । जाला सकळ करिता ।।२।। तुका म्हणे धणी । त्यासी अवघी पुरवणी ।।३।।

३३००। पेणावलें ढोर माय खाय पाठी । बैसलें तें नुठी तेथूनियां ।।१।। ।।ध्रु।।। तैसी माझ्या मना परी जाली देवा । धावें अहंभावा सांडावलों ।।ध्रु।। कडां घालीं उडी मागिलांच्या भेणें । मरणामरण न कळे चि ।।२।। तुका म्हणे जालों त्यापरी दुःखित । असें बोलावीत पांडुरंगा ।।३।।

३३०१। जालिया दर्शन करीन मी सेवा । आणीक ही देवा न लगे दुजें ।।१।। ।।ध्रु।।। प्रारब्धा अधीन अन्न आच्छादन । स्थिर करोनि मन ठेवीं पायीं ।।ध्रु।। ये गा ये गा ये गा कृपाळुवा हरी । निववीं अभ्यंतरीं देउनि भेटी ।।२।। आसावलें मन जीवनाचे ओढी । नामरूपें गोडी लावियेली ।।३।। काय तुम्हांपाशीं नाहीं भांडवल । माझे मिथ्या बोल जाती ऐसे ।।४।। काय लोखंडाचे पाहे गुण दोष । सिवोनि परिस सोनें करी ।।५।। तुका म्हणे माझें अवघें असों द्यावें । आपुलें करावें ब्रीद साच ।।६।।

३३०२। येथें आड कांहीं न साहे आणीक । प्रमाण तें एक हें चि जालें ।।१।। ।।ध्रु।।। गाऊं नाचों टाळी वाऊं गीत छंदें । डोलवूं विनोदें अंग तेणें ।।ध्रु।। मथुनियां सार काढिलें बाहेरी । उपाधि ते येरी निवडिली ।।२।। तुका म्हणे जगा लाविली शिराणी । सेवितां हे धणी होत नाहीं ।।३।।

३३०३। शरणागत जालों । तेणें मीपणा मुकलों ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां दिल्याची च वाट । पाहों नाहीं खटपट ।।ध्रु।। नलगे उचित । कांहीं पाहावें संचित ।।२।। तुका

म्हणे सेवा । माने तैसी करूं देवा ।।३।।

३३०४। वाचेचिया आळा कवळलिं ब्रम्ह । चुकविला श्रम पृथक तो ।।१।। ।।ध्रु।।। सुलभ जालें सुलभ जालें । जवळी आलें पंढरिये ।।ध्रु।। नामरूपाचें बांधलें मोटळें । एक एका वेळे सारियेलें ।।२।। तुका म्हणे वाटे चुकली वसती । उद्धार तो हातीं आणियेला ।।३।।

३३०५। सवंग जालें सवंग जालें । घरा आलें बंदरींचें ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां हेवा करा सोस । भक्तिरस बहु गोड ।।ध्रु।। वाउल वेचे चिंता नाहीं । आड कांहीं मग नये ।।२।। तुका म्हणे संचिताचें । नेणें काचें राहों तें ।।३।।

३३०६। तुम्ही संत मायबाप कृपावंत । काय मी पतित कीर्ती वाणूं ।।१।। ।।ध्रु।।। अवतार तुम्हां धराया कारण । उद्धारावे जन जड जीव ।।ध्रु।। वाढविलें सुख भक्ति भाव धर्म । कुळाचार नाम विठोबाचें ।।२।। तुका म्हणे गुण चंदनाचे अंगीं । तैसे तुम्ही जगीं संतजन ।।३।।

३३०७। पाठी लागे तया दवडीं दुरी । घालीं या बाहेरी संवसारा ।।१।। ।।ध्रु।।। येउनि दडें तुमच्या पायीं । धांवें तईं छो म्हणा ।।ध्रु।। पारखियाचा वास पडे । खडबडे उठी तें ।।२।। तुका म्हणे लाविला धाक । नेदी ताक खाऊं कोणी ।।३।।

३३०८। सांखळलिों प्रीती गळां । भुंके वेळा जाणोनियां ।।१।। ।।ध्रु।।। तुमचें मी केशीराजा । सुनें या काजा पाळलिों ।।ध्रु।। आलें नेलें कळे वाटा । कोण निटा वाकडिया ।।२।। तुका म्हणे आलें वारी । दुरितें दुरी नाताळतां ।।३।।

३३०९। सुनियांचा हा चि भाव । आपला ठाव राखावा ।।१।। ।।ध्रु।।। दुजियाचा येऊं वारा । नेदूं घरावरी येऊं ।।ध्रु।। केली याची फाडाफाडी । तडामोडी क्षेत्राची ।।२।। पातेजत नाहीं लोकां । तुका देवावांचूनि ।।३।।

३३१०। सुनियांची आवडी देवा । घेत सेवा नाहीं कांहीं ।।१।। ।।ध्रु।।। सिकविलें जवळी बैसों । जेथें असों तेथें चि ।।ध्रु।। नेदी दुजें बोलों करूं । गुरूगुरू न साहे ।।३।। तुका म्हणे कुर्वाळितां । अंग सत्ता संगाची ।।३।।

३३११। सिळें खातां आला वीट । सुनें धीट पाय धरी ।।१।। ।।ध्रु।।। कान्होबा ते जाणे खूण । उन उन घास घाली ।।ध्रु।। आपुलिये ठायींचें घ्यावें । लाड भावें पाळावा ।।२।। तुका म्हणे मी जुनाट । मोहो आट परतला ।।३।।

३३१२। लागलें भरतें । ब्रम्हानंदाचें वरतें ।।१।। ।।ध्रु।।। जाला हरिनामाचा तारा । सीड लागलें फरारा ।।ध्रु।। बैसोनि सकळ । बाळ चालिले गोपाळ ।।२।। तुका म्हणे वाट । बरवी सांपडली नीट ।।३।।

३३१३। धन वित्तें कुळें । अवधियानें ते आगळे ।।१।। ।।ध्रु।।। ज्याचे नारायण गांठीं । भरला हृदय संपुटीं ।।ध्रु।। अवघें चि गोड । त्याचें पुरलें सर्व कोड ।।२।। तुका

म्हणे अस्त । उदय त्याच्या तेजा नास्त ।।३।।

३३१४। बोलावें तें आतां आम्ही अबोलणे । एका चि वचनें सकळांसी ।।१।। ।।ध्रु।।। मेघवृष्टि कांहीं न विचारी ठाव । जैसा ज्याचा भाव त्यासी फळे ।।२।। तुका म्हणे नाहीं समाधानें चाड । आपणा ही नाड पुढिलांसीं ।।३।।

३३१५। आढधकार तैसा करूं उपदेश । साहे ओझें त्यास तें चि द्यावें ।।१।। ।।ध्रु।।। मुंगीवरी भार गजाचें पाळण । घालितां तें कोण कार्यसिद्धि ।।२।। तुका म्हणे फांसे वाघुरा कुर्‍हाडि । प्रसंगीं तों काढी पारधी तो ।।३।।

३३१६। नव्हों वैद्य आम्ही अर्थाचे भुकेले । भलते द्यावे पाले भलत्यासी ।।१।। ।।ध्रु।।। कुपथ्य करूनि विटंबावे रोगी । काय हे सलगी भीड त्याची ।।२।। तुका म्हणे लासूं फांसूं देऊं डाव । सुखाचा उपाव पुढें आहे ।।३।।

३३१७। नव्हे परि म्हणवीं दास । कांहीं निमित्तास मूळ केलें ।।१।। ।।ध्रु।।। तुमचा तो धर्म कोण । हा आपण विचारा ।।ध्रु।। नाहीं शुद्ध आचरण । परी चरण चिंतितों ।।२।। तुका म्हणे पांडुरंगा । ऐसें कां गा नेणां हें ।।३।।

३३१८। मागें चिंता होती आस । केला नास या काळें ।।१।। ।।ध्रु।।। तुम्ही आम्हां उदासीन । भिन्नभिन्न वारिलें ।।ध्रु।। मोहजाळें दुःख वाढे । ओढे ओढे त्यास तें ।।२।। तुका म्हणे कोण देवा । आतां हेवा वाढवी ।।३।।

३३१९। आहो उभा विटेवरी । भरोवरी चुकविली ।।१।। ।।ध्रु।।। निवारलें जाणें येणें । कोणा कोणें रूसावें ।।ध्रु।। संकल्पासी वेचे बळ । भारे फळ निर्माण ।।२।। तुका म्हणे उभयंता । भेटी सत्ता लोभाची ।।३।।

३३२०। असो खटपट । आतां वाउगे बोभाट ।।१।। ।।ध्रु।।। परिसा हे विनवणी । असो मस्तक चरणीं ।।ध्रु।। अपराध करा । क्षमा घडले दातारा ।।२।। तुका म्हणे वेथा । तुम्हा कळे पंढरिनाथा ।।३।।

३३२१। वारकरी पायांपाशीं । आलें त्यांसी विनविलें ।।१।। ।।ध्रु।।। काय काय तें आइका । विसरों नका रंकासी ।।ध्रु।। चिंतावोनि चिंता केली । हे राहिली अवस्था ।।२।। तुका म्हणे संसारा । रूसलों खरा यासाठीं ।।३।।

३३२२। जीवींचें कां नेणां । परि हे आवडी नारायणा ।।१।। ।।ध्रु।।। वाढवावें हें उत्तर । कांहीं लाज करकर ।।ध्रु।। कोठें वांयां गेले । शब्द उत्तम चांगले ।।२।। तुका म्हणे बाळा । असतात प्रिय खेळा ।।३।।

३३२३। वोडविलें अंग । आतां करूनि घ्यावें सांग ।।१।। ।।ध्रु।।। काय पूजा ते मी नेणें । जाणावें जी सर्वजाणें ।।ध्रु।। पोटा आलें बाळ । त्याचें जाणावें सकळ ।।२।। तुका म्हणे हरी । वाहावें जी कडियेवरी ।।३।।

३३२४। सेवटींची हे विनंती । पाय चित्तीं रहावे ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसें करा कृपादान । तुम्हां मन सन्निध ।।ध्रु।। भाग्याविण कैंची भेटी । नव्हे तुटी चिंतनें ।।२।। तुका म्हणे कळसा आलें । हें विठ्ठलें परिसावें ।।३।।

३३२५। करूंनियां शुद्ध मन । नारायण स्मरावा ।।१।। ।।ध्रु।।। तरीच हा तरिजे सिंधु । भवबंधू तोडोनियां ।।ध्रु।। तेथें सरे शुद्ध साचें । अंतरींचें बीज तें ।।२।। तुका म्हणे लवणकळी । पडतां जळीं तें होय ।।३।।

३३२६। जिकडे पाहे तिकडे देव । ऐसा भाव दे कांहीं ।।१।। ।।ध्रु।।। काय केलों एकदेशी । गुणदोषीं संपन्न ।।ध्रु।। पडें तेथें तुझ्या पायां । करीं वायां न वजें तें ।।२।। तुका म्हणे विषमें सारी । ठाणें धरी जीवासी ।।३।।

३३२७। जिकडे जाय तिकडे सवें । आतां यावें यावरी ।।१।। ।।ध्रु।।। माझ्या अवघ्या भांडवला । तूं एकला जालासी ।।ध्रु।। आतां दुजें धरा झणी । पायांहूनि वेगळें ।।२।। तुका म्हणे आतां देवा । नका गोवा यावरी ।।३।।

३३२८। स्मरतां कां घडे नास । विष्णुदास यावरी ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसी सीमा जाली जगीं । तरी मी वेगीं अनुसरलों ।।ध्रु।। धरिलें तें निवडे आतां । न घडे चित्तावेगळें ।।२।। तुका म्हणे नाश नाहीं । पुराणें ही गर्जती ।।३।।

३३२९। आधी नाहीं कळों आला हा उपाय । नाहीं तरी काय चुकी होती ।।१।। ।।ध्रु।।। घालितों पायांसी मिठी एकसरें । नेदीं तों दुसरें आड येऊं ।।ध्रु।। कासया पडतों लटिक्याचे भरी । नव्हता का शिरीं भार घेतों ।।२।। तुका म्हणे कां हे घेतों गर्भवास । कां या होतों दास कुटुंबाचा ।।३।।

३३३०। आतां बरें जालें । माझें मज कळों आलें ।।१।। ।।ध्रु।।। खोटा ऐसा संवसार । मज पायीं द्यावा थार ।।ध्रु।। उघडले डोळे । भोग देताकाळीं कळे ।।२।। तुका म्हणे जीवा । होतां तडातोडी देवा ।।३।।

३३३१। बोलिलों ते धर्म अनुभव अंगें । काय पांडुरंगें उणें केलें ।।१।। ।।ध्रु।।। सर्व सिद्धि पायीं वोळगती दासी । इच्छा नाहीं ऐसी व्हावें कांहीं ।।ध्रु।। संतसमागमें अळंकार वाणी । करूं हे पेरणी शुद्ध बीजा ।।२।। तुका म्हणे रामकृष्णनामें गोड । आवडीचें कोड माळ ओऊं ।।३।।

३३३२। करूनि उचित खेळें भोंवतालें । चित्त येथें आलें पायांपाशीं ।।१।। ।।ध्रु।।। येथें नाहीं खोटा चालत परिहार । जाणसी अंतर पांडुरंगा ।।ध्रु।। सुख दुःख तुज देऊनि सकळ । नाहीं ऐसा काळ केला आम्ही ।।२।। तुका म्हणे जाला देहाचा विसर । नाहीं आतां पर आप कोणी ।।३।।

३३३३।परिसाचे अंगें सेनें जाला विळा । वाकणें या कळा हीन नेव्हे ।।१।। ।।ध्रु।।। अंतरीं पालट घडला कारण । मग समाधान तें चि गोड ।।ध्रु।। पिकली हे सेंद

पूर्वकर्मा नये । अव्हेरू तो काय घडे मग ।।२।। तुका म्हणे आणा पंगती सुरण । पृथक ते गुण केले पाकें ।।३।।

३३३४। ज्याचे माथां जो जो भार । ते चि फार तयासी ।।१।। ।।ध्रु।।। मागें पुढें अवघें रितें । कळों येतें अनुभवें ।।ध्रु।। परिसा अंगीं अमुपसोनें । पोटीं हीन धातु चि ।।२।। आपुला तो करी धर्म । जाणे वर्म तुका तें ।।३।।

३३३५। पाहें तिकडे दिशा ओस । अवघी आस पायांपें ।।१।। ।।ध्रु।।। मन चि साच होइल कईं । प्रेम देईं भेटोनि ।।ध्रु।। सर्वापरी पांगुळ असें । न कळे कैसें तें तुम्हा ।।२।। तुका म्हणे कृपावंता । तूं तों दाता दीनाचा ।।३।।

३३३६। चालवणें काय । ऐसें अगे माझे माय ।।१।। ।।ध्रु।।। धांव धांव लवलाहें । कंठीं प्राण वाट पाहे ।।ध्रु।। पसरूनि कर । तुज चालिलों समोर ।।२।। देसील विसांवा । तुका म्हणे ऐशा हांवा ।।३।।

३३३७। आवडीच्या ऐसें जालें । मुखा आलें हरिनाम ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां घेऊं धणीवरि । मागें उरी नुरेतों ।।ध्रु।। सांटवण मनाऐसी । पुढें रासी अमुप ।।२।। तुका म्हणे कारण जालें । विठ्ठल ती अक्षरीं ।।३।।

३३३८। त्यांचिया चरणा माझें दंडवत । ज्यांचें धनवित्त पांडुरंग ।।१।। ।।ध्रु।।। येथें माझा जीव पावला विसांवा । म्हणऊनि हांवा भरलासे ।।ध्रु।। चरणींचे रज लावीन कपाळा । जीं पदें राउळा सोई जाती ।।२।। आणिक तीं भाग्यें येथें कुरवंडी । करूनियां सांडीं इंद्राऐसी ।।३।। वैष्णवांचे घरीं देवाची वसति । विश्वास हा चित्तीं सत्यभावें ।।४।। तुका म्हणे सखे हरिचे ते दास । आतां पुढें आस नाहीं दुजी ।।५।।

३३३९। उपजोनियां मरें । परि हें चि वाटे बरें ।।१।। ।।ध्रु।।। नाहीं आवडीसी पार । न म्हणावें जालें फार ।।ध्रु।। अमृताची खाणी । उघडली नव्हे धणी ।।२।। तुका म्हणे पचे । विठ्ठल हें मुखा साचें ।।३।।

३३४०। सत्य तूं सत्य तूं सत्य तूं विठ्ठला । कां गा हा दाविला जगदाकार ।।१।। ।।ध्रु।।। सांभाळीं आपुली हाक देतो माया । आम्हांसी कां भयाभीत केलें ।।ध्रु।। रूप नाहीं त्यासीं ठेवियेलें नाम । लटका चि श्रम वाढविला ।।२।। तुका म्हणे कां मा जालासी चतुर । होतासी निसुर निर्विकार ।।३।।

३३४१। अमच्या कपाळें तुज ऐसी बुद्धि । धरावी ते शुद्धी योगा नये ।।१।। ।।ध्रु।।। काय या राहिलें विनोदावांचून । आपुलिया भिन्न केलें आम्हां ।।ध्रु।। कोठें मूर्तिमंत दावीं पुण्यपाप । काशासी संकल्प वाहाविसी ।।२।। तुका म्हणे आतां आवरावा चेडा । लटिकी च पीडा पांडुरंगा ।।३।।

३३४२। नो बोलावें ऐसें जनासी उत्तर । करितों विचार बहु वेळा ।।१।। ।।ध्रु।।। कोण पाप आड ठाकतें येऊन । पालटी तो गुण अंतरींचा ।।ध्रु।। संसारा हातीं

सोडवूनि गळा । हे कां अवकळा येती पुढें ।।२।। तुका म्हणे सेवे घडे अंतराय । यास करूं काय पांडुरंगा ।।३।।

३३४३। आतां हें उचित माझें जना हातीं । पाहिजे फजीती केली कांहीं ।।१।। ।।ध्रु।।। मग हे तुमचे न सोडीं चरण । त्रासोनियां मन येइल ठाया ।।ध्रु।। वाउगे वाणीचा न धरी कांटाळा । ऐसी कां चांडाळा बुद्धि मज ।।२।। तुका म्हणे जरि माथां बैसे घाव । तरि मग वाव नेघे पुढें ।।३।।

३३४४। मायेवरी सत्ता आवडीची बाळा । संकोचिनि लळा प्रतिपाळी ।।१।। ।।ध्रु।।। अपराध माझे न मनावे मनीं । तुम्ही संतजनीं मायबापीं ।।ध्रु।।। आरूष वचन लेंकुराची आळी । साहोनि कवळी मागुताली ।।२।। तुका म्हणे अंगीं काय नाहीं सत्ता । परि निष्ठुरता उपजेना ।।३।।

३३४५। कैसा होतो कृपावंत । बहुसंत सांगती । पुसणें नाहीं यातीकुळ । लागो वेळ नेदावा ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसी काय जाणों किती । उतरती उतरले ।।ध्रु।। दावी वैकुंठींच्या वाटा । पाहातां मोठा संपन्न । आढभमान तो नाहीं अंगी । भक्तालागी न बैसे ।।२।। तुका म्हणे आळस निद्रा । नाहीं थारा त्या अंगीं । आलें द्यावें भलत्या काळें । विठ्ठल बळें आगळा ।।३।।

३३४६। सदैव हे वारकरी । जे पंढरी देखती । पदोपदीं विठ्ठल वाचा । त्यांसी कैचा संसार ।।१।। ।।ध्रु।।। दोष पळाले पळाले । पैल आले हरिदास ।।ध्रु।। प्रेमभातें भरलें अंगीं । निर्लज्ज रंगीं नाचती । गोपीचंदनाची उटी । तुळसी कंठीं मिरवती ।।२।। तुका म्हणे देव चित्तीं । मोक्ष हातीं रोकडा । दुर्बळा या शक्तिहीना । त्या ही जना पुरता ।।३।।

३३४७। ऐसीं ठावीं वर्मे । तरी सांडवलों भ्रमें ।।१।। ।।ध्रु।।। सुखें नाचतों कीर्तनीं । नाहीं आशंकित मनीं ।।ध्रु।। ऐसें आलें हाता । बळ तरी गेली चिंता ।।२।। सुख येथें जालें तरी । नाहीं आणिकांची उरी ।।३।। ऐसें केलें देवें । पुढें कांहीं न व्हावें ।।४।। तुका म्हणे मन । आतां जालें समाधान ।।५।।

३३४८। चित्तीं बैसलें चिंतन । नारायण नारायण ।।१।। ।।ध्रु।।। न लगे गोड कांहीं आतां । आणीक दुसरें सर्वथा ।।ध्रु।। हरपला द्वैतभाव । तेणें देह जाला वाव ।।२।। तुकयाबंधु म्हणे आम्ही । जालों निष्काम ये कामीं ।।३।।

३३४९। व्यापिलें सर्वत्र । बाहेरी भीतरी अंतर ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसें गोविंदें गोविलें । बोलें न वजाये बोलिलें ।।ध्रु।। संचिताची होळी । करूनि जीव घेतला बळी ।।२।। तुकयाबंधु म्हणे नाहीं । आतां संसारा उरी कांहीं ।।३।।

३३५०। तुम्हांआम्हांसी दरूषण । जालें दुर्लभ भाषण ।।१।। ।।ध्रु।।। म्हणऊनि करितों आतां । दंडवत घ्या समस्तां ।।ध्रु।। भविष्याचें माथां देह । कोण जाणें होइल

काय ||२|| म्हणे तुकयाचा बांधव | आमचा तो जाला भाव ||३||

३३५१| अनंतजन्में जरी केल्या तपरासी | तरी हा न पवसी म्हणे देह ||१|| ||ध्रु||| ऐसें जें निधान लागलेंसे हातीं | त्याची केली माती भाग्यहीना ||ध्रु|| उत्तमाचें सार वेदाचें भांडार | ज्याच्यानें पवित्र तीर्थें होती ||२|| म्हणे तुकयाबंधु आणीक उपमा | नाहीं या तों जन्मा द्यावयासी ||३||

३३५२| आम्हांपाशीं सरे एक शुद्ध भाव | चतुराई जाणींव न लगे कळा ||१|| ||ध्रु||| सर्वजाण माझा स्वामी पांडुरंग | तया अंगसंग गोपाळासी ||२|| तुका म्हणे कर्में धर्में नये हातां | तयावरि सत्ता भाविकांची ||३||

३३५३| प्रीति करी सत्ता | बाळा भीती मातापिता ||१|| ||ध्रु||| काय चाले त्याशीं बळ | आळी करितां कोल्हाळ ||ध्रु|| पदरीं घाली मिठी | खेदी मागें पुढें लोटी ||२|| बोले मना आलें | तुका साहिला विठ्ठलें ||३||

३३५४| आवडीचे भेटी निवे | चित्ते पावे विश्रांती ||१|| ||ध्रु||| बरवियाचा छंद मना | नारायणा अवीट ||ध्रु|| तुळणे कांहीं साम्या पुरे | हें तों नुरे ये रूचि ||२|| तुका म्हणे बरवें जालें | फावलें हें कळे त्या ||३||

३३५५| केलियाचें दान | करा आपुलें जतन ||१|| ||ध्रु||| माझी बुद्धि स्थिर देवा | नाहीं विषयांचा हेवा ||ध्रु|| भावा अंतराय | येती अंतरती पाय ||२|| तुका म्हणे जोडी | आदीं अंतीं राहो गोडी ||३||

३३५६| माझे हातीं आहे करावें चिंतन | तुम्ही कृपादान प्रेम द्यावें ||१|| ||ध्रु||| मागति यां भांडवल आळवण | नामाची जतन दातियासी ||ध्रु|| बाळक धांवोनि आड निघे स्तनीं | घालावा जननी कृपे पान्हां ||२|| तुका म्हणे करीं कासवाचे परी | आहे सूत्रदोरी तुझे हातीं ||३||

३३५७| वाट दावी त्याचें गेलें काय | नागवला जो वारितां जाय ||१|| ||ध्रु||| ऐसीं मागें ठकलीं किती | सांगतां खाती विषगोळा ||ध्रु|| विचारोनि पाहे त्यास | न वजे जीवें नव्हे नास ||२|| तुका म्हणे जो रूसला जीवा | तयासी केशवा काय चाले ||३||

३३५८| अनुभवावांचून सोंग संपादणें | नव्हे हें करणें स्वहिताचें ||१|| ||ध्रु||| तैसा नको भुलों बाहिरल्या रंगें | हित तें चि वेगें करूनि घेईं ||ध्रु|| बहुरूपी रूपें नटला नारायण | सोंग संपादून जैसा तैसा ||२|| पाषाणाचें नांव ठेवियेलें देव | आणिका तारी भाव परि तो तैसा ||३|| कनक झाड म्हुण वंदियेलें माथां | परि तें अर्था न मिळे माजी ||४|| तुका म्हणे त्याचा भाव तारी त्यास | अहंभावीं नास तो चि पावे ||५||

३३५९| मज नष्टा माया मोह नाहीं लोभ | आढधक हा क्षोभ आदराचा ||१||

।।ध्रु।।। धिग हें शरीर अनउपकार । न मनी आभार उपकाराचा ।।ध्रु।। मजहून नष्ट आहे ऐसा कोण । नावडे मिष्टान्न बहुमोल ।।२।। न दिसती मज आपलेसे गुण । संचित तें कोण जाणे मागें ।।३।। तुका म्हणे माझें देखोनियां काई । पांडुरंगा पायीं राखियेलें ।।४।।

३३६०। मतिविण काय वणूआ तुझें ध्यान । जेथें पडिलें मौन वेदश्रुती ।।१।। ।।ध्रु।।। करूनि गोजिरा आपुलिये मती । धरियेलें चित्तीं चरणकमळ ।।ध्रु।।। सुखाचें ओतिलें पाहों तें श्रीमुख । तेणें हरे भूक तान माझी ।।२।। रसना गोडावली ओव्या गातां गीत । पावलेंसे चित्त समाधान ।।३।। तुका म्हणे माझी दृष्टि चरणावंरी । पाउलें गोजिरीं कुंकुमाचीं ।।४।।

३३६१। ओस जाल्या दिशा मज भिंगुळवाणें । जीवलग नेणें मज कोणी ।।१।। ।।ध्रु।।। भय वाटे देखें श्वापदांचे भार । नव्हे मज धीर पांडुरंगा ।।ध्रु।। अंधकारापुढें न चलवे वाट । लागतील खुंट कांटे अंगा ।।२।। एकला निःसंग फांकती मारग । भितों नव्हे लाग चालावया ।।३।। तुका म्हणे वाट दावूनि सद्‌गुरू । राहिला हा दुरू पांडुरंग ।।४।।

३३६२। उदार कृपाळ सांगसी जना । तरी कां त्या रावणा मारियेलें । नित्य नित्य पूजा करी श्रीकमळीं । तेणें तुझें काय केलें ।।१।। ।।ध्रु।।। काय बडिवार सांगसी वांयां । ठावा पंढरिराया आहेसि आम्हां । एकला चि जरी देऊं परिहार । आहे दुरिवरी सीमा ।।ध्रु।। कर्णाऐसा वीर उदार जुंझार । तो तुवां जर्जर केला वाणी । पडिला भूमी परी नयेची करूणा । दांत पाडियेले दोन्ही ।।२।। श्रियाळ बापुडे सात्विकवाणी । खादलें कापूनि त्याचें पोर । ऐसा कठिण कोण होईल दुसरा । उखळीं कांडविलें शिर ।।३।। शिबी चक्रवर्ती करितां यज्ञयाग । त्याचें चिरिलें अंग ठायीं ठायीं । जाचउनि प्राण घेतला मागें । पुढें न पाहतां कांहीं ।।४।। बळीचा अन्याय सांग होता काय । बुडविला तो पाय देउनि माथां । कोंडिलें दार हा काय कहार । सांगतोसी चित्त कथा ।।५।। हरिश्चंद्राचें राज्य घेऊनियां सर्व । विकविला जीव डोंबाघरीं । पाडिला विघड नळा दमयंतीमधीं । ऐसी तुझी बुद्धि हरि ।।६।। आणिकही गुण सांगावे किती । केलिया विपत्ति माउसीच्या । वधियेला मामा सखा पुरूषोत्तमा । म्हणे बंधु तुकयाचा ।।७।।

३३६३। जे केली आळी ते अवघी गेली वांयां । उरला पंढरिराया श्रम माझा ।।१।। ।।ध्रु।। काय समाधान केलें कोणे वेळे । कोणें माझे लळे पाळयिले ।।ध्रु।। आभास ही नाहीं स्वप्नीं दुश्चिता । प्रत्यक्ष बोलतां कंइचा तो ।।२।। आतां पुढें लाज वाटे पांडुरंगा । भक्त ऐसे जगामाजी जाले ।।३।। तुका म्हणे आतां नाही भरवसा । मोकलीसी ऐसा वाटतोसी ।।४।।

३३६४। समश्रुळति असतां वाचा । घोष न करिसी कां नामाचा ।।१।। ।।ध्रु।।। कां रे

वैष्णव नव्हेसी । कवण्या दंभें नागवलासी ।।ध्रु।। हरि हरि म्हणतां लाजसी । गर्वें पुढगोनि चालसी ।।२।। तारूण्यें उताणा । पुंसेंविण बांडा सुना ।।३।। जालेंसि महिमेचें वेडें । नाचों लाजसी दिंडीपुढें ।।४।। अळंकारांच्यानि बळें । वंचलासी तुळसीमाळें ।।५।। कैसा सकुमार जालासी । म्हणसी न टकें एकादशी ।।६।। स्नान न करिसी आंघोळी । विभुती न लाविसी कपाळीं ।।७।। वरिवरि न्याहाळसिी त्वचा । उपेग नाहीं मांसाचा ।।८।। पद्र्निाभी विश्वनाथ । तुका अझून रडत ।।९।।

३३६५। वाघाचा कालभूत दिसे वाघाऐसा । परी नाहीं दशा साच अंगीं ।।१।। ।।ध्रु।।। बाहेरील रंग निवडी कसोटी । संघष्टणें भेटी आपेआप ।।ध्रु।। सिकविलें तैसें नाचावें माकडें । न चले त्यापुढें युक्ति कांहीं ।।२।। तुका म्हणे करी लटिक्याचा सांटा । फजित तो खोटा शीघ्र होय ।।३।।

३३६६। सिंदळीचे सोर चोराची दया । तो ही जाणा तया संवसर्गी ।।१।। ।।ध्रु।।। फुकासाटीं भोगे दुःखाचा तो वाटा । उभारोनि कांटा वाटेवरी ।।ध्रु।। सर्प पोसूनियां दुधाचा ही नास । केलें थीता विष अमृताचें ।।२।। तुका म्हणे यासी न करितां दंडण । पुढिल्या खंडण नव्हे दोषा ।।३।।

३३६७। तेणें सुखें माझें निवालें हें अंग । विठ्ठल हें जग देखियेलें ।।१।। ।।ध्रु।।। कवतुकें करूणा भाकितें लाडें । आवडी बोबडें बोलोनियां ।।ध्रु।। मज नाही दशा अंतरीं दुःखाची । भावना भेदाची समूळ गेली ।।२।। तुका म्हणे सुख जालें माझ्या जीवा । रंगलें केशवा तुझ्या रंगे ।।३।।

३३६८। विठ्ठल सोयरा सज्जन विसांवा । जाइन त्याच्या गांवा भेटावया ।।१।। ।।ध्रु।।। सीण भाग त्यासी सांगेन आपुला । तो माझा बापुला सर्व जाणे ।।ध्रु।। माय माउलिया बंधुवर्गा जाणा । भाकीन करूणा सकळकिांसी ।।२।। संत महंत सिद्ध महानुभाव मुनि । जीवभाब जाऊनि सांगेन त्या ।।३।। माझिये माहेरीं सुखा काय उणें । न लगे येणें जाणें तुका म्हणे ।।४।।

३३६९। ध्याइन तुझें रूप गाइन तुझें नाम । आणीक न करीं काम जिव्हामुखें ।।१।। ।।ध्रु।।। पाहिन तुझे पाय ठेविन तेथें डोय । पृथक तें काय न करीं मनीं ।।ध्रु।। तुझे चि गुणवाद आइकेन कानीं । आणिकांची वाणी पुरे आतां ।।२।। करिन सेवा करीं चालेन मी पायीं । आणीक न वजें ठायीं तुजविण ।।३।। तुका म्हणे जीव ठेविला तुझ्या पायीं । आणीक तो काई देऊं कोणा ।।४।।

३३७०। देवाचें भजन कां रे न करीसी । अखंड हव्यासीं पीडतोसी ।।१।। ।।ध्रु।।। देवासी शरण कां रे न वजवे तैसा । बक मीना जैसा मनुष्यालागीं ।।ध्रु।। देवाचा विश्वास कां रे नाहीं तैसा । पुत्रस्नेहें जैसा गुंतलासी ।।२।। कां रे नाहीं तैसी देवाची हे गोडी । नागवूनी सोडी पत्नी जैसी ।।३।। कां रे नाहीं तैसे देवाचे उपकार । माया मिथ्या भार पितृपूजना ।।४।। कां रे भय वाहासी लोकांचा धाक । विसरोनि

एक नारायण ।।५।। तुका म्हणे कां रे घातलें वांयां । अवघें आयुष्य जाया भक्तिविण ।।६।।

३३७१। माझें चित्त तुझे पायीं । राहे ऐसें करीं कांहीं । धरोनियां बाहीं । भव तारीं दातारा ।।१।। ।।ध्रु।।। चतुरा तूं शिरोमणि । गुणलावण्याची खाणी । मुगुट सकळां मणि । तूं चि धन्य विठोबा ।।ध्रु।। करीं तिमिराचा नाश । दीप होउनि प्रकाश । तोडीं आशापाश । करीं वास हृदयीं ।।२।। पाहें गुंतलों नेणतां । तुज असो माझी चिंता । तुका ठेवी माथा । पायीं आतां राखावें ।।३।।

३३७२। आमुचें उचित हे चि उपकार । आपला चि भार घालूं तुज ।।१।। ।।ध्रु।।। भूक लागलिया भोजनाची आळी । पांघुरणें काळीं शीताचिये ।।ध्रु।। जेणें काळें उठी मनाची आवडी । ते चि मागों घडी आवडे तें ।।२।। दुःख येऊं नेदी आमचिया घरा । चक्र करी फेरा भोंवताला ।।३।। तुका म्हणे नाहीं मुक्तीसवें चाड । हें चि आम्हां गोड जन्म घेतां ।।४।।

३३७३। मी दास तयाचा जया चाड नाहीं । सुख दुःख दोहींविरहित जो ।।१।। ।।ध्रु।।। राहिलासे उभा भींवरेच्या तीरीं । कट दोहीं करीं धरोनियां ।।ध्रु।। नवल काई तरी पाचारितां पावे । न स्मरिता धांवे भक्तिकाजें ।।२।। सर्व भार माझा त्यासी आहे चिंता । तो चि माझा दाता स्वहिताचा ।।३।। तुका म्हणे त्यास गाईन मी गीतीं । आणीक तें चित्तीं न धरीं कांहीं ।।४।।

३३७४। यासी कोणी म्हणे निंदेचीं उत्तरें । नागवला खरें तो चि एक ।।१।। ।।ध्रु।।। आड वाटे जातां लावी नीट सोई । धर्मनीत ते ही ऐसी आहे ।।ध्रु।। नाइकतां सुखें करावें ताडण । पाप नाहीं पुण्य असे फार ।।२।। जन्म व्याधि फार चुकतील दुःखें । खंडावा हा सुखें मान त्याचा ।।३।। तुका म्हणे निंब दिलियावांचून । अंतरींचा सीण कैसा जाय ।।४।।

३३७५। निवडे जेवण सेवटींच्या घांसें । होय त्याच्या ऐसें सकळ ही ।।१।। ।।ध्रु।।। न पाहिजे जाला बुद्धीचा पालट । केली खटपट जाय वांयां ।।ध्रु।। संपादिलें होय धरिलें तें सोंग । विटंबणा व्यंग पडिलिया ।।२।। तुका म्हणे वर्म नेणतां जो रांधी । पाववी ते बुद्धि अवकळा ।।३।।

३३७६। न लगे मरावें । ऐसा ठाव दिला देवें ।।१।। ।।ध्रु।।। माझ्या उपकारासाटीं । वागविला म्हूण कंठीं ।।ध्रु।। घरीं दिला ठाव । अवघा सकळ ही वाव ।।२।। तुका म्हणे एके ठायीं । कोठें माझें तुझें नाहीं ।।३।।

३३७७। नाहीं लाग माग । न देखेंसें केलें जग ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां बैसोनियां खावें । दिलें आइतें या देवें ।।ध्रु।। निवारिलें भय । नाहीं दुसर्यािची सोय ।।२।। तुका म्हणे कांहीं । बोलायाचें काम नाहीं ।।३।।

३३७८। दिली हाक मनें नव्हे ती जतन । वेंटाळल्यिा गुणें धांव घेती ।।१।। ।।ध्रु।।। काम क्रोध मद मत्सर अहंकार । निंदा द्वेष फार माया तृष्णा ।।ध्रु।। इंद्रियांचे भार फिरतील चोर । खान घ्यावया घर फोडूं पाहे ।।२।। माझा येथें कांहीं न चले पराक्रम । आहे त्याचें वर्म तुझे हातीं ।।३।। तुका म्हणे आतां करितों उपाय । जेणें तुझें पाय आतुडती ।।४।।

३३७९। तुझा दास मज म्हणती अंकित । अवघे सकळकि लहान थोर ।।१।। ।।ध्रु।।। हें चि आतां लागे करावें जतन । तुझें थोरपण तुज देवा ।।ध्रु।। होउनी निर्भर राहिलों निश्चिंत । पावनपतित नाम तुझें ।।२।। करितां तुज होय डोंगराची राई । न लगतां कांहीं पात्या पातें ।।३।। तुका म्हणे तुज काय ते आशंका । तारितां मशका मज दीना ।।४।।

३३८०। काय मागावें कवणासी । ज्यासी मागों तो मजपाशीं ।।१।। ।।ध्रु।।। जरी मागों पद इंद्राचें । तरी शाश्वत नाहीं त्याचें ।।ध्रु।। जरी मागों ध्रुवपद । तरी त्यासी येथील छंद ।।२।। स्वर्गभोग मागों पूर्ण । पुण्य सरल्या मागुती येणें ।।३।। आयुष्य मागों चिंरजीव । जीवा मरण नाहीं स्वभावें ।।४।। तुका म्हणे एक मागें । एकपणा नाहीं भंग ।।५।।

३३८१। आम्ही ज्याचे दास । त्याचा पंढरिये वास ।।१।। ।।ध्रु।।। तो हा देवांचा ही देव । काय कळकिाळाचा मेव ।।ध्रु।। वेद जया गाती । श्रुति म्हणती नेति नेति ।।२।। तुका म्हणे निज । रूपडें हे तत्त्वबीज ।।३।।

३३८२। भक्तवत्सल दिनानाथ । तिहीं लोकीं ज्याची मात ।।१।। ।।ध्रु।।। तो हा पुंडलिकासाटीं । आला उभा वाळवंटीं ।।ध्रु।। गर्भवास धरी । अंबऋषीचा कैवारी ।।२।। सकळां देवां आढधष्ठान । एका मंत्रासी कारण ।।३।। तुका म्हणे ध्यानीं । ज्यासि ध्यातो शूळपाणी ।।४।।

३३८३। फटकाळ देव्हारा फटकाळ अंगारा । फटकाळ विचारा चालविलें ।।१।। फटकाळ तो देव फटकाळ तो भक्त । करवितो घात आणिंका जीवा ।।२।। तुका म्हणे अवघें फटकाळ हें जन । अनुभविये खूण जाणतील ।।३।।

३३८४। लावुनियां गोठी । चुकवूं आदरिली दिठी । देउनियां मिठी । पळे महिमा थुलिया ।।१।। ।।ध्रु।।। पुढें तो चि करी आड । तिचा लोभ तिसी नाड । लावूनि चरफड । हात गोऊनि पळावें ।।ध्रु।। आधीं काकुलती । मोहो घालावा पुढती । तोंडीं पडे माती । फिरतां मागें कैचा तो ।।२।। तुका म्हणे देवा । यासी रडवी याचा हेवा । भावें कां हे सेवा । सुखें तुम्हां नार्पिती ।।३।।

३३८५। नेत्राची वासना । तुज पाहावें नारायणा ।।१।। ।।ध्रु।।। करीं याचें समाधान । काय पहातोसी अनुमान ।।ध्रु।। भेटावें पंढरिराया । हें चि इच्छितासी बाह्या ।।२।। म्हणतों जावें पंढरीसी । हें चि ध्यान चरणासी ।।३।। चित्त म्हणे पायीं । तुझे

राहीन निश्चयीं ।।४।। म्हणे बंधु तुकयाचा । देवा भाव पुरवीं साचा ।।५।।

३३८६। मन उताविळ । जालें न राहे निश्चळ ।।१।। ।।ध्रु।।। दे रे भेटी पंढरिराया । उभारोनि चारी बाह्या ।।ध्रु।। सर्वांग तळमळी । हात पाय रोमावळी ।।२।। तुकयाबंधु म्हणे कान्हा । भूक लागली नयना ।।३।।

३३८७। म्हणसी दावीन अवस्था । तैसें नको रे अनंता ।।१।। ।।ध्रु।।। होऊनियां सहाकार । रूप दाखवीं सुंदर ।।ध्रु।। मृगजळाचियापरी । तैसें न करावें हरी ।।२।। तुकयाबंधु म्हणे हरी । कामा नये बाह्यात्कारी ।।३।।

३३८८। आकारवंत मूर्ति । जेव्हां देखेन मी दृष्टी ।।१।। ।।ध्रु।।। मग मी राहेन निवांत । ठेवूनियां तेथें चित्त ।।ध्रु।। श्रुति वाखाणिती । तैसा येसील प्रचिती ।।२।। म्हणे तुकयाचा सेवक । उभा देखेन सन्मुख ।।३।।

३३८९। जेणें तुज आलें रूप आणि नांव । पतित हें दैव तुझें आम्ही ।।१।। ।।ध्रु।।। नाहीं तरी तुज कोण हें पुसतें । निराकारी तेथें एकाएकी ।।ध्रु।। अंधारें दीपका आणियेली शोभा । माणिकासी प्रभा कोंदणाची ।।२।। धन्वंतरी रोगें आणिला उजेडा । सुखी काय चाड जाणावें तें ।।३।। अमृतासी मोल विषाचिया गुणें । पितळें तरी सोनें उंच निंच ।।४।। तुका म्हणे आम्ही असोनियां जाण । तुज देवपण आणियेलें ।।५।।

३३९०। सुखवाटे ये चि ठायीं । बहु पायीं संतांचे ।।१।। ।।ध्रु।।। म्हणऊनि केला वास । नाहीं नास ते ठायीं ।।ध्रु।। न करवे हाली चाली । निवारिली चिंता हे ।।२।। तुका म्हणे निवे तनु । रजकणू लागती ।।३।।

३३९१। देऊं कपाट । कीं कोण काळ राखों वाट ।।१।। ।।ध्रु।।। काय होईल तें शिरीं । आज्ञा धरोनियां करीं ।।ध्रु।। करूं कळे ऐसी मात विंढवा राखावा एकांत ।।२।। तुका म्हणे जागों । विंढवा कोणा नेदूं वागों ।।३।।

३३९२। मायबापापुढें लेंकराची आळी । आणीक हे पाळी कोण लळे ।।१।। ।।ध्रु।।। सांभाळा जी माझीं विषमें अनंता । जवळी असतां अव्हेर कां ।।ध्रु।। आणिकांची चाले सत्ता आम्हांवरी । तुमची ते थोरी काय मग ।।२।। तुका म्हणे आलों दुरोनि जवळी । आतां टाळाटाळी करूं नये ।।३।।

३३९३। माझ्या मुखें मज बोलवितो हरि । सकळां अंतरीं नारायण ।।१।। ।।ध्रु।।। न करावा द्वेष भूतांचा मत्सर । हा तंव विचार जाणों आम्ही ।।२।। तुका म्हणे दोष नाहीं या विचारें । हिताचीं उत्तरें शिकवितां ।।३।।

३३९४। मांस खातां हाउस करी । जोडुनि वैसी ठेवियेला ।।१।। ।।ध्रु।।। कोण त्याची करील कींव । जीवें जीव नेणती ।।ध्रु।। पुढिलांसाटीं पाजवी सुरी । आपुली चोरी अंगुळी ।।२।। तुका म्हणे कुटिती हाडें । आपुल्या नाडें रडती ।।३।।

३३९५। तुज जाणें तान्हें नाहीं पांडुरंगा । कां जी मज सांगा उपेक्षिलें ।।१।। ।।ध्रु।।। तुज ठावें होतें मी पातकी थोर । आधीं च कां थार दिधली पायीं ।।ध्रु।। अंक तो पडिला हरिचा मी दास । भेद पंगतीस करूं नये ।।२।। तुका म्हणे आम्ही जिंतिलें तें खरें । आतां उणें पुरें तुम्हां अंगीं ।।३।।

३३९६। आम्हां घरीं धन शब्दाचीं च रत्नें । शब्दाचीं च शस्त्रें यत्न करूं ।।१।। ।।ध्रु।।। शब्द चि आमुच्या जीवाचें जीवन । शब्दें वांटूं धन जनलोकां ।।२।। तुका म्हणे पाहा शब्द चि हा देव । शब्दें चि गौरव पूजा करूं ।।३।।

३३९७। ब्रम्हज्ञान दारीं येतें काकुलती । अव्हेरिलें संतीं विष्णुदासीं ।।१।। ।।ध्रु।।। रिघों पाहे माजी बळें त्याचें घर । दवडिता दूर म्हणोनियां ।।२।। तुका म्हणे येथें न चले सायास । पडिले उदास त्याच्या गळां ।।३।।

३३९८। कासया लागला यासी चौघाचार । मुळींचा वेव्हार निवडिला ।।१।। ।।ध्रु।।। ग्वाही बहुतांची घालूनियां वरि । महजर करीं आहे माझ्या ।।ध्रु।। तुम्हां वेगळां लागें आपल्या च ठायीं । होतें करूनि तें ही माझें माझें ।।२।। भांडण सेवटीं जालें एकवट । आतां कटकट करूं नये ।।३।। ठेविला ठेवा तो आला माझ्या हाता । आतां नाहीं सत्ता तुज देवा ।।४।। तुका म्हणे वांयांविण खटपटा । राहिलों मी वांटा घेऊनियां ।।५।।

३३९९। देहबुद्धि वसे जयाचिये अंगीं । पूज्यता ते जगीं सुख मानी ।।१।। ।।ध्रु।।। थोर असे दगा जाला त्यासी हाटीं । सोडोनियां गांठी चोरीं नेली ।।ध्रु।। गांठीचें जाउनि नव्हे तो मोकळा । बांधिलासे गळा दंभलोभें ।।२।। पुढिल्या उदिमा जालेंसे खंडण । दिसे नागवण पडे गांठी ।।३।। तुका म्हणे ऐसे बोलतील संत । जाणूनियां घात कोण करी ।।४।।

३४००। निंबाचिया झाडा साकरेचें आळें । आपलीं तीं फळें न संडी च ।।१।। ।।ध्रु।।। तैसें अधमाचें अमंगळ चित्त । वमन तें हित करूनि सांडी ।।ध्रु।। परिसाचे अंगीं लाविलें खापर । पालट अंतर नेघे त्याचें ।।२।। तुका म्हणे वेळू चंदना संगतीं । काय ते नसती जवळिके ।।३।।

३४०१। दुबळें सदैवा । म्हणे नागवेल केव्हां ।।१।। ।।ध्रु।।। आपणासारिखें त्या पाहे । स्वभावासी करिल काये ।।ध्रु।। मूढ सभे आंत । इच्छी पंडिताचा घात ।।२।। गांढें देखुनि शूरा । उगें करितें बुरबुरा ।।३।। आणिकांचा हेवा । न करीं शरण जाईं देवा ।।४।। तुका म्हणे किती । करूं दुष्टाची फजिती ।।५।।

३४०२। माझी आतां लोक सुखें निंदा करू । म्हणती विचारू सांडियेला ।।१।। ।।ध्रु।।। कारण होय तो करावा विचार । काय भीड भार करूं देवा ।।२।। तुका म्हणे काय करूं लापनिक । जनाचार सुख नासिवंत ।।३।।

३४०३। ढेंकणाचे संगें हिरा जो भंगला । कुसंगें नाडला तैसा साधु ।।१।। ।।ध्रु।।। ओढाळाच्या संगें सात्विक नासलीं । क्षण एक नाडलीं समागमें ।।ध्रु।। डांकाचे संगती सोनें हीन जालें । मोल तें तुटलें लक्ष कोडी ।।२।। विषानें पक्वान्नें गोड कडू जालीं । कुसंगानें केली तैसी परी ।।३।। भावें तुका म्हणे सत्संग हा बरा । कुसंग हा फेरा चौर्‍यांशीचा ।।४।।

३४०४। भलते जन्मीं मज घालिसील तरी । न सोडीं मी हरी नाम तुझें ।।१।। ।।ध्रु।।। सुख दुःख तुज देईन भोगितां । मग मज चिंता कासयाची ।।ध्रु।। तुझा दास म्हणवीन मी अंकिला । भोगितां विठ्ठला गर्भवास ।।२।। कासया मी तुज भाकितों करूणा । तारीं नारायणा म्हणऊनि ।।३।। तुका म्हणे तुज येऊं पाहे उणें । तारिसील तेणें आम्हां तया ।।४।।

३४०५। गातों नाचतों आनंदें । टाळघागरिया छंदें ।।१।। ।।ध्रु।।। तुझी तुज पुढें देवा । नेणों भाव कैसी सेवा ।।ध्रु।। नेणों ताळ घात मात । भलते सवां पाय हात ।।२।। लाज नाहीं शंका । प्रेम घाला म्हणे तुका ।।३।।

३४०६। रूसलों आम्हीं आपुलिया संवसारा । तेथें जनाचारा काय पाड ।।१।। ।।ध्रु।।। आम्हां इष्ट मित्र सोयरे । नाहीं या दुसरें देवाविण ।।ध्रु।। दुराविले बंधु सखे सहोदर । आणीक विचार काय तेथें ।।२।। उपाधिवचन नाइकती कान । त्रासलें हें मन बहु माझें ।।३।। तुका म्हणे करा होइल ते दया । सुख दुःख वांयां न धरावें ।।४।।

३४०७। सांडुनि सुखाचा वाटा । मुक्ति मागे तो करंटा ।।१।। ।।ध्रु।।। कां रे न घ्यावा जन्म । प्रेम लुटावें नाम ।।ध्रु।। येथें मिळतो दहीं भात । वैकुंठीं ते नाहीं मात ।।२।। तुका म्हणे आतां । मज न लगे सायुज्यता ।।३।।

३४०८। पदोपदीं पायां पडणें । करूणा जाण भाकावी ।।१।। ।।ध्रु।।। ये गा ये गा विसांवया । करूणा दयासागरा ।।ध्रु।। जोडोनियां करकमळ । नेत्र जळ भरोनि ।।२।। तुका उभें दारीं पात्र पुरवीं आर्त विठोबा ।।३।।

३४०९। आतां हें सेवटीं असों पायांवरी । वदती वैखरी वागपुष्प ।।१।। ।।ध्रु।।। नुपेक्षावें आम्हां दीना पांडुरंगा । कृपादानीं जगामाजी तुम्हीं ।।ध्रु।। बोळवुनी देह सांडियेली शुद्ध । सारियेला भेद जीव शिव ।।२।। तुका म्हणे मन तुमचे चरणीं । एवढी आयणी पुरवावी ।।३।।

३४१०। तरि च होय वेडी । नग्न होय धरफुडी ।।१।। ।।ध्रु।।। काय बोलाचें गौरव । आंत वरी दोन भाव ।।ध्रु।। मृगजळा न्याहाळतिां । तान न वजाये सेवितां ।।२।। न पाहे आणिकांची आस । शूर बोलिजे तयास ।।३।। तुका म्हणे या लक्षणें । संत अळंकार लेणें ।।४।।

३४११। आग्रहा नांवें पाप । योगीं सारावें संकल्प ।।१।। ।।ध्रु।।। सहता ऐसें भांडवल । असोनि कां सारा बोल ।।ध्रु।। तैं न भेटे तें काय । मना अंगींचे उपाय ।।२।। तुका म्हणे धरीं सोय । वासनेची फोडा डोय ।।३।।

३४१२। न करीं पठन घोष अक्षरांचा । बीजमंत्र आमुचा पांडुरंग ।।१।। ।।ध्रु।।। सर्वकाळ नामचिंतन मानसीं । समाधान मनासी समाधि हे ।।ध्रु।। न करीं भ्रमण न रिघें कपाटीं । जाईन तेथें दाटी वैष्णवांची ।।२।। अनु नेणें कांहीं न वजें तपासी । नाचें दिंडीपाशीं जागरणीं ।।३।। उपवास व्रत न करीं पारणें । रामकृष्ण म्हणें नारायण ।।४।। आणिकांची सेवा स्तुती नेणें वाणूं । तुका म्हणे आणू दुजें नाहीं ।।५।।

३४१३। पुंडलिकाचे निकटसेवे । कैसा धांवे बराडी ।।१।। ।।ध्रु।।। आपुलें थोरपण । नारायण विसरला ।।ध्रु।। उभा कटीं ठेवुनि कर । न म्हणे पर बैससें ।।२।। तुका म्हणे जगदीशा । करणें आशा भक्तांची ।।३।।

३४१४। बाळ काय जाणे जीवनउपाय । मायबाप वाहे सर्व चिंता ।।१।। ।।ध्रु।।। आइतें भोजन खेळणें अंतरीं । अंकिताचे शिरीं भार नाहीं ।।ध्रु।। आपुलें शरीर रक्षितां न कळे । सांभाळूनि लळे पाळी माय ।।२।। तुका म्हणे माझा विठ्ठल जनिता । आमुची ते सत्ता तयावरी ।।३।।

३४१५। काय करितील केलीं नित्य पापें । वसे नाम ज्यापें विठोबाचें ।।१।। ।।ध्रु।।। तृणीं हुताशंन लागला ते रासी । जळतील तैसीं क्षणमात्रें ।।ध्रु।। विष्णुमूर्तिपाद पाहतां चरण । तेथें कर्म कोण राहूं शके ।।२।। तुका म्हणे नाम जाळी महादोष । जेथें होय घोष कीर्तनाचा ।।३।।

३४१६। वेद नेले शंखासुरें । केलें ब्रम्हयानें गार्हिणें ।।१।। ।।ध्रु।।। धांव धांव झडकरी । ऐसें कृपाळुवा हरी ।।ध्रु।। गजेंद्र नाडियें गांजिला । तेणें तुझा धांवा केला ।।२।। तुका म्हणे पद्‌र्निाभा । जेथें पाहें तेथें उभा ।।३।।

३४१७। माकडा दिसती कंवटी नारळा । भोक्ता निराळा वरील सारी ।।१।। ।।ध्रु।।। एका रस एका तोंडीं पडे माती । आपुलाले नेती विभाग ते ।।ध्रु।। सुनियांसी क्षीर वाढिल्या ओकवी । भोगित्यां पोसवी धणीवरी ।।२।। तुका म्हणे भार वागविती मूर्ख । नेतील तें सार परीक्षक ।।३।।

३४१८। भेटीची आवडी उताविळ मन । लागलेंसे ध्यान जीवीं जीवा ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां आवडीचा पुरावावा सोहळा । येऊनी गोपाळा क्षेम देईं ।।ध्रु।। नेत्र उन्मळति राहिले ताटस्त । गंगा अश्रुपात वहावली ।।२।। तुका म्हणे तुम्ही करा साचपणा । मुळींच्या वचना आपुलिया ।।३।।

३४१९। धवळलें जगदाकार । आंधार तो निरसला ।।१।। ।।ध्रु।।। लपों जातां नाहीं

ठाव । प्रगट पाहें पसारा ।।ध्रु।। खरियाचा दिवस आला । वाढी बोला न पुरे ।।२।। तुका म्हणे जिवें साटीं । पडिली मिठी धुरेसी ।।३।।

३४२०। मातेची अवस्था काय जाणे बाळ । तिसी तों सकळ चिंता त्याची ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसें परस्परें आहे चि विचारा । भोपळयाचा तारा दगडासी ।।ध्रु।। भुजंग पोटाळी चंदनाचें अंग । निवे परि संग नव्हे तैसा ।।२।। तुका म्हणे करा परिसाचे परी । मज ठेवा सरी लोखंडाचे ।।३।।

३४२१। लावूनि कोलित । माझा करितील घात ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसे बहुतांचे संधी । सांपडलों खोळेमधीं ।।ध्रु।। पाहातील उणें । तेथें देती अनुमोदनें ।।२।। तुका म्हणे रिघे । पुढें नाहीं जालें धींगे ।।३।।

३४२२। ऐसी एकां अटी । रीतीं सिणती करंटीं ।।१।। ।।ध्रु।।। साच आपुल्या पुरतें । करून नेघती कां हितें ।।ध्रु।। कां हीं वेचितील वाणी । निरर्थक चि कारणीं ।।२।। तुका म्हणे देवा । कांहीं समपूर्नि सेवा ।।३।।

३४२३। चालिले सोबती । काय मानिली निश्चिती ।।१।। ।।ध्रु।।। काय करिसी एकला । काळ सन्निध पातला ।।ध्रु।। कांहीं सावध तो बरवा । करीं आपुला काढावा ।।२।। चालिले अगळे । हळू च कान केश डोळे ।।३।। वोसरले दांत । दाढा गडबडल्या आंत ।।४।। एकली तळमळ । जिव्हा भलते ठायीं लोळे ।।५।। तुका म्हणे यांणीं । तुझी मांडिली घालणी ।।६।।

३४२४। नका मजपाशीं । वदों प्रपंचाचे विशीं ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां नाइकावी कानीं । मज देवाविण वाणी ।।ध्रु।। येऊनियां रूपा । कोण पाहे पुण्यपापा ।।२।। मागे आजिवरी । जालें माप नेलें चोरीं ।।३।। सांडियेलीं पानें । पुढें पिका अवलोकन ।।४।। पडों नेदी तुका । आड गुंपूं कांहीं चुका ।।५।।

३४२५। जाले आतां सांटे । कासयाचे लहान मोटे ।।१।। ।।ध्रु।।। एक एका पडिलों हातीं । जाली तेव्हां चि निश्चिंती ।।ध्रु।। नाहीं फिरों येत मागें । जालें साक्षीचिया अंगें ।।२।। तुका म्हणे देवा । आतां येथें कोठें हेवा ।।३।।

३४२६। माझें मज द्यावें । नाहीं करवीत नवें ।।१।। ।।ध्रु।।। सहस्त्रनामाचें रूपडें । भक्त कैवारी चोखडें ।।ध्रु।। साक्षीविण बोलें । तरी मज पाहिजे दंडिलें ।।२।। तुका म्हणे माल । माझा खरा तो विठ्ठल ।।३।।

३४२७। करूं स्तुती तरि ते निंदा । तुम्ही जाणां हे गोविंदा ।।१।। ।।ध्रु।।। आम्हां लडिवाळांचे बोल । करा कवतुकें नवल ।।ध्रु।। बोबडया उत्तरीं । तुम्हा रंजवितों हरी ।।२।। मागतों भातुकें । तुका म्हणे कवतुकें ।।३।।

३४२८। न लाहिजे जपें न लाहिजे तपें । आम्हांसी हें सोपें गीतीं गातां ।।१।। ।।ध्रु।।। न करितां ध्यान न करितां धारणा । तो नाचे कीर्त्तनामाजी हरि ।।ध्रु।।

जयासी नाहीं रूप आणि आकार । तो चि कटी कर उभा विटे ।।२।। अनंत ब्रम्हांडें जयाचिया पोटीं । तो आम्हां संपुष्टीं भक्तिभावें ।।३।। तुका म्हणे वर्म जाणती लडिवाळें । जें होतीं निर्मळें अंतर्बाहीं ।।४।।

३४२९। आम्ही जालों बळविंत । होऊनियां शरणागत ।।१।। ।।ध्रु।।। केला घरांत रिघावा । ठायीं पडियेला ठेवा ।।ध्रु।। हातां चढलें धन । नेणें रचिलें कारण ।।२।। तुका म्हणे मिठी । पायीं देउनि केली सुटी ।।३।।

३४३०। लागपाठ केला । आतां वांटा नित्य त्याला ।।१।। ।।ध्रु।।। करा जोडीचा हव्यास । आलें दुरील घरास ।।ध्रु।। फोडिलीं भांडारें । मोहोरलीं एकसरें ।।२।। अवघियां पुरतें । तुका म्हणे घ्यावें हातें ।।३।।

३४३१। एकीं असे हेवा । एक अनावड जीवां ।।१।। ।।ध्रु।।। देवें केल्या भिन्न जाती । उत्तम कनिष्ठ मध्यस्ती ।।ध्रु।। प्रीतिसाटीं भेद । कोणी पूज्य कोणी निंद्य ।।२।। तुका म्हणे लळा । त्याचा जाणे हा कळवळा ।।३।।

३४३२। स्वामीचें हें देणें । येथें पावलों दर्षणें ।।१।। ।।ध्रु।।। करूं आवडीने वाद । तुमच्या सुखाचा संवाद ।।ध्रु।। कळावया वर्म । हा तो पायांचा चि धर्म ।।२।। तुका म्हणे सिद्धी । हे चि पाववावी बुद्धी ।।३।।

३४३३। रूसलों संसारा । आम्ही आणीक व्यापारा ।।१।। ।।ध्रु।।। म्हणऊनि केली सांडी । देउनि पडिलों मुरकंडी ।।ध्रु।। परते चि ना मागें । मोहो निष्ठुर जालों अंगें ।।२।। सांपडला देव । तुका म्हणे गेला भेव ।।३।।

३४३४। हें तों वाटलें आश्चर्य । तुम्हां न धरवे धीर ।।१।। ।।ध्रु।।। माझा फुटतसे प्राण । धांवा धांवा म्हणऊन ।।ध्रु।। काय नेणों दिशा । जाल्या तुम्हांविण ओशा ।।२।। तुका म्हणे कांगा । नाइकिजे पांडुरंगा ।।३।।

३४३५। धांवा केला धांवा । श्रम होऊं नेदी जीवा ।।१।। ।।ध्रु।।। वर्षे अमृताच्या धारा । घेईं वोसंगा लेंकरा ।।ध्रु।। उशीर तो आतां । न करावा हे चि चिंता ।।२।। तुका म्हणे त्वरें । वेग करीं विश्वंभरे ।।३।।

३४३६। जोडिलें अंजुळ । असें दानउताविळ ।।१।। ।।ध्रु।।। पाहा वाहा कृपादृष्टी । आणा अनुभवा गोष्टी ।।ध्रु।। तूं धनी मी सेवक । आइक्य तें एका एक ।।२।। करितों विनंती । तुका सन्मुख पुढती ।।३।।

३४३७। काय तुज कैसें जाणवेल देवा । आणावें अनुभवा कैशा परी ।।१।। ।।ध्रु।।। सगुण निर्गुण थोर कीं लहान । न कळे अनुमान मज तुझा ।।ध्रु।। कोण तो निर्धार करूं हा विचार । भवसिंधु पार तरावया ।।२।। तुका म्हणे कैसे पाय आतुडती । न पडे श्रीपती वर्म ठावें ।।३।।

३४३८। मी तव बैसलों धरूनियां ध्यास । न करीं उदास पांडुरंगा ।।१।। ।।ध्रु।।।

नको आतां मज दवडूं श्रीहरी ।। मागावया भिकारी जालों दास ।।ध्रु।। भुकेलों कृपेच्या वचनाकारणें । आशा नारायणें पुरवावी ।।२।। तुका म्हणे येऊनियां देईं भेटी । कुरवाळुनी पोटीं धरीं मज ।।३।।

३४३९। आतां तुझें नाम गात असें गीतीं । म्हणोनी मानिती लोक मज ।।१।। ।।ध्रु।।। अन्नवस्त्रचिंता नाहीं या पोटाची । वारिली देहाची थोर पीडा ।।ध्रु।। सज्जन संबंधी तुटली उपाधी । रोकडी या बंदीं सुटलोंसें ।।२।। घ्यावा द्यावा कोणें करावा सायास । गेले आशापाश वारोनियां ।।३।। तुका म्हणे तुज कळेल तें आतां । करी जी अनंता मायबापा ।।४।।

३४४०। कामक्रोध माझे लावियेले पाठीं । बहुत हिंपुटीं जालों देवा ।।१।। ।।ध्रु।।। आवरितां तुझे तुज नावरती । थोर वाटे चित्तीं आश्चर्य हें ।।ध्रु।। तुझिया विनोदें आम्हां प्राणासाटी । भयभीत पोटीं सदा दुःखी ।।२।। तुका म्हणे माझ्या कपाळाचा गुण । तुला हांसे कोण समर्थासी ।।३।।

३४४१। सन्मुख चि तुम्हीं सांगावी जी सेवा । ऐसे माझे देवा मनोरथ ।।१।। ।।ध्रु।।। नेघों आम्ही कांहीं चित्तवित्त घरें । आपुल्या उदारें जीवावरी ।।ध्रु।। बोल परस्परें वाढवावें सुख । पाहावें श्रीमुख डोळेभरी ।।२।। तुका म्हणे सत्य बोलतों वचन । करूनी चरण साक्ष तुझे ।।३।।

३४४२। मज अनाथाकारणें । करीं येणें केशवा ।।१।। ।।ध्रु।।। जीव झुरे तुजसाटीं । वाट पोटीं पहातसें ।।ध्रु।। चित्त रंगलें चरणीं । तुजवांचूनि न राहे ।।२।। तुका म्हणे कृपावंता । माझी चिंता असावी ।।३।।

३४४३। कासया वांचूनि जालों भूमी पार । तुझ्या पायीं थार नाहीं तरी ।।१।। ।।ध्रु।।। जातां भलें काय डोळियांचें काम । जंव पुरूषोत्तम न देखती ।।ध्रु।। काय मुख पेंव श्वापदाचें धांव । नित्य तुझें नांव नुच्चारितां ।।२।। आतां पांडुरंगाविण । न वांचतां क्षण जीव भला ।।३।।

३४४४। नको मज ताठा नको आढभमाना । तुजवांचूनि क्षीण होतो जीव ।।१।। ।।ध्रु।। दुर्धर हे माया न होय सुटका । वैकुंठनायका सोडवीं मज ।।२।। तुका म्हणे तुझें जालिया दर्षण । मग निवारण होइल सर्व ।।३।।

३४४५। चाल घरा उभा राहें नारायणा । ठेवूं दे चरणांवरि माथा ।।१।। ।।ध्रु।।। वेळोवेळां देईं क्षेमआलिंगन । वरी अवलोकन कृपादृष्टी ।।ध्रु।। प्रक्षाळूं दे पाय बैसें माजघरीं । चित्त स्थिर करीं पांडुरंगा ।।२।। आहे त्या संचितें करवीन भोजन । काय न जेवून करिसी आतां ।।३।। करूणाकरें नाहीं कळों दिलें वर्म । दुरी होतां भ्रम कोण वारी ।।४।। तुका म्हणे आतां आवडीच्या सत्ता । बोलिलों अनंता करवीन तें ।।५।।

३४४६| देवाची ते खूण आला ज्याच्या घरा | त्याच्या पडे चिरा मनुष्यपणा ||१|| ||ध्रु||| देवाची ते खूण करावें वाटोळें | आपणा वेगळें कोणी नाहीं ||ध्रु|| देवाची ते खूण नेदी आशा | ममतेच्या पाशा शिवों नेदी ||२|| देवाची ते खूण गुंतों नेदी वाचा | लागों असत्याचा मळ नेदी ||३|| देवाची ते खूण तोडी मायाजाळ | आणि हें सकळ जग हरी ||४|| पहा देवें तेंचि बळकाविलें स्थळ | तुक्यापें सकळ चिन्हें त्याचीं ||५||

३४४७| अनंताचे मुखीं होसील गाइला | अमुप विठ्ठला दास तुम्हां ||१|| ||ध्रु||| माझें कोठें आलें होईल विचारा | तरीं च अव्हेरा योग्य जालों ||ध्रु|| सर्वकाळ तुम्ही असा जी संपन्न | चतुरा नारायण शिरोमणि ||२|| तुका म्हणे ऐसे कलियुगींचे जीव | तरी नये कीव बहुपापी ||३||

३४४८| न करावी चिंता | भय न धरावें सर्वथा ||१|| ||ध्रु||| दासां साहे नारायण | होय रक्षिता आपण ||ध्रु|| न लगे परिहार | कांहीं योजावें उत्तर ||२|| न धरावी शंका | नये बोलों म्हणे तुका ||३||

३४४९| भांडवल माझें लटिक्याचे गांठी | उदीम तो तुटी यावी हा चि ||१|| ||ध्रु||| कैसी तुझी वाट पाहों कोणा तोंडें | भोंवतीं विंढ रे भांडे गर्भवास ||ध्रु|| चहू खाणीचिया रंगलोंसें संगें | सुष्ट दुष्ट अंगें धरूनियां ||२|| बहुतांचे बहु पालटलों सळे | बहु आला काळें रंग अंगा ||३|| उकलूनि नये दावितां अंतर | घडिचा पदर सारूनियां ||४|| तुका म्हणे करीं गोंवळें यासाटीं | आपल्या पालटीं संगें देवा ||५||

३४५०| संतसंगतीं न करावा वास | एवादे गुणदोष अंगा येती ||१|| तया दोषा नाहीं परिहार | होय अपहार सुकृताचा ||२|| तुका म्हणे नमस्कारावे दुरून | अंतरीं धरून राहें रूप ||३||

३४५१| जें ज्याचें जेवण | तें चि याचकासी दान ||१|| ||ध्रु||| आतां जाऊं चोजवीत | जेथें वसतील संत ||ध्रु|| होतीं धालीं पोटें | मागें उरलीं उच्छिष्टें ||२|| तुका म्हणे धांव | पुढें खुंटईल हांव ||३||

३४५२| धरावा तो बरा | ठाव वसतीचा थारा ||१|| ||ध्रु||| निजल्या जागविती | निज पुरवूनि देती ||ध्रु|| एक वेवसाव | त्यांचा संग त्यांचा जीव ||२|| हितें केलें हित | ग्वाही एक एकां चित्त ||३|| विषमाचें कांहीं | आड तया एक नाहीं ||४|| तुका म्हणे बरीं | घरा येतील त्यापरी ||५||

३४५३| धोंडयासवें आदळतिां पुढटे डोकें | तो तों त्याच्या दुःखें घामेजेना ||१|| इंगळासी सन्निधान आढतत्याई | क्षेम देतां काई सुख वाटे ||२|| तुका म्हणे आम्हांसवें जो रूसला | तयाचा अबोला आकाशासीं ||३||

३४५४। सरे आम्हांपाशीं एक शुद्धभाव । नाहीं तरी वाव उपचार ।।१।। ।।ध्रु।।। कोण मानी वरी रसाळ बोलणें । नाहीं जाली मने ओळखी तों ।।२।। तुका म्हणे आम्हां जाणीवेचें दुःख । न पाहों त्या मुख दुर्जनाचें ।।३।।

३४५५। आतां तळमळ । केली पाहिजे सीतळ ।।१।। ।।ध्रु।।। करील तें पाहें देव । पायीं ठेवूनियां भाव ।।ध्रु।। तो चि अन्नदाता । नाहीं आणिकांची सत्ता ।।२।। तुका म्हणे दासा । नुपेक्षील हा भरवसा ।।३।।

३४५६। लांब धांवे पाय चोरी । भरोवरी जनाच्या ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां कैसें होय याचें । सिजतां काचें राहिलें ।।ध्रु।। खाय ओकी वेळोवेळां । कैसी कळा राहेल ।।२।। तुका म्हणे भावहीण । त्याचा सीण पाचावा ।।३।।

३४५७। माझ्या इंद्रियांसीं लागलें भांडण । म्हणतील कान रसना धाली ।।१।। ।।ध्रु।।। करिती तळमळ हस्त पाद भाळ । नेत्रांसी दुकाळ पडिला थोर ।।ध्रु।। गुण गाय मुख आइकती कान । आमचें कारण तैसें नव्हे ।।२।। दरूषणें फिटे सकळांचा पांग । जेथें ज्याचा भाग घेइल तें ।।३।। तुका म्हणे ऐसें करीं नारायणा । माझी ही वासना ऐसी आहे ।।४।।

३४५८। सिद्धीचा दास नव्हें श्रुतीचा अंकिला । होईन विठ्ठला सर्व तुझा ।।१।। ।।ध्रु।।। सर्वकाळ सुख आमच्या मानसीं । राहिलें जयासी नास नाहीं ।।ध्रु।। नेणें पुण्य पाप न पाहें लोचनीं । आणिका वांचूनि पांडुरंगा ।।२।। न करीं आस मुक्तीचे सायास । भक्तिप्रेमरस सांडूनियां ।।३।। गर्भवास धाक नाहीं येतां जातां । हृदयीं राहतां नाम तुझें ।।४।। तुका म्हणे जालों तुझा चि अंकिला । न भें मी विठ्ठला कळकिळासी ।।५।।

३४५९। जन्मा येऊनि तया लाभ जाला । बिडवई भेटला पांडुरंगा ।।१।। ।।ध्रु।।। संसारदुःखें नासिलीं तेणें । उत्तम हें केणें नामघोष ।।ध्रु।। धन्य ते संत सिद्ध महानुभाव । पंढरीचा ठाव टाकियेला ।।२।। प्रेमदाते ते च पतितपावन । धन्य दरूषण होय त्याला ।।३।। पावटणिया पंथें जालिया सिद्धी । वोगळे समाधि सायुज्यता ।।४।। प्रेम अराणूक नाहीं भय धाक । मज तेणें सुखें कांहीं चिंता ।।५।। तें दुर्लभ संसारासी । जडजीवउद्धारलोकासी ।।६।। तुका म्हणे त्यासी । धन्य भाग्य दरूषणें ।।७।।

३४६०। काय दिवस गेले अवघे चि व्हिंडें । तें आलें सांकडें कथेमाजी ।।१।। ।।ध्रु।।। क्षण एके ठायीं मन स्थिर नाहीं । अराणूक कइं होईल पुढें ।।ध्रु।। कथेचे बिरसें दोषा मूळ होय । तरण उपाय कैचा माती ।।२।। काय तें सांचवूनि उरलें हें मागें । घटिका एक संगें काय गेलें ।।३।। ते चि वाणी येथें करा उजळणी । काढावी मथूनि शब्दरत्नें ।।४।। तुका म्हणे हें चि बोलावया चाड । उभयतां नाड हित असे ।।५।।

३४६१। शुद्धाशुद्ध निवडे कैसें । चर्म मास भिन्न नाहीं ।।१।। ।।ध्रु।।। कांहीं आढधक नाहीं उणें । कवण्या गुणें देवासी ।।ध्रु।। उदक भिन्न असे काई । वाहाळ बावी सरिता गई ।।२।। सूर्य तेजें निवडी काय । रश्मी रसा सकळा खाय ।।३।। वर्णा भिन्न दुधा नाहीं । सकळा गाईं सारखें ।।४।। करितां भिन्न नाहीं माती । मडक्या गति भिन्न नांवें ।।५।। वर्त्ते एकविध आढग्न । नाहीं मनीं शुद्धाशुद्ध ।।६।। तुका म्हणे पात्र चाड । विंढवा विषें अमृत गोड ।।७।।

३४६२। न धरी प्रतिष्ठा कोणाची ही यम । म्हणतां कां रे राम लाजा झणी ।।१।। ।।ध्रु।।। सांपडे हातींचें सोडवील काळा । तो कां वेळोवेळां नये वाचे ।।ध्रु।। कोण लोक जो हा सुटला तो एक । गेले कुंभपाकरवरवांत ।।२।। तुका म्हणे हित तों म्हणा विठ्ठल । न म्हणे तो भोगील कळेल तें ।।३।।

३४६३। म्हणवितां हरी न म्हणे तयाला । दरवडा पडिला देहामाजी ।।१।। ।।ध्रु।।। आयुष्यधन त्याचें नेलें यमदूतीं । भुलविला निश्चिंतीं कामरंगें ।।ध्रु।। नावडे ती कथा देउळासी जातां । प्रियधनसुता लक्ष तेथें ।।२।। कोण नेतो तयां घटिका दिवसा एका । कां रे म्हणे तुका नागवसी ।।३।।

३४६४। कथे बैसोनि सादरें । सुखचचर्चा परस्परें । नवल काय तो उद्धरे । आणीक तरे सुगंधें ।।१।। ।।ध्रु।।। पुण्य घेईं रे फुकाचें । पाप दुष्टवासनेचें । पेरिल्या बीजाचें । फळ घेईं शेवटीं ।।ध्रु।। कथा विसर पाडी आळसें । छळणा करूनि मोडी रस । बुडवी आपणासरिसें । विटाळसें नावेसी ।।२।। सज्जन चंदनाचिये परी । दुर्जन देशत्यागें दुरी । राहो म्हणे हरि । विनंती करी तुका हे ।।३।।

३४६५। कळों आलें तुझें जिणें । देवा तूं माझें पोषणें ।।१।। ।।ध्रु।।। वाट पाहासी आठवाची । सत्ता सतंत कईंची ।।ध्रु।। बोलावितां यावें रूपा । सदा निर्गुणीं चि लपा ।।२।। तुका म्हणे तूं परदेशी । येथें आम्हां अंगेजिसी ।।३।।

३४६६। आतां येथें लाजे नाहीं तुझें काम । जाय मज राम आठवूं दे ।।१।। ।।ध्रु।।। तुझे भिडे माझे बहु जाले घात । केलों या अंकित दुर्जनाचा ।।ध्रु।। माझें केलें मज पारिखें माहेर । नटोनी साचार चाळविलें ।।२।। सुखासाटीं एक वाहियेलें खांदी । तेणें बहु मांदी मेळविली ।।३।। केला चौघाचार नेलों पांचांमधीं । नाहीं दिली शुद्धी धरूं आशा ।।४।। तुका म्हणे आतां घेईन कांटीवरी । धनी म्यां कैवारी केला देव ।।५।।

३४६७। आजिवरि होतों तुझे सत्ते खालीं । तोंवरी तों केली विटंबणा ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां तुज राहों नेदीं या देशांत । ऐसा म्यां समर्थ केला धणी ।।ध्रु।। सापें रिग केला कोठें बाळपणीं । होतीसी पापिणी काय जाणों ।।२।। तुका म्हणे म्यां हा बुडविला वेव्हार । तुझे चि ढोपर सोलावया ।।३।।

३४६८। देवाच्या निरोपें पिटितों डांगोरा । लाजे नका थारा देऊं कोणी ।।१।।

।।ध्रु।।। मोडिलें या रांडे सुपंथ मारग । चालविलें जग यमपंथें ।।ध्रु।। परिचारीं केली आपुली च रूढी । पोटींची ते कुडी ठावी नाहीं ।।२।। तुका म्हणे आणा राउळा धरून । फजित करून सोडूं मग ।।३।।

३४६९। कां रे तुम्ही निर्मळ हरिगुण गाना । नाचत आनंदरूप वैकुठासी जाना ।।१।। ।।ध्रु।।। काय गणिकेच्या याती आढधकार मोटा । दोषी अजामेळ ऐसीं नेलीं वैकुंठा ।।ध्रु।। ऐसे नेणों मागें किती अनंत अपार । पंच महादोषी पातकां नाहीं पार ।।२।। पुत्राचिया लोभें नष्ट म्हणे नारायण । कोण कर्तव्य तुका म्हणे त्याचें पुण्य ।।३।।

३४७०। बैसोनियां खाऊं जोडी । ओढाओढी चुकवूनि ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसें केलें नारायणें । बरवें जिणें सुखाचें ।।ध्रु।।। घरीच्या घरीं भांडवल । न लगे बोल वेचावे ।।२।। तुका म्हणे आटाआटी । चुकली दाटी सकळ ।।३।।

३४७१। नाहीं भ्यालों तरी पावलों या ठाया । तुम्हां आळवाया जवळिकें ।।१।। ।।ध्रु।।। सत्ताबळें आतां मागेन भोजन । केलें तें चिंतन आजिवरी ।।ध्रु।। नवनीतासाटीं खादला हा जीव । थोडयासाटीं कीव कोण करी ।।२।। तुका म्हणे ताक न लगे हें घाटे । पांडुरंगा खोटें चाळवण ।।३।।

३४७२। सारीन तें आतां एकाचि भोजनें । वारीन मागणें वेळोवेळां ।।१।। ।।ध्रु।।। सेवटींचा घास गोड करीं माते । अगे कृपावंते पांडुरंगे ।।ध्रु।। वंचूं नये आतां कांहीं च प्रकार । धाकल्याचें थोर जाल्यावरी ।।२।। तुका म्हणे आतां बहु चाळवावें । कांहीं नेदीं ठावें उरों मागें ।।३।।

३४७३। पोट धालें मग न लग परती । जालिया निश्चिंती खेळ गोड ।।१।। ।।ध्रु।।। आपुलिया हातें देईं वो कवळ । विठ्ठल शीतळ जीवन करी ।।ध्रु।। घराचा विसर होईल आनंद । नाचेन मी छंदें प्रेमाचिया ।।२।। तुका म्हणे तों च वरी करकर । मग हें उत्तर खंडईल ।।३।।

३४७४। बोलविसी तरी । तुझ्या येईन उत्तरीं ।।१।। ।।ध्रु।।। कांहीं गोड कवतुकें । हातीं द्यावया भातुकें ।।ध्रु।। बोलविसी तैसें । करीन सेवन सरिसें ।।२।। तुका म्हणे देवा । माझें चळण तुज सवा ।।३।।

३४७५। दिला जीवभाव । तेव्हां सांडिला म्यां ठाव ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां वर्ते तुझी सत्ता । येथें सकळ अनंता ।।ध्रु।।। माझीया मरणें । तुम्ही बैसविलें ठाणें ।।२।। तुका म्हणे कांहीं । मी हें माझें येथें नाहीं ।।३।।

३४७६। एकाचिये वेठी । सांपडलों फुकासाटीं ।।१।। ।।ध्रु।।। घेतों काम सत्ताबळें । माझें करूनि भेंडोळें ।।ध्रु।। धांवे मागें मागें । जाय तिकडे चि लागे ।।२।। तुका म्हणे नेलें । माझें सर्वस्वें विठ्ठलें ।।३।।

३४७७। बराडियाची आवडी पुरे । जया झुरे साटीं तें ।।१।। ।।ध्रु।।। तैसें जालें

माझ्या मना । नुठी चरणावरूनि ।।ध्रु।। मागलिया पेणें पावे । विसांवे तें ठाकणीं ।।२।। तुका म्हणे छाया भेटे । बरें वाटे तापे त्या ।।३।।

३४७८। आतां द्यावें अभयदान । जीवन ये कृपेचें ।।१।। ।।ध्रु।।। उभारोनी बाहो देवा । हात ठेवा मस्तकीं ।।ध्रु।। नाभी नाभी या उत्तरें । करूणाकरें सांतवीजे ।।२।। तुका म्हणे केली आस । तो हा दिस फळाचा ।।३।।

३४७९। बहुजन्में सोस केला । त्याचा जाला परिणाम ।।१।। ।।ध्रु।।। विठ्ठलसें नाम कंठीं । आवडी पोटीं संचितें ।।ध्रु।। येथुन तेथवरी आतां । न लगे चिंता करावी ।।२।। तुका म्हणे धालें मन । हें चि दान शकुनाचें ।।३।।

३४८०। उसंतिल्या कर्मवाटा । बहु मोटा आघात ।।१।। ।।ध्रु।।। शीघ्र यावें शीघ्र यावें । हातीं न्यावें धरूनि ।।ध्रु।। भागलों या खटपटे । घटपटें करितां ।।२।। तुका म्हणे कृपावंता । माझी चिंता खंडावी ।।३।।

३४८१। तुम्हांसी हें अवघें ठावें । किती द्यावें स्मरण ।।१।। ।।ध्रु।।। कां बा तुम्ही ऐसें नेणें । निष्ठुरपणें टाळति असां ।।ध्रु।। आळवितां मायबापा । नये कृपा अझूनि ।।२।। तुका म्हणे जगदीशा । काय असां निजेले ।।३।।

३४८२। नेलें सळेंबळें । चित्तावित्ताचें गांठोळें ।।१।। ।।ध्रु।।। साह्य जालीं घरिच्या घरीं । होतां ठायीं च कुठोरी ।।ध्रु।। मी पातलों या भावा । कपट तें नेणें देवा ।।२।। तुका म्हणे उघडें केलें । माझें माझ्या हातें नेलें ।।३।।

३४८३। जाला हा डांगोरा । मुखीं लहानाचे थोरा ।।१।। ।।ध्रु।।। नागविलों जनाचारीं । कोणी बैसों नेदी दारीं ।।ध्रु।। संचिताचा ठेवा । आतां आला तैसा घ्यावा ।।२।। तुका म्हणे देवें । म्हणों केलें हें बरवें ।।३।।

३४८४। किती चौघाचारें । येथें गोविलीं वेव्हारें ।।१।। ।।ध्रु।।। असे बांधविले गळे । होऊं न सकती निराळे ।।ध्रु।। आपलें आपण । केलें कां नाहीं जतन ।।२।। तुका म्हणे खंडदंडें । येरझारीं लपती लंडें ।।३।।

३४८५। पांडुरंगा ऐसा सांडुनि वेव्हारा । आणिकांची करा आस वांयां ।।१।। ।।ध्रु।।। बहुतांसी दिला उद्धार उदारें । निवडीना खरें खोटें कांहीं ।।ध्रु।। याचिका अंकिता वैकुंठ बंदर । आणीक वेव्हार चालतीना ।।२।। तुका म्हणे माझे हातींचें वचन । यासी बोल कोण ठेवूं सके ।।३।।

३४८६। ठेवूनि इमान राहिलों चरणीं । म्हणउनि धणी कृपा करी ।।१।। ।।ध्रु।।। आम्हांसी भांडार करणें जतन । आलें गेलें कोण उंच निंच ।।ध्रु।। करूनि सांभाळीं राहिला निराळा । एक एक वेळा आज्ञा केली ।।२।। तुका म्हणे योग्यायोग्य विनीत । देवा नाहीं चित्त येथें देणें ।।३।।

३४८७। आतां नव्हे गोड कांहीं करितां संसार । आणीक संचार जाला माजी ।।१।।

।।ध्रु।।। ब्रम्हरसें गेलें भरूनियां अंग । आधील तो रंग पालटला ।।ध्रु।। रसनेचिये रूची कंठीं नारायण । बैसोनियां मन निववीलें ।।२।। तुका म्हणे आतां बैसलों ठाकणीं । इच्छेची ते धणी पुरईल ।।३।।

३४८८। आतां काशासाटीं दुरी । अंतर उरी राखिली ।।१।। ।।ध्रु।।। करीं लवकरी मूळ । लहानें तीळ मूळीचिया ।।ध्रु।। दोहीं ठायीं उदेगवाणें । दरूषणें निश्चिंती ।।२।। तुका म्हणे वेग व्हावा। ऐसी जीवा उत्कंठा ।।३।।

३४८९। पडिली हे रूढि जगा परिचार । चालविती वेव्हार सत्य म्हूण ।।१।। ।।ध्रु।।। मरणाची कां रे नाहीं आठवण । संचिताचा धन लोभ हेवा ।।ध्रु।। देहाचें भय तें काळाचें भातुकें । ग्रासूनि तें एकें ठेविलेंसे ।।२।। तुका म्हणे कांहीं उघडा रे डोळे । जाणोनि अंधळे होऊं नका ।।३।।

३४९०। हित नाहीं ठावें जननीजनका । दाविला लौकिकाचार तिंहीं ।।१।। ।।ध्रु।।। अंधळयाचे काठी लागले अंधळें । घात एका वेळे पुढेंमागें ।।ध्रु।। न धरावी चाली करावा विचार । वरील आहार गळी लावी ।।२।। तुका म्हणे केला निवाडा रोकडा । राउत हा घोडा हातोहातीं ।।३।।

३४९१। जेथें पाहें तेथें कांडिती भूस । चिपाडें चोखूनि पाहाती रस ।।१।। ।।ध्रु।।। काय सांगों देवा भुलले जीव । बहु यांची येतसे कींव ।।ध्रु।। वेठीचें मोटळें लटिकें चि पुढगे । पेणिया जाऊनि भिक्षा मागे ।।२।। तुका म्हणे कां उगे चि खोल । जवळी दाखवी आपणां बोल ।।३।।

३४९२। जाणिवेच्या भारें चेंपला उर । सदा बुरबुर सरे चि ना ।।१।। ।।ध्रु।।। किती याचें ऐकों कानीं । मारिलें घाणीं नाळकरी ।।ध्रु।। मिठेंविण आळणी बोल । कोरडी फोल घसघस ।।२।। तुका म्हणे डेंगा न कळे हित । किती फजित करूं तरी ।।३।।

३४९३। अनुतापयुक्त गेलिया आढभमान । विसरूं वचन मागिलांचा ।।१।। ।।ध्रु।।। त्याचे पाय माझे लागोत कपाळीं । भोग उष्टावळी धन्यकाळ ।।ध्रु।। षड उर्मी जिंहीं हाणितल्या लाता । शरण या संता आल्या वेगीं ।।२।। तुका म्हणे जाती वोळे लवकरी । ठायीं चि अंतरीं शुद्ध होती ।।३।।

३४९४। खोल ओले पडे तें पीक उत्तम । उथळाचा श्रम वांयां जाय ।।१।। ।।ध्रु।।। लटिक्याचे आम्ही नव्हों सांटेकरी । थीतें घाली भरी पदरीचें ।।ध्रु।।। कोणा इहलोकीं पाहिजे पसारा । दंभ पोट भरायाचे चाडे ।।२।। तुका म्हणे कसीं अगी जें उतरे । तें चि येथें सरे जातिशुद्ध ।।३।।

३४९५। गोमटया बीजाचीं फळें ही गोमटीं । बाहे तें चि पोटीं समतुक ।।१।। ।।ध्रु।।। जातीच्या संतोषें चित्तासी विश्रांति । परतोनि मागुती फिरों नेणें ।।ध्रु।। खर्यिाचे पारखीं येत नाहीं तोटा । निवडे तो खोटा ढाळें दुरी ।।२।। तुका म्हणे मज

सत्याचि आवडी । करितां तांतडी येत नाहीं ।।३।।

३४९६। मन जालें भाट । कीर्ति मुखें घडघडाट । पडियेली वाट । ये चि चाली स्वभावें ।।१।। ।।ध्रु।।। बोलें देवाचे पवाडे । नित्य नवे चि रोकडे । ज्या परी आवडे । तैसा तैसा करूनि ।।ध्रु।। रोखीं रहावें समोर । पुढें मागें चाले भार । करावें उत्तर । सेवा रूजू करूनि ।।२।। पूर वर्षला देकारें । संतोषाच्या अभयें करें । अंगींच्या उत्तरें । तुकया स्वामी शृंगारी ।।३।।

३४९७। दूरि तों चि होतों आपुले आशंके । नव्हतें ठाउकें मूळभेद ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां जेथें तेथें येइन सांगातें । लपाया पुरतें उरों नेदीं ।।ध्रु।। मिथ्या मोहें मज लाविला उशीर । तरी हें अंतर जालें होतें ।।२।। तुका म्हणे कां रे दाखविसी भिन्न । लटिका चि सीण लपंडाईं ।।३।।

३४९८। कळों नये तों चि चुकवितां बरें । मग पाठमोरें काय काज ।।१।। ।।ध्रु।।। धरिलेती आतां द्या जी माझा डाव । सांपडतां भाव ऐसा आहे ।।ध्रु।। होतासी अंतरें झाकिलिया डोळीं । तो मी हा न्याहाळीं धरूनी दृष्टी ।।२।। तुका म्हणे तुज रडीची च खोडी । अहाच बराडी तो मी नव्हे ।।३।।

३४९९। करिसी लाघवें । तूं हें खेळसी आघवें ।।१।। ।।ध्रु।।। केला अहंकार आड । आम्हां जगासी हा नाड ।।ध्रु।।। इत्थंभूतें यावें । दावूं लपों ही जाणावें ।।२।। तुका म्हणे हो श्रीपती । आतां चाळवाल किती ।।३।।

३५००। विश्वास तो देव । म्हणुनि धरियेला वाव ।।१।। ।।ध्रु।।। माझी वदवितो वाणी । ज्याणें धरिली धरणी ।।ध्रु।। जोडिलीं अक्षरें । नव्हती बुद्धीचीं उत्तरें ।।२।। नाहीं केली आटी । कांहीं मानदंभासाटीं ।।३।। कोणी भाग्यवंत । तया कळेल उचित ।।४।। तुका म्हणे झरा । आहे मुळींचा चि खरा ।।५।।३५०१। सुराणीचीं जालों लाडिकीं एकलीं । वडील धाकुलीं आम्ही देवा ।।१।। ।।ध्रु।।। म्हणऊनि कांहीं न घडे अव्हेर । गोमटें उत्तरे भातुकें ही ।।ध्रु।। कांहीं एक नाहीं वंचिलें वेगळें । मुळींचिया मुळें स्थिराविलें ।।२।। लेविविलीं अंगीं आपुली भुषणें । अळंकार लेणें सकळ ही ।।३।। सरितां न सरे आमुप भांडार । धना अंतपार नाहीं लेखा ।।४।। तुका म्हणे आम्ही आळवूं आवडी । म्हणऊनी जोडी दाखविली ।।५।।

३५०२। एका वेळे केलें रितें कलिवर । आंत दिली थार पांडुरंगा ।।१।। ।।ध्रु।।। पाळण पोषण लागलें ते सोई । देहाचें तें काई सर्वभावें ।।ध्रु।। माझिया मरणें जाली हे वसति । लागली ते ज्योती आढवनाशा ।।२।। जाला ऐसा एका घायें येथें नाहीं । तुका म्हणे कांहीं बोलों नये ।।३।।

३५०३। पावतों ताडन । तरी हें मोकलितों जन ।।१।। ।।ध्रु।।। मग मी आठवितों दुःखें । देवा सावकाश मुखें ।।ध्रु।। होती अप्रतिष्ठा । हो तों वरपडा कष्टा ।।२।। तुका म्हणे मान । होतां उत्तम खंडन ।।३।।

३५०४। धरावें तों भय । अंतरोनि जाती पाय ।।१।। ।।ध्रु।।। जाल्या तुटी देवासवें । काय वांचोनि करावें ।।ध्रु।। कोणासी पारिखें । लेखूं आपणासारिखें ।।२।। तुका म्हणे असो । अथवा हें आतां नसो ।।३।।

३५०५। आम्हांसी सांगाती । होती अराले ते होती ।।१।। ।।ध्रु।।। येती आइकतां हाक । दोन मिळोन म्हणती एक ।।ध्रु।। आणिकां उत्तरीं । नसे गोविली वैखरी ।।२।। तुका म्हणे बोल । खूण पहाती विठ्ठल ।।३।।

३५०६। आनंदाचा थारा । सुखें मोहरला झरा ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसी प्रभुची ज्या कळा । त्याच्या कोण पाहे बाळा ।।ध्रु।।। अंकिता ऐसया । होइलं पावविलें ठाया ।।२।। तुका म्हणे ऐसें । दिलें आभंड प्रकाशें ।।३।।

३५०७। काहे लकडा घांस कटावे । खोद हि जुमीन मठ बनावे ।।ध्रु।।। देवलासी तरवरछाया । घरघर माई खपरिबसमाया ।।ध्रु।। कां छांडियें भार फेरे सीर मागें । मायाको दुःख मिटलिये अंगें ।।२।। कहे तुका तुम सुंनो हो सिद्धा । रामबिना और झुटा कछु धंदा ।।३।।

३५०८। आणीक पाखांडें असती उदंडें । तळमळिती पिंडें आपुलिया ।।१।। ।।ध्रु।।। त्याचिया बोलाचा नाहीं विश्वास । घातलीसे कास तुझ्या नामीं ।।ध्रु।। दृढ एक चित्तें जालों या जीवासी । लाज सर्वविशीं तुम्हांसी हे ।।२।। पीडों नेदी पशु आपुले अंकित । आहे जें उचित तैसें करा ।।३।। तुका म्हणे किती भाकावी करूणा । कोप नारायणा येइल तुम्हां ।।४।।

३५०९। व्हावया भिकारी हें आम्हां कारण । अंतरोनि जन जावें दुरी ।।१।। ।।ध्रु।।। संबंध तुटावा शब्दाचा ही स्पर्श । म्हणऊनि आस मोकलिली ।।२।। तुका म्हणे दुःखें उबगला जीव । म्हणऊनी कीव भाकीं देवा ।।३।।

३५१०। कोरडिया ऐशा सारूनियां गोष्टी । करा उठाउठीं हित आधीं ।।१।। ।।ध्रु।।। खोळंबला राहे आपुला मारग । पहावी ते मग तुटी कोठें ।।ध्रु।। लौकिकाचा आड येईल पसारा । मग येरझारा दुःख देती ।।२।। तुका म्हणे डांख लागे अळंकारें । मग नव्हे खरें पुटाविण ।।३।।

३५११। ऐसें ठावें नाहीं मूढा । सोस काकुलती पुढां ।।१।। ।।ध्रु।।। माझी नका जाळूं भांडीं । पोटीं भय सोस तोंडीं ।।ध्रु।। पातलिया काळ । तेव्हां काय चाले बळ ।।२।। संचित तें करी । नरका जाया मेल्यावरी ।।३।। परउपकार । न घडावा हा विचार ।।४।। तुका म्हणे लांसी । आतां भेटों नये ऐसी ।।५।।

३५१२। करूनी चिंतन खेळों भोवतालें । चित्त येथें आलें पायांपाशीं ।।१।। ।।ध्रु।।। येथें नाहीं खोटा चालत परिहार । जाणसी अंतर पांडुरंगा ।।ध्रु।। सुखदुःखें तुज देऊनी सकळ । नाहीं ऐसा काळ केला आम्ही ।।२।। तुका म्हणे जाला देहाचा

विसर । नाहीं आतां पर आप दोन्ही ।।३।।

३५१३। काळा च सारिखीं वाहाती क्षेत्रें । करितां दुसरें फळ नाहीं ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसें करत्यानें ठेविलें करून । भरिलें भरून माप नेमें ।।ध्रु।। शीतउष्णकाळीं मेघ वरूषावें । वरूषतां वाव होय शीण ।।२।। तुका म्हणे विष अमृताचे किडे । पालट न घडे जीणें तया ।।३।।

३५१४। बोलणें तें आम्ही बोलों उपयोगीं । पडिलें प्रसंगीं काळाऐसें ।।१।। ।।ध्रु।।। जयामध्यें देव आदि मध्यें अंतीं । खोल पाया भिंती न खचेसी ।।ध्रु।। करणें तें आम्ही करूं एका वेळे । पुढिलिया बळें वाढी खुंटे ।।२।। तुका म्हणे असों आज्ञेचीं धारकें । म्हणऊनि एकें घायें सारूं ।।३।।

३५१५। तुझिया विनोदें आम्हांसी मरण । सोसियेला सीण बहु फेरे ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां आपण चि येसी तें करीन । नाम हें धरीन तुझें कंठीं ।।ध्रु।। वियोगें चि आलों उसंतीत वनें । संकल्प हे मनें वाहोनियां ।।२।। तुका म्हणे वर्म सांपडलें सोपें । गोवियेलों पापें पुण्यें होतों ।।३।।

३५१६। पाठीलागा काळ येतसे या लागें । मी माझें वाउगें मेंढीऐसें ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां अगी लागो ऐसिया वेव्हारा । तूं माझा सोयरा पांडुरंगा ।।ध्रु।। वागविला माथां नसता चि भार । नव्हे तें साचार जाणील तों ।।२।। तुका म्हणे केलें जवळील दुरी । मृगजळ वरी आड आलें ।।३।।

३५१७। आपुलिये टाकीं । करीन कांहीं एक तरी एकी ।।१।। ।।ध्रु।।। करीन पायांशीं वोळखी । करिसी तें करीं सुखीं ।।ध्रु।।। कायाक्लेशगंगाजळ । समर्पीन तुळसीदळ ।।२।। तुका म्हणे देवा । कर जोडीन ते सेवा ।।३।।

३५१८। माझे तों स्वभाव मज अनावर । तुज ही देतां भार कांहीं नव्हे ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसें कळों आलें मज नारायणा । जागृती स्वपना ताळ नाहीं ।।ध्रु।।। संपादितों तो हा अवघा बाह्य रंग । तुझा नाहीं संग अभ्यंतरीं ।।२।। तुका म्हणे सत्या नाहीं पाठी पोट । असतें निघोंट एकी जाती ।।३।।

३५१९। नव्हावा तो बरा मुळीं च संबंध । विश्वासिकां वध बोलिलासे ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां माझें हित काय तें विचारा । सत्यत्वें दातारा पांडुरंगा ।।ध्रु।। नाहीं भाव परी म्हणवितों दास । नका देऊं यास उणें येऊं ।।२।। तुका म्हणे कां हो उद्धरितां दीन । मानीतसां सीण मायबापा ।।३।।

३५२०। काय तुमचिया सेवे न वेचते गांठोळी । मोहें टाळाटाळी करीतसां ।।१।। ।।ध्रु।।। चतुराच्या राया आहो पांडुरंगा । ऐसें तरी सांगा निवडूनि ।।ध्रु।। कोण तुम्हां सुख असे या कौतुकें । भोगितां अनेकें दुःखें आम्ही ।।२।। तुका म्हणे काय जालासी निर्गुण । आम्हां येथें कोण सोडवील ।।३।।

३५२१। निष्ठुर यासाटीं करितों भाषण । आहेसी तूं सर्वजाण दाता ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसें कोण दुःख आहे निवारिता । तो मी जाऊं आतां शरण त्यासी ।।ध्रु।। बैसलासी केणें करूनि एक घरीं । नाहीं येथें उरी दुसर्यांची ।।२।। तुका म्हणे आलें अवघें चि पायापें । आतां मायबापें नुपेक्षावें ।।३।।

३५२२। पायांपासीं चित्त । तेणें भेटी अखंडित ।।१।। ।।ध्रु।।। असे खेळे भलते ठायीं । प्रेमसूत्रदोरी पायीं ।।ध्रु।। केलेंसे जतन । मुळीं काय तें वचन ।।२।। तुका म्हणे सर्वजाणा । ठायीं विचारावें मना ।।३।।

३५२३। तुझे मजपाशीं मन । माझी येथें भूक तान ।।१।। ।।ध्रु।।। जिव्हा रतें एके ठायीं । दुजें बोलायाचें काई ।।ध्रु।। माझिया कवतुकें । उभा पहासी भातुकें ।।२।। तुका म्हणे साचें । तेथें मागील कईचें ।।३।।

३५२४। तुम्हां आम्हां सरी । येथें कईच्या या परी ।।१।। ।।ध्रु।।। स्वामिसेवा अळंकार । नाहीं आवडिये थार ।।ध्रु।। खुंटलिया वाचा । मग हा आनद कइचा ।।२।। तुका म्हणे कोडें । आम्ही नाचों तुज पुढें ।।३।।

३५२५। कैचें भांडवल खरा हातीं भाव । कळवळयानें माव दावीतसें ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां माझा अंत नको सर्वजाणा । पाहों नारायणा निवडूनि ।।ध्रु।। संतांचें उच्छिष्ट मागिले पंगती । करावें संगती लागे ऐसें ।।२।। तुका म्हणे आलों दावूनि विश्वास । संचित तें नास पावे ऐसें ।।३।।

३५२६। थोडे तुम्ही मागें होती उद्धरिले । मज ऐसे गेले वांयां जीव ।।१।। ।।ध्रु।। आतां याचा कांहीं न मनावा भार । कृपेचा सागर आहेसी तूं ।।ध्रु।। तुज आळवितां पापाची वसति । राहे अंगीं किती बळ त्याचें ।।२।। तुका म्हणे उदकीं तारिले दगड । तैसा मी ही जड एक देवा ।।३।।

३५२७। आम्ही म्हणों कोणी नाहीं तुज आड । दिसतोसी भ्याड पांडुरंगा ।।१।। ।।ध्रु।।। हागे माझ्या भोगें केलासी परता । विश्वंभरीं सत्ता नाहीं ऐसी ।।ध्रु।। आम्ही तुज असों देऊनि आधार । नाम वारंवार उच्चारितों ।।२।। तुका म्हणे मज धरियेलें बळें । पंचभूतीं खळें करूनियां ।।३।।

३५२८। आहेतें सकळ प्रारब्धा हातीं । यावें काकुलती यासी आतां ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसा माझ्या मनें सांगितला भाव । तोंवरीच देव दुजा नाहीं ।।ध्रु।। अवघियांची जेव्हा सारावी करकर । भावबळें थार धरूं येसी ।।२।। तुका म्हणे तुज ठेवावें पूजून । आणीक ते गुण नाहीं येथें ।।३।।

३५२९। सेवट तो होतो तुझियानें गोड । म्हणऊनि चाड धरीतसों ।।१।। ।।ध्रु।।। देऊं भोगाभोग कलिवराचा भार । साहों तुज थार त्याचमधीं ।।ध्रु।। तुझ्या बळें कांहीं खटपट काम । वाढवावा श्रम न लगे तो ।।२।। तुका म्हणे आम्ही चेंपलों या भारें ।

तुमचें तें खरें देवपण ।।३।।

३५३०। ऐसा चि तो गोवा । न पाहिजे केला देवा ।।१।। ।।ध्रु।।। बहु आली दुरिवरी । ओढत हे भरोवरी ।।ध्रु।। आम्हांसी न कळे । तुम्ही झाकूं नये डोळे ।।२।। तुका म्हणे संगें । असों एक एका अंगें ।।३।।

३५३१। मायलेंकरांत भिन्न । नाहीं उत्तराचा सीण ।।१।। ।।ध्रु।।। धाडीं धाडीं वो भातुकें । रंजविल्याचें कौतुकें ।।ध्रु।। करूनि नवल । याचें बोलिलों ते बोल ।।२।। तुका म्हणे माते । पांडुरंगे कृपावंते ।।३।।

३५३२। आवडी कां ठेवूं । बैसोनियां संगें जेवूं ।।१।। ।।ध्रु।।। मागें नको ठेवूं उरी । माझी आण तुजवरी ।।ध्रु।। देखिले प्रकार । त्याचे पाहेन साचार ।।२।। तुका म्हणे बाळीं । केली चाहाडी सकळीं ।।३।।

३५३३। नव्हेसी तूं लांसी । मायां आणिकां त्या ऐसी ।।१।। ।।ध्रु।।। जे हे वांयां जाती बोल । होती निर्फळ चि फोल ।।ध्रु।। नव्हेसी दुबळी । कांहीं नाहीं तें जवळी ।।२।। तुका म्हणे खोटी । कांहीं नव्हेसी करंटी ।।३।।

३५३४। आम्हां बोल लावा । तुम्हां अनुचित हें देवा ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसें सांगा कां व्यालेती । काय नाहीं तुम्हां हातीं ।।ध्रु।। आतां धरा दुरी । वांयां दवडाया थोरी ।।२।। तुका म्हणे ठायीं । ऐसें विचारावें कांहीं ।।३।।

३५३५। मरोनियां गेली माया । मग तया कोण पुसे ।।१।। ।।ध्रु।।। पोरटियांची दाद कोणा । ऐसा जाणा प्रवाहो ।।ध्रु।। निढळास निढळ जोडा । होय कोडा कवतुका ।।२।। तुका म्हणे देवाऐसी । आहों सरसीं आपण ।।३।।

३५३६। संसाराची कोण गोडी । दिली जोडी करूनि ।।१।। ।।ध्रु।।। निष्ठुर तूं बहु देवा । पुरे हेवा न म्हणवी ।।ध्रु।। पाहोनियां कर्म डोळां । निराळा तो वजीर्ना ।।२।। तुका म्हणे तुज माझें । म्हणतां ओझें फुकट ।।३।।

३५३७। नव्हतें तें कळों आलें । तरी बोलें अबोला ।।१।। ।।ध्रु।।। तुज मज घातली तुटी । एके भेटीपासूनि ।।ध्रु।। आतां या ची न धरीं चाड । कांहीं कोड कवतुकें ।।२।। तुका म्हणे यावें जावें । एका भावें खंडलें ।।३।।

३५३८। आतां दोघांमध्यें काय । उरलें होय वाणीजेसें ।।१।। ।।ध्रु।।। निष्ठुर हें केलें मन । समाधान न करूनि ।।ध्रु।। झुरावें तें तेथींच्या परी । घरिच्याघरीं अवधिया ।।२।। तुका म्हणे देवपण । गुंडाळून असों दे ।।३।।

३५३९। मागितल्यास आस करा । उरी धरा कांहींबाहीं ।।१।। ।।ध्रु।।। म्हणऊनि सारिली आस । होती यास मूळ तें ।।ध्रु।।। माझ्या मोहें तुज पान्हा । लोटे स्तना वोरस ।।२।। तुका म्हणे आळवणे । माझ्या देणें उत्तर ।।३।।

३५४०। आतां बरें घरिच्याघरीं । आपली उरी आपणापें ।।१।। ।।ध्रु।।। वाइटबरें न पडे दृष्टी । मग कष्टी होइजेना ।।ध्रु।। बोलों जातां वाढे बोल । वांयां फोल खटखट ।।२।। काकुलती यावें देवा । तो तों सेवा इच्छितो ।।३।। हिशोबाचे खटखटे । चढे तुटे घडेना ।।४।। तुका म्हणे कळों आलें । दुसरें भलें तों नव्हे ।।५।।

३५४१। आधीं सोज्वळ करावा मारग । चालतां तें मग गोवी नाहीं ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसा चालोनियां आला शिष्टाचार । गोवीचा वेव्हार पापपुण्य ।।ध्रु।। पळणें तों पळा सांडुनि कांबळें । उपाधीच्या मुळें लाग पावे ।।२।। तुका म्हणे येथें शूर तो निवडे । पडिले बापुडे कालचक्रीं ।।३।।

३५४२। उद्धत त्या जाती । द्रवें रंगल्या उद्धती ।।१।। ।।ध्रु।।। म्हणऊनि बहु फार । त्यांसी असावें अंतर ।।ध्रु।। कैंचे पाठी पोट । गोडविषासी सेवट ।।२।। तुका म्हणे सापा । न कळे कुरवाळलिं बापा ।।३।।

३५४३। आम्हां कथा आवश्यक । येर संपादूं लौकिक ।।१।। ।।ध्रु।।। जैसी तैसी माय वरी । मानिल्या त्या माना येरी ।।ध्रु।। व्यालीचा कळवळा । जीव बहुत कोंवळा ।।२।। कवतुकें वावरें । तुका म्हणे या आधारें ।।३।।

३५४४। पाळतिों वचन । परि बहु भीतें मन ।।१।। ।।ध्रु।।। करितें पायांशीं सलगी । नये बैसों अंगसंगीं ।।ध्रु।। जोडोनियां कर । उभें असावें समोर ।।२।। तुका म्हणे संत । तुम्ही मी बहु पतित ।।३।।

३५४५। जैसा तैसा आतां । मज प्रमाण अनंता ।।१।। ।।ध्रु।।। पायां पडणें न संडीं । पोटीं तें च वर तोंडीं ।।ध्रु।। एका भावें चाड । आहे तैसें अंतीं गोड ।।२।। तुका म्हणे आम्हां । टळणें चि नाहीं नेमा ।।३।।

३५४६। चुकलों या ऐशा वर्मा । तरी कर्मा सांपडलों ।।१।। ।।ध्रु।।। पाठी लागे करी नास । गर्भवास भोगावी ।।ध्रु।। माझें तुझें भिन्नभावें । गळां दावें मोहाचे ।।२।। तुका म्हणे पाठेळ केलों । नसत्या भ्यालों छंदासी ।।३।।

३५४७। देह प्रारब्धा शिरीं । असोन करी उद्वेग ।।१।। ।।ध्रु।।। धांव घाली नारायणा । माझ्या मना जागवीं ।।ध्रु।। ऐसी चुकोनियां वर्में । पीडा भ्रमें पावलों ।।२।। तुका म्हणे कैंचा भोग । नव्हे रोग अंगींचा ।।३।।

३५४८। अनंताच्या ऐकों कीर्ती । ज्याच्या चित्तीं हरिनाम । उलंघूनि गेले सिंधु । हा भवबंधु तोडोनियां ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां हळुहळु ते चि वाहीं । चालों कांहीं आढधकारें ।।ध्रु।। खुंटोनियां गेले नावा । नाहीं हेवा खोळंबला । न लगे मोल द्यावा रूका । भावें एका कारण ।।२।। तुका म्हणे पाहतों वाट । उभा नीट पाउलीं । भीमातिरीं थडवा केला । उडा चला लवलाहें ।।३।।

३५४९। तरीं च म्यां देवा । साटी करूनियां जीवा ।।१।। ।।ध्रु।।। येथें बैसलों धरणें । दृढ कायावाचामनें ।।ध्रु।। आवरिल्या वृत्ति । मन घेऊनियां हातीं ।।२।। तुका म्हणे जरा । बाहेर येऊं नेदीं घरा ।।३।।

३५५०। हें तों एका संतांठायीं । लाभ पायीं उत्तम ।।१।। ।।ध्रु।।। म्हणवितां त्याचे दास । पुढें आस उरेना ।।ध्रु।। कृपादान केलें संतीं । कल्पांतीं ही सरेना ।।२।। तुका म्हणे संतसेवा । हा चि हेवा उत्तम ।।३।।

३५५१। नारायणा ऐसा । सेवूं नेणतील रसा ।।१।। ।।ध्रु।।। जेणें भवव्याध तुटे । दुःख मागुतें न भेटे ।।ध्रु।। न लगे कांहीं आटी । बाधा राहों न सके पोटीं ।।२।। कैवल्य तें जोडे । पालट लवकरी घडे ।।३।। जन्ममरणदुःख अटे । जाळें अवघें चि तुटे ।।४।। तुका म्हणे जाला । याचा गुण बहुतांला ।।५।।

३५५२। अनेक दोषांचे काट । जे जे गादले निघोंट । होती हरिनामें चोखट । क्षण एक न लगतां ।।१।। ।।ध्रु।।। तुम्ही हरि म्हणा हरि म्हणा । महादोषांचे छेदना ।।ध्रु।। आढतप्रीतीचा बांधला । नष्ट चांडाळीं रतला । क्षण न लगतां नेला । वैकुंठासी हरि म्हणतां ।।२।। अनंत दोषाचें मूळ । जालें वाल्मीका सबळ । जाला हरिनामें निर्मळ । गंगाजळ पैं जैसा ।।३।। हरि म्हणतां तरले । महादोषी गणिके नेलें । कुंटणी भिली उद्धरिलें । वैकुंठासी हरि म्हणतां ।।४।। हरिविण जन्म नको वांयां । जैसी दर्पणींची छाया । म्हणोनि तुका लागे पायां । शरण तया हरीसी ।।५।।

३५५३। भजन या नासिलें हेंडि । दंभा लंडा आवडी ।।१।। ।।ध्रु।।। जेवीत ना आइता पाक । नासी ताक घुसळूनि ।।ध्रु।। एकाएकीं इच्छी पाठ । नेणे चाट कां जेवूं ।।२।। तुका म्हणे मुलाम्याचें । बंधन साचें सेवटीं ।।३।।

३५५४। जैसा निर्मळ गंगाओघ । तैसा भाग वोगरीं ।।१।। ।।ध्रु।।। प्रेम वाढे ग्रासोग्रासीं । ब्रम्हरसीं भोजन ।।ध्रु।। तृप्तीवरि आवडी उरे । ऐसे बरे प्रकार ।।२।। तुका म्हणे पाख मन । नारायण तें भोगी ।।३।।

३५५५। सुख सुखा विरजण जालें । तें मथलें नवनीत ।।१।। ।।ध्रु।।। हाले डोले हरूषे काया । निवती बाह्या नयन ।।ध्रु।। प्रबल तो नारायण । गुणें गुण वाढला ।।२।। तुका म्हणे भरली सीग । वरी मग वोसंडे ।।३।।

३५५६। कां रे न भजसी हरी । तुज कोण अंगीकारी ।।१।। ।।ध्रु।।। होइल यमपुरी । यमदंड यातना ।।ध्रु।। कोण जाली लगबग । काय करिसि तेथें मग ।।२।। कां रे भरला ताठा । करिती वोज नेतां वाटा ।।३।। तोंडा पडिली खिळणी । जिव्हा पिटिती वोढूनि ।।४।। कां रे पडिली जनलाज । कोण सोडवील तुज ।।५।। लाज धरीं म्हणे तुका । नको वांयां जाऊं फुका ।।६।।

३५५७। देवों कपाट । कीं कोणें काळें राखों वाट ।।१।। ।।ध्रु।।। काय येईल तें शिरीं । आज्ञा धरूनियां करीं ।।ध्रु।। करूं कळे जैसी मात । विंढवा राखावा एकांत ।।२।। तुका म्हणे जागों । विंढवा कोणा नेदूं वागों ।।३।।

३५५८। क्षरला सागर गंगा ओघीं मिळे । आपण चि खेळे आपणाशीं ।।१।। ।।ध्रु।।। मधील ते वाव अवघी उपाधि । तुम्हां आम्हांमधीं ते चि परी ।।ध्रु।। घट मठ जाले आकाशाचे पोटीं । वचनें चि तुटी तेथें चि तें ।।२।। तुका म्हणे बीजें बीज दाखविलें । फल पुष्प आलें गेलें वांयां ।।३।।

३५५९। एक आतां तुम्ही करा । मज दातारा सत्तेनें ।।१।। ।।ध्रु।।। विश्वास तो पायांवरी । ठेवुनि हरी राहिलों ।।ध्रु।। जाणत चि दुजें नाहीं । आणिक कांहीं प्रकार ।।२।। तुका म्हणे शरण आलों । काय बोलों विनवितों ।।३।।

३५६०। काय विनवावें कोण तो निवाड । केलें माझ्या कोड वचनाचें ।।१।। ।।ध्रु।।। आहो कृपानिधी गुणांच्या निधाना । माझ्या अनुमाना नये चि हें ।।ध्रु।। बहुत करूणा केलेंसे भाषण । एक ही वचन नाहीं आलें ।।२।। माझी कांहीं सेवा होईल पावली । निश्चिंती मानिली होती ऐसी ।।३।। तुका म्हणे माझी उरली ते आटी । अभय कर कटी न देखें चि ।।४।।

३५६१। लाजोनियां काळें राहिलें लिखित । नेदितां ही चित्त समाधान ।।१।। ।।ध्रु।।। कैसें सुख वाटे वचनाचे तुटी । प्रीतिविण भेटी रूचि नेदी ।।ध्रु।। एकाचिये भेटी एकाचा कोंपर । मावेचा पदर कळों येतो ।।२।। होत्या आपल्या त्या वेचूनियां शक्ती । पुढें जालों युक्तिकळाहीन ।।३।। तुका म्हणे तुम्ही समर्थ जी देवा । दुर्बळाची सेवा कोठें पावे ।।४।।

३५६२। आशाबद्ध बहु असें निलाजिरें । होय म्हणें धीरें फळ टोंकें ।।१।। ।।ध्रु।।। कारणापें चित्त न पाहें अपमान । चित्त समाधान लाभासाटीं ।।२।। तुका म्हणे हातें लोटिलें न कळे । झांकितसें डोळे पांडुरंगा ।।३।।

३५६३। सातां पांचां तरीं वचनां सेवटीं । निरोप कां भेटी एक तरी ।।१।। ।।ध्रु।।। कां नेणें निष्ठुर केलें नारायणा । न देखें हें मना येतां कांहीं ।।२।। तुका म्हणे ऐसा न देखें निवाड । कडू विंढवा गोड फळ पोटीं ।।३।।

३५६४। वांयां ऐसा जन्म गेला । हें विठ्ठला दुःख वाटे ।।१।। ।।ध्रु।।। नाहीं सरता जालों पायीं । तुम्ही जईं न पुसा ।।ध्रु।। कां मी जीतों संवसारीं । अद्यापवरी भूमिभार ।।२।। तुका म्हणे पंढरिनाथा । सबळ व्यथा भवरोग ।।३।।

३५६५। कासया हो माझा राखिला लौकिक । निवाड कां एक केला नाहीं ।।१।। मग तळमळ न करितें मन । जालें तें कारण कळों येतें ।।२।। तुका म्हणे केला पाहिजे निवाड । वैद्यासी ते भीड मरण रोग्या ।।३।।

३५६६। ऐसें कोण पाप बळी । जें जवळी येऊं नेदी ।।१।। ।।ध्रु।।। तुम्हां तंव होइल ठावें । नेदावें कां कळों हें ।।ध्रु।। कोण जाला अंतराय । कां ते पाय अंतरले ।।२।। तुका म्हणे निमित्याचा । आला सुच अनुभव ।।३।।

३५६७। ब्रम्हज्ञानाची भरोवरी । पुढिला सांगे आपण न करी ।।१।। ।।ध्रु।।। थू थू त्याच्या तोंडावरी । व्यर्थ सिणवी वैखरी ।।ध्रु।। कथा करी वरिवरी । प्रेम नसे चि अंतरीं ।।२।। तुका म्हणे कवित्व करी । मान वस्तु हे आदरी ।।३।।

३५६८। कधीं कृपा करिसी नेणें । मज दीनाचें धांवणें ।।१।। ।।ध्रु।।। भेटी लागीं पंढरीनाथा । जीवीं लागली तळमळ व्यथा ।।ध्रु।। सिणलें माझें मन । वाट पाहतां लोचन ।।२।। तुका म्हणे लागली भूक । तुझे पहावया श्रीमुख ।।३।।

३५६९। उच्चारूं यासाटीं । आम्ही नाम तुझें कंठीं ।।१।। ।।ध्रु।।। येसी धांवत धांवत । माउलिये कृपावंते ।।ध्रु।। पाय चित्तीं धरूं । क्रीडा भलते ठायीं करूं ।।२।। तुका म्हणे माझे गंगे । प्रेमभरित पांडुरंगे ।।३।।

३५७०। दगडाच्या देवा बगाड नवस । बाईल कथेस जाऊं नेदी ।।१।। ।।ध्रु।।। वेची धनरासी बांधलें स्मशान । दारीं वृंदावन द्वाड मानी ।।ध्रु।। चोरें नागविला न करी त्याची खंती । परी द्विजा हातीं नेदी रूका ।।२।। करी पाहुणेर व्याह्याजावयासी । आल्या अतीतासी पाठमोरा ।।३।। तुका म्हणे जळो धिग त्याचें जिणें । भार वाही सीण वर्म नेणे ।।४।।

३५७१। करूनि विनवणी । माथां ठेवितों चरणीं ।।१।। ।।ध्रु।।। होतें तें चि असों द्यावें । रूप सौम्य चि बरवें ।।ध्रु।। भया भेणें तुमचा ठाव । तुमच्या कोपें कोठें जावें ।।२।। तुका पायां लागे । दान समुदाय मागे ।।३।।

३५७२। प्रेम नये सांगतां बोलतां दावितां । अनुभव चित्ता चित्त जाणे ।।१।। ।।ध्रु।।। कासवीचें बाळ वाढे कृपादृष्टी । दुधा नाहीं भेटी अंगसंगें ।।ध्रु।। पोटामध्यें कोणें सांगितलें सर्पा । उपजत लपा म्हणऊनि ।।२।। बोलों नेणें परी जाणे गोड क्षार । अंतरीं विचार त्यासी ठावा ।।३।। तुका म्हणे बरें विचारावें मनीं । आणिक भल्यांनीं पुसों नये ।।४।।

३५७३। आतां मी पतित ऐसा साच भावें । कळों अनुभवें आलें देवा ।।१।। ।।ध्रु।।। काय करावें तें रोकडें चि करीं । राहिली हे उरी नाहीं दोघां ।।ध्रु।। येर येरा दृष्टी द्यावया उत्तरा । यासी काय करा गोही आतां ।।२।। तुका म्हणे मेलों सांगतासांगतां । तें चि आलें आतां कळों तुम्हां ।।३।।

३५७४। काय तुज मागें नाहीं जाणवलें । माझें नाहीं केलें हित कांहीं ।।१।। ।।ध्रु।।। डोळे झांकुनियां होसी अबोलपणा । तेव्हां नारायणा आतां कैसा ।।ध्रु।। न कळे उचित न संगतां स्पष्ट । ऐसा त्रिढयानष्ट काय जाणे ।।२।। तुका म्हणे माझा घात

तुम्हां ठावा । तरि कां आधीं देवा वारूं नये ।।३।।

३५७५। नये ऐसें बोलों कठिण उत्तरें । सलगी लेंकुरें केली पुढें ।।१।। ।।ध्रु।।। अपराध कीजे घडला तो क्षमा । सिकवा उत्तमा आमुचिया ।।ध्रु।। धरूं धावें आगी पोळेल तें नेणे । ओढिलिया होणें माते बाळा ।।२।। तुका म्हणे भार ज्याचा जार त्यासी । प्रवीण येविशीं असा तुम्ही ।।३।।

३५७६। लडिवाळ म्हणोनी निष्ठूर न बोला । परी सांभाळलिा लागे घात ।।१।। ।।ध्रु।।। बहु वागवीत आणिलें दुरूनि । दासांची पोसनी बहु आहे ।।ध्रु।। नाहीं लागों दिला आघाताचा वारा । निष्ठुर उत्तरा कोमेजतों ।।२।। तुका म्हणे तुम्ही कृपावंत हरि । शांतवा उत्तरीं अमृताच्या ।।३।।

३५७७। आत्मस्थिति मज नको हा विचार । देई निरंतर चरणसेवा ।।१।। ।।ध्रु।।। जन्मोजन्मीं तुझा दास पुरूषोत्तमा । हे चि गोडी माझ्या देईं जीवा ।।ध्रु।। काय सायुज्यता मुक्ति हे चि गोड । देव भक्त कोड तेथें नाहीं ।।२।। काय तें निर्गुण पाहों कैशा परी । वणूआ तुझी हरी कीर्ती कैसी ।।३।। गोड चरणसेवा देवभक्तपणें । मज देवा झणें दुराविसी ।।४।। जाणिवेपासूनि सोडवीं माझ्या जीवा । देई चरणसेवा निंरतर ।।५।। तुका म्हणे गोडा गोड न लगे प्रीति । सेवेविण चित्तीं सार नाहीं ।।६।।

३५७८। चालें दंडवत घाली नारायणा । आपुल्या कल्याणा लागूनियां ।।१।। ।।ध्रु।।। बैसविला पदीं पुत्र राज्य करी । पिता वाहे शिरीं आज्ञा त्याची ।।२।। तुका म्हणे आहे ठायींचा चि मान । आतां अनुमान कासया तो ।।३।।

३५७९। समर्थाचे बाळ पांघरे वाकळ । हसती सकळ लोक कोणा ।।१।। ।।ध्रु।।। समर्थासी लाज आपुल्या नांवाची । शरण आल्याची लागे चिंता ।।२।। जरी तुज कांहीं होईल उचित । तरी हा पतित तारीं तुका ।।३।।

३५८०। न करीं रे मना कांहीं च कल्पना । चिंतीं या चरणां विठोबाच्या ।।१।। ।।ध्रु।।। येथें सुखाचिया अमुप चि रासी । पुढें कल्पनेसी ठाव नाहीं ।।ध्रु।। सुखाचें ओतिलें साजिरें श्रीमुख । शोक मोह दुःख पाहातां नाहीं ।।२।। तुका म्हणे येथें होईल विसांवा । तुटतील हांवा पुढिलिया ।।३।।

३५८१। काय करूं मज नागविलें आळसें । बहुत या सोसें पीडा केली ।।१।। ।।ध्रु।।। हिरोनियां नेला मुखींचा उच्चार । पडिलें अंतर जवळी च ।।ध्रु।। द्वैताचिया कैसा सांपडलों हातीं । बहुत करती ओढाओढी ।।२।। तुका म्हणे आतां आपुलिया सवें । न्यावें मज देवें सोडवूनि ।।३।।

३५८२। नाहीं देवाचा विश्वास । करी संतांचा उपहास ।।१।। ।।ध्रु।।। त्याचे तोंडी पडे माती । हीन शूकराची जाती ।।ध्रु।। घोकुनी अक्षर । वाद छळणा करीत फिरे

।।२।। म्हणे देवासी पाषाण । तुका म्हणे भावहीन ।।३।।

३५८३। हें चि सर्वसुखा जपावा विठ्ठल । न दवडावा पळ क्षण वांयां ।।१।। ।।ध्रु।।। हें चि एक सर्वसाधनांचें मूळ । आतुडे गोपाळ येणें पंथें ।।ध्रु।। न लगती कांहीं तपांचिया रासी । करणें वाराणसी नाना तीर्थें ।।२।। कल्पना हे तिळ देहीं आढभमान । नये नारायण जवळी त्यांच्या ।।३।। तुका म्हणे नामें देव नेदी भेटी । म्हणे त्याचे होंटीं कुष्ट होय ।।४।।

३५८४। माझे विषयीं तुज पडतो विसर । नको धरूं दूर पांडुरंगा ।।१।। तुझा म्हणवितों हे चि लाज तुला । आतां झणी मला विसरेसी ।।२।। तुका म्हणे तुझी माझी नाहीं उरी । आतां केली खरी देवराया ।।३।।

३५८५। अभक्ताचे गांवीं साधु म्हणजे काय । व्याघ्रवाडां गाय सांपडली ।।१।। ।।ध्रु।।। कसाबाचे आळी मांडिलें प्रमाण । बस्वणाची आण तया काई ।।ध्रु।। केळी आणि बोरी वसती सेजारी । संवाद कोणे परी घडे येथें ।।२।। तुका म्हणे खीर केली कार्हिळयाची । शुद्ध गोडी कैची वसे तेथें ।।३।।

३५८६। भागल्यांचा तूं विसांवा । करीं नांवा निंबलोण ।।१।। ।।ध्रु।।। परमानंदा पुरूषोत्तमा । हरी या श्रमापासूनि ।।ध्रु।। अनाथांचा अंगीकार । करितां भार न मनिसी ।।२।। तुका म्हणे इच्छा पुरे । ऐसे धुरे गे विठ्ठले ।।३।।

३५८७। घालूनियां कास । बळें आलों मागायास ।।१।। ।।ध्रु।।। प्रेमें देईं पाठवूनि । पांडुरंगा सेवाऋणी ।।ध्रु।। होईं रे शाहाणा । कळों नेदावें या जना ।।२।। तुका म्हणे पायीं । जडलों मग उरलें काई ।।३।।

३५८८। भेटीलागीं पंढरिनाथा । जीवीं लागली तळमळ व्यथा ।।१।। ।।ध्रु।।। कैं कृपा करिसी नेणें । मज दीनाचें धांवणें ।।ध्रु।।। सीणलें माझें मन । वाट पाहतां लोचन ।।२।। तुका म्हणे भूक । तुझें पाहावया मुख ।।३।।

३५८९। सांडियेली काया । वरी ओंवाळूनी पायां ।।१।। ।।ध्रु।।। शरण शरण नारायणा । मज अंगीकारा दीना ।।ध्रु।। आलों लोटांगणीं । रूळें तुमचे चरणीं ।।२।। तुका म्हणे कईं । डोई ठेवीन हे पायीं ।।३।।

३५९०। तुझे दारींचा कुतरा । नको मोकलूं दातारा ।।१।। ।।ध्रु।।। धरणें घेतलें घरांत । नको धरून उठवूं हात ।।ध्रु।। घेतली मुरकुंडी । थोर जालों मी लंडी ।।२।। तुका म्हणे जगजीवना । ब्रिदें पाहें नारायणा ।।३।।

३५९१। पडिलों बाहेरि आपल्या कर्तव्यें । संसाराचा जीवें वीट आला ।।१।। ।।ध्रु।।। एकामध्यें एक नाहीं मिळों येत । ताक नवनीत निवडलिया ।।ध्रु।। दोनी जालीं नावें एकाच्या मथनें । भुस सार गुणें वेगळालीं ।।२।। तुका म्हणे कोठें वसे मुक्ताफळ । सिंपल्याचें स्थळ खंडलिया ।।३।।

३५९२। पाहातां हें बरवें जालें । कळों आलें यावरी ।।१।। ।।ध्रु।।। मागिलांचा जाला झाडा । त्या निवाडास्तव ।।ध्रु।। विसांवलें अंग दिसे । सरिसे बुद्धि अनुभव ।।२।। तुका म्हणे बरें जालें । देवें नेलें गवसूनि ।।३।।

३५९३। चक्रफेरीं गळीं गळा । होता गोवियेला माळा ।।१।। ।।ध्रु।।। फुटोनियां गेला कुंभ । जालों निष्काम स्वयंभ ।।ध्रु।। धरित चि नाहीं थारा । वेठी भ्रमण खोंकरा ।।२।। तुका म्हणे कौतुक कोडें । आगी काय जाणे मढें ।।३।।

३५९४। श्रमपरिहारा । मूळ हें जालें दातारा ।।१।। ।।ध्रु।।। देह निवेदूनि पायीं । जालों रिकामा उतराई ।।ध्रु।। आपली ते सत्ता । येथें असों नेदीं आतां ।।२।। राहिला निराळा । तुका कटकटे वेगळा ।।३।।

३५९५। पाठवाल तेथें गर्जेन पवाडे । कार्यी देहाकडे नावलोकीं ।।१।। ।।ध्रु।।। म्हणउनि मागें कंठींचा सौरस । पावतील नास विघ्नें पुढें ।।ध्रु।। कृपेच्या कटाक्षें न भें कळकिाळा । येतां येत बळाशक्तीपुढें ।।२।। तुका म्हणे गुढी आणीन पायांपें । जगा होइल सोपें नाम तुझें ।।३।।

३५९६। उपजल्या काळें शुभ कां शकुन । आतां आवरोन राहिलेती ।।१।। ।।ध्रु।।। नाहीं मागितली वचनाची जोडी । निष्काम रोकडी वरिवरि ।।ध्रु।। सत्याविण काय उगी च लांबणी । कारियाची वाणी येर भूस ।।२।। तुका म्हणे ऐसी कोणा चाळवणी । न विचारा मनीं पांडुरंगा ।।३।।

३५९७। नव्हें मी आहाच आशेचें बांधलें । जें हें टोंकविलें नारायणा ।।१।। ।।ध्रु।।। अंतर तों तुम्हां बरें कळों येतें । वेव्हार उचितें चाळवीजे ।।ध्रु।। मनें कल्पीलें आवरितां पाप । संकल्पीं विकल्प याचि नांवें ।।२।। तुका म्हणे आम्हां न सोसे जळजळ । सिजल्यावरी जाळ कढ खोटा ।।३।।

३५९८। ताकें कृपण तो जेवूं काय घाली । आहाच ते चालीवरूनि कळे ।।१।। ।।ध्रु।।। काय तुम्हां वेचे घातलें सांकडें । माझें आलें कोडें आजिवरि ।।ध्रु।। सेवेंविण आम्ही न लिंपों हे काया । जाला देवराया निर्धार हा ।।२।। तुका म्हणे तुझीं राखावया ब्रीदें । येणें अनुवादें कारियासी ।।३।।

३५९९। वृत्तिवरि आम्हां येणें काशासाटीं । एवढी हे आटी सोसावया ।।१।। ।।ध्रु।।। जाणतसां परी नेणते जी देवा । भ्रम चि बरवा राखावा तो ।।ध्रु।। मोडूनि क्षरलों अभेदाची मूस । तुम्हां कां अळस वोडवला ।।२।। तुका म्हणे होईं लवकरि उदार । लांबणीचें फार काम नाहीं ।।३।।

३६००। सुलभ कीर्तनें दिलें ठसावूनि । करितां धरणी उरी कोण ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां न टळावें केलिया नेमासी । उदराचा होसी हीन काय ।।ध्रु।। एका नेमें कोठें दुसरा पालट । पादर तो धीट म्हणती त्यासी ।।२।। तुका म्हणे किती बोलसील उणें

। एका च वचनें खंड करीं ।।३।।

३६०१। जेथें माझी दृष्टि राहिली बैसोन । तेथें चि हें मन गुंडाळतें ।।१।। ।।ध्रु।।। टाळावी ते पीडा आपुल्यापासून । दिठावलें अन्न ओकवितें ।।ध्रु।। तुम्हांसी कां कोडें कोणे ही विशीचें । नवलाव याचें वाटतसे ।।२।। तुका म्हणे वेगीं उभारा जी कर । कीर्त मुखें थोर गर्जईन ।।३।।

३६०२। इच्छेपाशीं आलों फिरोनि मागुता । स्वामीसेवकता आवडीचे ।।१।। ।।ध्रु।।। द्यावें लवकरी मागितलें दान । मुळींचें जतन करूनि असें ।।ध्रु।। उपाय हे करीं एका चि वचना । दावूनियां खुणा ठाया येतों ।।२।। तुका म्हणे गांठी किती तुजपाशीं । जगाच्या तोडिसी चिंतनानें ।।३।।

३६०३। कोठें आतां आम्ही वेचावी हे वाणी । कोण मना आणी जाणोनियां ।।१।। ।।ध्रु।।। न करावी सांडी आतां टाळाटाळी । देइन ये कळी होइल माजी ।।ध्रु।। घरोघरीं जाल्या ज्ञानाचिया गोष्टी । सत्यासवें गांठी न पडावी ।।२।। तुका म्हणे आम्हां भाकितां करूणा । भलता चि शाहाणा शोध काढी ।।३।।

३६०४। डगमगी मन निराशेच्या गुणें । हें तों नारायणें सांतवीजे ।।१।। ।।ध्रु।।। धीरें तूं गंभीर जीवन जगाचें । जळो विभागाचें आत्रीतत्या ।।ध्रु।। भेईल जीव हें देखोनि कठिण । केला जातो सीण तो तो वांयां ।।२।। तुका म्हणे आवश्यक हें वचन । पाळावें चि दान समयो आहे ।।३।।

३६०५। आम्ही पाहा कैसीं एकतत्त्व जालों । राखणें लागलों वासनेसी ।।१।। ।।ध्रु।।। तुम्हांविण कांहीं नावडावें जीवा । केला तो चि देवा केला पण ।।ध्रु।। नेणों परि वृत्ती भंगों नेदुं । वंदिलें चि वंदूं आवडीनें ।।२।। तुका म्हणे कळे नामाचें जीवन । वारता ही भिन्न नेणों आतां ।।३।।

३६०६। आपण तों असा । समर्थ जी हृषीकेशा ।।१।। ।।ध्रु।।। करा करा बुझावणी । काय विलंब वचनीं ।।ध्रु।।। हेंगे ऐसे म्हणा । उठूनि लागेन चरणा ।।२।। घेऊनियां सुखें । नाचेल तुका कवतुकें ।।३।।

३६०७। द्याल ऐसें दिसे । तुमचें साचपण इच्छे ।।१।। ।।ध्रु।।। म्हणऊनि न भंगे निर्धार । केले लोचने सादर ।।ध्रु।। मुखाची च वास । पुरला पाहे अवकाश ।।२।। तुका म्हणे कळे । काय लाभ कोणे वेळे ।।३।।

३६०८। तुम्ही तों सदैव । अधीरपणे माझी हांव ।।१।। ।।ध्रु।।। जळो आशेचें तें जिणें । टोंकतसों दीनपणें ।।ध्रु।। येथूनि सोडवा । आतां अनुभवेंसी देवा ।।२।। तुका म्हणे जालें । एक मग हें निमालें ।।३।।

३६०९। कैसें भलें देवा अनुभवा कां नये । उसीर तो काय तुम्हांपाशीं ।।१।। ।।ध्रु।।। आहे तें मागतों दिसतें जवळी । केल्यामध्यें कळ कोण साध्य ।।ध्रु।। नाहीं सांडीत

मी सेवेची मर्यादा । लाविला तो धंदा नित्य करीं ।।२।। तुका म्हणे हात आवरिला गुंती । माझे तंव चित्तीं नाहीं दुजे ।।३।।

३६१०। हुंदकी पिसवी हलवी दाढी । मणी वोढी निंदेचे ।।१।। ।।ध्रु।।। त्याचें फळ पाकीं यमाचे दंड । घर केलें कुंड कुंभपाक ।।ध्रु।। क्रोध पोटीं मांग आणिला अंतरा । भुंकोनि कुतरा जप करी ।।२।। तुका म्हणे स्नान केलें मळमुत्रें । जेवविलीं पितरें अमंगळें ।।३।।

३६११। अंगा भरला ताठा । नये वळणी जैसा खुंटा ।।१।। ।।ध्रु।।। कैसें न कळे त्या डेंगा । हित आदळलें अंगा ।।ध्रु।। जीव जाते वेळे । भरे लकडा ताठी डोळे ।।२।। मुसळाचें धनु । तुका म्हणे नव्हे अनु ।।३।।

३६१२। करूनि कडविड । जमा घडिली लगड ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां होतें तें चि जालें । नाम ठायींचें चांगलें ।।ध्रु।। उतरलें डाईं । उत्तम ते सुलाख ताई ।।२।। हिंडवितां देश । तुका म्हणे नाहीं नाश ।।३।।

३६१३। पढीयंतें मागा पांडुरंगापाशीं । मज दुर्बळासी काय पीडा ।।१।। ।।ध्रु।।। या च साटीं दुराविला संवसार । वाढे हे अपार माया तृष्णा ।।ध्रु।। कांहीं करितां कोठें नव्हे समाधान । विचारितां पुण्य तें चि पाप ।।२।। तुका म्हणे आतां निश्चळ चि भलें । तुज आठविलें पांडुरंगा ।।३।।

३६१४। नव्हे मी शाहाणा । तरी म्हणा नारायणा ।।१।। ।।ध्रु।।। तुम्हां बोलवाया कांहीं । ये च भरलोंसे वाहीं ।।ध्रु।। आणवेति रूपा । कोपलेती तरी कोपा ।।२।। कळोनि आवडी । तुका म्हणे जाते घडी ।।३।।

३६१५। आम्ही भाविकें हे काय जाणों खोडी । आइकोनि प्रौढी विनविलें ।।१।। ।।ध्रु।।। नाहीं ऐसें येथें जालेती असतां । वाढविली चिंता आढधक सोसें ।।ध्रु।। न कळे चि आधीं करितां विचार । न धरितां धीर आहाचता ।।२।। तुका म्हणे आतां वचनें वचन । वाढले तीक्षण बुद्धि जाली ।।३।।

३६१६। कोठें देवा बोलों । तुम्हां भीड घालूं गेलों ।।१।। ।।ध्रु।।। करावया सत्त्वहाणी । भांडवलाची टांचणी ।।ध्रु।। दुर्बळा मागतां । त्याच्या प्रवर्तला घाता ।।२।। तुका म्हणे नाहीं । मज कळलें ऐसें कांहीं ।।३।।

३६१७। काय त्या दिवस उचिताचा आला । मागील जो केला श्रम होता ।।१।। ।।ध्रु।।। ठेवियेला पूर्ण करूनि संकेत । तयापाशीं चित्त लागलें से ।।ध्रु।। जाणसी गे माते लेंकरांचे लाड । नये पडों आड निष्ठुरता ।।२।। तुका म्हणे आम्हीं करावें वचन । तुम्हांसी जतन करणें तें ।।३।।

३६१८। पडिला प्रसंग कां मी ऐसा नेणें । संकल्प ते मनें जिरवले ।।१।। ।।ध्रु।।। चेष्टाविलें तरी सांगावें कारण । भक्ती ते उजवण करावया ।।ध्रु।। लावूनियां दृष्टि

घेतली सामोरी । बैसलें जिव्हारीं डसोन तें ।।२।। तुका म्हणे जीवा लाविला तो चाळा । करावें गोपाळा शीघ्र दान ।।३।।

३६१९। मागील विसर होईल सकळ । केली तळमळ दुःखाची ते ।।१।। ।।ध्रु।।। दोहींचें आढहक्य घालीं गडसंदीं । स्थिरावेल बुद्धि पायांपाशीं ।।ध्रु।। अहाच या केलों देहपरिचारें । तुमचें तें खरें वाटों नये ।।२।। तुका म्हणे व्हावें लवकरी उदार । मी आहें सादर प्रतिग्रहासी ।।३।।

३६२०। वाढवावा पुढें आणीक प्रकार । एक चि तें फार रूचि नेदी ।।१।। ।।ध्रु।।। निंच नवें लेणें देह हा पवाडा । पालट रोकडा वरावरी ।।ध्रु।। दिसे शोभिवंत सेवेनें सेवक । स्वामीची ते लोकत्रयीं कीर्ति ।।२।। तुका म्हणे आजी पाववा संतोष । करूनि कीर्तिघोष नाचईन ।।३।।

३६२१। क्षोभ आणि कृपा मातेची समान । विभाग जतन करूनि ठेवी ।।१।। ।।ध्रु।।। क्षणभंगुर ते उपजली चिंता । खरी अखंडता आवडीची ।।ध्रु।। सिकवूं जाणे ते गोमाटियासाटीं । लोभें नाहीं तुटी निश्चयेंसी ।।२।। अवघें चि मिथ्या समया आरतें । देता तो उचितें काळ जाणे ।।३।। न करी वेव्हार नेदी गांजूं कोणा । भेडसावी तान्हें हाऊ आला ।।४।। तुका म्हणे करी जिवाची जतन । दचकूनि मन जवळी आणी ।।५।।

३६२२। संसाराचे धांवे वेठी । आवडी पोटीं केवढी ।।१।। ।।ध्रु।।। हागों जातां दगड सांची । अंतरीं ही संकल्प ।।ध्रु।। लाज तेवढी नारायणीं । वांकडी वाणी पोरांपें ।।२।। तुका म्हणे बेशरमा । श्रमावरी पडिभरू ।।३।।

३६२३। मी त्यांसी अनन्य तीं कोणा असती । ऐसें तंव चित्तीं विचारावें ।।१।। ।।ध्रु।।। आहे तो विचार आपणयापाशीं । कळा बिंबाऐसी प्रतिबिंबी ।।ध्रु।। शुभ शकून तो शुभ लाभें फळे । पुढील तें कळे अनुभवें ।।२।। तुका म्हणे माझा असेल आठव । तैसा माझा भाव तुझ्या पायीं ।।३।।

३६२४। बहु कृपावंतें माझीं मायबापें । मी माझ्या संकल्पें अंतरलों ।।१।। ।।ध्रु।।। संचितानें नाहीं चुकों दिली वाट । लाविलें अदृष्ट मजसवें ।।ध्रु।। आतां मी रूसतों न कळतां वर्म । परी ठावे धर्म सर्व देवा ।।२।। तुका म्हणे उभा राहिला न बैसे । आमची माय असे उद्वेग त्या ।।३।।

३६२५। कैसीं दिसों बरीं । आम्ही आळवितां हरि ।।१।। ।।ध्रु।।। नाहीं सोंग अळंकार । दास जाला संवसार ।।ध्रु।। दुःख आम्हां नाहीं चिंता । हरिचे दास म्हणवितां ।।२।। तुका म्हणे देवा । ऐसीं जालों करितां सेवा ।।३।।

३६२६। आतां सांडूं तरी हातीं ना पदरीं । सखीं सहोदरीं मोकळलीं ।।१।। ।।ध्रु।।। जनाचारामध्यें उडाला पातेरा । जालों निलाजिरा म्हणऊनि ।।ध्रु।। कोणाचिया दारा

जावेनासें जालें । म्यां च विटंबिलें आपणासी ।।२।। कोण जाला माझे बुद्धीसी संचार । नाहीं कोठें थार ऐसें जालें ।।३।। तुका म्हणे तुज भक्त जाले फार । म्हणोनियां थार नाहीं येथें ।।४।।

३६२७। जेथें जातों तेथें पडतो मतोळा । न देखिजे डोळां लाभ कांहीं ।।१।। ।।ध्रु।।। कपाळीची रेखा असती उत्तम । तरि कां हा श्रम पावतों मी ।।ध्रु।। नव्हे चि तुम्हांस माझा अंगीकार । थीता संवसार अंतरला ।।२।। भोग तंव जाला खरा भोगावया तो । भांडवल नेतो आयुष्य काळ ।।३।। कोठें तुझी कीर्ती आइकिली देवा । मुकतों कां जीवा तुका म्हणे ।।४।।

३६२८। कां जी आम्हां होतें दोषाचें दर्शन । तुज समपूर्न देहभाव ।।१।। ।।ध्रु।।। पांडुरंगा कृपाळुवा दयावंता । धरसील सत्ता सकळ ही ।।ध्रु।। कां जी आम्हांवरि आणिकांची सत्ता । तुम्हांसी असता जवळिकें ।।२।। तुका म्हणे पांयीं केलें निवेदन । उचित तें दान करीं सत्ता ।।३।।

३६२९। निंदावें हें जग । ऐसा भागा आला भाग ।।१।। ।।ध्रु।।। होतें तैसें आलें फळ । गेलें निवडूनि सकळ ।।ध्रु।। दुसर्‍यांच्या मता । मिळेनासें जालें चित्ता ।।२।। तुका जाला सांडा । विटंबिती पोरें रांडा ।।३।।

३६३०। माझे माथां तुझा हात । तुझे पायीं माझें चित्त ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसी पडियेली गांठी । शरीरसंबंधाची मिठी ।।ध्रु।। येरयेरापाशीं । सांपडोन गेलों ऐसीं ।।२।। तुका म्हणे सेवा । माझी कृपा तुझी देवा ।।३।।

३६३१। सत्य त्यागा चि समान । नलगे वेचावें वचन ।।१।। ।।ध्रु।।। नारायण ऐसे दास । येरयरांची च आस ।।ध्रु।। मळ नाहीं चित्ता । तेथें देवाची च सत्ता ।।२।। तुका म्हणे जाण । तें च भल्याचें वचन ।।३।।

३६३२। माझिये बुद्धीचा खुंटला उपाव । करिसील काय पाहेन तें ।।१।। ।।ध्रु।।। सूत्रधारी तूं हें सकळचाळिता । कासया अनंता भार वाहों ।।ध्रु।। वाहिले संकल्प न पवती सिद्धी । येऊं देहबुद्धीवरि नये ।।२।। तुका म्हणे दुःखी करिती तरंग । चिंतूं पांडुरंग आवरून ।।३।।

३६३३। देखिलें तें धरिन मनें । समाधानें राहेन ।।१।। ।।ध्रु।।। भाव माझी सांटवण । जगजीवन कळावया ।।ध्रु।। बोळवीन एकसरें । उत्तरें या करूणेच्या ।।२।। तुका म्हणे नयों रूपा । काय बापा करीसी ।।३।।

३६३४। वांयां जाय ऐसा । आतां उगवावा फांसा ।।१।। ।।ध्रु।।। माझें परिसावें गार्‍हाणें । सुखदुःखाचीं वचनें ।।ध्रु।। हा चि आम्हां ठाव । पायीं निरोपाया भाव ।।२।। तुका म्हणे जार । तुझा तुज देवा भार ।।३।।

३६३५। खादलें च खावें वाटे । भेटलें भेटे आवडी ।।१।। ।।ध्रु।।। वीट नाहीं

पांडुरंगीं । वाढे अंगीं आर्त तें ।।ध्रु।। इंद्रियांची हांव पुरे । परि हें उरे चिंतन ।।२।। तुका म्हणे पोट भरे । परि ते उरे भूक पुढें ।।३।।

३६३६। सत्य आठवितां देव । जातों भेंव पळोनि ।।१।। ।।ध्रु।।। न लगे कांहीं करणें चिंता । धरी सत्ता सर्व तो ।।ध्रु।। भावें भाव राहे पायीं । देव तैं संनिध ।।२।। तुका म्हणे कृष्णनामें । शीतळ प्रेम सर्वांसी ।।३।।

३६३७। ब्रीद ज्याचें जगदानी । तो चि मनीं स्मरावा ।।१।। ।।ध्रु।।। सम पाय कर कटी । उभा तटीं भींवरेच्या ।।ध्रु।। पाहिलिया वेध लावी । बैसे जीवीं जडोनि ।।२।। तुका म्हणे भक्तिकाजा । धांवे लाजा लवलाहें ।।३।।

३६३८। माझिया मनाची बैसली आवडी । अवसान घडी एकी नेघे ।।१।। ।।ध्रु।।। पाय चित्तीं रूप डोळांच राहिलें । चिंतनें गोविलें मुख सदा ।।ध्रु।। अवधियांचा जाला विसर हा मागें । वेंध हा श्रीरंगें लावियेला ।।२।। तुका म्हणे कानीं आइकली मात । तो चि जाला घात जीवपणा ।।३।।

३६३९। याची कोठें लागली चट । बहु तट जालेंसे ।।१।। ।।ध्रु।।। देवपिसीं देवपिसीं । मजऐसीं जग म्हणे ।।ध्रु।। एकांताचें बाहेर आलें । लपविलें झांकेना ।।२।। तुका म्हणे याचे भेटी । जाली तुटी आपल्यांसी ।।३।।

३६४०। दीन आणि दुर्बळांसी । सुखरासी हरिकथा ।।१।। ।।ध्रु।।। तारूं भवसागरींचें । उंचनीच आढधकार ।।ध्रु।। चरित्र तें उच्चारावें । केलें देवें गोकुळीं ।।२।। तुका म्हणे आवडी धरीं । कृपा करी म्हणऊनी ।।३।।

३६४१। संतोषे माउली आरूषा वचनीं । वोरसोनि स्तनीं लावी बाळा ।।१।। ।।ध्रु।।। तैसें प्रेमळाचें अवघें चि गोड । पुरवितो कोड पांडुरंग ।।ध्रु।। सेवा करी साहे निष्ठुर उत्तरें । त्याचे वाहे बरें तें च मनीं ।।२।। तुका म्हणे इच्छासवे खेळ खेळें । चिंता ते सकळ कांहीं नेणें ।।३।।

३६४२। विनवीजे ऐसें कांहीं । उरलें नाहीं यावरि ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां असो पंढरीनाथा । पायीं माथा तुमचिये ।।ध्रु।। मागें सारियेली युक्ती । कांहीं होती जवळी ते ।।२।। निराशेची न करी आस । तुका दास माघारी ।।३।।

३६४३। आतां येथें जाली जीवासवेंसाटी । होतें तैसें पोटीं फळ आलें ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां धरिले ते न सोडीं चरण । सांपडलें धन निजठेवा ।।ध्रु।। आतां हा आळस असो परता दुरी । नेदावी ते उरी उरों कांहीं ।।२।। आतां याचा मज न व्हावा विसर । भरोनि अंतर राहो रूप ।।३।। आतां लोकलाज नयो येथें आड । बहु जालें गोड ब्रम्हरस ।।४।। तुका म्हणे आतां जन्म हा सफळ । अंतरीं गोपाळ स्थिरावला ।।५।।

३६४४। अनंतां जीवांचीं तोडिलीं बंधनें । मज हि येणें काळें कृपा कीजे ।।१।। ।।ध्रु।।। अनंत पवाडे तुझे विश्वंभरा । भक्तकरूणाकरा नारायणा ।।ध्रु।। अंतरींचें कळों

देईं गुह्य गुज । अंतरीं तें बीज राखईन ।।२।। समदृष्टी तुझीं पाहेन पाउलें । धरीन संचले हृदयांत ।।३।। तेणें या चित्ताची राहेल तळमळ । होतील शीतळ सकळ गात्रें ।।४।। तुका म्हणे शांति करील प्रवेश । मग नव्हे नाश अखंड तो ।।५।।

३६४५। पराधीन माझें करूनियां जीणें । सांडी काय गुणें केली देवा ।।१।। ।।ध्रु।।। उदार हे कीर्ति असे जगामाजी । कां तें ऐसें आजि पालटिलें ।।ध्रु।। आळवितों परी न पुरे चि रीग । उचित तो त्याग नाहीं तुम्हां ।।२।। तुका म्हणे कां बा मुळीं च व्यालासी । ऐसें कां नेणसी पांडुरंगा ।।३।।

३६४६। नेणपणें नाहीं केला हा बोभाट । आतां आली वाट कळों खरी ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां बहु शीघ्र यावें लवकरी । वाट पाहें हरी भेटी देईं ।।ध्रु।। समर्थाच्या बाळा करूणेचें भाषण । तरी त्याची कोण नांदणूक ।।२।। तुका म्हणे बहु बोलिले बडिवार । पडिलें अंतर लौकिकीं तें ।।३।।

३६४७। जें जें केलें तें तें साहे । कैसे पाहें भाविक ।।१।। ।।ध्रु।।। ओंवाळूनि माझी काया । सांडिली यावरूनि ।।ध्रु।। काय होय नव्हे करूं । नेणें धरूं सत्ता ते ।।२।। तुका म्हणे कटीं कर । उभें धीर धरूनि ।।३।।

३६४८। नाहीं मज कृपा केली पांडुरंगें । संताचिया संगें पोट भरीं ।।१।। ।।ध्रु।।। चतुराचे सभे पंडित कुशळ । मी काय दुर्बळ विष्णुदास ।।२।। तुका म्हणे नेणें करूं समाधान । धरिले चरण विठोबाचे ।।३।।

३६४९। तुम्ही माझा देवा करिजे अंगीकार । हा नाहीं विचार मजपाशीं ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां दोहीं पक्षीं लागलें लंछन । देवभक्तपण लाजविलें ।।ध्रु।। एकांतीं एकलें न राहे निश्चळ । न राहे च पळ मन ठायीं ।।२।। पायीं महत्त्वाची पडिली शृंगळा । बांधविला गळा स्नेहा हातीं ।।३।। शरीर सोकलें देखिलिया सुखा । कदान्न हें मुखा मान्य नाहीं ।।४।। तुका म्हणे जाला अवगुणांचा थारा । वाढली हे निद्रा अळस बहु ।।५।।

३६५०। बोलिलिया गुणीं नाहीं पाविजेत । देवा नाहीं होत हित तेथें ।।१।। ।।ध्रु।।। कवतुक तुझें नवल यावरि । घेसील तें शिरीं काय नव्हे ।।ध्रु।। नाहीं मिळों येत संचिताच्या मता । पुराणीं पाहतां अघटित ।।२।। तुका म्हणे पायीं निरोपिला भाव । न्याल तैसा जाओ सिद्धी देवा ।।३।।

३६५१। हा तों नव्हता दीन । टाळायाचा ऐसा क्षण ।।१।। ।।ध्रु।।। कां जी नेणों राखा हात । कैसें देखावें रडत ।।ध्रु।। दावूनियां आस । दूर पळवितां कास ।।२।। तुका म्हणे धांव । घेतां न पुरे चि हांव ।।३।।

३६५२। आर्तभूतां द्यावें दान । खरें पुण्य त्या नांवें ।।१।। ।।ध्रु।।। होणार तें सुखें घडो । लाभ जोडो महाबुद्धि ।।ध्रु।। सत्य संकल्पा च साटीं । उजळा पोटीं रविबिंब

।।२।। तुका म्हणे मनीं वाव । शुद्ध भाव राखावा ।।३।।

३६५३। कवतुकवाणी बोलतसें लाडें । आरूष वांकडें करूनि मुख ।।१।। ।।ध्रु।।। दुजेपणीं भाव नाहीं हे आशंका । जननीबाळकामध्यें भेद ।।ध्रु।। सलगी दुरूनि पाचारूं । धांवोनियां करूं अंगसंग ।।२।। धरूनि पालव मागतों भातुकें । आवडीचें निकें प्रेमसुख ।।३।। तुका म्हणे तुज आमची च गोडी । ऐसी हे आवडी कळों आली ।।४।।

३६५४। ऐकें पांडुरंगा वचन माझें एक । जालों मी सेवक दास तुझा ।।१।। ।।ध्रु।।। कळे तैसा आतां करावा उद्धार । खुंटला विचार माझा पुढें ।।ध्रु।। दंभ मान माझा करूं पाहे घात । जालिया ही थीत कारणाचा ।।२।। हीन बुद्धि माझी अधम हे याती । अहंकार चित्तीं वसों पाहे ।।३।। तुका म्हणे मज बिघडतां क्षण । न लगे जतन करीं देवा ।।४।।

३६५५। जेणें माझें चित्त रहे तुझ्या पायीं । अखंड तें देईं प्रेमसुख ।।१।। ।।ध्रु।।। देहभाव राख दीन करूनियां । जनाचारी वायां जाय तैसा ।।ध्रु।। द्रव्य दारा नको मानाची आवडी । कवणेविशीं गोडी प्रपंचाची ।।२।। तुझें नाम माझें धरूनियां चित्त । एकांत लोकांत सदा राहो ।।३।। तुका म्हणे तुझे जडोनियां पायीं । जालों उतराई पांडुरंगा ।।४।।

३६५६। काय सांगों आतां संतांचे उपकार । मज निंरतर जागविती ।।१।। ।।ध्रु।।। काय द्यावें त्यांचें व्हावें उतराई । ठेवितां हा पायीं जीव थोडा ।।ध्रु।। सहज बोलणें हितउपदेश । करूनि सायास शिकविती ।।२।। तुका म्हणे वत्स धेनुवेचा चित्तीं । तैसे मज येती सांभाळीत ।।३।।

३६५७। देव जाणता देव जाणता । आपली च सत्ता एकाएकीं ।।१।। ।।ध्रु।।। देव चतुर देव चतुर । जाणोनि अंतर वर्ततसे ।।२।। देव निराळा देव निराळा । आढलप्त विटाळा तुका म्हणे ।।३।।

३६५८। आपण चाळक बुद्धीच्या संचारा । आम्हांसी वेव्हारा पात्र केलें ।।१।। ।।ध्रु।।। काय जालें तरी नेघा तुम्ही भार । आणीक कोणां थोर म्हणों सांगा ।।ध्रु।। पंच भूतें तंव चमार्चिया मोटा । येथें खरा खोटा कोण भाव ।।२।। तुका म्हणे नाहीं बोलावया जागा । कां देवा वाउगा श्रम करूं ।।३।।

३६५९। एका एक वर्मे लावूनियां अंगीं । ठेवितों प्रसंगीं सांभाळीन ।।१।। ।।ध्रु।।। नेघावा जी तुम्ही वाव बहु फार । धरूनि अंतर ठायाठाव ।।ध्रु।। वेव्हारें आलें तें समान चि होतें । बळ नाहीं येथें चालों येत ।।२।। तुका म्हणे आतां निवाडा च साटीं । संवसारें तुटी करूनि ठेलों ।।३।।

३६६०। आतां येथें खरें । नये फिरतां माघारें ।।१।। ।।ध्रु।।। होय तैसी हो आबाळी

। देहनिमित्य या बळी ।।ध्रु।। तुम्हांसवें गांठी । देवा जीवाचिये साटीं ।।२।। तुका नव्हे लंड । करूं चौघांमध्ये खंड ।।३।।

३६६१। कां हो वाढवितां देवा । मज घरीं समजावा । केवढा हो गोवा । फार केलें थोडयाचें ।।१।। ।।ध्रु।।। ठेविन पायांवरी डोई । यासी तुमचें वेचे काई । जालों उतराई । जाणा एकएकांचे ।।ध्रु।। निवाड आपणियांपाशीं । असोन कां व्हावें अपेसी । होती गांठी तैसी । सोडूनियां ठेविली ।।२।। तुका म्हणे गोड । होतें जालिया निवाड । दर्शनें ही चाड । आवडी च वाढेल ।।३।।

३६६२। नव्हों सभाधीट । समोर बोलाया नीट । एकलीं एकट । दुजें नाहीं देखिलें ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां अवघें तुम्ही जाणां । तुमचें माझें नारायणा । येईल करूणा । ते चि पहा तुम्हांसी ।।ध्रु।। ताळ नाहीं माझे बुद्धी । धरली न धरवे शुद्धी । आतां बळ कधीं । कोण्या जन्में निवाड ।।२।। आतां शेवटीचें । उत्तर तें हें चि साचें । शरण आलें त्याचें । तुका म्हणे सांभाळा ।।३।।

३६६३। ऐसा तंव मोळा । तुमचा नसेल गोपाळा ।।१।। ।।ध्रु।।। मागत्याची टाळाटाळी । झिंज्या ओढोनि कपाळीं ।।ध्रु।। नसेल ना नवें । ऐसें धरियेलें देवें ।।२।। तुका म्हणे जाला । उशीर नाहीं तो विठ्ठला ।।३।।

३६६४। माझ्या कपाळाच्या गुणें । विंढवा सरलेंसे नेणें ।।१।। ।।ध्रु।।। नये वचन बाहेरी । उभें तिष्ठतसें दारीं ।।ध्रु।। काय सांगायास वेचे । रींद आरंभीं ठायींचे ।।२।। तुका म्हणे किती । भीड धरावी पुढती ।।३।।

३६६५। कांहीं एक तरी असावा आधार । कासयानें धीर उपजावा ।।१।। ।।ध्रु।।। म्हणविल्यासाटीं कैसें पडे रूजु । धणी नाहीं उजू सन्मुख तो ।।ध्रु।। वेचल्या दिसांचा कोणावरी लेखा । घालावा हा सुखासुखा आम्हीं ।।२।। नाहीं मनोगत तोंवरि हे देवा । तुका म्हणे सेवा नेघीजे तों ।।३।।

३६६६। मनाचिये साक्षी जाली सांगों मात । सकळ वृत्तांत आपला तो ।।१।। ।।ध्रु।।। तुम्हां परामृश घेणें सत्ताबळें । धरितां निराळें कैसीं वांचों ।।ध्रु।। मी माझें सांडून यावया पसारा । आणीक दातारा काय काज ।।२।। तुका म्हणे आम्ही तुजविण एका । निढळ लौकिका माजी असों ।।३।।

३६६७। घालूनि लोळणी पडिलों अंगणीं । सिंचा सिंचवणी तीर्थ वरि ।।१।। ।।ध्रु।।। वोल्हावेल तनु होईल शीतळ । जाली हळहळ बहुतापें ।।ध्रु।। पावेन या ठाया कईं जालें होतें । आलों अवचितें उष्टयावरि ।।२।। तुका म्हणे कोणी जाणवा राउळीं । येइल जवळी पांडुरंग ।।३।।

३६६८। तरीं भलें वांयां गेलों । जन्मा आलों मागुता । म्हणऊनि ठेलों दास । सावकास निर्भयें ।।१।। ।।ध्रु।।। उणें पुरें काय माझें । त्याचें ओझें तुम्हांसी ।।ध्रु।।

सांभाळावें तें म्या काई । अवो आई विठ्ठले । भागें जया जाइन स्थळा । तुज गोपाळा विसरेंना ।।२।। आपलें म्यां एकसरें । करूनि बरें घेतलें । तुका म्हणे नारायणा । आतां जाणां आपुलें ।।३।।

३६६९। उरलें तें भक्तिसुख । डोळां मुख पाहावें । अंतरींचें कां हो नेणां । नारायणा माझिये ।।१।। ।।ध्रु।।। पुरवां तैसी केली आळी । बळी जगदानियां ।।ध्रु।। हातीं घेउनि चोरां भातें । दावां रितें बाळका । साजत हे थोरपण । नाहीं विण वत्सळा ।।२।। शाहणें तरीं लाड दावी । बाळ जेवीं मातेसी । तुका म्हणे पांडुरंगा । ऐसें पैं गा आहे हें ।।३।।

३६७०। धरूनि हें आलों जीवीं । भेटी व्हावी विठोबासी ।।१।। ।।ध्रु।।। संकल्प तो नाहीं दुजा । महाराजा विनवितों ।।ध्रु।। पायांववरि ठेविन भाळ । येणें सकळ पावलें ।।२।। तुका म्हणे डोळेभरी । पाहिन हरी श्रीमुख ।।३।।

३६७१। तुम्हां उद्धरणें फार । मज दुसरी नाहीं थार ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां जैसें तैसें सोसा । काय करणें हृषीकेशा ।।ध्रु।। बरें न दिसेल ओळी । एका अन्न एका गाळी ।।२।। लावितो आभार । तुका विसरलेती फार ।।३।।

३६७२। न कळे जी भक्ती काय करूं सेवा । संकोचोनि देवा राहिलोंसें ।।१।। ।।ध्रु।।। जोडोनियां कर राहिलों निवांत । पायांपाशीं चित्त ठेवूनियां ।।ध्रु।। दिशाभुली करीं स्थळीं प्रदक्षणा । भ्रमें नारायणा कष्टविलें ।।२।। तुका म्हणे जालों आज्ञेचा पाळक । जीवनासी एक ठाव केला ।।३।।

३६७३। एकविध वृत्ति न राहे अंतरीं । स्मरणीं च हरी विस्मृति हे ।।१।। ।।ध्रु।।। कैसा हा नवलाव वाटतो अनुभवें । मज माझ्या जीवें साक्षित्वेसी ।।ध्रु।। न राहे निश्चळ जागवितां मन । किती क्षणेंक्षण सावरावें ।।२।। तुका म्हणे बहु केले वेबसाव । तेणें रंगें जीव रंगलासे ।।३।।

३६७४। आतां सोडवणें न या नारायणा । तरि मी न वंचें जाणा काळा हातीं ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसें सांगोनियां जालों उतराई । आणीक तें काई माझे हातीं ।।ध्रु।। केलियाचें माप नये सेवटासी । करिसील नासि अंतराय ।।२।। तुका म्हणे भय वाटतसे जीवा । धांवणिया धांवा लवकरी ।।३।।

३६७५। सत्या माप वाढे । गबाळाची चाली खोडे ।।१।। ।।ध्रु।।। उत्तरे तें कळे कसीं । विखरेन सर्वदेशीं ।।ध्रु।। घरामध्यें राजा । नव्हे हो वा पाटपूजा ।।२।। तुका म्हणे साचें । रूप तें दर्पणाचें ।।३।।

३६७६। नाहीं खंड जाला । माझा तुमचा विठ्ठला ।।१।। ।।ध्रु।।। कैसें कैसें हो दुश्चित । आहे चौघांपाशीं नीत ।।ध्रु।। मुळींचें लिहिलें । मज आतां सांपडलें ।।२।। तुका म्हणे मज । न लगे बोलणें सहज ।।३।।

३६७७| हेचि वादकाची कळा | नाहीं येऊं येत बळा ||१|| ||ध्रु||| धीर करावा करावा | तरी तो आहे आम्हां देवा ||ध्रु|| रिघावें पोटांत | पायां पडोन घ्यावा अंत ||२|| तुका म्हणे वरि | गोडा आणावा उत्तरीं ||३||

३६७८| एक परि बहिर बरें | परि तीं ढोरें ग्यानगडें ||१|| ||ध्रु||| कपाळास लागली अगी | अभागी कां जीतसे ||ध्रु|| एके परि बरें वेडें तार्किक कुडें जळो तें ||२|| तुका म्हणे खातडवासी | अमृतासी नोळखे ||३||

३६७९| खेळों मनासवें जीवाच्या संवादें | कौतुक विनोदें निरंजनीं ||१|| ||ध्रु||| पचीं पडिलें तें रूचे वेळोवेळां | होतसे डोहळा आवडीस ||ध्रु|| एकांताचें सुख जडलें जिव्हारीं | वीट परिचारीं बरा आला ||२|| जगाऐसी बुद्धि नव्हे आतां कदा | लंपट गोविंदा जालों पायीं ||३|| आणीक ते चिंता न लगे करावी | नित्य नित्य नवी आवडी हे ||४|| तुका म्हणे धडा राहिला पडोन | पांडुरंगीं मन विसांवलें ||५||

३६८०| उचिताचा काळ | साधावया युक्तिबळ | आपलें सकळ | ते प्रसंगीं पाहिजे ||१|| ||ध्रु||| नेम नाहीं लाभ हानि | अवचित घडती दोनी | विचारूनि मनीं | पाहिजे तें प्रयोजावें ||ध्रु|| जाळ जाळा काळें | करपों नेदावें आगळें | जेवितां वेगळें | ज्याचें त्याचें तेथें शोभे ||२|| पाळी नांगर पाभारीं | तन निवडूनि सोंकरी | तुका म्हणे धरी | सेज जमा सेवटीं ||३||

३६८१| पडिलिया ताळा | मग अवघा चि निर्वाळा | तेथें कोणी बळा | नाहीं येत कोणासी ||१|| ||ध्रु||| जोडिलें तें लागे हातीं | आपआपली निश्चिंती | हर्ष आणि खंती | तेथें दोनी नासलीं ||ध्रु|| सहज सरलिया कारण | मग एकला आपण | दिसे तरी भिन्न | वचनाचा प्रसंग ||२|| करूनि झाडा पाडा | तुका वेगळा लिगाडा | निश्चिंतीच्या गोडा | गोष्टी म्हूण लागती ||३||

३६८२| जीविता तो माझा पिता | उखता तो उखत्यांचा ||१|| ||ध्रु||| जनार्दनी सरती कर्मे | बाधा भ्रमे अन्यत्र ||ध्रु|| अपसव्य सव्यामधीं | ऐसी शुद्धी न धरितां ||२|| तुका म्हणे खांद्या पानें | सिंचतां भिन्न कोरडी ||३||

३६८३| माउलीची चाली लेंकराचे ओढी | तयालागीं काढी प्राणें प्रीती ||१|| ||ध्रु||| ऐसी बळविंत आवडी जी देवा | संतमहानुभावा विनवितों ||ध्रु|| मोहें मोहियेलें सर्वकाळ चित्त | विसरू तो घेत नाहीं क्षणें ||२|| तुका म्हणे दिला प्रेमाचा वोरस | सांभाळलिें दास आपुलें तें ||३||

३६८४| केवढा तो अहंकार | माझा तुम्हां नव्हे दूर ||१|| ||ध्रु||| आतां कोण पडे पायां | तुमच्या अहो पंढरिराया ||ध्रु|| कां जी कृपेनें कृपण | वेचत असे ऐसें धन ||२|| तुका म्हणे देवें | दुजियाचें पोतें न्यावें ||३||

३६८५| अपराधी म्हणोनि येतों काकुलती | नाही तरी होती काय चाड ||१||

।।ध्रु।।। येइल तारूं तरी तारा जी देवा । नाहीं तरी सेवा घ्या वो भार ।।ध्रु।। कासया मी आतां वंचूं हें शरीर । आहें बारगीर जाईं जनें ।।२।। तुका म्हणे मन करूनि मोकळें । आहें साळेंढाळें उदार मी ।।३।।

३६८६। माझे तों फुकाचें कायेचे चि कष्ट । नव्हे क्रियानष्ट तुम्हांऐसा ।।१।। ।।ध्रु।।। कांहीं च न वंचीं आजिच्या प्रसंगीं । सकळा ही अंगीं करीन पूजा ।।ध्रु।। द्यावें कांहीं तुम्ही हें तों नाहीं आस । असों या उदास देहभावें ।।२।। तुका म्हणे माझी मावळली खंती । समाधान चित्तीं सर्वकाळ ।।३।।

३६८७। स्वामीचिया सत्ता । आधीं वर्म येतें हाता । पुढती विशेषता । लाभें लाभ आगळा ।।१।। ।।ध्रु।।। करीं कवतुकाचे बोल । परि जिव्हाळयाची ओल । आवडे रसाळ । मायबापा लाडाचें ।।ध्रु।। मनें मेळविलें मना । नाहीं अभावी शाहाणा । अंतरींच्या खुणा । वरि दिल्या उमटोनि ।।२।। नाहीं पराश्रमें काळा । अवघ्या जागविल्या वेळा । देवासी निराळा । तुका क्षण न सोडी ।।३।।

३६८८। एके ठायीं अन्नपाणीं । ग्रासोग्रासीं चिंतनीं ।।१।। ।।ध्रु।।। वेळोवेळां जागवितों । दुजें येइल म्हूण भीतों ।।ध्रु।। नाहीं गुंतत उपचारीं । मानदंभाचे वेव्हारीं ।।२।। तुका जालासे शाहाणा । आड लपे नारायणा ।।३।।

३६८९। वैरागरापाशीं रत्नाचिया खाणी । हे चि घ्यावी धणी फावेल तों ।।१।। ।।ध्रु।।। येथें नाहीं तर्कवितर्कांची चाड । होतसे निवाड खर्यािखोटयां ।।ध्रु।। उगा च सारावा वाढिला तो ठाव । वाढितिया भाव कळतसे ।।२।। तुका म्हणे नव्हे टांचणीचें पाणी । येथें झरवणी जैशातैसें ।।३।।

३६९०। समर्थ या नावें दिनांचा कृपाळ । हें तंव सकळ स्वामीअंगीं ।।१।। ।।ध्रु।।। मज काय लागे करणें विनवणी । विदित चरणीं सकळ आहे ।।ध्रु।। दयासिंधु तुम्हां भांडवल दया । सिंचावें आतां या कृपापीयूषें ।।२।। तुका म्हणे अवो पंढरीनिवासे । बहु जीव आसे लागलासे ।।३।।

३६९१। लेखिलें कवित्व माझे सहज बोल । न लगे चि ओल जिव्हाळयाची ।।१।। ।।ध्रु।।। नये चि उत्तर कांहीं परतोनि । जालों नारायणीं न सरतें ।।ध्रु।। लाजिरवाणी कां वदली हे वाचा । नव्हे च ठायींचा मननशीळ ।।२।। तुका म्हणे फळ नव्हे चि सायास । पंढरीनिवासा काय जालें ।।३।।

३६९२। येणें जाला तुमचे पोतडीचा झाडा । केलासी उघडा पांडुरंगा ।।१।। ।।ध्रु।।। भरूनियां घरीं राहिलों वाखती । आपुली निश्चिंती आपल्यापें ।।ध्रु।। आतां काय उरी उरली ते सांगा । आणिलेति जगाचिये साक्षी ।।२।। तुका म्हणे कोठें पाहोंजासी आतां । माझी जाली सत्ता तुम्हांवरि ।।३।।

३६९३। तुमच्या पाळणा ओढतसे मन । गेलों विसरोन आपणासी ।।१।। ।।ध्रु।।।

लागेल पालटें फेडावें उसणें । येणें चि प्रमाणें पांडुरंगा ।।ध्रु।। तुमचे आवडी संबंधाचा त्याग । घेतला ये लाग जगनिंदेचा ।।२।। तुका म्हणे जैसा माझा जीव ओढे । तैसें च तिकडे पाहिजेल ।।३।।

३६९४। नाहीं मज कोणी उरला दुर्जन । मायबापाविण ब्रम्हांडांत ।।१।। ।।ध्रु।।। कासया जी माझी करणें येविसीं । भयाची मानसीं चिंता संतीं ।।ध्रु।। विश्वंभराचिये लागलों सांभाळीं । सत्तेनें तो चाळी आपुलिये ।।२।। तुका म्हणे माझें पाळणपोषण । करितां आपण पांडुरंगा ।।३।।

३६९५। मज कांही सीण न व्हावा यासाटीं । कृपा तुम्हां पोटीं उपजलीं ।।१।। ।।ध्रु।।। होतें तैसें केलें आपलें उचित । शिकविलें हित बहु बरें ।।ध्रु।। आम्ही न मनावी कोणाची आशंका । तुम्हां भय लोकां आहे मनीं ।।२।। तुका म्हणे आतां संचिताचा ठेवा । वोडवला घ्यावा जैसा तैसा ।।३।।

३६९६। कोणाचें चिंतन करूं ऐशा काळें । पायांचिया बळें कंठीतसें ।।१।। ।।ध्रु।।। पाहातसें वाट येईं गा विठ्ठला । मज कां हा केला परदेश ।।ध्रु।। बहुतांचे सत्ते जालों कासावीस । जाय रात्री दिस वैरियांचा ।।२।। तुका म्हणे बैसें मनाचिये मुळीं । तरीं च ही जाळीं उगवती ।।३।।

३६९७। कां जी तुम्ही ऐसे नव्हा कृपावंत । निवे माझें चित्त ठायिंच्या ठायीं ।।१।। ।।ध्रु।।। कांहीं शम नये विषम अंतरा । शांतीचा तो बरा ऐसा योग ।।ध्रु।। दुःखी होतों पंचभूतांच्या विकारें । जडत्वें दातारें राखावीं तीं ।।२।। तुका म्हणे मोडा अहंकाराची मान । धरितों चरण म्हणऊनि ।।३।।

३६९८। मागत्याची कोठें घडते निरास । लेंकरा उदास नाहीं होतें ।।१।। ।।ध्रु।।। कासया मी होऊं उतावीळ जीवीं । जाणता गोसावी सर्व आहे ।।ध्रु।। जाला तरी वेळ कवतुकासाटीं । निर्दया तों पोटीं उपजेना ।।२।। तुका म्हणे त्यासी ठाउकें उचित । होईल संकेत नेमियेला ।।३।।

३६९९। आरूषा वचनीं मातेची आवडी । म्हणऊनि तांतडी घेती नाहीं ।।१।। ।।ध्रु।।। काय होइल माझें मांडिलें कवतुक । आदराची भूकरडारोवी ।।ध्रु।। लपोनियां करी चुकुर माउली । नाही होती केली निष्ठासांडी ।।२।। तुका म्हणे करी पारखीं वचनें । भेवउनि तान्हें आळवावें ।।३।।

३७००। प्रीतीच्या भांडणा नाहीं शिरपाव । वचनाचे चि भाव निष्ठुरता ।।१।। ।।ध्रु।।। जीणें तरि एका जीवें उभयता । पुत्राचिया पिता दुखवे दुःखें ।।ध्रु।। काय जाणे तुटों मायेचें लिगाड । विषम तें आड उरों नेणें ।।२।। तुका म्हणे मज करूणा उत्तरें । करितां विश्वंभरें पाविजेल ।।३।।

३७०१। नको घालूं झांसां । मना उपाधिवोळसा ।।१।। ।।ध्रु।।। जे जे वाहावे संकल्प

| पुण्य तरी ते चि पाप ||ध्रु|| उपजतो भेव | होतो कासावीस जीव ||२|| तुका म्हणे पाहों | होइल तें निवांत राहों ||३||

३७०२| बीजीं फळाचा भरवसा | जतन सिंचनासरिसा | चाविलिया आसा | काकुलती ते नाड ||१|| ||ध्रु||| हा तों गडसंदीचा ठाव | पिके पिकविला भाव | संकोचोनि जीव | दशा केली जतन ||ध्रु|| माती घाली धनावरी | रांडा रोटा वरीवरी | सुखाचे सेजारीं | दुःख भ्रमें भोगीतसे ||२|| तुका म्हणे दिशाभुली | जाल्या उफराटी चाली | निवाडाची बोली | अनुभवें साक्षीसी ||३||

३७०३| काय उरली ते करूं विनवणी | वेचलों वचनीं पांडुरंगा ||१|| ||ध्रु||| अव्हेरलों आतां कैचें नामरूप | आदर निरोप तरि तो नाहीं ||ध्रु|| माझा मायबाप ये गेलों सलगी | तों हे तुम्हां जगीं सोयरिका ||२|| तुका म्हणे आतां जोडोनियां हात | करी दंडवत ठायिंचाठायीं ||३||

३७०४| आवडी धरूनि करूं गेलों लाड | भक्तिप्रेमकोड न पुरे चि ||१|| ||ध्रु||| म्हणऊनि जीव ठेला आसावोनि | खेद होतो मनीं बहु साल ||ध्रु|| वेठीऐसें वाटे निर्फळ कारण | शीतळ होऊन खोडावलों ||२|| तुका म्हणे सरतें नव्हें चि पायांपें | बळ केलें पापें नव्हे चि भेटी ||३||

३७०५| प्रीतीचा तो कळवळा | जिव्हाळाचि वेगळा ||१|| ||ध्रु||| बहु नेदी रडों माता | दुश्चित होतां धीर नव्हे ||ध्रु|| वरी वरी तोंडापुरतें | मोहोरी तें कळतसे ||२|| जाणोनियां नेणता तुका | नव्हे लोकांसारिखा ||३||

३७०६| हा गे हा चि आतां लाहो | माझा अहो विठ्ठला ||१|| ||ध्रु||| दंडवत दंडवत | वेगळी मात न बोलें ||ध्रु|| वेगळाल्या कोठें भागें | लाग लागें लावावा | तुका म्हणे केल्या जमा | वृत्तितमा भाजूनि ||३||

३७०७| तुम्हांसी न कळे सांग काय एक | कासया संकल्प वागवूं मी ||१|| ||ध्रु||| आहे तेथें सत्ता ठेविलें स्थापूनि | प्रमाणें चि वाणी वदे आज्ञा ||ध्रु|| कृपा जाली मग न लगे अंगसंग | निजध्यासें रंग चढता राहे ||२|| तुका म्हणे मागें बोलिलों तें वाव | आतां हा चि भाव दृढ जाला ||३||

३७०८| आवडी न पुरे मायबापापासीं | घडों का येविसीं सकईल ||१|| ||ध्रु||| होईल नेमलें आपुलिया काळें | आलीयाचा बळें आघ्रो उरे ||ध्रु|| जाणविलें तेथें थोडें एकवेळा | सकळ ही कळा सर्वोत्तमीं ||२|| तुका म्हणे निवेदिलें गुह्य गुज | आतां तुझी तुज सकळ चिंता ||३||

३७०९| वोखटा तरी मी विटलीं देहासी | पुरे आतां ऐसीं जोडी पुन्हां ||१|| ||ध्रु||| किती मरमर सोसावी पुढती | राहिलों संगती विठोबाचे ||ध्रु|| आतां कोण याचा करील आदर | जावो कळविर विटंबोनि ||२|| तुका म्हणे आतां सांडी ते चि

सांडीं । कोण फिरे लंडी यासी मागें ।।३।।

३७१०। हें ही ऐसें तें ही ऐसें । उभय पिसें आढवचार ।।१।। ।।ध्रु।।। आढभमानाचे ठेलाठेलीं । मधीं जाल हिंपष्टी ।।ध्रु।। धीरा शांती ठाव नुरे । हा चि उरे आबाळया ।।२।। कौतुक हें पाहे तुका । कढतां लोकां अधणीं ।।३।।

३७११। हित जाणे चित्त । कळों येतसे उचित ।।१।। ।।ध्रु।।। परिहार ते संपादनी । सत्य कारण कारणीं ।।ध्रु।। वरदळ तें नुतरे कसीं । आगीमध्यें तें रसीं ।।२।। तुका म्हणे करूनी खरें । ठेवितां तें पुढें बरें ।।३।।

३७१२। देवें दिला देह भजना गोमटा । तो या जाला भांटा बाधिकेच्या ।।१।। ।।ध्रु।।। ताठोनियां मान राहिली वरती । अहंकारा हातीं लवों नल्हे ।।ध्रु।। दास म्हणावया न वळे रसना । सइरवचना बासे गळा ।।२।। तुका म्हणे कोठें ठेवावा विटाळ । स्नानें निर्मळ व्हावयासी ।।३।।

३७१३। काय करूं पोरा लागली चट । धरी वाट देउळाची ।।१।। ।।ध्रु।।। सांगितलें नेघे कानीं । दुजें मनीं विठ्ठल ।।ध्रु।। काम घरीं न करी धंदा । येथें सदा दुश्चित ।।२।। आमचे कुळीं नव्हतें ऐसें । हें च पिसें निवडलें ।।३।। लौकिकाची नाहीं लाज । माझें मज पारिखें ।।४।। तुका म्हणे नरका जाणें । त्या वचनें दुष्टांचीं ।।५।।

३७१४। कारणापें असतां दृष्टी । शंका पोटीं उपजेना ।।१।। ।।ध्रु।।। शूर मिरवे रणांगणीं । मरणीं च संतोष ।।ध्रु।। पाहिजे तो कळवळा । मग बळा काय उणे ।।२।। तुका म्हणे उदारपणें । काय उणें मनाचें ।।३।।

३७१५। नव्हती हे उसणे बोल । आहाच फोल रंजवण ।।१।। ।।ध्रु।।। अनुभव तो वरावरी । नाहीं दुरी वेगळा ।।ध्रु।। पाहिजे तें आलें रूची । काचाकुची काशाची ।।२।। तुका म्हणे लाजे आड । त्याची चाड कोणासी ।।३।।

३७१६। जों जों घ्यावा सोस । माझे वारीं गर्भवास । लटिक्याचा दोष । आढधक जडे अंगेसीं ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां आहे तैसें असो । अनुतान अंगीं वसो । येवढें चि नसो । माझें आणि परावें ।।ध्रु।। जागाजालेपणें । काय नासावें स्वप्न । शब्दाचिया शिणें । कष्ट मिथ्या मानावे ।।२।। छाये माकड विटे । धांवे कुपीं काय भेटे । तुका म्हणे फुटे । डोई गुडघे कोंपर ।।३।।

३७१७। गुणांचा चि सांटा । करूं न वजों आणिका वाटा ।।१।। ।।ध्रु।।। करिती छंद नानापरी । भरोन सिणती आडभरी ।।धु।। नेमली पंगती । आम्हां संतांची संगती ।।२।। तुका म्हणे लीळा । येर कवतुक पाहे डोळां ।।३।।

३७१८। शिकल्या शब्दांचें उत्पादितों ज्ञान । दरपणींचें धन उपर वाया ।।१।। ।।ध्रु।।। अनुभव कइं होईन भोगिता । सांकडें तें आतां हें चि आलें ।।ध्रु।। गायें नाचें करीं शरीराचे धर्म । बीजकळावर्म तुमचें दान ।।२।। तुका म्हणे केला उशीर न साहे

। द्याल तरी आहे सर्व सिद्ध ।।३।।

३७१९। सिकविला तैसा पढों जाणे पुसा । कैंची साच दशा तैसी अंगीं । स्वप्नींच्या सुखें नाहीं होत राजा । तैसा दिसे माझा अनुभाव ।।१।। ।।ध्रु।।। कासया हा केला जिव्हे अळंकार । पायांसीं अंतर दिसतसे ।।ध्रु।। दर्पणींचें थन हातीं ना पदरीं । डोळां दिसे परी सत्याचिये । आस केली तरी लाळ चि घोंटावी । ठकाठकी तेवीं दिसतसे ।।२।। कवित्वें रसाळ वदविली वाणी । साक्ष ही पुराणीं घडे ऐसी । तुका म्हणे गुरें राखोनि गोंवारी । माझी म्हणे परि लाभ नाहीं ।।३।।

३७२०। अनुभव तो नाहीं अमुचिया दर्शनें । अइकिलें कानें वदे वाणी । जेविल्याचा कैसा अनुभव अंतरीं । म्हणतां मांडे पुरी काय होतें ।।१।। ।।ध्रु।।। नाहींनाहीं गेली तळमळ दातारा । कां जी हरिहरा चाळविलें ।।ध्रु।। पत्रीं कुशळता भेटी अनादर । काय तें उत्तर येइल मानूं । अंतरीं सबाह्यीं कां नाहीं सारिखें । धरूनि पारिखें वर्त्ततसां ।।२।। आलों आलों ऐसी दाऊनियां आस । वाहों बुडतयास काय द्यावें । तुका म्हणे आहे चतुरा शिरोमणि । किती माझी वाणी तुम्हीं कोठें ।।३।।

३७२१। केलें तरी आतां साच चि करावें । विचारिलें द्यावें कृपादान ।।१।। ।।ध्रु।।। संकल्पासी नाहीं बोलिला विकल्प । तुम्हां पुण्यपाप कळे देवा ।।ध्रु।। उदार शक्ति तंव तुमची भूमंडळीं । ऐसी ब्रिदावळी गर्जतसे ।।२।। तुका म्हणे अहो रकुमादेवीवरा । उपरोध कां धरा माझा आतां ।।३।।

३७२२। अहो पुरूषोत्तमा । तुम्हां काशाची उपमा ।।१।। ।।ध्रु।।। संतत तो नाहीं बुद्धी । नाळवितां नाहीं शुद्धि ।।ध्रु।। जागविलें तरी । तुम्हां व्यक्तियेणें हरी ।।२।। तुका म्हणे देवा । तुम्हा नित्य दिस नवा ।।३।।

३७२३। मथनें भोगे सार । ताकें घडे उपकार ।।१।। ।।ध्रु।।। बरवी सायासाची जोडी । अनुभविया ठावी गोडी ।।ध्रु।। पाक आणि रूचि । जेथें तेथें ते कइंची ।।२।। वाढितो पंगती । तुका आवडी संगती ।।३।।

३७२४। चिंतनाची जोडी । हा चि लाभ घडोघडी ।।१।। ।।ध्रु।।। तुम्ही वसूनि अंतरीं । मज जागवा निर्धारीं ।।ध्रु।। जाय जेथें मन । आड घाला सुदर्शन ।।२।। तुका म्हणे भोजें । नाचें हो ऐसें न लजें ।।३।।

३७२५। आवडीची न पुरे धणी । प्रीत मनीं बैसली ।।१।। ।।ध्रु।।। नित्य नवा कळवळा । मायबाळामध्यें तो ।।ध्रु।। सुख सुखा भेटों आलें । होय वाल्हें पोटींचें ।।२।। तुका म्हणे ब्रम्हानंदें । संतवृंदें चरणापें ।।३।।

३७२६। जडलों तों आतां पायीं । होऊं काई वेगळा ।।१।। ।।ध्रु।।। तुम्हीं संतीं कृपा केली । गंगे चाली ओघाची ।।ध्रु।। सांभाळलिों मायबापा । केलों तापावेगळा ।।२।। वोरसें या जीव धाला । तुका ठेला मौन्य चि ।।३।।

३७२७। काळावरी सत्ता । ऐशा करितो वारता ।।१।। ।।ध्रु।।। तो भी हीणाहूनि सांडें । देवा दुर्हि काळतोंडें ।।ध्रु।। मानूनी भर्वसा । होतों दासा मी ऐसा ।।२।। तुका म्हणे मान । गेलों वाढवूं थोरपण ।।३।।

३७२८। समर्थाचे सेवे कोठें नाहीं घात । पाहों नये अंत पांडुरंगा ।।१।। ।।ध्रु।।। आहे तैसी नीत विचारावी बरी । येऊनी भीतरी वास करा ।।ध्रु।। निढळ राखिलें तरी भयाभीत । हर्षामर्ष चित्त पावतसे ।।२।। तुका म्हणे तरी कळेल निवाड । दर्शनाची चाड शुभकीर्ति ।।३।।

३७२९। बहु धीर केला । जाण न होसी विठ्ठला ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां धरीन पदरीं । करीन तुज मज सरी ।।ध्रु।। जालों जीवासी उदार । उभा राहिलों समोर ।।२।। तुका विनवी संतां । ऐसें सांगा पंढरिनाथा ।।३।।

३७३०। नेदावी सलगी न करावा संग । करी चित्ता भंग वेळोवेळा ।।१।। ।।ध्रु।।। सर्प शांतिरूप न म्हणावा भला । झोंबे खवळीला तात्काळ तो ।।२।। तुका म्हणे दुरी राखावा दुर्जन । करावें वचन न घडे तें ।।३।।

३७३१। मज अभयदान देईं तूं दातारा । कृपेच्या सागरा मायबापा ।।१।। ।।ध्रु।।। देहभाव तुझ्या ठेवियेला पायीं । आणीक मी कांहीं दुजें नेणें ।।ध्रु।। सेवाभक्तिहीन नेणता पतित । आतां माझे हित तुझ्या पायीं ।।२।। तुका म्हणे माझें सर्व ही साधन । नाम संकीर्तन विठोबाचें ।।३।।

३७३२। करावा वर्षाव । तृषाक्रांत जाला जीव ।।१।। ।।ध्रु।।। पाहें आकाशाची वास । जाणतां तूं जगनिवास ।।ध्रु।। संयोगें विस्तार । वाढी लागे तो अंकूर ।।२।। तुका म्हणे फळें । चरणांबुजें तीं सकळें ।।३।।

३७३३। करीं ऐसा धांवाधांवी । चित्त लावीं चरणापें ।।१।। ।।ध्रु।।। मग तो माझा मायबाप । घेइल ताप हरूनी ।।ध्रु।। बहुतांच्या मतें गोवा । होऊं जीवा नेदावा ।।२।। तुका म्हणे करूणाबोलें । धीर विठ्ठलें निघेना ।।३।।

३७३४। एकविध नारायण । तेथें विषमाचा सीण । पालटों चि भिन्न । नये अणुप्रमाण ।।१।। ।।ध्रु।।। अवघें सारावें गाबाळ । चुकवूनियां कोल्हाळ । आनंदाचें स्थळ । एकाएकीं एकांत ।।ध्रु।। कायावाचामन । स्वरूपीं च अनुसंधान । लक्ष भेदी वाण । येणें पाडें लवलाहों ।।२।। तुका म्हणे आळस निद्रा । येथें देउनियां चिरा । देउनियां धीरा । मिठी जाणा जागृती ।।३।।

३७३५। हारपोनि गेली निशी । निद्रा कैसी न देखों ।।१।। ।।ध्रु।।। नारायणीं वसलें घर । निरंतर आनंद ।।ध्रु।। अवघा रूधविला ठाव । नेला वाव मी माझें ।।२।। तुका म्हणे एके ठायीं । असूं नाहीं क्षण भिन्न ।।३।।

३७३६। पाहा कैसेकैसे । देवें उद्धरिलें अनयासें ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐका नवल्याची ठेव

| नेणतां भक्तिभाव ||ध्रु|| कैलासासी नेला | भिल्ल पानेडी बैसला ||२|| पांखांच्या फडत्कारीं | उद्धरूनी नेली घारी ||३|| चोरें पिंडी दिला पाव | त्या पूजें धाये देव ||४|| तुका म्हणे भोळा | स्वामी माझा हो कोंवळा ||५||

३७३७| अनुभव ऐसा | मज लागला सरिसा ||१|| ||ध्रु|| पाठी बैसली सेजारीं | नव्हे शांत कोणे परी ||ध्रु|| कोठें न लगे जावें | कांहीं घालवया ठावें ||२|| तुका म्हणे कोटि | दुःखाच्या च तये पोटीं ||३||

३७३८| पाठीवरी भार | जातो वाहूनियां खर ||१|| ||ध्रु||| संत नेतील त्या ठाया | माझी आधीन त्यां काया ||ध्रु|| मोटचौफळ | अंगीं उच्छिष्टाचें बळ ||२|| न संडीं मारग | येथें न चोरूनि अंग ||३|| आपुलिया सत्ता | चालविती नाहीं चिंता ||४|| कळवळलिा तुका | घराचार येथें नका ||५||

३७३९| मागें पुढें जालों लाटा | अवघा मोटा सरळ ||१|| ||ध्रु||| नाहीं कोठें रितें अंग | नित्य रंग नवा चि ||ध्रु|| पोसिंद्याचे पडिलों हातीं | वोझें माती चुकली ||२|| जोगावलों पोटीं खर | पाठी भार वरि नाहीं ||३|| अवधिया मोकळया दिशा | नाहीं वोळसा कामाचा ||४|| संताचिये लोळें द्वारीं | पळती दुरी गोमाशा ||५|| कांहीं न साहेसा जाला | तुका नेला समर्थ ||६|| पाहातों गे महाद्वारीं | वरि झुली वाकळा ||७||

३७४०| करणें न करणें वारलें जेथें | जातों तेणें पंथें संतसंगें ||१|| ||ध्रु||| संतीं हें पहिलें लाविलें निशाण | ते खुणा पाहोन गर्जे नाम ||२|| तुका म्हणे तुम्ही चला या चि वाटे | भरवशानें भेटे पांडुरंग ||३||

३७४१| कइंचें कारण | तृष्णा वाढविते सीण ||१|| ||ध्रु||| काय करूनि ऐसा संग | सोसें चि तूं पांडुरंग ||ध्रु|| रूपीं नाहीं गोडी | हांवे हांवे उर फोडी ||२|| तुका न पडे भरी | ऐशा वरदळाचे थोरी ||३||

३७४२| धन्य तो ग्राम जेथें हरिदास | धन्य तो चि वास भाग्य तया ||१|| ||ध्रु||| ब्रम्हज्ञान तेथें असे घरोघरीं | धन्य त्या नरनारी चतुभुर्ज ||ध्रु|| नाहीं पाप रिघ काळाचें जीवन | हरिनामकीर्त्तन घरोघरीं ||२|| तुका म्हणे तिहीं तारिलें सकळां | आपल्या कोटिकुळासहित जीव ||३||

३७४३| मारूं नये सर्प संतांचिये दृष्टी | होतील ते कष्टी व्यापकपणें ||१|| ||ध्रु||| एक सूत्र जीवशिवीं आइक्यता | रोग उपडितां अंग कांपे ||ध्रु|| नाहीं साहो येत दुखाची ते जाती | परपीडा भूतीं साम्य जालें ||२|| तुका म्हणे दिला नीतीचा संकेत | पुजा नांवें चित्त सुखी तेणें ||३||

३७४४| भय होतें आम्हीपणें | पाठी येणें घातलें ||१|| ||ध्रु||| अवघा आपुला चि देश | काळा लेश उरे चि ना ||ध्रु|| समर्थाचें नाम घेतां | मग चिंता काशाची

।।२।। तुका म्हणे नारायणें । जालें जिणें सुखाचें ।।३।।

३७४५। विषम वाटे दुरवरी । चालूनि परी धरी । मागील ते उरी । नाहीं उरली भयाची ।।१।। ।।ध्रु।।। मुख्य न व्हावा तो नाड । सेवटाचे हातीं गोड । सरलिया चाड । मग कैचे उद्वेग ।।ध्रु।। होता पहिला अभ्यास । समयीं घालावया कास । तेव्हां लटिके दोष । योगें अनुतापाच्या ।।२।। तुका म्हणे आहे । बुद्धी केलियानें साहे । जवळी च पाहें । देव वाट स्मराणाची ।।३।।

३७४६। आतां कोठें धांवे मन । तुझे चरण देखिलिया ।।१।। ।।ध्रु।।। भाग गेला सीण । अवघा जाला आनंदु ।।ध्रु।। प्रेमरसें बैसली मिठी । आवडी लाठी मुखासी ।।२।। तुका म्हणे आम्हां जोगें । विठ्ठल घोगें खरें माप ।।३।।

३७४७। विश्र्वीं विश्र्वंभरा । बोले वेदांतींचा सार ।।१।। ।।ध्रु।।। जगीं जगदीश । शास्त्रें वदती सावकाश ।।ध्रु।। व्यापिलें हें नारायणें । ऐसीं गर्जती पुराणें ।।२।। जनीं जनार्दन । संत बोलती वचन ।।३।। सूयार्चिया परी । तुका लोकीं क्रीडा करी ।।४।।

३७४८। निरोधती परि न मोडे विकार । बहु हीं दुस्तर विषयद्वारें ।।१।। ।।ध्रु।।। राहातेति तुम्ही भरोनि अंतरीं । होतों तदाकारी निर्विषयचि ।।ध्रु।। कृपेचिया साक्षी असती जवळी । वचनें मोकळीं सरत नाहीं ।।२।। तुका म्हणे ताळा मेळवणीपाशीं । विनंती पायापाशीं हे चि करीं ।।३।।

३७४९। अद्वय चि द्वय जालें चि कारण । धरिलें नारायणें भक्तिसुख ।।१।। ।।ध्रु।।। अपरोक्ष आकार जाला चतुभुर्ज । एकतत्त्व बीज भिन्न नाहीं ।।ध्रु।। शून्य निरसोनि राहिलें निर्मळ । तें दिसे केवळ विटेवरी ।।२।। सुखें घ्यावें नाम वदना ही चाड । सरिता वापी आड एक पाणी ।।३।। तुका म्हणे मी च आहें तेणें सुखें । भेद नाहीं मुखें नाम गातों ।।४।।

३७५०। उदार चक्रवर्ती । वैकुंठीचा भूपति । पुंडलिकाचिया प्रीती । विटेवरी राहिला ।।१।। ।।ध्रु।।। सर्वसिद्धीचा दातार । सवें आणिला परिवार । भक्ता अभयंकर । घ्या घ्या ऐसें म्हणतसे ।।ध्रु।। जेणें हें विश्र्व निर्मिलें । महषाड्ढदेवा संस्थापिलें । एकवीस स्वर्गांतें धरिलें । सत्तामात्रें आपुलिया ।।२।। तुका म्हणे कृपावंत । इच्छिले पुरवी अर्थ । रिद्धिसिद्धिमुक्ती देत । शेखीं संग आपुला ।।३।।

३७५१। सकलगुणें संपन्न । एक देवाचें लक्षण ।।१।। ।।ध्रु।।। वरकड कोठें कांहीं । एक आहे एक नाहीं ।।ध्रु।। षड्गुण ऐश्र्वर्य संपन्न । एक भगवंतीं जाण ।।२।। तुका म्हणे जेंजें बोला । तेंतें साजे या विठ्ठला ।।३।।

३७५२। वैकुंठींचें सुख पंढरिये आलें । अवघें पुंडलिकें सांटविलें ।।१।। ।।ध्रु।।। घ्या रे घ्या रे माझे बाप । जिव्हा घेउनि खरें माप । करा एक खेप । मग करणें न लगे

।।ध्रु।। विषय गुंडोनी ठेवीं पसारा । मग धांव घ्या पंढरपुरा ।।२।। जंव आहे आयुष्याचा लेश । तंव करीं पंढरीचा वास ।।३।। अळस न करीं लाभाचा । तुका विनवी कुणबियाचा ।।४।।

३७५३। देवाचें चरित्र नाठवे समाधान । विनोदार्थ कथा गोड वाटे ।।१।। ।।ध्रु।।। हातावरि हात हासोनि आफळी । वाचवितां टाळी लाज वाटे ।।२।। तुका म्हणे थुंका त्याच्या तोंडावरि । जातो यमपुरी भोगावया ।।३।।

३७५४। अद्वैतीं तों माझें नाहीं समाधान । गोड हे चरण सेवा तुझी ।।१।। ।।ध्रु।।। करूनी उचित देईं हें चि दान । आवडे कीर्तन नाम तुझें ।।ध्रु।। देवभक्तपण सुखाचा सोहळा । ठेवुनी निराळा दावी मज ।।२।। तुका म्हणे आहे तुझें हें सकळ । कोणी एक काळें देईं मज ।।३।।

३७५५। हें चि माझें तप हें चि माझे दान । हें चि अनुष्ठान नाम तुझें ।।१।। ।।ध्रु।।। हें चि माझें तीर्थ हें चि माझें व्रत । सत्य हें सुकृत नाम तुझें ।।ध्रु।। हा चि माझा धर्म हें चि माझें कर्म । हा चि नित्यनेम नाम तुझें ।।२।। हा चि माझा योग हा चि माझा यज्ञ । हें चि जपध्यान नाम तुझें ।।३।। हें चि माझें ज्ञान श्रवण मनन । हें चि निजध्यासन नाम तुझें ।।४।। हा चि कुळाचार हा चि कुळधर्म । हा चि नित्यनेम नाम तुझें ।।५।। हा माझा आचार हा माझा विचार । हा माझा निर्धार नाम तुझें ।।६।। तुका म्हणे दुजें सांगायासि नाहीं । नामेंविण कांहीं धनवित्त ।।७।।

३७५६। कोणें साक्षीविण । केलें उद्धारा भजन ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसें सांगा जी दातारा । माझी भक्ति परंपरा ।।ध्रु।। कोणे नाहीं केली आळी । ब्रम्हज्ञानाहुनि वेगळी ।।२।। कोणाचें तों कोड । नाहीं पुरविला लाड ।।३।। कोणाच्या उद्धारा । केला विलंब माघारा ।।४।। तुका म्हणे भिन्न । कांहो बोलें साक्षीविण ।।५।।

३७५७। सुखरूप चाली । हळूहळू उसंतिली ।।१।। ।।ध्रु।।। बाळगोपाळांची वाट । सेव्यसेवकता नीट ।।ध्रु।। जरी झाला श्रम । तरी पडों नये भ्रम ।।२।। तुका म्हणे दासां । देव सरिसासरिसा ।।३।।

३७५८। चुकली ते वाट । पुढें सांपडावी नीट ।।१।। ।।ध्रु।।। म्हणउनी गर्भवास । नेणती ते हरिचे दास ।।ध्रु।। संचिताचा संग । काय जाणों पावे भंग ।।२।। तुका म्हणे दृष्टी । उघडितों नव्हे कष्टी ।।३।।

३७५९। कइं तो दिसव देखेन मी डोळां । कल्याण मंगळामंगळाचें ।।१।। ।।ध्रु।।। आयुष्याच्या शेवटीं पायांसवें भेटी । कळविरें तुटी जाल्या त्वरे ।।ध्रु।। सरो हें संचित पदरींचा गोवा । उताविळ देवा मन जालें ।।२।। पाउलापउलीं करितां विचार । अनंतविकार चित्ता अंगीं ।।३।। म्हणउनि भयाभीत होतो जीव । भाकितसें कींव अटाहासें ।।४।। तुका म्हणे होइल आइकिलें कानीं । तरि चक्रपाणी धांव घाला ।।५।। दुःखाच्या उत्तरीं आळविले पाय । पाहणें तों काय अजून अंत ।।६।।

३७६०। कळों येतें वर्म । तरी न पवतों श्रम ।।१।। ।।ध्रु।।। तुम्हां शिरीं होता भार । आम्हां कैचा संचार ।।ध्रु।। होतें अभयदान । तरी स्थिर होतें मन ।।२।। तुका म्हणे पाहें । ऐसी वाट उभा आहें ।।३।।

३७६१। वारंवार हा चि न पडावा विसर । वसावें अंतर तुमच्या गुणीं ।।१।। ।।ध्रु।।। इच्छेचा ये दाता तूं एक समर्था । अगा कृपावंता मायबापा ।।ध्रु।। लाभाचिये वोढी उताविळ मन । त्यापरि चिंतन चरणाचें ।।२।। तुका म्हणे जीवीं जीवन ओलावा । पांडुरंगे द्यावा शीघ्र आतां ।।३।।

३७६२। आइका माझीं कवतुकउत्तरें । देउनी सादरें चित्त देवा ।।१।। ।।ध्रु।।। वोरसें आवडी आलों पायापासीं । होय तें मनेसीं सुख कीजे ।।ध्रु।। तुमचें न भंगे सर्वात्तमपण । करितां समाधान लेंकराचें ।।२।। तुका म्हणे जरी बोलतों बोबडें । तरी वाडे कोडें कवतुक ।।३।।

३७६३। जन्मा आलियाचा लाभ । पदर्नािभदरूषणें ।।१।। ।।ध्रु।।। पाठीलागा येतो काळ । तूं कृपाळ माउली ।।ध्रु।। कोण्या उपायें हें घडे । भव आंगडें सुटकेचें ।।२।। बहु उसंतीत आलों । तया भ्यालों स्थळासी ।।३।। तुका म्हणे तूं जननी । ये निर्वाणी विठ्ठले ।।४।।

३७६४। नाहीं गुणदोष लिंपों देत अंगीं । झाडितां प्रसंगीं वरावरी ।।१।। ।।ध्रु।।। निकटवासिया आळवितों धांवा । तेथूनियां देवा सोडवूनी ।।ध्रु।। उमटे अंतरीं तें करूं प्रगट । कळोनी बोभाट धांव घालीं ।।२।। तुका म्हणे तरि वांचलों या काळें । समर्थाचे बळें सुखी असों ।।३।।

३७६५। आतां येणें पडिपाडें । रस सेवूं हा निवाडें । मुंगी नेली गोडें । ठेविलिये अडचणी ।।१।। ।।ध्रु।।। तैसें होय माझ्या जीवा । चरण न सोडीं केशवा । विषयबुद्धि हेवा । वोस पडो सकळ ।।ध्रु।। भुकेलिया श्वाना । गांठ पडे सवें अन्ना । भुंकों पाहे प्राणा । परि तोंडिंची न सोडी ।।३।। काय जिंकियेलें मन । जीवित्व कामातुरा तृण । मागे विभिचारिण । भक्ती तुका ये जाती ।।३।।

३७६६। न पवीजे तया ठाया । आलों कायाक्लेशेसीं ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां माझें आणीं मना । नारायणा ओजेचें ।।ध्रु।। बहु रिणें पिडिलों फार । परिहार करावा ।।२।। तुका म्हणे निर्बळशक्ति । काकुलती म्हुण येतों ।।३।।

३७६७। बहु फिरलों ठायाठाव । कोठें भाव पुरे चि ना ।।१।। ।।ध्रु।।। समाधान तों पावलों । उरलों बोलों यावरि ।।ध्रु।। घे गा देवा आशीर्वाद । आमुच्या नांद भाग्यानें ।।२।। तुका म्हणे जेवूं आधी । खवखव मधीं सारावी ।।३।।

३७६८। कोण येथें रिता गेला । जो जो आला या ठाया ।।१।। ।।ध्रु।।। तातडी ते काय आतां । ज्याची चिंता तयासी ।।ध्रु।। नांवासाटीं नेघें भार । न लगे फार

वित्पत्ति ।।२।। तुका म्हणे न लगे जावें । कोठें देवें सुचने ।।३।।

३७६९। इंद्रियाचें पुरे कोड । तें चि गोड पुढती ही ।।१।। ।।ध्रु।।। जावें म्हणती पंढरपुरा । हा चि बरा संसार ।।ध्रु।। बैसलें तें मनामुळीं । सुख डोळीं देखिलें ।।२।। तुका म्हणे देती कान । वाणावाण निवडूनी ।।३।।

३७७०। आतां देवा मोकळलिं । तुम्हीं भलें दिसेना ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां नाहीं जीवभाव । उरला ठाव वेगळा ।।ध्रु।। सांभाळुन घ्यावें देवा । आपणासवा यावरि ।।२।। तुका म्हणे नग्न भाज । तरि ते लाज स्वामीसी ।।३।।

३७७१। आशाबद्ध आम्ही भाकितसों कींव । तत्पर हा जीव कार्यापाशीं ।।१।। ।।ध्रु।।। प्रतिउत्तराची पाहातसें वाट । करूनि बोभाट महाद्वारीं ।।ध्रु।।। आपुल्या उचितें करूनियां ठेवीं । संबंध गोसावी तोडोनियां ।।२।। तुका म्हणे एक जालिया निवाड । कोण बडबड करी मग ।।३।।

३७७२। खद्योतें फुलविलें रविपुढें ढुंग । साक्षी तंव जग उभयतां ।।१।। ।।ध्रु।।। आपल्या आपण नाहीं शोभों येत । चार करी स्फीत दाखवूनि ।।ध्रु।। खाणार ताकाचें असे तें माजीरें । आपणें चि अधीर कळों येतें ।।२।। तुका म्हणे जळो मैंदाची मवाळी । दावूनियां नळी कापी सुखें ।।३।।

३७७३। नाहीं सरों येत कोरडया उत्तरीं । जिव्हाळयाची बरी ओल ठायीं ।।१।। ।।ध्रु।।। आपुलिया हिता मानिसी कारण । सत्य नारायण साह्य असो ।।ध्रु।। निर्वाणीं निवाड होतो आगीमुखें । तप्त लोह सुखें धरितां हातीं ।।२।। तुका म्हणे नेम न टळतां बरें । खर्यािसी चि खरें ऐसें नांव ।।३।।

३७७४। आलों उल्लंघुनि दुःखाचे पर्वत । पायांपाशीं हित तुमच्या तरी ।।१।। ।।ध्रु।।। न देखेल लासा दुःखी होतें मन । कठिणें कठिण वाटतसे ।।ध्रु।। नव्हे सांडी परि वाटतें निरास । न ये माझा दिस संकल्पाचा ।।२।। तुका म्हणे तुम्हीं सदैव जी देवा । माझ्या हा चि जीवा एक ठाव ।।३।।

३७७५। किती सोसिती करंटीं । नेणों संसाराची आटी । सर्वकाळ पोटीं । चिंतेची हळहळ ।।१।। ।।ध्रु।।। रिकामिया तोंडें राम । काय उच्चारितां श्रम । उफराटा भ्रम । गोवी विषय माजिरा ।।ध्रु।। कळतां न कळे । उघडे झाकियेले डोळे । भरलें त्याचे चाळे । अंगीं वारें मायेचें ।।२।। तुका म्हणे जन । ऐसें नांवबुद्धिहीन । बहुरंगें भिन्न । एकीं एक निमालें ।।३।।

३७७६। मंगळाचा मंगळ सांटा । विट तोटा नेणे तें ।।१।। ।।ध्रु।।। हें भरा सातें आलें । भलें भलें म्हणवावें ।।ध्रु।। जनीं जनार्दन वसे । येथें दिसे तें शुद्ध ।।२।। तुका म्हणे बहुतां मुखें । खरें सुखें ठेवावें ।।३।।

३७७७। नामाचा महिमा बोलिलों उत्कर्ष । अंगा कांहीं रस न ये चि तो ।।१।।

।।ध्रु।।। कैसें समाधान राहे पांडुरंगा । न लगे चि अंगा आणी कांहीं ।।ध्रु।। लाभाचिये अंगीं सोस कवतुकें । फिक्याचें तें फिकें वेवसाव ।।२।। तुका म्हणे करा आपुला महिमा । नका जाऊं धर्मावरि माझ्या ।।३।।

३७७८। हें चि वारंवार । पडताळूनी उत्तर ।।१।। ।।ध्रु।।। करितों पायांसी विनंती । नुपेक्षावें कमळापती ।।ध्रु।। गंगोदकें गंगे । अर्घ्य द्यावें पांडुरंगे ।।२।। जोडोनियां हात । करी तुका प्रणिपात ।।३।।

३७७९। अवचित या तुमच्या पायां । देवराया पावलों ।।१।। ।।ध्रु।।। बरवें जालें देशाउर । आल्या दुर सारिखें ।।ध्रु।। राहोनियां जातों ठाया । आलियाची निशाणी ।।२।। तुका म्हणे चरणसेवा । जोडी हेवा लाधली ।।३।।

३७८०। आतां पाविजेल घरा । या दातारा संगती ।।१।। ।।ध्रु।।। पायावरि ठेवूं माथा । सर्वथा हा नुपेक्षी ।।ध्रु।। येथून तेथवरि आतां । नाहीं सत्ता आणिकांची ।।२।। तुका म्हणे चक्रपाणी । शिरोमणी बळयिांचा ।।३।।

३७८१। बरवें माझ्या केलें मनें । पंथें येणें निघालें ।।१।। ।।ध्रु।।। अभयें च जावें ठाया । देवराया प्रतापें ।।ध्रु।। साधनाचा न लगे पांग । अवघें सांग कीर्तन ।।२।। तुका म्हणे सत्ता थोरी । कोण करी खोळंबा ।।३।।

३७८२। मागें पुढें नाहीं । दुजें यावेगळें कांहीं ।।१।। ।।ध्रु।।। नाहीं उरलें आणीक । केला झाडा सकळकि ।।ध्रु।। विश्वासावांचून । नांवें दुजियाचे शून्य ।।२।। देवाविण कांहीं । तुका म्हणे उरी नाहीं ।।३।।

३७८३। वैराग्याचा अंगीं जालासे संचार । इच्छी वनांतर सेवावया ।।१।। ।।ध्रु।।। कां जी याचें करूं नये समाधान । वियोगानें मन सिणतसे ।।ध्रु।। नये चि न्यावया पंढरीचें मूळ । न देवे चि माळ कंठींची ही ।।२।। तुका म्हणे जालें अप्रीतीचें जिणें । लाजिर हें वाणें सेवा करी ।।३।।

३७८४। आळकिार कोठें साहातें कठिण । आपुला तें प्राण देऊं पाहे ।।१।। ।।ध्रु।।। सांभाळावें मायबापें कृपादृष्टी । पीडितां तों दृष्टी देखों नये ।।ध्रु।। अंतरलों मागें सवंसारा हातीं । पायांपें सरतीं जालों नाहीं ।।२।। तुका म्हणे तुम्ही विचारा जी देवा । ठेवाल तें ठेवा कोणे परी ।।३।।

३७८५। स्वप्नींचें हें धन हातीं ना पदरीं । प्रत्यक्ष कां हरि होऊं नये ।।१।। ।।ध्रु।।। आजुनि कां करा चाळवाचाळवी । सावकाशें द्यावी सत्य भेटी ।।ध्रु।। बोलोनियां फेडा जीवींची काजळी । पाहेन कोमळीं चरणांबुजें ।।२।। तुका म्हणे माझ्या जीवींचिया जीवा । सारूनियां ठेवा पडदा आतां ।।३।।

३७८६। येतील अंतरा शिष्टाचे अनुभव । तळमळी जीव तया सुखा ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां माझा जीव घेउनियां बळी । बैसवावें वोळी संतांचिये ।।ध्रु।। विस्तारिली वाचा

फळेंविण वेल । कोरडे चि बोल फोस वांझे ।।२।। तुका म्हणे आलों निर्वाणा च वरी । राहों नेदीं उरी नारायणा ।।३।।

३७८७। म्हणउनि काय जीऊं भक्तपणें । जायाचीं भूषणें अळंकार ।।१।। ।।ध्रु।।। आपुल्या कष्टाची करूनियां जोडी । मिरवीन उघडी इच्छासवें ।।ध्रु।। तुके तरि तुकीं खर्यिाचे उत्तम । मुलाम्याचा भ्रम कोठवरि ।।२।। तुका म्हणे पुढें आणि मागें फांस । पावें ऐसा नास न करीं देवा ।।३।।

३७८८। आपण चि व्हाल साहे । कसियाला हे धांवणी ।।१।। ।।ध्रु।।। भाकिली ते उरली कींब । आहे जीव जीवपणें ।।ध्रु।। आहाच कैंचा बीजा मोड । प्रीति कोड वांचूनि ।।२।। तुका म्हणे दंडिन काया । याल तया धांवणिया ।।३।।

३७८९। निश्चितीनें होतों करूनियां सेवा । कां जी मन देवा उद्वेगिलें ।।१।। ।।ध्रु।।। अनंत उठती चित्ताचे तरंग । करावा हा त्याग वाटतसे ।।ध्रु।। कोण तुम्हांविण मनाचा चाळक । दुजें सांगा एक नारायणा ।।२।। तुका म्हणे माझा मांडिला विनोद । करऊं नेणें छंद कराल काइ ।।३।।

३७९०। आश्वासावे दास । तरी घडे तो विश्वास ।।१।। ।।ध्रु।।। नाहीं चुकत चाकरी । फुटे लाडस्याचे थोरी ।।ध्रु।। स्वामीच्या उत्तरें । सुख वाटे अभयें करें ।।२।। न मगें परि भातें । तुका म्हणे निढळ वाटे ।।३।।

३७९१। जेणें होय हीत । तें तूं जाणसी उचित ।।१।। ।।ध्रु।।। मज नको लावूं तैसें । वांयां जायें ऐसें पिसें ।।ध्रु।। धरितोसी सत्ता । होसी सकळ जाणता ।।२।। चतुराच्या राया । अंगीकारावें तुकया ।।३।।

३७९२। राहे उभा वादावादीं । तरी फंदीं सांपडे ।।१।। ।।ध्रु।।। लव्हाळयासी कोठें बळ । करिल जळ आपुलें ।।ध्रु।। कठिणासी बळजोडा । नम्र पीडा देखेना ।।२।। तुका म्हणे सर्वरासीं । मिळे त्यासी गोत तें ।।३।।

३७९३। म्हणउनि जाली तुटी । नाहीं भेटी अहंकारें ।।१।। ।।ध्रु।।। दाखविलें देवें वर्म । अवघा भ्रम नासला ।।ध्रु।। हातें मुरगाळितां कान । नाहीं भिन्न वेदना ।।२।। तुका म्हणे एकांतसुखें । अवघें गोतें गुंतलें ।।३।।

३७९४। न पडो आतां हाडीं घाव । मध्यें कींव नासक ।।१।। ।।ध्रु।।। करविली आत्महत्या । जीवा कां त्या द्वंदाच्या ।।ध्रु।। आशापाशीं गुंतला गळा । तेणें कळाहीन जालों ।।२।। तुका म्हणे लावूं मुळी । जीवकुळी थारेसी ।।३।।

३७९५। सामावे कारण । नाहीं सोसत धरणें ।।१।। ।।ध्रु।।। लादी थींके लाजिरवाणी । हीनकमाईची घाणी ।।ध्रु।। पुष्प जवळी नाका । दुर्गंधीच्या नांवें थुंका ।।२।। तुका म्हणे किती । उपदेशहीन जाती ।।३।।

३७९६। असाल ते तुम्ही असा । आम्ही सहसा निवडों ना ।।१।। ।।ध्रु।।। अनुसरलों

एका चित्तें । हातोंहातें गीवसीत ।।ध्रु।। गुणदोष काशासाटीं । तुमचे पोटीं वागवूं ।।२।। तुका म्हणे दुजें आतां । कोठें चित्ता आतळों ।।३।।

३७९७। सोंवळा होऊं तों वोंवळें जडलें । सांडीमांडी बोलतोंडीं बीजीं ।।१।। ।।ध्रु।।। एकसरीं केलीं कळविरें साटी । आतां नका तुटी पायांसवें ।।ध्रु।। संकल्पीं विकल्प पापाचा सुकाळ । रज्जुसर्प मूळ मरणाचें ।।२।। तुका म्हणे हें तूं ब्रम्हांड चाळिता । मी कां करूं चिंता पांडुरंगा ।।३।।

३७९८। आहें तैसा आतां आहें ठायीं बरा । ठेविलों दातारा उचितें त्या ।।१।। ।।ध्रु।।। वचनाचा भार पडिलिया शिरीं । जालें मग भारी उतरेना ।।ध्रु।। अबोल्याची सवे लावुनियां मना । फाकों नेदीं गुणा ऐसें करूं ।।२।। तुका म्हणे आम्हां गोंवळयाचा संग । राखतें तें अंग जाणतसों ।।३।।

३७९९। तूं माझा कोंवसा । परी न कळे या धसां ।।१।। ।।ध्रु।।। कूट खाती मागें पुढें । जाती निरयगांवा पुढें ।।ध्रु।। मज म्हणताती कवी । निषेधुनि पापी जीवीं ।।२।। तुका म्हणे पांडुरंगा । आतां कोण लेखी जगा ।।३।।

३८००। दर्पणासी बुजे । नखटें तोंड पळवी लाजे ।।१।। ।।ध्रु।।। गुण ज्याचे तो अंतरीं । तो चि त्यासी पीडा करी ।।ध्रु।। चोरा रूचे निशी देखोनियां विटे शशी ।।२।। तुका म्हणे जन । देवा असे भाग्यहीन ।।३।।

३८०१। म्हणउनि शरण जावें । सर्वभावें देवासी ।।१।। ।।ध्रु।।। तो हा उतरील पार । भवदुस्तरनदीचा ।।ध्रु।। बहु आहे करूणावंत । अनंत हें नाम ज्या ।।२।। तुका म्हणे साक्षी आलें । तरी केलें प्रगट ।।३।।

३८०२। ऐसीं वर्मे आम्हां असोनियां हातीं । कां होऊं नेणतीं दिशाभुली ।।१।। ।।ध्रु।।। पोटाळुनी पाय कवळीन उभा । कृपे पद्‌निाभा हालों नेदीं ।।ध्रु।। आपुले इच्छेसी घालीन संपुष्टीं । श्रीमुख तें दृष्टी न्याहाळीन ।।२।। तुका म्हणे बहु सांडियेलीं मतें । आपुल्या पुरतें धरूनीं ठेलों ।।३।।

३८०३। रत्नाच्या वोवणी कांचे ऐशा धरी । आव्हेरूनी दुरी आढधकारे ।।१।। ।।ध्रु।। जातिस्वभाव आला डोळयां आड । तया घडे नाड न कळतां ।।ध्रु।। कामधेनु देखे जैशा गाईम्हैसी । आणिकांतें ऐसी करोनियां ।।२।। तुका म्हणे काय बोलोनियां फार । जयाचा वेव्हार तया साजे ।।३।।

३८०४। तरी च हीं केलीं । दानें वाईट चांगलीं ।।१।। ।।ध्रु।।। एकें एका शोभवावें । केलें कवतुक देवें ।।ध्रु।। काय त्याची सत्ता । सूत्र आणीक चाळिता ।।२।। तुका म्हणे घुरें । डोळे भरिले परि खरें ।।३।।

३८०५। अंधळें तें सागें सांगितल्या खुणा । अनुभव देखणा प्रगट त्या ।।१।। ।।ध्रु।।। नांदणुक सांगे वडिलाचें बळ । कैसा तो दुर्बळ सुख पावे ।।२।। तुका म्हणे नांदों

आपल्या प्रतापें । तयासी लोकांपें स्तुती सांगों ।।३।।

३८०६। करी आणिकांचा अपमान । खळ छळवादी ब्राम्हण । तया देतां दान । नरका जाती उभयंता ।।१।। ।।ध्रु।।। तैसें जालें दोघांजणां । मागतिया यजमाना । जाळयिलें वनां । आपणासहित कांचणी ।।ध्रु।। घडितां दगडाची नाव । मोल क्लेश गेले वाव । तरता नाहीं ठाव । बुडवी तारूं तरतीया ।।२।। चोरा दिधला सांटा । तेणें मारियेल्या वाटा । तुका म्हणे ताठा । हें तंव दोघे नाडती ।।३।।

३८०७। जळो ते जाणींव जळो ते शाहाणींव । राहो माझा भाव विठ्ठलपायीं ।।१।। ।।ध्रु।।। जळो तो आचार जळो तो विचार । राहो मन स्थीर विठ्ठलपायीं ।।ध्रु।। जळो हा लौकिक जळो दंभमान । लागो जीवा ध्यान विठ्ठलाचें ।।२।। जळों हे शरीर जळो हा संबंध । राहो परमानंद माझ्या कंठीं ।।३।। तुका म्हणे येथें अवघें चि होय । धरीं मना सोय विठोबाची ।।४।।

३८०८। विश्वास धरूनि राहिलों निवांत । ठेवूनियां चित्त तुझे पायीं ।।१।। ।।ध्रु।।। तरावें बुडावें तुझिया वचनें । निर्धार हा मनें केला माझ्या ।।ध्रु।। न कळे हें मज साच चाळविलें । देसी तें उगलें घेइन देवा ।।२।। मागणें तें सरे ऐसें करीं देवा । नाहीं तरी सेवा सांगा पुढें ।।३।। करावें कांहीं की पाहावें उगलें । तुका म्हणे बोलें पांडुरंगा ।।४।।

३८०९। कोणी एकाचिया पोरें केली आळी । ठावी नाहीं पोळी मागे देखी ।।१।। ।।ध्रु।।। बुझाविलें हातीं देउनी खापर । छंद करकर वारियेली ।।ध्रु।। तैसें नको करूं मज कृपावंता । काय नाहीं सत्ता तुझे हातीं ।।२।। तुका म्हणे मायबापाचें उचित । करावें हें हित बाळकाचें ।।३।।

३८१०। देवाचिये पायीं देईं मना बुडी । नको धांवों वोढी इंद्रियांचे ।।१।। ।।ध्रु।।। सर्व सुखें तेथें होती एकवेळे । न सरती काळें कल्पांतीं ही ।।ध्रु।। जाणें येणें खुंटे धांवे वेरजार । न लगे डोंगर उसंतावे ।।२।। सांगणें तें तुज इतुलें चि आतां । मानीं धन कांता विषतुल्य ।।३।। तुका म्हणे तुझे होती उपकार । उतरों हा पार भवसिंधु ।।४।।

३८११। आम्ही विठ्ठलाचे दास जालों आतां । न चले हे सत्ता आणिकांची ।।१।। ।।ध्रु।।। नावरे तयासी ऐसें नाहीं दुजें । करितां पंढरिराजें काय नव्हे ।।ध्रु।। कोठें तुज ठाव घ्यावयासी धांवा । मना तूं विसावा घेईं आतां ।।२।। इंद्रियांची वोढी मोडिला व्यापार । ज्या संगें संचार चाली तुज ।।३।। तुका म्हणे आम्ही जिंकोनियां काळ । बैसलों निश्चळ होऊनियां ।।४।।

३८१२। सांगतों तरि तुम्ही भजा रे विठ्ठला । नाहीं तरि गेला जन्म वांयां ।।१।। ।।ध्रु।।। करितां भरोवरी दुरावसी दुरी । भवाचिये पुरीं वाहावसी ।।२।। कांहीं न लगे एक भाव चि कारण । तुका म्हणे आण विठ्ठलाची ।।३।।

३८१३। शब्दज्ञानी येऊं नेदीं दृष्टीपुढें । छळवादी कुडे अभक्त ते ।।१।। ।।ध्रु।।। जळो ते जाणींव जळो त्याचे दंभ । जळो त्याचें तोंड दुर्जनाचें ।।२।। तुका म्हणे येती दाटूनि छळाया । त्यांच्या बोडूं डोया न धरूं भीड ।।३।।

३८१४। अन्यायासी राजा जरि न करी दंड । बहु च ते लंड पीडिती जना ।।१।। ।।ध्रु।।। ने करी निगा कुणबी न काढितां तण । कैंचे येती कण हातासी ते ।।२।। तुका म्हणे संतां करूं नये अनुचित । पाप नाहीं नीत विचारितां ।।२।।

३८१५। भले लोक नाहीं सांडीत ओळखी । हे तों झाली देखी दुसर्यांची ।।१।। ।।ध्रु।।। असो आतां यासी काय चाले बळ । आपुलें कपाळ वोडवलें ।।ध्रु।। समर्थासी काय कोणें हें म्हणावें । आपुलिया जावें भोगावरि ।।२।। तुका म्हणे तुम्हां बोल नाहीं देवा । नाहीं केली सेवा मनोभावें ।।३।।

३८१६। मुकें होतां तुझ्या पदरीचें जातें । काय तें भोगितें मीमीपण ।।१।। आपुलिये घरीं मैंद होउनी बसे । कवण कवणासी बोलों नका ।।२।। तुका म्हणे तुम्हां सांगतों मी खुण । देवासी तें ध्यान लावुनि बसा ।।३।।

३८१७। आषाढी निकट । आणी कातिआकीचा हाट ।।१।। ।।ध्रु।।। पुरे दोन्ही च बाजार । न लगे आणीक व्यापार ।।ध्रु।। तें चि घ्यावें तें चि घ्यावें । कैवल्याचा रासी भावें ।।२।। कांहीं कोणा नेणे । विठो वांचूनि तुका म्हणे ।।३।।

३८१८। देऊनियां प्रेम मागितलें चित्त । जाली फिटाफिट तुम्हां आम्हां ।।१।। ।।ध्रु।।। काशानें उदार तुम्हांसी म्हणावें । एक नेसी भावें एक देसी ।।ध्रु।। देऊनियां थोडें नेसील हें फार । वुंढटिसी विचार अवघियांचा ।।२।। तुका म्हणे आम्हां भांडवल चित्त । देउनी दुश्चित पाडियेलें ।।३।।

३८१९। तातडीची धांव अंगा आणि भाव । खोळंबा तो वाव निश्चयाचा ।।१।। ।।ध्रु।।। म्हणउनि बरी विचारावी चाली । उरीचि ते बोली कामा येते ।।ध्रु।। कोरडें वैराग्य माजिरा बडिवार । उतरे तो शूर अंगींचें तें ।।२।। तुका म्हणे बरी झर्यांची ते चाली । सांचवण्या खोली कैसीयांची ।।३।।

३८२०। मी तों बहु सुखी आनंदभरिता । आहें साधुसंतां मेळीं सदा ।।१।। ।।ध्रु।।। कांहीं व्हावें ऐसें नाहीं माझ्या जीवा । आणीक केशवा तुजविण ।।ध्रु।। न लगे वैकुंठ मोक्ष सायुज्यता । सुख वाटे घेतां जन्म ऐसें ।।२।। मृत्युलोकीं कोण धरिल वासना । पावावया जनासवें दुःख ।।३।। तुका म्हणे तुझा दास ऐसें लोकां । कांहीं सकळिकां कळों यावें ।।४।।

३८२१। घ्या रे लुटी प्रेम सुख । फेडा आजि धणी । चुकला तो मुकला । जाली वेरझार हाणी ।।१।। ।।ध्रु।।। घाला घातला वैकुंठीं । करूनियां जीवें साटी । पुरविली पाठी । वैष्णवीं काळाची ।।ध्रु।। अवघे आणिलें अंबर । विठोसहित तेथें धुर

। भेदूनि जिव्हार । नामबाणी धरियेला ।।२।। संचित प्रारब्ध क्रियमाण । अवघीं जालीं गहन । केलीं पापपुण्यें । देशधडी बापुडीं ।।३।। आनंदें गर्जती निर्भर । घोष करिती निरंतर । कांपती असुर । वीर कवणा नांगवती ।।४।। जें दुर्लभ ब्रम्हादिकां। आजि सांपडलें फुका । घ्या रे म्हणे तुका । सावचित्त होउनी ।।५।।

३८२२। तुझिया दासांचा हीन जालों दास । न धरीं उदास मायबापा ।।१।। ।।ध्रु।।। तुजविण प्राण कैसा राहों पाहे । वियोग न साहे क्षणभरि ।।ध्रु।। आणिक माझ्या जीवें मोकलिली आस । पाहे तुझी वास पांडुरंगा ।।२।। सर्वभावें तुज आणिला उचित । राहिलों निश्चिंत तुझे पायीं ।।३।। तुका म्हणे तुज असो माझा भार । बोलतों मी फार काय जाणें ।।४।।

३८२३। ते चि करीं मात । जेणें होइल तुझें हित ।।१।। ।।ध्रु।।। काय बडबड आढमत । सुख जिव्हारीं सिणविसी ।।ध्रु।। जो मुळव्याधी पीडिला । त्यासी देखोन हांसे खरजुला ।।२।। आरथकरी सोसी । त्यासि हांसे तो आळसी ।।३।। क्षयरोगी म्हणे परता । सर रोगिया तूं आतां ।।४।। वडस दोहीं डोळां वाढले । आणिकां कानें कोंचें म्हणे ।।५।। तुका म्हणे लागों पायां । शुद्ध करा आपणियां ।।६।।

३८२४। कळों आला भाव माझा मज देवा । वायांविण जीवा आटविलें ।।१।। ।।ध्रु।।। जोडूनि अक्षरें केलीं तोंडपिटी । न लगे शेवटीं हातीं कांहीं ।।२।। तुका म्हणे माझे गेले दोन्ही ठाय । संसार ना पाय तुझे मज ।।३।।

३८२५। आतां तरी मज सांगा साच भावें । काय म्यां करावें ऐसें देवा ।।१।। ।।ध्रु।।। चुकावया कर्म नव्हतें कारण । केला होय सीण अवघा चि ।।२।। तुका म्हणे नका पाहूं निरवाण । देईं कृपादान याचकासी ।।३।।

३८२६। बोल नाहीं तुझ्या दातृत्वपणासी । आम्ही आढवश्वासी सर्वभावें ।।१।। ।।ध्रु।।। दंभें करी भक्ती सोंग दावी जना । अंतरीं भावना वेगळिया ।।२।। तुका म्हणे देवा तूं काय करिसी । कर्मा दुस्तरासी आमुचिया ।।३।।

३८२७। नामधारकासी नाहीं वर्णावर्ण । लोखंड प्रमाण नाना जात ।।१।। ।।ध्रु।।। शस्त्र अथवा गोळे भलता प्रकार । परिसीं संस्कार सकळ ही हेम ।।ध्रु।। पर्जन्य वर्षतां जीवना वाहावट । तें समसकट गंगे मिळे ।।२।। सर्व तें हें जाय गंगा चि होऊन । तैसा वर्णावर्ण नाहीं नामीं ।।३।। महांपुरीं जैसें जातसे उदक । मध्यें तें तारक नाव जैसी ।।४।। तये नावेसंगें ब्राम्हण तरती । केवीं ते बुडती अनामिक ।।५।। नाना काष्ठजात पडतां हुताशनीं । ते जात होउनी एकरूप ।।६।। तेथें निवडेना घुरे कीं चंदन । तैसा वर्णावर्ण नामीं नाहीं ।।७।। पूर्वानुवोळख तें चि पैं मरण । जरि पावे जीवन नामामृत ।।८।। नामामृतें जालें मुळीचें स्मरण । सहज साधन तुका म्हणे ।।९।।

३८२८। काय वांचोनियां जालों भूमिभार । तुझ्या पायीं थार नाहीं तरि ।।१।।

।।ध्रु।।। जातां भलें काय डोळयिांचें काम । जरि पुरूषोत्तम न देखती ।।ध्रु।। काय मुख बिळ श्वापदाचे धांम । नित्य तुझें नांम नुच्चारितां ।।२।। तुका म्हणे पैं या पांडुरंगाविण । न वचे चि क्षण जीव भला ।।३।।

३८२९। सोइर्यािसी करी पाहुणेर बरा । कांडितो ठोंबरा संतांलागीं ।।१।। ।।ध्रु।।। गाईसी देखोनी बदबदा मारी । घोडयाची चाकरी गोड वाटे ।।ध्रु।। पान फुल नेतो वेश्येसी उदंड । ब्राम्हणासी खांड देऊं नेदी ।।२।। पर्वकाळीं धर्म न करी नासरी । वेची राजद्वारीं उदंड चि ।।३।। कीर्त्तना जावया होतसे हिंपुष्टी । खेळतो सोंकटीं रात्रंदिवस ।।४।। बाइलेच्या गोता आवडीनें पोसी । मातापितियासी दवडितो ।।५।। तुका म्हणे त्याच्या थुंका तोंडावरि । जातो यमपुरी भोगावया ।।६।।

३८३०। कां हो पांडुरंगा न करा धांवणें । तरि मज कोणें सोडवावें ।।१।। ।।ध्रु।।। तुझा म्हणऊनि आणिकापें उभा । राहों हें तों शोभा नेदी आतां ।।ध्रु।। काळें पुरविली पाठी दुरवरी । पुढें पायां धीरी राहों नेदी ।।२।। नको आणूं माझें संचित मनासी । पावन आहेसी पतितां तूं ।।३।। तुका म्हणे चाले आणिकांची सत्ता । तुज आळवितां नवल हें ।।४।।

३८३१। कावळयाच्या गळां मुक्ताफळमाळा । तरी काय त्याला भूषण शोभे ।।१।। ।।ध्रु।।। गजालागीं केला कस्तुरीचा लेप । तिचें तो स्वरूप काय जाणे ।।ध्रु।। बकापुढें सांगे भावार्थवचन । वाउगा चि सीण होय त्यासी ।।२।। तुका म्हणे तैसे अभाविक जन । त्यांसी वांयां सीण करूं नये ।।३।।

३८३२। आतां धरितों पदरीं । तुज मज करीन सरी ।।१।। जालों जीवासी उदार । उभा ठाकलों समोर ।।२।। तुका विनवीतसे संतां । ऐसें सांगा पंढरिनाथा ।।३।।

३८३३। न कळसी ज्ञाना न कळसी ध्याना । न कळसी दर्शना धुंडाळितां ।।१।। न कळसी आगमा न कळसी निगमा । न बोलवे सीमा वेदां पार ।।२।। तुका म्हणे तुझा नाहीं अंतपार । म्हणोनि विचार पडिला मज ।।३।।

३८३४। पायां लावुनियां दोरी । भृंग बांधिला लेंकुरीं ।।१।। ।।ध्रु।।। तैसा पावसी बंधन । मग सोडवील कोण ।।ध्रु।। गळां बांधोनियां दोरी । वांनर हिंडवी घरोघरीं ।।२।। तुका म्हणे पाहें । रीस धांपा देत आहे ।।३।।

३८३५। मायबापें सांभाळिती । लोभाकारणें पाळिती ।।१।। ।।ध्रु।।। तैसा नव्हे देवराव । याचा कृपाळु स्वभाव ।।ध्रु।। मनासारिखें न होतां । बाळकासी मारी माता ।।२।। तुका म्हणे सांगूं किती । बाप लेंकासी मारिती ।।३।।

३८३६। धन मेळवूनि कोटी । सवें नये रे लंगोटी ।।१।। ।।ध्रु।।। पानें खाशील उदंड । अंतीं जासी सुकल्या तोंडें ।।ध्रु।। पलंग न्याहाल्या सुपती । शेवटीं गोवर्यिा सांगाती ।।२।। तुका म्हणे राम । एक विसरतां श्रम ।।३।।

३८३७। विनवितों चतुरा तुज विश्वंभरा । परियेसी दातारा पांडुरंगा ।।१।। ।।ध्रु।।। तुझे दास ऐसें जगीं वाखाणिलें । आतां नव्हे भलें मोकलितां ।।ध्रु।। माझे गुणदोष कोण जाणे मात । पावनपतित नाम तुझें ।।२।। लोभ मोह माया आम्हां बांधवितां । तरि हा अनंता बोल कोणा ।।३।। तुका म्हणे मी तों पतित चि खरा । परि आलों दातारा शरण तुज ।।४।।

३८३८। त्राहे त्राहे त्राहे सोडवीं अनंता । लागों दे ममता तुझे पायीं ।।१।। ।।ध्रु।।। एक चि मागणें देईं तुझी गोडी । न लगे आवडी आणिकाची ।।ध्रु।। तुझें नाम गुण वर्णीन पवाडे । आवडीच्या कोडें नाचों रंगीं ।।२।। बापा विठ्ठलराया हें चि देईं दान । जोडती चरण जेणें तुझे ।।३।। आवडीसारिखें मागितलें जरी । तुका म्हणे करीं समाधान ।।४।।

३८३९। सुगरणीबाई थिता नास केला । गुळ तो घातला भाजीमध्यें ।।१।। ।।ध्रु।।। क्षीरीमध्यें हिंग दुधामध्यें बोळ । थितें चि वोंगळ कैसें केलें ।।ध्रु।। दळण दळोनी भरूं गेली पाळी । भरडोनि वोंगळी नास केला ।।२।। कापुराचे सांते आणिला लसण । वागवितां सीण दुःख होय ।।३।। रत्नाचा जोहारी रत्न चि पारखी । येर देखोदेखीं हातीं घेती ।।४।। तुका म्हणे जरी योग घडे निका । न घडतां थुंका तोंडावरी ।।५।।

३८४०। बाप माझा दिनानाथ । वाट भक्तांची पाहात ।।१।। ।।ध्रु।।। कर ठेवूनियां कटी । उभा चंद्रभागे तटीं ।।ध्रु।। गळां वैजयंतीमाळा । रूपें डोळस सांवळा ।।२।। तुका म्हणे भेटावया । सदा उभारिल्या बाह्या ।।३।।

३८४१। माझें जीवन तुझे पाय । कृपाळुं तूं माझी माय ।।१।। ।।ध्रु।।। नेदीं दिसों किविलवाणें । पांडुरंगा तुझें तान्हें ।।ध्रु।। जन्ममरण तुजसाटीं । आणीक नेणें दुजी गोष्टी ।।२।। तुका म्हणे तुजविण । कोण हरिल माझा सीण ।।३।।

३८४२। कां रे पुंडया मातलासी । उभें केलें विठ्ठलासी ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसा कैसा रे तूं धीट । मागें भिरकाविली वीट ।।ध्रु।। युगें जालीं अठ्ठावीस । अजुनी न म्हणसी बैस ।।२।। भाव देखोनि निकट । देवें सोडिलें वैकुंठ ।।३।। तुका म्हणे पुंडलिका । तूं चि बळिया एक निका ।।४।।

३८४३। तुज पाहांता सामोरी । दृष्टि न फिरे माघारी ।।१।। ।।ध्रु।।। माझें चित्त तुझ्या पायां । मिठी पडिली पंढरिराया ।।ध्रु।। नव्हे सारितां निराळें । लवण मेळवितां जळें ।।२।। तुका म्हणे बळी । जीव दिला पायांतळीं ।।३।।

३८४४। उपदेश किती करावा खळासी । नावडे तयासी बरें कांहीं ।।१।। ।।ध्रु।।। शुद्ध कां वासना नव्हे चांडाळाची । होळी संचिताची केली तेणें ।।ध्रु।। नाहीं भाव मनीं नाइके वचन । आपला आपण उणें घेतों ।।२।। तुका म्हणे त्यासी काय व्याली रांड । करी बडबड रिती दिसे ।।३।।

३८४५। समर्थासी लाज आपुल्या नामाची । शरण आल्याची लागे चिंता ।।१।। ।।ध्रु।।। न पाहे तयाचे गुण दोष अन्याय । सुख देउनि साहे दुःख त्याचें ।।ध्रु।। मान भलेपण नाहीं फुकासाटीं । जयावरि गांठी झीज साहे ।।२।। तुका म्हणे हें तूं सर्व ही जाणसी । मज आढधरासी धीर नाहीं ।।३।।

३८४६। आनंदें कीर्तन कथा करीं घोष । आवडीचा रस प्रेमसुख ।।१।। ।।ध्रु।।। मज या आवडे वैष्णवांचा संग । तेथें नाहीं लाग कळिकाळा ।।ध्रु।। स्वल्प मंत्र वाचे बैसलासे निका । राम कृष्ण सखा नारायण ।।२।। विचारितां दुजें वाटे मज लाज । उपदेशें काज आणीक नाहीं ।।३।। तुका म्हणे चित्त रंगलेंसे ठायीं । माझें तुझ्या पायीं पांडुरंगा ।।४।।

३८४७। ब्रम्हज्ञान जेथें आहे घरोघरीं । सर्व निरंतरी चतुर्भुज ।।१।। ।।ध्रु।।। पापा नाहीं रीग काळाचें खंडण । हरिनामकीर्तन परोपरी ।।२।। तुका म्हणे हा चि भाव माझ्या चित्तीं । नाहीं आणिकां गती चाड मज ।।३।।

३८४८। मज नाहीं कोठें उरला दुर्जन । मायबापाविण ब्रम्हांडीं ही ।।१।। ।।ध्रु।।। कासया जिकीर करणें येविसीं । भयाची मानसी चिंता खंती ।।ध्रु।। विश्वंभराचिये लागलों सांभाळीं । संत नेती चाली आपुलिया ।।३।। तुका म्हणे माझें पाळण पोषण । करी नारायण सर्वस्वेंसी ।।३।।

३८४९। नाहीं हित ठावें जननीजनका । दाविले लौकिकाचार तींहीं ।।१।। ।।ध्रु।।। अंधळयाचे काठी लागले आंधळे । घात एकवेळे मागेंपुढें ।।ध्रु।। न ठेवावी चाली करावा विचार । वरील आहार गळी लावी ।।२।। तुका म्हणे केला निवाडा रोकडा । राऊत हा घोडा हातोहातीं ।।३।।

३८५०। आतां पहाशील काय माझा अंत । आलों शरणागत तुज देवा ।।१।। ।।ध्रु।।। करीं अंगीकारा राखें पायांपाशीं । झणीं दिसों देसी कींविलवाणें ।।ध्रु।। नाहीं आइकिली मागें ऐसी मात । जे त्वां शरणागत उपेक्षिले ।।२।। तुका म्हणे आतां धरीं आढभमान । आहेसी तूं दानशूर दाता ।।३।।

३८५१। होईल तो भोग भोगीन आपुला । न घलीं विठ्ठला भार तुज ।।१।। ।।ध्रु।।। तुम्हांपासाव हें इच्छीतसें दान । अंतरींचें ध्यान मुखीं नाम ।।ध्रु।। नये काकुलती गर्भवासांसाटीं । न धरीं हें पोटीं भय कांहीं ।।२।। तुका म्हणे मज उदंड एवढें । न वांचावें पुढें मायबापा ।।३।।

३८५२। माझा तों स्वभाव आहे अनावर । तुज देतां भार कांहीं नव्हे ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसें कळों आलें मज नारायणा । जागृती हि स्वप्ना ताळ नाहीं ।।ध्रु।। संपादिला तो हा अवघा बाह्य रंग । तुझा नाहीं संग अभ्यंतरीं ।।२।। तुका म्हणे सत्या नाहीं पाठी पोट । असोनि निघोट काय जाती ।।३।।

३८५३। काय तुझी ऐसी वेचते गांठोळी । माझी टाळाटाळी करीतसां ।।१।। ।।ध्रु।।। चतुराच्या राया आहो पांडुरंगा । ऐसें तरि सांगा निवडूनि ।।ध्रु।। कोण तुम्हां सुख असे या कवतुकें । भोगितां अनेकें दुःखें आम्ही ।।२।। तुका म्हणे काय जालासी निर्गुण । आम्हां येथें कोण सोडवील ।।३।।

३८५४। देवाची पूजा हे भूताचें पाळण । मत्सर तो सीण बहुतांचा ।।१।। ।।ध्रु।।। रूसावें फुगावें आपुलियावरि । उरला तो हरि सकळ ही ।।२।। तुका म्हणे संतपण यां चि नांवें । जरि होय जीव सकळांचा ।।३।।

३८५५। नाहीं जप तप जीवाची आटणी । मनासी दाटणी नाहीं केली ।।१।। ।।ध्रु।।। निजलिया ठायीं पोकरिला धांवा । सांकडें तें देवा निवारावें ।।ध्रु।। नाहीं आणूनियां समपिआलें जळ । सेवा ते केवळ चिंतनाची ।।२।। तुका म्हणे आम्हीं वेचिलीं उत्तरें । घेतलीं उदारे ंसाच भावें ।।३।।

३८५६। देह तंव आहे प्रारब्धा अधीन । याचा मी कां सीण वाहूं भार ।।१।। ।।ध्रु।।। सरो माझा काळ तुझिया चिंतनें । कायावाचामनें इच्छितसें ।।ध्रु।। लाभ तो न दिसे याहूनि दुसरा । आणीक दातारा येणें जन्में ।।२।। तुका म्हणे आलों सोसीत संकटें । मी माझें वोखटें आहे देवा ।।३।।

३८५७। सकळ तुझे पायीं मानिला विश्वास । न करीं उदास आतां मज ।।१।। ।।ध्रु।। जीवीं गातां गोड आइकतां कानीं । पाहातां लोचनीं मूर्ती तुझी ।।ध्रु।। मन स्थिर माझें जालेंसें निश्चळ । वारिलीं सकळ आशापाश ।।२।। जन्मजराव्याधि निवारिलें दुःख । वोसंडलें सुख प्रेम धरीं ।।३।। तुका म्हणे मज जाला हा निर्धार । आतां वांयां फार काय बोलों ।।४।।

३८५८। नये माझा तुम्हां होऊं शब्दस्पर्श । विप्रवृंदा तुम्हां ब्राम्हणांसी ।।१।। ।।ध्रु।।। म्हणोनियां तुम्हां करितों विनंती । द्यावें शेष हातीं उरलें तें ।।ध्रु।। वेदीं कर्म जैसें बोलिलें विहित । करावी ते नीत विचारूनि ।।२।। तुमचा स्वधर्म माझा आढधकार । भोजन उत्तर तुका म्हणे ।।३।।

३८५९। बहुत असती मागें सुखी केलीं । अनाथा माउली जिवांची तूं ।।१।। ।।ध्रु।।। माझिया संकटा न धरी अळस । लावुनियां कास पार पावीं ।।ध्रु।। कृपावंत करा ज्याचा अंगीकार । तया संवसार नाहीं पुन्हां ।।२।। विचारितां नाहीं दुजा बळिवंत । ऐसा सर्वगत व्यापी कोणी ।।३।। म्हणउनि दिला मुळीं जीवभाव । देह केला वाव समाधिस्थ ।।४।। तुका म्हणे नाहीं जाणत आणीक । तुजविण एक पांडुरंगा ।।५।।

३८६०। वैभवाचे धनी सकळ शरणागत । सत्यभावें चित्त आढर्पलें तें ।।१।। ।।ध्रु।।। नेदी उरों देव आपणांवेगळें । भावाचिया बळें ठायाठाव ।।ध्रु।। जाणोनि नेणती अंगा आली दशा । मग होय इच्छा आपणे चि ।।२।। तुका म्हणे बरे धाकटयाचें जिणें । माता स्तनपानें वाढविते ।।३।।

३८६१| आम्हां देणें धरा सांगतों तें कानीं । चिंता पाय मनीं विठोबाचे ||१|| ||ध्रु||| तेणे माझें चित्त होय समाधान । विलास मिष्टान्न न लगे सोनें ||ध्रु|| व्रत एकादशी दारीं वृंदवन । कंठीं ल्या रे लेणें तुळसीमाळा ||२|| तुका म्हणे त्याचे घरींची उष्टावळी । मज ते दिवाळी दसरा सण ||३||

३८६२| आतां मी अनन्य येथें आढधकारी । होइन कोणे परी नेणें देवा ||१|| ||ध्रु||| पुराणींचा अर्थ ऐकतां मानस । होतो कासावीस जीव माझा ||ध्रु|| इंद्रियांचे आम्ही पांगिलों अंकित । त्यांच्या संगें चित्त रंगलें तें ||२|| एकाचें ही जेथें न घडे दमन । अवघीं नेमून कैसीं राखों ||३|| तुका म्हणे जरी मोकळिसी आतां । तरी मी अनंता वांयां गेलों ||४||

३८६३| आवडी धरोनी आलेती आकारा । केला हा पसारा याजसाटीं ||१|| ||ध्रु||| तें मी तुझें नाम गाईन आवडी । क्षण एक घडी विसंबेना ||ध्रु|| वर्म जाणावें हा मुख्यधर्मसार । अवघे प्रकार तयापासीं ||२|| वेगळया विचारें वेगळाले भाव । धरायासी ठाव बहु नाहीं ||३|| तुका म्हणे घालूं इच्छेचिये पोटीं । कवळुनी धाकुटी मूर्ती जीवें ||४||

३८६४| भागलों मी आतां आपुल्या स्वभावें । कृपा करोनि देवें आश्वासीजे ||१|| ||ध्रु||| देउनि आलिंगन प्रीतीच्या पडिभरें । अंगें हीं दातारें निववावीं ||ध्रु|| अमृताची दृष्टी घालूनियां वरी । शीतळ हा करीं जीव माझा ||२|| घेईं उचलूनि पुसें तानभूक । पुसीं माझें मुख पीतांबरें ||३|| बुझावोनि माझी धरीं हनुवटी । ओवाळुनी दिठी करूनी सांडीं ||४|| तुका म्हणे बापा आहो विश्वंभरा । आतां कृपा करा ऐसी कांहीं ||५||

३८६५| न सेर लुटितां मागें बहुतां जनीं । जुनाट हे खाणी उघडिली ||१|| ||ध्रु||| सिद्ध महामुनि साधक संपन्न । तिंहीं हें जतन केलें होतें ||ध्रु|| पायाळाच्या गुणें पडिलें ठाउकें । जगा पुंडलिकें दाखविलें ||२|| तुका म्हणे तेथें होतों मी दुबळा । आलें या कपाळा थोडें बहु ||३||

३८६६| भगवें तरी श्वान सहज वेष त्याचा । तेथें अनुभवाचा काय पंथ ||१|| ||ध्रु||| वाढवुनी जटा फिरे दाही दिशा । तरी जंबुवेषा सहज स्थिति ||ध्रु|| कोरोनियां भूमी करिती मधीं वास । तरी उंदरास काय वाणी ||२|| तुका म्हणे ऐसें कासया करावें । देहासी दंडावें वाउगें चि ||३||

३८६७| धन्य दिवस आजि डोळियां लाधला । आनंद देखिला धणीवरी ||१|| ||ध्रु||| धन्य जालें मुख निवाली रसना । नाम नारायणा घोंष करूं ||ध्रु|| धन्य हें मस्तक सर्वांग शोभलें । संताचीं पाउलें लागताती ||२|| धन्य आजि पंथें चालती पाउलें । टाळियि शोभले धन्य कर ||३|| धन्य तुका म्हणे आम्हांसी फावलें । पावलों पाउलें विठोबाचीं ||४||

३८६८। बरवी हे वेळ सांपडली संधि । साह्य जाली बुद्धि संचितासी ।।१।। ।।ध्रु।।। येणें पंथें माझीं चालिलीं पाउलें । दरूषण जालें संतां पायीं ।।ध्रु।। त्रासिलें दरिद्रें दोषा जाला खंड । त्या चि काळें पिंड पुनीत जाला ।।२।। तुका म्हणे जाला अवघा व्यापार । आली वेरझार फळासी हे ।।३।।

३८६९। आपणा लागे काम वाण्याघरीं गुळ । त्याचे याति कुळ काय कीजे ।।१।। ।।ध्रु।।। उकरडयावरी वाढली तुळसी । टाकावी ते कैसी ठायागुणें ।।ध्रु।। गाईचा जो भक्ष अमंगळ खाय । तीचें दूध काय सेवूं नये ।।२।। तुका म्हणे काय सलपटासी काज । फणसांतील बीज काढूनि घ्यावें ।।३।।

३८७०। जयासी नावडे वैष्णवांचा संग । जाणावा तो मांग जन्मांतरीं ।।१।। ।।ध्रु।।। अपवित्र वाचा जातीचा अधम । आचरण धर्म नाहीं जया ।।ध्रु।। मंजुळवदनीं बचनागाची कांडी । शेवटी बिघडी जीवप्राणा ।।२।। तुका म्हणे ज्याचा पिता नाहीं शुद्ध । तयासी गोविंद अंतरला ।।३।।

३८७१। वांझेनें दाविलें गर्हिवार लक्षण । चिरगुटें घालून वाथयाला ।।१।। ।।ध्रु।।। तेवीं शब्दज्ञानी करिती चावटी । ज्ञान पोटासाटीं विकूनियां ।।ध्रु।। बोलाचि च कढी बोलाचा चि भात । जेवुनियां तृप्त कोण जाला ।।२।। कागदीं लिहितां नामाची साकर । चाटितां मधुर गोडी नेदी ।।३।। तुका म्हणे जळो जळो ते महंती । नाहीं लाज चित्तीं आठवण ।।४।।

३८७२। तुझिया पाळणा ओढे माझें मन । गेलों विसरोन देहभाव ।।१।। ।।ध्रु।।। लागला पालट फेडणें उसणें । येणें चि प्रमाणें पांडुरंगा ।।२।। तुका म्हणे माझा जीव जैसा ओढे । तैसा चि तिकडे पाहिजेल ।।३।।

३८७३। मी दास तयांचा जयां चाड नाहीं । सुखदुःख दोहीं विरहित ।।१।। ।।ध्रु।।। राहिलासे उभा भीवरेच्या तीरीं । कट दोहीं करीं धरोनियां ।।ध्रु।। नवल काय तरी पाचरितां पावे । न स्मरत धांवे भक्तकाजा ।।२।। सर्व भार माझा त्यासी आहे चिंता । तो चि माझा दाता स्वहिताचा ।।३।। तुका म्हणे त्यासी गाईन मी गीतीं । आणीक तें चित्तीं न धरीं कांहीं ।।४।।

३८७४। जुंझायाच्या गोष्टी ऐकतां चि सुख । करितां हें दुःख थोर आहे ।।१।। ।।ध्रु।।। तैसी हरिभक्ति सुळावरील पोळी । निवडे तो बळी विरळा शूर ।।ध्रु।। पिंड पोसिलियां विषयांचा पाइक । वैकुंठनायक कैंचा तेथें ।।२।। तुका म्हणे व्हावें देहासी उदार । रकुमादेवीवर जोडावया ।।३।।

३८७५। पाषाण प्रतिमा सोन्याच्या पादुका । हें हो हातीं एका समर्थाचो ।।१।। अनामिका हातीं समर्थाचा सिक्का । न मानितां लोकां येइल कळों ।।२।। तुका म्हणे येथें दुराग्रह खोटा । आपुल्या अदृष्टा शरण जावें ।।३।।

३८७६। बहु या प्रपंचें भोगविल्या खाणी । टाकोनियां मनीं ठेविला सीण ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां पायांपाशीं लपवावें देवा । नको पाहूं सेवा भक्ती माझी ।।ध्रु।। बहु भय वाटे एकाच्या बोभाटें । आली घायवटे फिरोनियां ।।२।। तुका म्हणे सिगे भरूं आलें माप । वियोग संताप जाला तुझा ।।३।।

३८७७। धरूनियां मनीं बोलिलों संकल्प । होसी तरि बाप सिद्धी पाव ।।१।। ।।ध्रु।।। उत्कंठा हे आजी जाली माझे पोटीं । मोकळलि गोष्टी टाळाटाळ ।।ध्रु।। माझा मज असे ठाउका निर्धार । उपाधि उत्तर न साहे पैं ।।२।। तुका म्हणे जरि दिली आठवण । तरि आढभमान धरीं याचा ।।३।।

३८७८। आजिवरी होतों संसाराचे हातीं । आतां ऐसें चित्तीं उपजलें ।।१।। ।।ध्रु।।। तुला शरणागत व्हावें नारायणा । अंगीकारा दिना आपुलिया ।।ध्रु।। विसरलों काम याजसाठीं धंदा । सकळ गोविंदा माझें तुझें ।।२।। तुका म्हणे विज्ञापना परिसावी । आवडी हे जीवीं जाली तैसी ।।३।।

३८७९। धन्यधन्य ज्यास पंढरीसी वास । धन्य ते जन्मास प्राणी आले ।।१।। ।।ध्रु।।। चहु खाणीमध्यें होत कोणी एक । त्रिगुण कीटक पक्षिराज ।।ध्रु।। उत्तम चांडाळ नर नारी बाळ । अवघे चि सकळ चतुभुर्ज ।।२।। अवघा विठ्ठल तेथें दुजा नाहीं । भरला अंतर्बाहीं सदोदीत ।।३।। तुका म्हणे तेथें होउनी राहेन । सांडोवा पाषाण पंढरीचा ।।४।।

३८८०। असंत लक्षण भूतांचा मत्सर । मनास निष्ठूर आढतवादी ।।१।। ।।ध्रु।।। अंतरीचा रंग उमटे बाहेरी । वोळखियापरी आपेंआप ।।ध्रु।। संत ते समय वोळखती वेळ । चतुष्ट निर्मळ चित्त सदा ।।२।। तुका म्हणे हित उचित अनुचित । मज लागे नित आचरावें ।।३।।

३८८१। आतां काय खावें कोणीकडे जावें । गावांत राहावें कोण्या बळें ।।१।। ।।ध्रु।।। कोपला पाटील ये गावींच्या लोकां । आतां मज भिका कोण घाली ।।ध्रु।। आतां येणें चवी सांडिली म्हणती । निवाडा करिती दिवाणांत ।।२।। भल्या लोकीं यासी सांगितली मात । केला माझा घात दुर्बळाचा ।।३।। तुका म्हणे याचा संग नव्हे भला । शोधीत विठ्ठला जाऊं आतां ।।४।।

३८८२। विठ्ठलावांचोनि ब्रम्ह जें बोलती । वचन तें संतीं मानूं नये ।।१।। ।।ध्रु।।। विठ्ठलावांचूनि जेजे उपासना । अवघा चि जाणा संभ्रमु तो ।।ध्रु।। विठ्ठलावांचूनि सांगतील गोष्टी । वांयां ते हिंपुटी होत जाणा ।।२।। विठ्ठलांवाचूनि जें कांहीं जाणती । तितुल्या वित्पत्ति वाउगीया ।।३।। तुका म्हणे एक विठ्ठल चि खरा । येर तो पसारा वाउगा चि ।।४।।

३८८३। सर्व काळ डोळां बैसो नारायण । नयो आढभमान आड मध्यें ।।१।। ।।ध्रु।।। धाड पडो तुझ्या थोरपणावरि । वाचे नरहरि उच्चारिना ।।ध्रु।। जळो अंतरींचें सर्व

जाणपण । विवादवचन अहंतेचें ।।२।। सकळां चरणीं गळति माझा जीव । तुका म्हणे भाव एकविध ।।३।।

३८८४। मधुरा उत्तरावें नाहीं चाड । अंतरंगीं वाड भाव असो ।।१।। ।।ध्रु।।। प्राणावेगळा न करी नारायण । मग नसो ज्ञान मूर्ख बरा ।।ध्रु।। जननिंदा होय तो बरा विचार । थोरवीचा भार कामा नये ।।२।। तुका म्हणे चित्तीं भाव निष्टावंत । दया क्षमा शांत सर्वां भूतीं ।।३।।

३८८५। झाडा वरपोनि खाऊनियां पाला । आठवी विठ्ठला वेळोवेळां ।।१।। ।।ध्रु।।। वल्कलें नेसुनि ठुंगा गुंडाळूनी । सांडी जवळूनी देहभान ।।ध्रु।। लोकमान वमनासमान मानणें । एकांतीं राहणें विठोसाटीं ।।२।। सहसा करूं नये प्रपंचीं सौजन्य । सेवावें अरण्य एकांतवास ।।३।। ऐसा हा निर्धार करी जो मनाचा । तुका म्हणे त्याचा पांग फिटे ।।४।।

३८८६। भक्तिभावें करी बैसोनि निश्चित । नको गोवूं चित्त प्रपंचासी ।।१।। ।।ध्रु।।। एका दृढ करीं पंढरीचा राव । मग तुज उपाव पुढिल सुचे ।।ध्रु।। नको करूं कांहीं देवतापूजन । जप तप ध्यान तें ही नको ।।२।। मानिसील झणी आपलिक कांहीं । येरझार पाहीं न चुके कदा ।।३।। ऐसें जन्म किती पावलासी देंहीं । अझूनि कां नाहीं कळली सोय ।।४।। सोय धरीं आतां होय पां सावध । अनुभव आनंद आहे कैसा ।।५।। सहज कैसें आहे तेथीचें तें गुज । अनुभवें निज पाहे तुकीं ।।६।। तुका म्हणे आतां होईं तूं सावध । तोडीं भवबंध एका जन्में ।।७।।

३८८७। दोराच्या आधारें पर्वत चढला । पाउलासाटीं केला अपघात ।।१।। ।।ध्रु।।। अष्टोत्तरशें व्याधि ज्या वैद्यें दवडुनी । तो वैद्य मारूनि उत्तीर्ण जाला ।।ध्रु।। नव मास माया वाइलें उदरीं । ते माता चौबारीं नग्न केली ।।२।। गायत्रीचें क्षीर पिळुनी घेउनी । उपवासी बांधोनी ताडन करी ।।३।। तुका म्हणे दासां निंदी त्याचें तोंड । पहातां नरककुंड पूर्वजांसी ।।४।।

३८८८। न कळे ब्रम्हज्ञान आचार विचार । लटिका वेव्हार करीतसे ।।१।। ।।ध्रु।।। विश्वामित्री पोटीं तयाचा अवतार । नावं महाखर चांडाळाचें ।।ध्रु।। द्रव्यइच्छेसाटीं करीतसे कथा । काय त्या पापिष्ठा न मिळे खाया ।।२।। पोट पोसावया तोंडें बडबडी । नाहीं धडफुडी एक गोष्टी ।।३।। तुका म्हणे तया काय व्याली रांड । येउनियां भंड जनामध्यें ।।४।।

३८८९। नित्य उठोनियां खायाचीच चिंता । आपुल्या तूं हिता नाठवीसी ।।१।। ।।ध्रु।।। जननीचें पोटीं उपजलासी जेव्हां । चिंता तुझी तेव्हां केली तेणें ।।ध्रु।। चातकां लागूनि मेघ नित्य वर्षे । तो तुज उदास करील केवीं ।।२।। पक्षी वनचरें आहेत भूमीवरि । तयांलागीं हरि उपेक्षीना ।।३।। तुका म्हणे भाव धरून राहें चित्तीं । तरि तो श्रीपति उपेक्षीना ।।४।।

३८९०। जेजे आळी केली तेते गेली वांयां । उरला पंढरिराया श्रम माझा ।।१।। ।।ध्रु।।। काय समाधान केलें कोण वेळे । कोणे माझे लळे पाळयिले ।।ध्रु।। अभ्यास तो नाहीं स्वप्नीं ही दुश्चिता । प्रत्यक्ष बोलतां कैंचा चि तो ।।२।। आतां पुढें लाज वाटे पांडुरंगा । भक्त ऐसें जगामाजी जालें ।।३।। तुका म्हणे आतां नाहीं भरवसा । मोकलिसी ऐसा वाटतोसी ।।४।।

३८९१। पूर्वीहूनि बहु भक्त सांभाळिले । नाहीं अव्हेरिले दास कोणी ।।१।। ।।ध्रु।।। जेजे शरण आले तेते आपंगिले । पवाडे विठ्ठले ऐसे तुझे ।।ध्रु।। मिरवे चरणीं ऐसीये गोष्टीचें । भक्तसांभाळाचें ब्रीद ऐसें ।।२।। तुका म्हणे आम्हांसाटीं येणें रूपा । माझ्या मायबापा पांडुरंगा ।।३।।

३८९२। ददुर्राजें पिलुं म्हणे रामराम । नाही उदक उष्ण होऊं दिलें ।।१।। ।।ध्रु।।। कढेमाजी बाळ करी तळमळ । गोविंद गोपाळ पावें वेगीं ।।ध्रु।। आज्ञा तेये काळीं केली पावकासी । झणी पिलीयासी तापवीसी ।।२।। तुका म्हणे तुझे ऐसे हे पवाडे । वर्णितां निवाडे सुख वाटे ।।३।।

३८९३। करूणा बहुत तुझिया अंतरा । मज विश्वंभरा कळों आलें ।।१।। ।।ध्रु।।। पक्षीयासी तुझें नाम जें ठेविलें । तयें उद्धरिलें गणिकेसी ।।ध्रु।। कुंटिणी ते दोष बहु आचरली । नाम घेतां आली करूणा तुज ।।२।। हृदय कोमळ तुझें नारायणा । ऐसें बहुता जनां तारियेलें ।।३।। तुका म्हणे सीमा नाहीं तुझे दये । कोमळ हदय । कोमळ हृदय पांडुरंगा ।।४।।

३८९४। आजामीळ अंत मरणासी आला । तोंवरि स्मरला नाही तुज ।।१।। ।।ध्रु।।। प्राण जातेवेळे म्हणे नारायण । त्यासाटीं विमान पाठविलें ।।ध्रु।। बहुत कृपाळु होसी जगन्नाथा । त्रैलोक्यसमर्था सोइरिया ।।२।। तुका म्हणे भक्तकाज तूं कैवारी । तुज साही चारी वर्णिताती ।।३।।

३८९५। धर्म रक्षावया अवतार घेशी । आपुल्या पाळसिी भक्तजना ।।१।। ।।ध्रु।।। अंबऋषीसाटीं जन्म सोसियेले । दुष्ट निर्दाळिलि किती एक ।।ध्रु।। धन्य तुज कृपासिंधु म्हणतील । आपुला तूं बोल साच करीं ।।२।। तुका म्हणे तुज वर्णिती पुराणें । होय नारायण दयासिंधु ।।३।।

३८९६। येउनी जाउनी पाहें तुजकडे । पडिल्या सांकडें नारायणा ।।१।। ।।ध्रु।।। आणीक कोणाचा मज नाहीं आधार । तुजवरि भार जावें भावें ।।ध्रु।। निष्ठुर अथवा होईं तूं कृपाळ । तुज सर्वकाळ विसरेंना ।।२।। आपुलें वचन राहावें सांभाळून । तुम्हां आम्हां जाण पडिपाडु ।।३।। ज्याच्या वचनासी अंतर पडेल । बोल तो होईल तयाकडे ।।४।। तुम्हां आम्हां तैसें नाहीं म्हणे तुका । होशील तूं सखा जीवलग ।।५।।

३८९७। आइक नारायणा वचन माझें खरें । सांगतों निर्धारें तुजपासीं ।।१।। ।।ध्रु।।।

नाहीं भाव मज पडिली लोकलाज । राहिलेंसे काज तुझे पायीं ।।२।। जरि तुज कांहीं करणें उचित । तारीं तूं पतित तुका म्हणे ।।३।।

३८९८। अनाथ परदेशी हीन दीन भोळें । उगलें चि लोळे तुझे रंगीं ।।१।। ।।ध्रु।।। आपुलें म्हणावें मज नुपेक्षावें । प्रेमसुख द्यावें मायबापा ।।ध्रु।। कासवीचे परि दृष्टी पाहें मज । विज्ञानीं उमज दावुनियां ।।२।। तुका म्हणे तुझा जालें शरणागत । काया वाचा चित्त दुजें नाहीं ।।३।।

३८९९। पावलों पंढरी वैकुंठभुवन । धन्य आजि दिन सोनियाचा ।।१।। ।।ध्रु।।। पावलों पंढरी आनंदगजरें । वाजतील तुरें शंख भेरी ।।ध्रु।। पावलों पंढरी क्षेमआलिंगनीं । संत या सज्जनीं निवविलें ।।२।। पावलों पंढरी पार नाहीं सुखा । भेटला हा सखा मायबाप ।।३।। पावलों पंढरी येरझार खुंटली । माउली वोळली प्रेमपान्हा ।।४।। पावलों पंढरी आपुलें माहेर । नाहीं संवसार तुका म्हणे ।।५।।

३९००। अभयदान मज देईं गा उदारा । कृपेच्या सागरा पांडुरंगा ।।१।। ।।ध्रु।।। देहभाव तुझ्या ठेवियेला पायीं । आणीक मी कांहीं नेणें दुजें ।।ध्रु।। सेवा भक्ति भाव नेणें मी पतित । आतां माझें हित तुझ्या पायीं ।।२।। अवघा निरोपिला तुज देहभाव । आतां मज पाव पांडुरंगा ।।३।। तुका म्हणे तुजें नाम दिनानाथा । तें मज उचित करीं आतां ।।४।।

३९०१। लागो तुझी सोय ऐसे कोणी करी । माझे विठाबाई जननिये ।।१।। ।।ध्रु।।। पतितपावन म्हणविसी जरी । आवरण करीं तरी माझें ।।ध्रु।। नाहीं तरी ब्रीद टाकीं सोडूनियां । न धरिसी माया जरी माझी ।।२।। बोलिला तो बोल करावा साचार । तरि लोक बरें म्हणतील ।।३।। करावा संसार लोक लाजे भेणें । वचनासी उणें येऊं नेदीं ।।४।। तुम्हां आम्हां तैसें नाहीं म्हणे तुका । होशील तूं सखा जीवलग ।।५।।

३९०२। तूं आम्हां सोयरा सज्जन सांगाति । तुजलागीं प्रीति चालो सदा ।।१।। ।।ध्रु।।। तूं माझा जिव्हाळा जीवाचा जिवलग । होसी अंतरंग अंतरींचा ।।ध्रु।। गण गोत मित्र तूं माझें जीवन । अनन्यशरण तुझ्या पांयीं ।।२।। तुका म्हणे सर्वगुणें तुझा दास । आवडे अभ्यास सदा तुझा ।।३।।

३९०३। आवडेल तैसें तुज आळवीन । वाटे समाधान जीवा तैसें ।।१।। ।।ध्रु।।। नाहीं येथें कांहीं लौकिकाची चाड । तुजविण गोड देवराया ।।ध्रु।। पुरवीं मनोरथ अंतरींचें आर्त । धायेवरि गीत गाईं तुझे ।।२।। तुका म्हणे लेंकी आळवी माहेरा । गाऊं या संसारा तुज तैसें ।।३।।

३९०४। माझें सुख नामीं रंगो सर्वकाळ । गोविंद गोपाळ राम कृष्ण ।।१।। अबद्ध चांगलें गाऊं भलतैसें । कळलें हें जैसें मायबापा ।।२।। तुका म्हणे मज न लगे वांकडें । मी तुझे बोबडे बाळ तान्हें ।।३।।

३९०५। यालागीं आवडी म्हणा राम कृष्ण । जोडा नारायण सर्वकाळ ।।१।। ।।ध्रु।।। सोपें हें साधन लाभ येतो घरा । वाचेसी उच्चारा राम हरि ।।ध्रु।। न लगती कष्ट न लगे सायास । करावा अभ्यास विठ्ठलाचा ।।२।। न लगे तप तीर्थ करणें महादान । केल्या एक मन जोडे हरि ।।३।। तुका म्हणे कांहीं न वेचितां धन । जोडे नारायण नामासाटीं ।।४।।

३९०६। झांकुनियां नेत्र काय जपतोसी । जों नाहीं मानसीं प्रेमभाव ।।१।। ।।ध्रु।।। रामनाम म्हणा उघड मंत्र जाणा । चुकती यातना गर्भवास ।।ध्रु।। मेत्र यंत्र संध्या करिसी जडीबुटी । तेणें भूतसृष्टी पावसील ।।२।। तुका म्हणे ऐक सुंदर मंत्र एक । भवसिंधुतारकरामनाम ।।३।।

३९०७। पापिया चांडाळा हरिकथा नावडे । विषयालागीं आवडे गाणें त्याला ।।१।। ।।ध्रु।।। ब्राम्हणा दक्षणा देतां रडे रूका । विषयालागीं फुका लुटीतसे ।।ध्रु।। वीतभरि लंगोटी नेदी अतीताला । खीरम्या देतो शाला भोरप्यासी ।।२।। तुका म्हणे त्याच्या थुंका तोंडावरि । जातो यमपुरीं भोगावया ।।३।।

३९०८। क्षुधार्थी अन्नें दुष्काळें पीडिलें । मिष्टान्न देखिलें तेणें जैसें ।।१।। ।।ध्रु।।। तैसें तुझे पायीं लांचावलें मन । झुरे माझा प्राण भेटावया ।।ध्रु।। मांजरें देखिला लोणियांचा गोळा । लावुनियां डोळा बैसलेंसे ।।२।। तुका म्हणे आतां झडी घालूं पाहें । पांडुरंगे माये तुझे पायीं ।।३।।

३९०९। स्वामीसी संकट पडे जे गोष्टीचें । काय त्या प्रेमाचें सुख मज ।।१।। ।।ध्रु।।। दुःखवीना चित्त तुझें नारायणा । कांहीं च मागेना तुजपासीं ।।ध्रु।। रिद्धि सिद्धि मोक्ष संपत्ति विलास । सोडियेली आस याची जीवें ।।२।। तुका म्हणे एके वेळे देईं भेटी । वोरसोनि पोटीं आलिंगावें ।।३।।

३९१०। देव तिंहीं बळें धरिला सायासें । करूनियां नास उपाधीचा ।।१।। ।।ध्रु।।। पर्वपक्षी धातु धिःकारिलें जन । स्वयें जनार्दन ते चि जाले ।।२।। तुका म्हणे यासी न चले तांतडी । अनुभवें गोडी येइल कळों ।।३।।

३९११। भेटीवांचोनियां दुजें नाहीं चित्तीं । येणें काकुलती याजसाटीं ।।१।। ।।ध्रु।।। भेटोनियां बोलें आवडीचें गुज । आनंदाच्या भोजें जेवूं संगें ।।ध्रु।। मायलेकरासी नाहीं दुजी परि । जेऊं बरोबरी बैसोनियां ।।२।। तुका म्हणे ऐसें अंतरींचें आर्त । यावें जी त्वरीत नारायणा ।।३।।

३९१२। आमिषाचे आसे गळ गिळी मासा । फुटोनियां घसा मरण पावें ।।१।। मरणाचे वेळे करी तळमळ । आठवी कृपाळ तये वेळीं ।।२।। अंतकाळीं ज्याच्या नाम आलें मुखा । तुका म्हणे सुखा पार नाहीं ।।३।।

३९१३। जायाचें शरीर जाईल क्षणांत । कां हा गोपिनाथ पावे चि ना ।।१।। ।।ध्रु।।।

तुम्ही संत सारे कृपेचे सागर । माझा निरोप फार सांगा देवा ।।ध्रु।। अनाथ कोणी नाहीं त्याला । पायापें विठ्ठला ठेवीं मज ।।२।। तुका म्हणे ऐसें करावें निर्वाण । मग तो रक्षण करिल माझें ।।३।।

३९१४। त्रासला हा जीव संसारींच्या सुखा । तुजविण सखा नाहीं कोणी ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसें माझे मनी वाटे नारायणा । घालवी चरणावरि मिठी ।।ध्रु।। कइं तें सुंदर देखोनि रूपडें । आवडीच्या कोडें आळंगीन ।।२।। नाहीं पूर्व पुण्य मज पापरासी । म्हणोनी पायांसी अंतरलों ।।३।। अलभ्य लाभ कैंचा संचितावेगळा । विनवी गोपाळा दास तुका ।।४।।

३९१५। मोलाचें आयुष्य वेचुनियां जाय । पूर्वपुण्यें होय लाभ याचा ।।१।। ।।ध्रु।।। अनंतजन्मींचे शेवट पाहतां । नर देह हातां आला तुझ्या ।।ध्रु।। कराल ते जोडी येईल कार्यासी । ध्यावें विठ्ठलासी सुखालागीं ।।२।। सांचलिया धन होईल ठेवणें । तैसा नारायण जोडी करा ।।३।। करा हरिभक्ती परलोकीं ये कामा । सोडवील यमापासोनियां ।।४।। तुका म्हणे करा आयुष्याचें मोल । नका वेचूं बोल नामेविण ।।५।।

३९१६। काय सुख आहे वाउगें बोलतां । ध्यातां पंढरिनाथा कष्ट नाहीं ।।१।। ।।ध्रु।।। सर्वकाळ वाचे उच्चारितां हरि । तया सुखा सरि पाड नाहीं ।।ध्रु।। रामकृष्णरंगीं रसना रंगली । अमृताची उकळी नाम तुझें ।।२।। तुका म्हणे धन्य तयाचें वदन । जया नारायण ध्यानीं मनीं ।।३।।

३९१७। कीर्त्तनाच्या सुखें सुखी होय देव । पंढरीचा राव संगीं आहे ।।१।। ।।ध्रु।।। भक्त जाय सदा हरि कीर्ति गात । त्यासवें अनंत हिंडतसे ।।ध्रु।। त्रैलोक्य भ्रमण फिरत नारद । त्यासंगें गोविंद फिरतसे ।।२।। नारद मंजुळ सुस्वरें गीत गाये । मार्गी चालताहे संगें हरि ।।३।। तुका म्हणे त्याला गोडी कीर्त्तनाची । नाहीं आणिकांची प्रीति ऐसी ।।४।।

३९१८। बाळेंविण माय क्षणभरि न राहे । न देखतां होये कासाविस ।।१।। ।।ध्रु।।। आणिक उदंड बुझाविती जरी । छंद त्या अंतरीं माउलीचा ।।ध्रु।। नावडती तया बोल आणिकाचे । देखोनियां नाचे माय दृष्टी ।।२।। तुका म्हणे माझी विठ्ठल माउली । आणिकांचे बोलीं चाड नाहीं ।।३।।

३९१९। हरिचिया भक्ता नाहीं भयचिंता । दुःखनिवारिता नारायणा ।।१।। ।।ध्रु।।। न लगे वाहणें संसारउद्वेग जडों नेदी पांग देवराया ।।ध्रु।। असों द्यावा धीर सदा समाधान । आहे नारायण जवळी च ।।२।। तुका म्हणे माझा सखा पांडुरंग । व्यापियेलें जग तणें एकें ।।३।।

३९२०। दसरा दिवाळी तो चि आम्हां सण । सखे संतजन भेटतील ।।१।। ।।ध्रु।।। आमुप जोडल्या सुखाचिया राशी । पार या भाग्यासी न दिसे आतां ।।ध्रु।। धन्य

दिवस आजि जाला सोनियाचा । पिकली हे वाचा रामनामें ।।२।। तुका म्हणे काय होऊं उतराई । जीव ठेऊं पांयीं संतांचिये ।।३।।

३९२१। खिस्तीचा उदीम ब्राम्हण कलयुगीं । महारवाडीं मांगीं हिंडतसे ।।१।। ।।ध्रु।।। वेवसाल करितां पर्वत मांगासी । ते पैं विटाळासी न मनिती ।।ध्रु।। मांगिणीशीं नित्य करीतसे लेखा । तोंडावरि थुंका पडतसे ।।२।। आशा माया रांडा नांव हें कागदीं । आठवीना कधीं नारायण ।।३।। तुका म्हणे देह जाला पराधीन । पांडुरंगाविण गति नाहीं ।।४।।

३९२२। अंगीं ब्रम्हत्रिढया खिस्तीचा व्यापार । हिंडे घरोघर चांडाळाचे ।।१।। ।।ध्रु।।। अंत्यजा खिचडी घेताती मागून । गाळयिाप्रदान मायबहिणी ।।ध्रु।। उत्तमकुळीं जन्म त्रिढया अमंगळ । बुडविलें कुळ उभयंता ।।२।। तुका म्हणे ऐसी कलयुगाची चाली । स्वार्थे बुडविलीं आचरणें ।।३।।

३९२३। हा चि माझा नेम धरिला हो धंदा । यावरि गोविंदा भेटी द्यावी ।।१।। ।।ध्रु।।। हा चि माझा ध्यास सदा सर्वकाळ । न्यावयासी मूळ येसी कधीं ।।ध्रु।। डोळयिांची भूक पहातां श्रीमुख । आलिंगणें सुख निवती भुजा ।।२।। बहु चित्त ओढे तयाचिये सोई । पुरला हा कांहीं नवस नेणें ।।३।। बहुबहु काळ जालों कासावीस । वाहिले बहुवस कळेवर ।।४।। तुका म्हणे आतां पाडावें हें ओझें । पांडुरंगा माझें इयावरि ।।५।।

३९२४। जेणें माझें हित होइल तो उपाव । करिसील भाव जाणोनियां ।।१।। ।।ध्रु।।। मज नाहीं सुख दुःख तया खंती । भावना हे चित्तीं नाना छंदें ।।२।। तोडीं हे संबंध तोंडी आशापाश । मज हो सायास न करितां ।।२।। तुका म्हणे मी तों राहिलों निश्चिंत । कवळोनि एकांतसुख तुझें ।।३।।

३९२५। शिखा सूत्र तुझा गुंतला जमान । तंववरि तूं जाण श्रुतिदास ।।१।। ।।ध्रु।।। त्याची तुज कांहीं चुकतां चि नीत । होसील पतित नरकवासी ।।ध्रु।। बहुत जालासी चतुर शाहाणा । शुद्ध आचरणा चुकों नको ।।२।। शिखा सूत्र याचा तोडीं तूं संबंध । मग तुज बाध नाहीं नाहीं ।।३।। तुका म्हणे तरि वर्त्तूनि निराळा । उमटती कळा ब्रम्हींचिया ।।४।।

३९२६। पतिव्रता ऐसी जगामध्यें मात । भोगी पांच सात अंधारीं ते ।।१।। भ्रतारासी लेखी श्वानाचें समान । परपुरूषीं जाण संभ्रम तो ।।२।। तुका म्हणे तिच्या दोषा नाहीं पार । भोगील अघोर कुंभपाक ।।३।।

३९२७। सिंदळीसी नाहीं पोराची पैं आस । राहे बीज त्यास काय करी ।।१।। अथवा सेतीं बीज पेरिलें भाजोन । सारा देइल कोण काका त्याचा ।।२।। तुका म्हणे नाहीं खायाची ते चाड । तरि कां लिगाड करूनी घेतो ।।३।।

३९२८। संसारा आलिया एक सुख आहे । आठवावे पाये विठोबाचे ।।१।। ।।ध्रु।। येणें होय सर्व संसार सुखाचा । न लगे दुःखाचा लेश कांहीं ।।ध्रु।। घेतील तयांसी सोपें आहे सुख । बोलियेले मुखें नारायण ।।२।। सांगितली सोय करूणासागरें । तुम्हां कां हो बरें वाटे तें ।।३।। तुका म्हणे तेणें उपकार केला । भोळयाभाविकाला तरावया ।।४।।

३९२९। चालें हें शरीर कोणाचिये सत्ते । कोण बोलवितें हरीविण ।।१।। ।।ध्रु।।। देखवी दाखवी एक नारायण । तयाचे भजन चुकों नका ।।ध्रु।। मानसाची देव चालती अहंता । मी चि एक कत्तार् म्हणोनियां ।।२।। वृक्षाचें ही पान हाले त्याची सत्ता । राहिली अहंता मग कोठें ।।३।। तुका म्हणे विठो भरला सबाहीं । तया उणें कांहीं चराचरीं ।।४।।

३९३०। मायारूपें ऐसें मोहिलेंसे जन । भोगिती पतन नानाकर्मे ।।१।। ।।ध्रु।।। काय याची प्रीती करितां आदर । दुरावितां दूर तें चि भलें ।।ध्रु।। नाना छंद अंगीं बैसती विकार । छळयिेले फार तपोनिधि ।।२।। तुका म्हणे ऐसें सिकवितों तुज । आतां धरी लाज मना पुढें ।।३।।

३९३१। जेजे कांहीं मज होईल वासना । तेते नारायणा व्हावें तुम्हीं ।।१।। ।।ध्रु।।। काय भाव एक निवडूं निराळा । जाणसी तूं कळा अंतरींची ।।ध्रु।। तुजविण मज कोण आहे सखा । जें सांगों आणिकां जीवभाव ।।२।। अवघें पिशुन जालें असे जन । आपपर कोण नाठवे हें ।।३।। तुका म्हणे तूं चि जीवांचें जीवन । माझें समाधान तुझे हातीं ।।४।।

३९३२। कैसी करूं आतां सांग तुझी सेवा । शब्दज्ञानें देवा नाश केला ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां तुझें वर्म न कळे अनंता । तुज न संगतां बुडूं पाहें ।।ध्रु।। संध्या स्नान केली आचाराची नासी । काय तयापासीं म्हणती एक ।।२।। बुडविली भक्ति म्हणती पाषाण । पिंडाचें पाळण स्थापुनियां ।।३।। न करावी कथा म्हणती एकादशी । भजनाची नासी मांडियेली ।।४।। न जावें देउळा म्हणती देवघरीं । बुडविलें या परी तुका म्हणे ।।५।।

३९३३। नमोनमो तुज माझें हें कारण । काय जालें उणें करितां स्नान ।।१।। ।।ध्रु।।। संतांचा मारग चालतों झाडूनि । हो का लाभ हानि कांहींतरि ।।ध्रु।। न करिसी तरि हेंचि कोडें मज । भक्ति गोड काज आणीक नाहीं ।।२।। करीं सेवा कथा नाचेन रंगणीं । प्रेमसुखधणी पुरेल तों ।।३।। महाद्वारीं सुख वैष्णवांचे मेळीं । वैकुंठ जवळी वसे तेथें ।।४।। तुका म्हणे नाही मुक्तिसवें चाड । हें चि जन्म गोड घेतां मज ।।५।।

३९३४। होऊनि संन्यासी भगवी लुगडीं । वासना न सोडी विषयांची ।।१।। निंदिती कदान्न इच्छिती देवान्न । पाहाताती मान आदराचा ।।२।। तुका म्हणे ऐसें दांभिक

भजन । तया जनार्दन भेटे केवीं ।।३।।

३९३५। लांबवूनि जटा नेसोनि कासोटा । आढभमान मोटा करिताती ।।१।। सर्वांग करिती विभूतीलेपन । पाहाती मिष्टान्न भक्षावया ।।२।। तुका म्हणे त्यांचा नव्हे हा स्वधर्म । न कळतां वर्म मिथ्यावाद ।।३।।

३९३६। कान फाडूनियां मुद्रा तें घालिती । नाथ म्हणविती जगामाजी ।।१।। घालोनियां फेरा मागती द्रव्यासी । परि शंकरासी नोळखती ।।२।। पोट भरावया शिकती उपाय । तुका म्हणे जाय नर्क लोका ।।३।।

३९३७। कौडीकौडीसाटीं फोडिताती शिर । काढूनि रूधिर मलंग ते ।।१।। पांघरती चर्म लोहाची सांकळी । मारिती आरोळी धैर्यबळें ।।२।। तुका म्हणे त्यांचा नव्हे चि स्वधर्म । न कळे चि वर्म गोविंदाचें ।।३।।

३९३८। दाढी डोई मुंडी मुंडुनियां सर्व । पांघुरति बरवें वस्त्र काळें ।।१।। उफराटी काठी घेऊनियां हातीं । उपदेश देती सर्वत्रासी ।।२।। चाळवुनी रांडा देउनियां भेष । तुका म्हणे त्यास यम दंडी ।।३।।

३९३९। होउनी जंगत विभूती लाविती । शंख वाजविती घरोघरीं ।।१।। शिवाचें निर्माल्य तीर्था न सेविती । घंटा वाजविती पोटासाटीं ।।२।। तुका म्हणे त्यासी नाहीं शिवभक्ति । व्यापार करिती संसाराचा ।।३।।

३९४०। लावूनियां मुद्रा बांधोनियां कंठीं । हिंडे पोटासाटीं देशोदेशीं ।।१।। नेसोनि कोपीन शुभ्रवर्ण जाण । पहाती पक्वान्न क्षेत्रीचें तें ।।२।। तुका म्हणे ऐसे मावेचे मइंद । त्यापाशीं गोविंद नाहीं नाहीं ।।३।।

३९४१। ऐसे नाना भेष घेउनी हिंडती । पोटासाटीं घेती प्रतिग्रह ।।१।। परमार्थासी कोण त्यजी संवसार । सांगापा साचार नांव त्याचें ।।२।। जन्मतां संसार त्यजियेला शुकें । तोचि निष्कळंक तुका म्हणे ।।३।।

३९४२। स्त्रिया पुत्र कळत्र हें तंव मायावंत । शेवटींचा अंत नाहीं कोणी ।।१।। यमाचिये हातीं बांधोनियां देती । भूषणें ही घेती काढूनियां ।।२।। ऐसिया चोरांचा कैसा हा विश्वास । धरिली तुझी कास तुका म्हणे ।।३।।

३९४३। न लगती मज शब्दब्रम्हज्ञान । तुझिया दर्शनावांचूनियां ।।१।। ।।ध्रु।।। म्हणऊनि तुझें करितों चिंतन । नावडे वचन आणिकांचें ।।ध्रु।। काय ते महत्वीं करावी मान्यता । तुज न देखतां पांडुरंगा ।।२।। तुका म्हणे तुज दिधल्यावांचूनि । न राहे त्याहूनि होइन वेडा ।।३।।

३९४४। तुझा म्हणोनियां दिसतों गा दीन । हा चि आढभमान सरे तुझा ।।१।। ।।ध्रु।।। अज्ञान बाळका कोपली जननी । तयासी निर्वाणीं कोण पावे ।।ध्रु।। तैसा विठो तुजविण परदेशी । नको या दुःखासीं गोऊं मज ।।२।। तुका म्हणे मज सर्व

तुझी आशा । जागा जगदीशा पांडुरंगा ।।३।।

३९४५। जन्म मृत्यू फार जाले माझ्या जीवा । ऐक माझा धांवां पांडुरंगा ।।१।। ।।ध्रु।।। सिणलों बहुत करितां येरझारा । रखुमाईच्या वरा पावें वेगीं ।।२।। तुका म्हणे तूं गा पतितपावन । घेईं माझा सीण जन्मांतर ।।३।।

३९४६। आतां माझ्या दुःखा कोण हो सांगाती । रखुमाईचा पति पावे चि ना ।।१।। कायविधा त्यानें घातलीसे रेखा । सुटका या दुःखा न होय चि ।।२।। तुका म्हणे माझी विसरूं नको चिंता । अगा पंढरिनाथा पाव वेगी ।।३।।

३९४७। पंढरीसी जावें ऐसें माझे मनीं । विठाई जननी भेटे केव्हां ।।१।। न लगे त्याविण सुखाचा सोहळा । लागे मज ज्वाळा आढग्नचिया ।।२।। तुका म्हणे त्याचे पाहिलिया पाय । मग दुःख जाय सर्व माझें ।।३।।

३९४८। तन मन धन दिलें पंढरिराया । आतां सांगावया उरलें नाहीं ।।१।। अर्थचाड चिंता नाही मनीं आशा । तोडियेला फांसा उपाधीचा ।।२।। तुका म्हणे एक विठोबाचें नाम । आहे जवळी दाम नाहीं रूका ।।३।।

३९४९। आलिया संसारा उठा वेग करा । शरण जा उदारा पांडुरंगा ।।१।। ।।ध्रु।।। देह हें देवाचें धन कुबेराचें । तेथें मनुष्याचें काय आहे ।।ध्रु।। देता देवविता नेता नेवविता । येथें याची सत्ता काय आहे ।।२।। निमित्याचा धनी केला असे प्राणी । माझेंमाझें म्हणोनि व्यर्थ गेला ।।३।। तुका म्हणे कां रे नाशवंतासाटीं । देवासवें आटी पाडितोसी ।।४।।

३९५०। माय वनीं धाल्या धाये । गर्भ आंवतणें न पाहें ।।१।। ।।ध्रु।।। तैसें पूजितां वैष्णव । सुखें संतोषतो देव ।।ध्रु।। पुत्राच्या विजयें । पिता सुखातें जाये ।।२।। तुका म्हणे अमृतसिद्धि । हरे क्षुधा आणि व्याधि ।।३।।

३९५१। तुझें अंगभूत । आम्ही जाणतों समस्त ।।१।। ।।ध्रु।।। येरा वाटतसे जना । गुढारसें नारायणा ।।ध्रु।। ठावा थारा मारा । घरचिया संव चोरा ।।२।। तुका म्हणे भेदा । करूनि करितों संवादा ।।३।।

३९५२। तुज दिला देह । आजूनि वागवितों भय ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसा विश्वासघातकी । घडली कळतां हे चुकी ।।ध्रु।। बोलतों जें तोंडें । नाहीं अनुभविलें लंडें ।।२।। दंड लाहे केला । तुका म्हणे जी विठ्ठला ।।३।।

३९५३। माते लेकरांत भिन्न । नाहीं उत्तरांचा सीण ।।१।। ।।ध्रु।।। धाडींधाडीं वो भातुकें । रंजविल्याचें कौतुकें ।।ध्रु।। करूनि नवल । याचे बोलिलों ते बोल ।।२।। तुका म्हणे माते । पांडुरंगे कृपावंते ।।३।।

३९५४। जरि न भरे पोट । तरि सेवूं दरकूट ।।१।। ।।ध्रु।।। परि न घलूं तुज भार । हा चि आमुचा निर्धार ।।ध्रु।। तुझें नाम अमोलिक । नेणती हे ब्रम्हादिक ।।२।। ऐसें

नाम तुझें खरें । तुका म्हणे भासे पुरें ।।३।।

३९५५। सर्वस्वाची साटी । तरि च देवासवें गांठी ।।१।। ।।ध्रु।।। नाहीं तरी जया तैसा । भोग भोगवीन इच्छा ।।ध्रु।।। द्यावें तें चि घ्यावें । म्हणउनि जीवें जावें । तुका म्हणे उरी । मागें नुरवितां बरी ।।३।।

३९५६। सुख पंढरीसी आलें । पुंडलिकें साटविलें ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां धावा माझे बाप । जिव्हा घेउनियां माप ।।ध्रु।। करा एक खेप । मग न लगे हिंडावें ।।२।। विषय गुंडूनि पसारा । धांव घ्या रे पंढरपुरा ।।३।। आयुष्य वेचें जंव आहे । तों चि धांवोनियां जायें ।।४।। आळस न करीं या लाभाचा । तुका विनवी कुणबियाचा ।।५।।

३९५७। गाढव शुंगारिलें कोडें । कांहीं केल्या नव्हे घोडें ।।१।। ।।ध्रु।।। त्याचें भुंकणें न राहे । स्वभावासी करील काये ।।ध्रु।। श्वान शिबिके बैसविलें । भुंकतां न राहे उगलें ।।२।। तुका म्हणे स्वभावकर्म । कांहीं केल्या न सुटे धर्म ।।३।।

३९५८। सेकीं हें ना तेंसें जालें । बोलणें तितुकें वांयां गेलें ।।१।। ।।ध्रु।।। स्वयें आपण चि रिता । रडे पुढिलांच्या हिता ।।ध्रु।। सुखसागरीं नेघे वस्ती । अंगीं ज्ञानपणाची मस्ती ।।२।। तुका म्हणे गाढव लेखा । जेथें भेटेल तेथें ठोका ।।३।।

३९५९। आवडे सकळां मिष्टान्न । रोग्या विषा त्यासमान ।।१।। ।।ध्रु।।। दर्पण नावडे तया एका । ठाव नाहीं ज्याच्या नाका ।।२।। तुका म्हणे तैशा खळा । उपदेशाची कांटाळा ।।३।।

३९६०। अखंड संत निंदी । ऐसी दुर्जनाची बुद्धि ।।१।। ।।ध्रु।।। काय म्हणावें तयासी । तो केवळ पापरासि ।।ध्रु।। जो स्मरे रामराम । तयासी म्हणावें रिकामें ।।२।। जो तीर्थव्रत करी । तयासी म्हणावें भिकारी ।।३।। तुका म्हणे विंच्वाची नांगी । तैसा दुर्जन सर्वांगीं ।।४।।

३९६१। या रे नाचों अवघेजण । भावें प्रेमें परिपूर्ण ।।१।। ।।ध्रु।।। गाऊं पंढरीचा राणा । क्षेम देउनि संतजना ।।ध्रु।। सुख साधु सुखासाटीं । नाम हरिनाम बोभाटीं ।।२।। प्रेमा वाटितो उदार । देतां नाहीं सानाथोर ।।३।। पापें पळालीं बापुडीं । काळ झाला देशधडी ।।४।। तुका म्हणे धन्य काळ । आजि प्रेमाचा सुकाळ ।।५।।

३९६२। उपजलों मनीं । हे तों स्वामीची करणी ।।१।। ।।ध्रु।।। होइल प्रसादाचें दान । तरि हें कवतुक पाहेन ।।ध्रु।। येइल अभय जरि । तरि हे आज्ञा वंदिन शिरीं ।।२।। भक्तिप्रयोजना । प्रयोजावें बंदिजना ।।३।। यश स्वामिचिये शिरीं । दास्य करावें विंढकरीं ।।४।। तुका म्हणे आळीकरा । त्यासी योजावें उत्तरा ।।५।।

३९६३। माझें मन पाहे कसून । चित्त न ढळे तुजपासून ।।१।। ।।ध्रु।।। कापुनि देइन शिर । पाहा कृपण कीं उदार ।।ध्रु।। मजवरि घालीं घण । परि मी न सोडीं चरण

।।२।। तुका म्हणे अंतीं । तुजवांचूनि नाहीं गति ।।३।।

३९६४। भूमीवरि कोण ऐसा । गांजूं शके हरिच्या दासा ।।१।। ।।ध्रु।।। सुखें नाचा हो कीर्त्तनी । जयजयकारें गर्जा वाणी ।।ध्रु।। काळा सुटे पळ । जाती दुरितें सकळ ।।२।। तुका म्हणे चित्तीं । साच माना हे निश्चिती ।।३।।

३९६५। जातीचा ब्राम्हण । न करितां संध्यास्नान ।।१।। ।।ध्रु।।। तो एक नांवाचा ब्राम्हण । होय हीनाहूनि हीन ।।ध्रु।। सांडुनियां शाळग्रिाम । नित्य वेश्येचा संमागम ।।२।। नेघे संतांचें जो तीर्थ । अखंड वेश्येचा जो आर्थ ।।३।। तुका म्हणे ऐसे पापी । पाहूं नका पुनरपि ।।४।।

३९६६। जाला जीवासी उदार । त्यासी काय भीडभार ।।१।। ।।ध्रु।।। करीन आडक्या घोंगडें । उभें बाजारीं उघडें ।।ध्रु।। जोंजों धरिली भीड । तोंतों बहु केली चीड ।।२।। तुका म्हणे मूळ । तुझें उच्चारीन कुळ ।।३।।

३९६७। आम्हां हें चि काम । वाचे गाऊं तुझें नाम ।।१।। ।।ध्रु।।। आयुष्य मोलाची हे घडी । धरूं पायांची आवडी ।।ध्रु।। अमृताची खाणी । याचे ठायीं वेचूं वाणी ।।२।। तुका म्हणे पांडुरंगा । माझ्या जिवाच्या जिवलगा ।।३।।

३९६८। मिळे हरिदासांची दाटी । रीग न होय शेवटीं ।।१।। ।।ध्रु।।। तेथें म्या काय करावें । माझें कोणें आइकावें ।।ध्रु।। कैसें तुज लाजवावें । भक्त म्हणोनियां भावें ।।२।। नाचतां नये ताळीं । मज वाजवितां टाळी ।।३।। आढत मंडित भुषणें । शरीर माझें दैन्य वाणें ।।४।। तुका म्हणे कमळापति । मज न द्यावें त्या हातीं ।।५।।

३९६९। जाणों नेणों काय । चित्तीं धरूं तुझे पाय ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां हें चि वर्म । गाऊं धरूनियां प्रेम ।।ध्रु।। काय सांडूं मांडूं । भावें हृदयीं च कोंडूं ।।२।। तुका म्हणे देवा । जन्मोजन्मीं मागें सेवा ।।३।।

३९७०। जाळें घातलें सागरीं । बिंदु न राहे भीतरी ।।१।। ।।ध्रु।।। तैसें पापियाचें मन । तया नावडे कीर्त्तन ।।ध्रु।। गाढव गंगेसी न्हाणिलें । जाउनि उकडयावरि लोळे ।।२।। प्रीती पोसिलें काउळें । जाउनि विष्ठेवरी लोळे ।।३।। तुका म्हणे तैसी हरी । कीरव्या नावडे कस्तुरी ।।४।।

३९७१। तरलों म्हणुनि धरिला ताठा । त्यासी चळ जाला फांटा ।।१।। ।।ध्रु।।। वायांविण तुटे दोड । मान सुख इच्छी भांड ।।ध्रु।। ग्वाहीविण मात । स्थापी आपुली सतत ।।२।। तुका म्हणे ऐसीं किती । नरका गेलीं अधोगती ।।३।।

३९७२। आतां येथें खरें । नये फिरतां माघारें ।।१।। ।।ध्रु।।। होईल तैसी हो आबाळी । देह निमित्त या बळी ।।ध्रु।। तुम्हांसवें गांठीं । देहजिवाचिये साटीं ।।२।। तुका म्हणे लंड । करूं चौघांमध्यें भंड ।।३।।

३९७३। कठिण नारळाचें अंग । बाहेरी भीतरी तें चाग ।।१।। ।।ध्रु।।। तैसा करीं कां

विचार । शुद्ध कारण अंतर ।।ध्रु।। वरि वाटे फणसफळा । माजि अंतरीं जिव्हाळा ।।२।। ऊंस बाहेरी कठिण काळा । माजी रसाचा जिव्हाळा ।।३।। मिठें रूचविलें अन्न । नये संतत कारण ।।४।।

३९७४। सकळतीर्थांहूनि । पंढरीनाथ मुगुटमणी ।।१।। ।।ध्रु।।। धन्यधन्य पंढरी । जे मोक्षाची अक्षय पुरी ।।ध्रु।। विश्रांतीचा ठाव । तो हा माझा पंढरीराव ।।२।। तुका म्हणे सांगें स्पष्ट । दुजी पंढरी वैकुंठ ।।३।।

३९७५। भाते भरूनि हरिनामाचे । वीर गर्जती विठ्ठलाचे ।।१।। ।।ध्रु।।। अनंतनामाची आरोळी । एक एकाहूनि बळी ।।ध्रु।। नाहीं आणिकांचा गुमान । ज्याचे अंकित त्यावांचून ।।२।। रिद्धि सिद्धि ज्या कामारी । तुका म्हणे ज्याचे घरीं ।।३।।

३९७६। ज्याची आस आस । तयाजवळी त्या वास ।।१।। ।।ध्रु।।। येर जवळी तें दुरी । धेनु वत्स सांडी घरीं ।।ध्रु।। गोडी प्रियापाशीं । सुख उपजे येरासी ।।२।। तुका म्हणे बोल । घडे तयाठायीं मोल ।।३।।

३९७७। बाळ माते निष्ठुर होय । परि ते स्नेह करीत आहे ।।१।। ।।ध्रु।।। तैसा तूं गा पुरूषोत्तमा । घडी न विसंबसि आम्हां ।।ध्रु।। नेणती भागली । कडे घेतां अंग घाली ।।२।। भूक साहे तान्ह । त्याचे राखे समाधान ।।३।। त्याच्या दुःखें धाये । आपला जीव देऊं पाहे ।।४।। नांवें घाली उडी । तुका म्हणे प्राण काढी ।।५।।

३९७८। हे तों टाळाटाळी । परि भोवतां हा कळी ।।१।। ।।ध्रु।।। बरें नव्हेल शेवटीं । भय असों द्यावें पोटीं ।।ध्रु।।। मुरगाळलि कान । गोसमाळी सावधान ।।२।। धन्य म्हणे आतां । येथें नुधवा माथां ।।३।। अबोलणी तुका । ऐसें कांहीं लेखूं नका ।।४।।

३९७९। किती लाजिरवाणा । मरे उपजोनि शाहाणा ।।१।। ।।ध्रु।।। एका घाईं न करीं तुटी । न निघें देवासोई भेटी ।।ध्रु।।। सोसूनि आबाळी । घायाळ तें ढुंग चोळी ।।२।। सावध करी तुका । म्हणे निजले हो आइका ।।३।।

३९८०। दाता लक्ष्मीचा पति । माझें मागणें तें किती ।।१।। ।।ध्रु।।। जाणे तान्हेल्याची तान । पितां गंगा नव्हे न्यून ।।ध्रु।। कल्पतरू जाला देता । तेथें पोटाचा मागता ।।२।। तुका म्हणे सतत ध्यातां । परब्रम्ह चि आलें हातां ।।३।।

३९८१। कुरूंडी करीन काया । वरोनि पायां गोजिरिया ।।१।। ।।ध्रु।।। बैसलें तें रूप डोळां । मन चाळा लागलें ।।ध्रु।। परतें न सरवे दुरि । आवडी पुरी बैसली ।।२।। तुका म्हणे विसावलों । येथें धालों धणीवरि ।।३।।

३९८२। साधनाचे कष्ट मोटे । भय वाटे थोर हें ।।१।। ।।ध्रु।।। मुखें गावें भावें गीत । सर्व हित बैसलिया ।।ध्रु।। दासा नव्हे कर्म दान । तन मन निश्चळ ।।२।। तुका म्हणे आत्मनिष्ठा । भागे चेष्टा मनाची ।।३।।

३९८३। घेतां आणिकांचा जीव । तेव्हां कींव कराना ।।१।। ।।ध्रु।।। आपलें तें वरदळ नेदा । हे गोविंदा कृपणता ।।ध्रु।। सेवा तरी इच्छा सांग । चोरिलें अंग साहेना ।।२।। तुका म्हणे अरे धन्या । निसंतान्या विठोबा ।।३।।

३९८४। आम्हां केलें गुणवंत । तें उचित राखावें ।।१।। ।।ध्रु।।। तुम्हांसी तों चाड नाहीं । आणिकां कांहीं सुखदुःखा ।।ध्रु।। दासांचें तें देखों नये । उणें काय होइल तें ।।२।। तुका म्हणे विश्वंभरा । दृष्टी करा सामोरी ।।३।।

३९८५। अगत्य ज्या नरका जाणें । कीर्तनी तो वीट मानी ।।१।। ।।ध्रु।।। नावडेसा जाला बाप । आलें पाप वस्तीसि ।।ध्रु।। नारायण नाहीं वाचे । ते यमाचे अंदण ।।२।। तुका म्हणे अभक्तासी । माता दासी जग झोडी ।।३।।

३९८६। आम्ही हरिचे हरिचे । शूर कळकिळा यमाचे ।।१।। ।।ध्रु।।। नामघोष बाण साचे । भाले तुळसी मंजुरेचे ।।ध्रु।। आम्ही हरिचे हरिचे दास । कलिकाळावरि घालूं कास ।।२।। आम्ही हरिचे हरिचे दूत । पुढें पळती यमदूत ।।३।। तुका म्हणे आम्हांवरी । सुदर्शन घरटी करी ।।४।।

३९८७। देवाचिये पायीं वेचों सर्व शक्ती । होतील विपत्ति ज्याच्या कांहीं ।।१।। ।।ध्रु।।। नेघें माझी वाचा पुढें कांहीं वाव । आणि दुजे भाव बोलायचे ।।ध्रु।। मनाची वांटणी चित्ताची विक्षेप । राहो हा अनुताप आहे तैसा ।।२।। तुका म्हणे घेईं विठ्ठलाचा छंद । आनंदाचा कंद विस्तारेल ।।३।।

३९८८। पांडुरंगा आतां ऐका हे विनंती । बहु माझे चित्तीं भय वाटे ।।१।। ।।ध्रु।।। नाहीं आइकिलें संतांचिया मुखें । तें या मज लोकें भेडसाविलें ।।ध्रु।। विष्णुदासां गति नाहीं तरावया । म्हणती गेले वांयां कष्टत ही ।।२।। धिंक्कारिती मज करितां कीर्तन । काय सांगों शीण ते काळचिा ।।३।। तुका म्हणे मज वाटते उदास । काय करूं यास पांडुरंगा ।।४।।

३९८९। वेढा वेढा रे पंढरी । मोर्चे लावा भीमातिरीं ।।१।। ।।ध्रु।।। चलाचला संत जन । करा देवासी भांडण ।।ध्रु।। लुटालुटा पंढरपुरा । धरा रखुमाईचा वर ।।२।। तुका म्हणे चला । घाव निशाणी घातला ।।३।।

३९९०। पहा ते पांडव अखंड वनवासी । परि त्या देवासी आठवितो ।।१।। ।।ध्रु।।। प्रल्हादासी पिता करितो जाचणी । परि तो स्मरे मनीं नारायण ।।ध्रु।। सुदामा ब्राम्हण दरिद्रें पीडिला । नाहीं विसरला पांडुरंगा ।।२।। तुका म्हणे तुझा न पडावा विसर । दुःखाचे डोंगर जाले तरी ।।३।।

३९९१। निजसेजेची अंतुरी । पादलिया कोण मारी ।।१।। ।।ध्रु।।। तैसा आम्हासी उबगतां । तुका विनवितो संतां ।।ध्रु।। मूल मांडीवरी हागलें । तें बा कोणें रे त्यागिलें ।।२।। दासी कामासी चुकली । ते बा कोणें रे विकली ।।३।। पांडुरंगा

तुका पापी । संतसाहें काळासि दापी ।।४।।

३९९२। श्वानचियापरी लोळें तुझ्या द्वारीं । भुंकों हरिहरि नाम तुझें ।।१।। भुंकीं उठीं बैसें न वजायें वेगळा । लुडबुडीं गोपाळा पायांपाशीं ।।२।। तुका म्हणे आम्हां वर्म आहे ठावें । मागेन ते द्यावें प्रेमसुख ।।३।।

३९९३। सोइरे धाइरे दिल्याघेतल्याचे । अंत हें काळीचें नाहीं कोणी ।।१।। ।।ध्रु।।। सख्या गोत्रबहिणी सुखाचे संगती । मोकलुनी देती अंतकाळीं ।।ध्रु।। आपुलें शरीर आपणा पारिखें । परावीं होतील नवल काई ।।२।। तुका म्हणे आतां सोड यांची आस । धरीं रे या कास पांडुरंगा ।।३।।

३९९४। जन्ममरणांची कायसी चिंता । तुझ्या शरणागतां पंढरीराया ।।१।। ।।ध्रु।।। वदनीं तुझें नाम अमृतसंजीवनी । असतां चक्रपाणी भय कवणा ।।ध्रु।। ह्रदयीं तुझें रूप बिंबलें साकार । तेथें कोण पार संसाराचा ।।२।। तुका म्हणे तुझ्या चरणांची पाखर । असतां कळकिाळ पायां तळीं ।।३।।

३९९५। क्षमाशस्त्र जया नराचिया हातीं । दुष्ट तयाप्रति काय करी ।।१।। तृण नाहीं तेथें पडिला दावाग्नि । जाय तो विझोनि आपसया ।।२।। तुका म्हणे क्षमा सर्वांचें स्वहित । धरा अखंडित सुखरूप ।।३।।

३९९६। यातिगुणें रूपें काय ते वानर । तयांच्या विचारें वर्ते राम ।।१।। ब्रम्हहत्यारासि पातकी अनेक । तो वंद्य वाल्मीकी तिहीं लोकीं ।।२।। तुका म्हणे नव्हे चोरीचा व्यापार । म्हणा रघुवीर वेळोवेळां ।।३।।

३९९७। पानें जो खाईल बैसोनि कथेसी । घडेल तयासी गोहत्या ।।१।। ।।ध्रु।।। तमाखू ओढूनि काढला जो धूर । बुडेल तें घर तेणें पापें ।।ध्रु।। कीर्तनी बडबड करील तो कोणी । बेडुक होउनी येइल जन्मा ।।२।। जयाचिये मनीं कथेचा कंटाळा । होती त्या चांडाळा बहु जाच ।।३।। जाच होती पाठी उडती यमदंड । त्याचें काळें तोंड तुका म्हणे ।।४।।

३९९८। कामांमध्यें काम । कांहीं म्हणा रामराम । जाइल भवश्रम । सुख होईल दुःखाचें ।।१।। ।।ध्रु।।। कळों येईल अंतकाळी । प्राणप्रयाणाचे वेळीं । राहाती निराळीं । रांडापोरें सकळ ।।ध्रु।। जीतों जीसी जैसा तैसा । पुढें आहे रे वोळसा । उगवुनि फांसा । काय करणें तें करीं ।।२।। केलें होतें या चि जन्में । अवघें विठोबाच्या नामें । तुका म्हणे कर्मे । जाळोनियां तरसी ।।३।।

३९९९। तुज मज ऐसी परी । जैसे तरंग सागरीं ।।१।। ।।ध्रु।।। दोहींमाजी एक जाणा । विठ्ठल पंढरीचा राणा ।।ध्रु।। देव भक्त ऐसी बोली । जंव भ्रांति नाहीं गेली ।।२।। तंतु पट जेवी एक । तैसा विश्वेंसीं व्यापक ।।३।।

४०००। कोठें गुंतलासी योगीयांचे ध्यानीं । आनंदकीर्तनी पंढरीच्या ।।१।। ।।ध्रु।।।

काय काज कोठें पडलीसे गुंती । कानीं न पडती बोल माझे ।।ध्रु।। काय शेषशयनीं सुखनिद्रा आली । सोय कां सांडिली तुम्ही देवा ।।२।। तुका म्हणे कोठें गुंतलेसी सांगा । किती पांडुरंगा वाट पाहूं ।।३।।

४००१। माउलीसी सांगे कोण । प्रेम वाढवी ताहानें ।।१।। ।।ध्रु।।। अंतरींचा कळवळा । करीतसे प्रतिपाळा ।।ध्रु।। मायबापाची उपमा । तुज देऊं मेघश्यामा ।।२।। ते ही साजेना पाहातां । जीवलगा पंढरिनाथा ।।३।। माय पाळी संसारीं । परलोकराहे दुरी ।।४।। तैसा नव्हेसी अनंता । काळावरी तुझी सत्ता ।।५।। तुका म्हणे नारायणा । तुम्हां बहुत करूणा ।।६।।

४००२। कोड आवडीचें । पुरवीन बाळकाचें ।।१।। ।।ध्रु।।। तेव्हां कैसी ते माउली । जाणा काशासाटीं व्याली ।।ध्रु।। वत्साचिये आसे । धेनू धांवेना गोरसें ।।२।। तुका म्हणे घरीं । बाळ टाकिलें वानरीं ।।३।।

४००३। भक्तांचीं सांकडीं स्वयें सोसी देव । त्यांपाशीं केशव सर्वकाळ ।।१।। जये ठायीं कीर्तन वैष्णव करिती । तेथें हा श्रीपति उभा असे ।।२।। तुका म्हणे देव सर्वाठायीं जाला । भरूनी उरला पांडुरंग ।।३।।

४००४। तुझिया नामाचा विसर न पडावा । ध्यानीं तो राहावा पांडुरंग ।।१।। ।।ध्रु।। सांगितला मंत्र श्रीरामनामाचा । सर्वकाळ वाचा हें चि बोले ।।ध्रु।। उफराटें नाम वाल्मीक बोलीला । तो ही वंद्य केला नारायणें ।।२।। तुका म्हणे मज तुझा चि भरवसा । धांवुनियां कैसा येसी देवा ।।३।।

४००५। अवघ्यां पातकांची मी एकरासी । अवघा तूं होसी सर्वोत्तमु ।।१।। ।।ध्रु।।। जैसा तैसा लागे करणें अंगीकार । माझा सर्व भार चालविणें ।।ध्रु।। अवघें चि मज गिळयिलें काळें । अवघीं च बळें तुझे अंगीं ।।२।। तुका म्हणे आतां खुंटला उपाय । अवघे चि पाय तुझे मज ।।३।।

४००६। मूर्तिमंत देव नांदतो पंढरी । येर ते दिगांतरीं प्रतिमारूप ।।१।। ।।ध्रु।।। जाउनियां वना करावें कीर्तन । मानुनी पाषाण विठ्ठलरूप ।।२।। तुका म्हणे मुख्य पाहिजे हा भाव । भावापासीं देव शीघ्र उभा ।।३।।

४००७। धरिल्या देहाचें सार्थक करीन । आनंदें भरीन तिन्ही लोक ।।१।। ।।ध्रु।।। लावीन निशान जावया वैकुंठा । माजवीन पेठा कीर्तनाच्या ।।ध्रु।। नामाचिया नौका करीन सहस्त्रवरि । नावडा श्रीहरि पांडुरंगा ।।२।। भाविक हो येथें धरा रे आवांका । म्हणे दास तुका शुद्धयाति ।।३।।

४००८। अनुसरे त्यासी फिरों नेदी मागें । राहे समागमें अंगसंगें ।।१।। अंगसंगें असे कर्मसाक्ष देव । जैसा ज्याचा भाव तैसा राहे ।।२।। फळपाकीं देव देतील प्राणीयें । तुका म्हणे नये सवें कांहीं ।।३।।

४००९। संसारीं असतां हरिनाम घेसी । तरीं च उद्धरसी पूर्वजेंसी ।।१।। ।।ध्रु।।। अवघीं च इंद्रियें न येतील कामा । जिव्हे रामरामा उच्चारीं वेगीं ।।ध्रु।। शरीरसंपत्ति नव्हे रे आपुली । भ्रांताची साउली अवघी व्यर्थ ।।२।। तुका म्हणे सार हरिनामउच्चार । येऱ्हवी यरेझार हरीविण ।।३।।

४०१०। सावळें सुंदर रूप मनोहर । राहो निरंतर हृदयीं माझे ।।१।। ।।ध्रु।।। आणीक कांहीं इच्छा आम्हां नाहीं चाड । तुझें नाम गोड पांडुरंगे ।।ध्रु।। जन्मोजन्मीं ऐसें मागितलें तुज । आम्हांसी सहज द्यावें आतां ।।२।। तुका म्हणे तुज ऐसे दयाळ । धुंडितां सकळ नाहीं आम्हां ।।३।।

४०११। हिरोनियां नेला मुखींचा उच्चार । पाडिलें अंतर जवळीच ।।१।। ।।ध्रु।।। द्वैताचिये कैसा पाडियेलों हातीं । बहुत करिती ओढाओढी ।।ध्रु।। काय करूं मज नागविलें आळसें । बहुत या सोसें पीडा केली ।।२।। तुका म्हणे आतां आपुलिया सवा । करूनियां देवा राखें मज ।।३।।

४०१२। भक्तांहूनि देवा आवडतें काइ । त्रिभुवनीं नाहीं आन दुजें ।।१।। ।।ध्रु।।। नावडे वैकुंठ क्षीराचा सागर । धरोनि अंतर राहे दासा ।।ध्रु।। सर्वभावें त्याचें सर्वस्वें ही गोड । तुळसीदळ कोड करूनी घ्यावें ।।२।। सर्वस्वें त्याचा म्हणवी विकिला । चित्त द्यावें बोला सांगितल्या ।।३।। तुका म्हणे भक्तिसुखाचा बांधिला । आणीक विठ्ठला धर्म नाहीं ।।४।।

४०१३। राम कृष्ण गोविंद नारायण हरी । केशवा मुरारी पांडुरंगा ।।१।। ।।ध्रु।।। लक्ष्मीनिवासा पाहें दिनबंधु । तुझा लागो छंद सदा मज ।।२।। तुझे नामीं प्रेम देईं अखंडित । नेणें तप व्रत दान कांहीं ।।३।। तुका म्हणे माझें हें चि गा मागणें । अखंड ही गाणें नाम तुझें ।।४।।

४०१४। हरी तुझें नाम गाईन अखंड । याविण पाखंड नेणें कांहीं ।।१।। अंतरीं विश्वास अखंड नामाचा । कायामनेंवाचा देईं हें चि ।।२।। तुका म्हणे आतां देईं संतसंग । तुझे नामीं रंग भरो मना ।।३।।

४०१५। गाबाळाचे ग्रंथीं कां रे पडां सदा । मिथ्या भेदवादा वागवितां ।।१।। ।।ध्रु।।। संसारगाबाळीं पडसी निखळ । जालासी तूं खळ तेणें मना ।।ध्रु।। साधनसंकटीं गुंतसी कासया । व्यर्थ गा अपायामाजी गुंती ।।२।। निर्मळ फुकाचें नाम गोविंदाचें । अनंतजन्माचे फेडी मळ ।।३।। तुका म्हणे नको करूं कांहीं कष्ट । नाम वाचे स्पष्ट हरि बोलें ।।४।।

४०१६। भाव धरिला चरणीं म्हणवितों दास । आढहर्निशीं ध्यास करीतसें ।।१।। करीतसें ध्यास हृदयीं सकळ । भाव तो सबळ धरियेला ।।२।। धरिले निश्चळ न सोडीं ते पाय । तुका म्हणे सोय करीं माझी ।।३।।

४०१७। तुझें नाम गाया न सोपें डवळा । गाऊं कळवळा प्रेमाचिया ।।१।। ।।ध्रु।।। येइल आवडी जैसी अंतरींची । तैसी मनाची कीर्ती गाऊं ।।२।। माझें मुख नामीं रंगो सर्वकाळ । गोविंद गोपाळ राम कृष्ण ।।३।। अबद्ध चांगलें गाऊं जैसें तैसें । बाहे बाळ जैसें मायबापा ।।४।। तुका म्हणे मज न लावीं वांकडें । मी तुझें बोबडें बाळ तान्हें ।।५।।

४०१८। आतां तुज मज नाहीं दुजेपण । दाखवीं चरण पांडुरंगा ।।१।। ।।ध्रु।।। तुज रूप रेखा नाम गुण नाहीं । एक स्थान पाहीं गांव सिंव ।।ध्रु।। नावडे संगती तुज दुजयाची । आपुल्या भक्तांची प्रीति तुम्हां ।।२।। परि आम्हांसाटीं होसील सगुण । स्तंभासी फोडून जयापरि ।।३।। तुका म्हणे तैसें तुज काय उणें । देईं दरूषण चरणांचें ।।४।।

४०१९। करणें तें हें चि करा । नरका अघोरा कां जातां ।।१।। ।।ध्रु।।। जयामध्यें नारायण । शुद्ध पुण्य तें एक ।।ध्रु।। शरणागतां देव राखे । येरां वाखे विघ्नाचे ।।२।। तुका म्हणे लीन व्हावें । कळे भावें वर्म हें ।।३।।

४०२०। आणीक नका करूं चेष्टा । व्हाल कष्टा वरपडी ।।१।। ।।ध्रु।।। सुखें करा हरिकथा । सर्वथा हे तारील ।।ध्रु।। अनाथाचा नाथ देव । अनुभव सत्य हा ।।२।। तुका म्हणे बहुतां रिती । धरा चित्तीं सकळ ।।३।।

४०२१। मुखें सांगें ब्रम्हज्ञान । जन लोकाची कापितो मान ।।१।। ।।ध्रु।।। ज्ञान सांगतो जनासी । नाहीं अनुभव आपणासी ।।ध्रु।। कथा करितो देवाची । अंतरीं आशा बहु लोभाची ।।२।। तुका म्हणे तो चि वेडा । त्याचें हाणूनि थोबाड फोडा ।।३।।

४०२२। कांहीं दुसरा विचार । न लगे करावा विचार चि फार ।।१।। ।।ध्रु।।। सेटया ना चौधरी । पांडेपण वाहे शिरीं ।।ध्रु।। पाप न लगे धुंडावें । पाहिजे तरि तेथें जावें ।।२।। जकातीचा धंदा । तेथें पाव वसे सदा ।।३।। गाई म्हैसी हेड । तुप विकी महा द्वाड ।।४।। तुका म्हणे पाहीं । तेथें पुण्या रीघ नाहीं ।।५।।

४०२३। तुझी माझी आहे जुनी सोयरीक । आधीं बंधु लेंक मग जाले ।।१।। ।।ध्रु।।। वांटेकरी म्हूण न पुसती आतां । परि आहे सत्ता करीन ते ।।ध्रु।। लेंकीचें लेंकरूं नातु जाल्यावरी । मंगळा ही दुरि अंतरलों ।।२।। बाइलेचा भाऊ पिसुना सोयरा । म्हणउनि करा विनोद हा ।।३।। आकुळीं तों करूं नये तें चि केलें । न बोलावें भलें तों चि आतां ।।४।। न म्हणसी लेंकी माउसी बहिणी । आम्हां केलें धणी पापाचें त्या ।।५।। बहु पांचांजणी केली विटंबना । नये दाऊं जना तोंड ऐसें ।।६।। तुका म्हणे आधीं मूळ तें चि धरूं । मागील तें करूं उरी आतां ।।७।।

४०२४। मागें बहुत जाले खेळ । आतां बळ वोसरलें ।।१।। ।।ध्रु।।। हालों नये चालों आतां । घट रिता पोकळ ।।ध्रु।। भाजल्याची दिसे घडी । पट ओढी न साहे ।।२।।

तुका म्हणे पाहतां घडी । जगा जोडी अंगारा ।।३।।

४०२५। आळस आला अंगा । धांव घालीं पांडुरंगा ।।१।। ।।ध्रु।।। सोसूं शरीराचे भाव । पडती अवगुणाचे घाव ।।ध्रु।। करावीं व्यसनें । दुरी येउनि नारायणें ।।२।। जवळील दुरी । जालों देवा धरीं करीं ।।३।। म्हणउनि देवा । वेळोवेळां करीं धावा ।।४।। तुका म्हणे पांडुरंगा । दुरी धरूं नका अंगा ।।५।।

४०२६। झंवविली महारें । त्याची व्याली असे पोरें ।।१।। ।।ध्रु।।। करी संताचा मत्सर । कोपें उभारोनि कर ।।ध्रु।। बीज तैसें फळ । वरी आलें अमंगळ ।।२।। तुका म्हणे ठावें । ऐसें जालें अनुभवें ।।३।।

४०२७। पापी तो नाठवी आपुल्या संचिता । ठेवी भगवंता तरी बोल ।।१।। ।।ध्रु।।। भेईना करितां पापाचे डोंगर । दुर्जन पामर दुराचारी ।।ध्रु।। नाठवी तो खळ आपुली करणी । देवासी निंदोनि बोलतसे ।।२।। तुका म्हणे त्याच्या तोंडा लागो काटी । नाहीं जगजेठी जया चित्तीं ।।३।।

४०२८। आधीं देह पाहता वाव । कैचा प्रारब्धासी ठाव ।।१।। ।।ध्रु।।। कां रे रडतोसी माना । लागें विठ्ठलचरणा ।।ध्रु।। दुजेपण जालें वाव । त्रिभुवनासि नाहीं ठाव ।।२।। तुका म्हणे खरे पाहें । विठ्ठल पाहोनियां राहें ।।३।।

४०२९। स्त्रिया धन वा हें खोटें । नागवले मोठे मोठे ।।१।। ।।ध्रु।।। म्हणोनि सांडा दोनी । सुख पावाल निदानीं ।।ध्रु।। सर्वदुःखासी कारण । हीं च दोन्हीचीं प्रमाण ।।२।। आशा सर्वस्वें सांडावी । तेणें निजपदवी पावावी ।।३।। देह लोभें नाडला ।। घाला यमाचा पडला ।।४।। तुका म्हणे निरापेक्षा । कांहीं न धरावी अपेक्षा ।।५।।

४०३०। जेंजें व्हावें संकल्पें । तें चि पुण्य होय पाप ।।१।। ।।ध्रु।।। कारण तें मनापासीं । मेळविल्या मिळे रसीं ।।ध्रु।। सांडी मांडी हाली चाली । राहे तरि भली बोली ।।२।। तुका म्हणे सार । नांव जीवनाचे सागर ।।३।।

४०३१। ओले मातीचा भरवसा । कां रे धरिशी मानसा ।।१।। ।।ध्रु।।। डोळे चिरीव चांगले । वृद्धपणीं सरक्या जाले ।।ध्रु।। नाक सरळ चांगलें । येउन हनवटी लागलें ।।२।। तुका म्हणे आलें नाहीं । तंव हरिला भज रे कांहीं ।।३।।

४०३२। तुम्हां सांगतों कलयुगा फळ । पुढें होइल ब्रम्हगोळ ।।१।। ।।ध्रु।।। आम्हां म्हणतील कंटक । ऐसा पाडिती दंडक ।।ध्रु।। स्त्रिया पूजुनि सरे देती । भलते स्त्रियेसि भलते जाती ।।२।। श्रेष्ठ वर्ण वेदविद्वांत । अंगीकारी मद्यमांस ।।३।। चारी वर्ण अठरा याती । कवळ करिती एक पंक्ती ।।४।। म्हणती अंबेचा क्रीडाकल्लोळ । शिवरूप प्राणी सकळ ।।५।। ऐसें होइल शकुन देतों । अगोदर सांगुन जातों ।।६।। तुका सद्‌गुरूदास्य करी । सिद्धि पाणी वाहे घरीं ।।७।।

४०३३। त्या हरिदासांची भेटी घेतां । नर्का उभयतासी जातां ।।१।। ।।ध्रु।।। माते

परीस थोरी कथा । भाड घेतां न लाजे ।।ध्रु।। देतां घेतां नरकवासी । उभयतांसी रवरव ।।२।। तुका म्हणे नरकगांवा । जाती हांवा धरोनि ।।३।।

४०३४। देव गावा ध्यावा ऐसें जालें । परदेशी नाहीं उगलें । वडील आणि धाकुलें । नाहीं ऐसें जालें दुसरें तें ।।१।। ।।ध्रु।।। नाहीं लागत मुळीहूनि । सुहृदजन आणि जननी । लागल्या लागें त्यागें सांडूनि । लोभीये मांडणी संयोगाची ।।ध्रु।। शिव बाटला जीवदशे । बहुत ओतत आलें ठसें । हीन जालें भूषणाचें इच्छे । निवडती कैसे गुणागुण ।।२।। आतां हे हुतांश तों बरें । अवघे एक च मोहरें । पिटिलियाविण नव्हे खरें । निवडे बरें जातिशुद्ध ।।३।। तुका उतावेळ याजसाटीं । आहे तें निवेदन पोटीं । आवडी द्यावी जी येथें लाटी । तुझी जगजेठी कीर्ती वाखावीण ।।४।।

४०३५। भोगी जाला त्याग । गीती गातां पांडुरंग । इंद्रियांचा लाग । आम्हांवरूनि चुकला ।।१।। ।।ध्रु।।। करूनि ठेविलों निश्चळ । भय नाहीं तळमळ । घेतला सकळ । अवघा भार विठ्ठलें ।।ध्रु।। तळीं पक्षिणीचे परी । नखें चोंची धरी । आणुनियां घरीं । मुखीं घाली बाळका ।।२।। तुका म्हणे ये आवडी । आम्हीं पांयीं दिली बुडी । आहे तेथें जोडी । जन्मांतरींचें ठेवणें ।।३।।

४०३६। कुंकवाची ठेवाठेवी । बोडकादेवी काशाला ।।१।। ।।ध्रु।।। दिवस गमा भरा पोट । कां गे नट नटावा ।।ध्रु।। दिमाख हा कोणां दावा । लटकी जीवा चरफड ।।२।। तुका म्हणे झोंडगीं हो । फुंदा कां हो कोरडी ।।३।।

४०३७। तुझें प्रेम माझ्या हृदयीं आवडी । चरण न सोडीं पांडुरंगा ।।१।। ।।ध्रु।।। कासया सिणविसी थोरिवाकारणें । काय तुझें उणें होइल देवा ।।ध्रु।। चातकाची चिंता हरली जळधरें । काय त्याचें सरे थोरपण ।।२।। चंद्र चकोरांचा पुरवी सोहळा । काय त्याची कळा न्यून होय ।।३।। तुका म्हणे मज अनाथा सांभाळीं । हृदयकमळीं स्थिर राहें ।।४।।

४०३८। आम्ही आइते जेवणार । न लगे सोसावे डोंगर । सुखाचा वेव्हार । तेणें चि वाढलें ।।१।। ।।ध्रु।।। ठेवा जोडला मिरसी । ठाय जाला पायांपासी । नव्हे आणिकांसी । रीघ तेथें यावया ।।ध्रु।। बळी दिला जीवभाव । नेणें आणिकांचें नांव । धरिला एक भाव । तो विश्वास फळला ।।२।। तुका म्हणे जालों बळी । आम्ही निकट जवळी । बोलिलों तें पाळीं । वचन स्वामी आमचें ।।३।।

४०३९। न लगावी दिठी । माझी तुझे मुखवटी ।।१।। ।।ध्रु।।। आधीं पाउलें पाउलें । ते मी पाहेन तें भलें ।।ध्रु।। देईन हे काया । वरि सांडणें सांडाया ।।२।। तुका म्हणे देवा । बहु आवडसी जीवा ।।३।।

४०४०। कोण आमचीं योगतपें । करूं बापें जाणावीं ।।१।। ।।ध्रु।।। गीत संतसंगें गाऊं । उभीं ठाऊं जागरणीं ।।ध्रु।। आमुचा तो नव्हे लाग । करूं त्याग जावया ।।२।। तुका म्हणे इंद्रियासी । ये चि रसीं रंगवूं ।।३।।

४०४१। नाम तारक भवसिंधु । विठ्ठल तारक भवसिंधु ।।१।। ।।ध्रु।।। नामधारक तया आढर मित्रु । समता त्यागुनियां क्रोधु ।।ध्रु।। नामधारक तया । कदापि न घडे विषयाचा बाधु ।।२।। ज्या नामें तरले शुकादिक । नारद संत मुनिजन साधु ।।३।। जाणूनियां जे नसरें । ते नेणति जैसा गज अंधु ।।४।। सहज तुकया । नाम चि जपतां स्वरूपीं वेधु ।।५।।

४०४२। आम्हां वैष्णवांचा कुळधर्म कुळींचा । विश्वास नामाचा एक भावें ।।१।। ।।ध्रु।।। तरी च हरिचेदास म्हणवितां यलाधीजे । निर्वासना कीजे चित्त आधी ।।ध्रु।। गाऊं नाचूं प्रेमें आनंदें कीर्तनीं । भुक्ति मुक्ति दोन्ही न मगों तुज ।।२।। तुका म्हणे देवा ऐसी यांची सेवा । द्यावी जी केशवा जन्मोजन्मीं ।।३।।

४०४३। पावलों हा देह कागतालिन्यायें । न घडे उपायें घडों आलें ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां माझीं खंडीं देह देहांतरें । अभय दातारें देऊनियां ।।ध्रु।। अंधळयाचे पाठीं धनाची चरवी । अघटित तेंवि घडों आलें ।।२।। तुका म्हणे योग घडला बरवा । आतां कास देवा न सोडीं मी ।।३।।

४०४४। कळे परि न सुटे गांठी । जालें पोटीं कुपथ्य ।।१।। ।।ध्रु।।। अहंकाराचें आंदणें जीव । राहे कींव केली ते ।।ध्रु।। हेंकडाची एकी च वोढी । ते ही खोडी सांगती ।।२।। तुका म्हणे सांगों किती । कांहीं चित्तीं न राहे ।।३।।

४०४५। सांडावी हे भीड अधमाचे चाळे । मद्यपी बरळे भलत्या छंदें ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसे तंव तुम्ही नाहीं जी दिसत । कां हे अनुचित वदलेत ।।ध्रु।। फांटा जाला त्यासी नाहीं वोढा वारा । वेरसा चि खरा हाटो गुण ।।२।। तुका म्हणे नाहीं ज्याच्या बापा ताळा । तो देखे विटाळा संतां अंगीं ।।३।।

४०४६। आवडे हें रूप गोजिरें सगुण । पाहातां लोचन सुखावले ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां दृष्टीपुढें ऐसा चि तूं राहीं । जों मी तुज पाहें पांडुरंगा ।।ध्रु।। लाचावलें मन लागलीसे गोडी । तें जीवें न सोडीं ऐसें जालें ।।२।। तुका म्हणे आम्ही केली जे लडिवाळी । पुरवावी आळी मायबापें ।।३।।

४०४७। तिळ एक अर्ध राई । सीतबुंद पवे काई । तया सुखा नाहीं । अंतपार पाहतां ।।१।। ।।ध्रु।।। म्हणउनी करा लाहो । नका मागें पुढें पाहों । अवघ्यामध्यें आहों । अवघे सावचित्त तों ।।ध्रु।। तीर्थें न येती तुळणी । आजिया सुखाची धणी । जे कासी गयेहूनी । जीं आगळीं असती ।।२।। येथें धरी लाज । वर्णा आढभमान काज । नाडला सहज । तुका म्हणे तो येथें ।।३।।

४०४८। विठोबाचें नाम ज्याचें मुखीं नित्य । त्या देखिल्या पतित उद्धरती ।।१।। ।।ध्रु।।। विठ्ठलविठ्ठल भावें म्हणे वाचे । तरी तो काळाचे दांत ठेंसी ।।ध्रु।। बहुत तारिले सांगों किती आतां । ऐसा कोणी दाता दुजा नाहीं ।।२।। तुका म्हणे म्यां ही ऐकोनियां कीर्ती । धरिला एकांतीं हृदयामाजी ।।३।।

४०४९। भोळे भक्त भाव धरिती मानसीं । त्यासी हृषीकेशी जवळी च ।।१।। ।।ध्रु।।। भाव नाहीं मनीं अभाविक सदा । त्याचिया मी खेदा काय सांगों ।।ध्रु।। गणिकेसारिकीं नामें उद्धरिलीं । सज्ञानें पडिलीं खटाटोपीं ।।२।। तुका म्हणे काय शुद्ध माझी जाति । थोर केली ख्याती हरिनामें ।।३।।

४०५०। आड पडे काडी । तरि ते बहुत पाणी खो्रडी ।।१।। ।।ध्रु।।। दुर्जनाचे संगती । बहुतांचे घात होती ।।ध्रु।। एक पडे मासी । तरी ते बहु अन्न नासी ।।२।। तुका म्हणे रांड । ऐसी कां ते व्याली भांड ।।३।।

४०५१। पंढरीचें बा भूत मोटें । आल्या गेल्या झडपी वाटे ।।१।। तेथें जाऊं नका कोणी । गेले नाहीं आले परतोनि ।।२।। तुका पंढरीसी गेला । पुन्हा जन्मा नाहीं आला ।।३।।

४०५२। बरवे दुकानीं बैसावें । श्रवण मनन असावें ।।१।। ।।ध्रु।।। सारअसाराचीं पोतीं । ग्राहिक पाहोनि करा रितीं ।।ध्रु।। उगे चि फुगवूं नका गाल । पूर्ण सांठवावा माल ।।२।। सत्य तराजू पैं धरा । नका कृत्रिम विकरा ।।३।। तुका जाला वाणी । चुकवुनि चौर्‍यिंसीच्या खाणी ।।४।।

४०५३। काय करूं आतां या मना । न संडी विषयांची वासना । प्रार्थितां ही राहेना । आदरें पतना नेऊं पाहे ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां धांवें धांवें गा श्रीहरी । गेलों वांयां नाहीं तरी । न दिसे कोणी आवरी । आणीक दुजा तयासी ।।ध्रु।। न राहे एके ठायीं एकी घडी । चित्त तडतडा तोडी । भरलें विषयभोवडीं । घालूं पाहे उडी भवडोहीं ।।२।। आशा तृष्णा कल्पना पापिणी । घात मांडला माझा यांणीं । तुका म्हणे चक्रपाणी । काय अजोनि पाहातोसी ।।३।।

४०५४। पाषाण परिस भूमि जांबूनद । वंशाचा संबंध धातयाचा ।।१।। ।।ध्रु।।। सोनियाची पुरी समुद्राचा वेढा । समुदाय गाढा राक्षसांचा ।।ध्रु।। ऐसी सहस्त्र त्या सुंदरा कामिनी । माजी मुखरणी मंदोदरी ।।२।। पुत्रपौत्राचा लेखा कोण करी । मुख्य पुत्र हरी इंद्रा आणी ।।३।। चौदा चौकडिया आयुष्यगणना । बंधुवर्ग जाणा कुंभकर्ण ।।४।। तुका म्हणे ज्याचे देव बांदवडी । सांगतें कवडी गेली नाहीं ।।५।।

४०५५। पापाचीं संचितें देहासी दंडणा । तुज नारायणा बोल नाहीं ।।१।। ।।ध्रु।।। पेरी कडू जिरें मागे अमृतफळें । अर्का वृक्षा केळें कैसीं येती ।।ध्रु।। सुख अथवा दुःख भोग हा देहाचा । नास हा ज्ञानाचा न करावा ।।२।। तुका म्हणे आतां देवा कां रूसावें । मनासी पुसावें काय केलें ।।३।।

४०५६। लाभ पुढें करी । घात नारायण वारी ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसी भक्ताची माउली । करी कृपेची साउली ।।ध्रु।। माय बाळकासी । जीव भाव वेची तैसी ।।२।। तुका म्हणे नाड । नाहीं शरणागत आड ।।३।।

४०५७। आपुलेंसें करूनी घ्यावें । आश्वासावें नाभींसें ।।१।। ।।ध्रु।।। म्हणउनि धरिले पाय । आवो माय विठ्ठले ।।ध्रु।। कळलासे सीण चित्ता । शम आतां करावा ।।२।। तुका म्हणे जीवीं वसें । मज नसें वेगळा ।।३।।

४०५८। तुजविण कांहीं । स्थिर राहे ऐसें नाहीं ।।१।। ।।ध्रु।।। कळों आलें बहुता रीती । पांडुरंगा माझ्या चित्तीं ।।ध्रु।। मोकलिली आस । सर्वभावें जालों दास ।।२।। तुका म्हणे तूं चि खरा । येर वाउगा पसारा ।।३।।

४०५९। खोंकरी आधण होय पाकसिद्धी । हें तों घडों कधीं शके चि ना ।।१।। खापराचें अंगीं घासितां परिस । न पालटे कीस काढिलिया ।।२।। पालथे घागरी रिचवितां जळ । तुका म्हणे खळ तैसे कथे ।।३।।

४०६०। नागलें देखोनि चांगलें बोले । आपुलें वेचूनि त्याजपुढें खुले ।।१।। ।।ध्रु।।। अधमाचे ओंगळ गुण । उचित नेणें तो धर्म कोण ।।ध्रु।। आर्तभूता न घाली पाण्याचा चुळ । न मागे त्यासी घाली साखर गुळ ।।२।। एकासी आड पडोनि होंकरी । एकासी देखोनि लपवी भाकरी ।।३।। एकासी धड न बोले वाचा । एकासी म्हणे मी तुझे बांदीचा ।।४।। तुका म्हणे ते गाढवपशु । लाभेंविण केला आयुष्यनाशु ।।५।।

४०६१। पिंडपोषकाच्या जळो ज्ञानगोष्टी । झणी दृष्टिभेटी न हो त्याची ।।१।। ।।ध्रु।।। नाही संतचिन्ह उमटलें अंगीं । उपदेशालागीं पात्र जाला ।।ध्रु।। पोहों नेणे कासे लावितो आणिका । म्हणावें त्या मूर्खा काय आतां ।।२।। सिणलें तें गेलें सिणलियापासीं । जाली त्या दोघांसी एक गति ।।३।। तुका म्हणे अहो देवा दिनानाथा । दरूषण आतां नको त्याचें ।।४।।

४०६२। संतचिन्हें लेउनि अंगीं । भूषण मिरविती जगीं ।।१।। ।।ध्रु।।। पडिले दुःखाचें सागरीं । वहावले ते भवपुरी ।।ध्रु।। कामक्रोधलोभ चित्तीं । वरिवरि दाविती विरक्ती ।।२।। आशापाशीं बांधोनि चित्त । म्हणती जालों आम्ही मुक्त ।।३।। त्यांचे लागले संगती । जाली त्यांसी ते चि गति ।।४।। तुका म्हणे शब्दज्ञानें । जग नाडियेलें तेणें ।।५।।

४०६३। दोष करूनि आम्ही पतित सिद्धा जालों । पावन मागों आलों ब्रीद तुझें ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां पतिता तारावें कीं ब्रीद हें सोडावें । यांत जें पुरवे तें चि सांगा ।।ध्रु।। उद्धार तुमच्यानें नव्हे हो श्रीहरि । सोडा झडकरी ब्रीद आतां ।।२।। तें ब्रीद घेउनी हिंडों दारोदारीं । सांगूं तुझी कीर्ती रे पांडुरंगा ।।३।। देवें हारविलें ब्रीद हें सोडिलें । पतितें जिंकिलें आम्हीं देवा ।।४।। तुका म्हणे आम्हीं उठलों दैन्यावरि । विचारा श्रीहरी तुम्ही आतां ।।५।।

४०६४। राम कृष्ण ऐसीं उच्चारितां नामें । नाचेन मी प्रेमें संतांपुढें ।।१।। ।।ध्रु।।। काय घडेल तें घडो ये सेवटीं । लाभ हाणी तुटी देव जाणे ।।ध्रु।। चिंता मोह आशा ठेवुनि निराळीं । देईन हा बळी जीव पायीं ।।२।। तुका म्हणे कांहीं उरों नेदीं उरी ।

सांडीन हे थोरी ओवाळोनी ।।३।।

४०६५। देव धरी नाना सोंगें । नाम श्रेष्ठ पांडुरंग ।।१।। ।।ध्रु।।। तो हा गवळयिाचे घरीं । नाम सारितो मुरारि ।।ध्रु।। धन्य यशोदेचें प्रारब्ध । नाचे अंगणीं गोविंद ।।२।। ऐशीं भक्तांसाटीं देवें । नाना धरियेलीं नांवें ।।३।। होय दासांचा जो दास । तुका म्हणे विठ्ठलास ।।४।।

४०६६। आइत्या भाग्या धणी व्हावें । केणें घ्यावें न सरे तें ।।१।। ।।ध्रु।।। केणें आलें पंढरपुरीं । उधाराचें लाभीक ।।ध्रु।। बाखराची करूनी रीती । भरा पोतीं लवलाहीं ।।२।। तुका म्हणे संतांपाडें । करूं पुढें वाखती ।।३।।

४०६७। जन्मोजन्मीं दास । व्हावें हे चि माझी आस ।।१।। ।।ध्रु।।। पंढरीचा वारकरी । वारी चुकों नेदीं हरी ।।ध्रु।। संतसमागम । अंगीं स्थिरावलें प्रेम ।।२।। स्नान चंद्रभागे । तुका म्हणे हें चि मागें ।।३।।

४०६८। कांगा कोणी न म्हणे पंढरीची आई । बोलाविते पाहीं चाल नेटें ।।१।। तेव्हां माझ्या मना होइल समाधान । जाइल सर्व शीण जन्मांतरिंचा ।।२।। तुका म्हणे माझी होशील माउली । वोरसोनि घाली प्रेमपान्हा ।।३।।

४०६९। वेद अनंत बोलिला । अर्थ इतका चि साधिला ।।१।। ।।ध्रु।।। विठोबासी शरण जावें । निजनिष्ठा नाम गावें ।।ध्रु।। सकळशास्त्रांचा विचार । अंतीं इतका चि निर्धार ।।२।। अठरापुराणीं सिद्धांत । तुका म्हणे हा चि हेत ।।३।।

४०७०। मायेचा मारिला अंगीं नाहीं घाव । दुःखें तरी लव धडधडी ।।१।। ।।ध्रु।।। न लभे हा काळ न सुटे हातींचा । न बोलवे वाचा खोडावली ।।ध्रु।। न पवे धांवणें न पवे चि लाग । न चलती माग धरावया ।।२।। भेणें तरि अंगा लावियेल्या राखा । परी त्यासी वाखा करीतसे ।।३।। तुका म्हणे नेदी हाका मारूं देवा । लोकापाठी हेवा लागलासे ।।४।।

४०७१। धिग तो दुर्जन नाहीं भूतदया । व्यर्थ तया माया प्रसवली ।।१।। ।।ध्रु।।। कठिण हृदय तया चांडाळाचें । जो नेणे पराचें दुःख कांहीं ।।ध्रु।। आपुला हा प्राण तैसे सकळ लोक । न करी विवेक पशु जैसा ।।२।। तुका म्हणे सुखें कापीतसे गळे । आपुलिया वेळे रडतसे ।।३।।

४०७२। गरूडावरि बैसोनि येतो जगजेठी । त्याचे चरणीं मिठी घालूं चला ।।१।। ।।ध्रु।।। सांवळें रूपडें देखिलें लोचनीं । शंख चक्र दोन्ही शोभताहे ।।ध्रु।। पीतांबर झळके हे चि त्याची खूण । वाकी रूणझुण करिताती ।।२।। गरूडाचा चपेटा येत असे नेटें । कस्तुरीमळवट शोभताहे ।।३।। पदक एकावळी शोभताहे कंठीं । तुका म्हणे मिठी घालूं चला ।।४।।

४०७३। नाहीं पाक होत उफरसाटे चाली । बोलिली ते केली व्हावी नीत ।।१।।

।।ध्रु।।। नाहीं मानूं येत वांजटाचे बोल । कोरडे च फोल चवी नाहीं ।।ध्रु।। तरूवरा आधीं कोठें आहे फळ । चावटा बरळ म्हणा त्यासी ।।२।। तुका म्हणे किती ठकलीं बापुडीं । गव्हा आहे गोडी मांडे पुर्यी ।।३।।

४०७४। जाली हरिकथा रंग वोरसला । उचितासी आला पांडुरंग ।।१।। ।।ध्रु।।। वांटितो हें प्रेम उचिताचा दाता । घेईं रे तूं आतां धणीवरि ।।ध्रु।। प्रेम देऊनियां अवघीं सुखीं केलीं । जी होतीं रंगलीं विटलीं ती ।।२।। तुकें हें दुर्बळ देखियलें संतीं । म्हणउनि पुढती आणियेलें ।।३।।

४०७५। संकिल्पला तुज सकळ ही भाव । कोण एक ठाव उरला तेथें ।।ध्रु।।। इंद्रियव्यापार जेंजें कांहीं कर्म । करितों ते धर्म सकळ तुझे ।।ध्रु।। माझें हित फार लागला विचार । तुज सर्व भार चालवणें ।।२।। जो कांहीं लौकिक करिसी तो तुझा । अपमान पूजा कांहींतरि ।।३।। तुका म्हणे मी तों राहिलों निश्चिंत । तुज कळे हित तैसें करीं ।।४।।

४०७६। भय नाहीं भेव । अनुतापीं नव्हतां जीव ।।१।। ।।ध्रु।।। जेथें देवाची तळमळ । तेथें काशाचा विटाळ ।।ध्रु।। उच्चारितां दोष । नाहीं उरों देत लेश ।।२।। तुका म्हणे चित्त । होय आवडी मिश्रित ।।३।।

४०७७। ध्यानीं ध्यातां पंढरिराया । मनासहित पालटे काया ।।१।। ।।ध्रु।।। तेथें बोला कैची उरी । माझें मीपण जाला हरि ।।ध्रु।। चित्तचैतन्यीं पडतां मिठी । दिसे हरिरूप अवघी सृष्टि ।।२।। तुका म्हणे सांगों काय । एकाएकीं हरिवृत्तिमय ।।३।।

४०७८। कोणा ही केंडावें हा आम्हां अधर्म । जोजो पावे श्रम तोतो देव ।।१।। ।।ध्रु।।। म्हणउनि चित्ता सिकविलें वोजें । आतां हें चि दुजें न बोलावें ।।ध्रु।। हालविलें जरि परउपकारें । जिव्हे पाप खरें उपाधीचें ।।२।। तुका म्हणे जीव प्रारब्धा आधीन । कोण वाहे सीण करूणा शोभे ।।३।।

४०७९। देव तिळीं आला । गोडें गोड जीव धाला ।।१।। ।।ध्रु।।। साधला हा पर्वकाळ । गेला अंतरींचा मळ ।।ध्रु।। पापपुण्य गेलें । एका स्नानें चि खुंटलें ।।२।। तुका म्हणे वाणी । शुद्ध जनार्दनी जनीं ।।३।।

४०८०। काय उणें मज पांडुरंगा पायीं । रिद्धिसिद्धि ठायीं वोळगती ।।१।। ।।ध्रु।।। कोण पाहे सुखा नासिवंताकडे । तृष्णेचें बापुडें नव्हों आम्ही ।।ध्रु।। स्वर्गसुखें आम्हीं केलीं पावटणी । पापपुण्यें दोन्ही उलंडिलीं ।।२।। तुका म्हणे घरीं आणिलें वैकुंठ । वसविली पेठ वैष्णवांची ।।३।।

४०८१। माझें मागणें तें किती । दाता लक्ष्मीचा पति ।।१।। ।।ध्रु।।। तान्हेल्यानें पीतां पाणी । तेणें गंगा नव्हे उणी ।।ध्रु।। कल्पतरू जाला देता । तेथें पोटाचा मागता ।।२।। तुका म्हणे संतां ध्यातां । परब्रम्ह आलें हाता ।।३।।

४०८२। अर्भकाचे साटीं । पंतें हातीं धरिली पाटी ।।१।। ।।ध्रु।।। तैसें संत जगीं । त्रिढया करूनी दाविती अंगीं ।।ध्रु।। बालकाचे चाली । माता जाणुनि पाउल घाली ।।२।। तुका म्हणे नाव । जनासाटीं उदकीं ठाव ।।३।।

४०८३। जन्मोजन्मींची संगत । भेटी जाली अकस्मात ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां सोडितां सुटेना । तंतु प्रीतीचा तुटेना ।।ध्रु।। माझें चित्त तुझ्या पायां । मिठी पडिली पंढरिराया ।।२।। तुका म्हणे अंतीं । तुझी माझी एक गति ।।३।।

४०८४। सांग पांडुरंगा मज हा उपाव । जेणें तुझे पाव आतुडति ।।१।। न कळे हा निर्धार ब्रम्हादिकां पार । कासया विचार माझा तेथें ।।३।। तुका म्हणे आतां धरूनियां धीर । राहूं कोठवर मायबापा ।।३।।

४०८५। काय फार जरी जालों मी शाहाणा । तरी नारायणा नातुडसी ।।१।। ।।ध्रु।।। काय जालें जरी मानी मज जन । परि नातुडति चरण तुझे देवा ।।ध्रु।। काय जालें जरी जालों उदासीन । परि वर्म भिन्न तुझें देवा ।।२।। काय जालें जरी केले म्यां सायास । म्हणवितों दास भक्त तुझा ।।३।। तुका म्हणे तुज दाविल्यावांचून । तुझें वर्म कोण जाणे देवा ।।४।।

४०८६। जातां पंढरीच्या मार्गे । काय वणूआ सुखा मग ।।१।। ।।ध्रु।।। घडे लाभ लक्षकोटि । परब्रम्हीं होइल भेटी ।।ध्रु।। नाम गर्जत येती संत । त्यांच्या दर्शनें होईजे मुक्त ।।२।। जो अलक्ष्य ब्रम्हादिकां । आला संनिध म्हणे तुका ।।३।।

४०८७। सारासार विचार करा उठाउठी । नाम धरा कंठीं विठोबाचें ।।१।। ।।ध्रु।।। तयाच्या चिंतनें निरसलें संकट । तरलों दुर्घट भवसिंधु ।।ध्रु।। जन्मोनियां कुळीं वाचे स्मरे राम । धरी हा चि नेम आढहर्निशीं ।।२।। तुका म्हणे कोटी कुळें तीं पुनीत । भावें गातां गीत विठोबाचे ।।३।।

४०८८। मोल घेऊनियां कथा जरी करीं । तरी भंगो हरी देह माझा ।।१।। ।।ध्रु।।। माझी कथा करा ऐसें म्हणें कोणा । तरी झडो जाणा जिव्हा माझी ।।ध्रु।। साह्य तूं जालासी काय उणें तुपें । आणीक भूतांपें काय मागों ।।२।। तुका म्हणे सर्व सिद्धि तुझे पायीं । तूं माझा गोसावी पांडुरंगा ।।३।।

४०८९। जरि हा हो कृपा करिल नारायण । तरी हें चि ज्ञान ब्रम्ह होय ।।१।। ।।ध्रु।।। कोठोनियां कांहीं न लगे आणावें । न लगे कोठें जावें तरावया ।।ध्रु।। जरी देव कांहीं धरिल पैं चित्तीं । तरि हे चि होती दिव्य चक्षु ।।२।। तुका म्हणे देव दावील आपणा । तरि जीवपणा ठाव नाहीं ।।३।।

४०९०। पांडुरंगा कृपाळुवा दयावंता । धरिसील सत्ता सकळ ही ।।१।। कां जी आम्हांवरी आणिकांची सत्ता । तुम्हासी असतां जवळिक ।।२।। तुका म्हणे पायीं केलें निवेदन । उचित हें दान करीं आतां ।।३।।

४०९१। रात्री दिवस आम्हां युद्धाचा प्रसंग । अंतर्बाह्य जग आणि मन ।।१।। जीवा ही आगोज पडती आघात । येऊनियां नित्य नित्य करी ।।२।। तुका म्हणे तुझ्या नामाचिया बळें । अवघीयांचें काळें केलें तोंड ।।३।।

४०९२। होइन खडे गोटे । चरणरज साने मोठे । पंढरीचे वाटे । संतचरणीं लागेन ।।१।। ।।ध्रु।।। आणीक काय दुजें । म्यां मागणें तुजपासीं । आढवट तें सुख । भय नास नाहीं ज्यासी ।।ध्रु।। होइन मोचे वाहाणा । पायीं सकळां संतजनां । मांजर सुकर सुणा । जवळी शेष घ्यावया ।।२।। सांडोवा पायरी । वाहळ बावी गंगातिरी । होइन तयावरी । संतसज्जन चालती ।।३।। लागें संतां पांयीं । ऐसा ठेवीं भलते ठायीं । तुका म्हणे देईं । धाक नाहीं जन्माचा ।।४।।

४०९३। माझिया जीवाचा मज निरधार । न करीं उत्तर जनासवें ।।१।। ।।ध्रु।।। आपुलें कारण साधों जी विचार । करावा हा धीर धरूनियां ।।ध्रु।। काय कराविया आणिका या युक्ति । काय नव्हे भक्ति विठोबाची ।।२।। एक पुढें गेले वाट दावूनियां । मारग तो वांयां कोण सांडी ।।३।। तुका म्हणे माझी विठोबासी चिंता । भेईना सर्वथा न घडे तें ।।४।।

४०९४। कासयासी व्हावें जीतांचि मुक्त । सांडुनियां थीत प्रेमसुख ।।१।। ।।ध्रु।।। वैष्णवांचा दास जाला नारायण । काय त्या मिळोन असे काम ।।ध्रु।। काय त्या गांठीचें पडलें सुटोन । उगला चि बैसोन धीरू धरीं ।।२।। सुख आम्हांसाटीं केलें हें निर्माण । निर्दैव तो कोण हाणे लाता ।।३।। तुका म्हणे मज न लगे सायुज्यता । राहेन या संतां समागमें ।।४।।

४०९५। आवडे पंढरी भीमा पांडुरंग । चंद्रभागा लिंग पुंडलीक ।।१।। कामधेनु कल्पतरू चिंतामणी । आवडीची धणी पुरवीती ।।२।। तुका म्हणे जीवा थोर जालें सुख । नाठवे हे भूक तान कांहीं ।।३।।

४०९६। लाडें भाकितों करूणा । तूं रे उदाराचा राणा ।।१।। ।।ध्रु।।। करिसी आमुचा सांभाळ । तूं रे माउली स्नेहाळ ।।ध्रु।। नाहीं चिंता रे आम्हांसी । तूं चि भार चालविसी ।।२।। आम्ही जालों उदासीन । तूं चि करिसी जतन ।।३।। आम्हां नाहीं जीवानास । तूं चि पुरविसी घास ।।४।। तुका म्हणे भलते सवें । जातां मागें मागें धावें ।।५।।

४०९७। आम्हां हें सकळ । तुझ्या पायांचें चि बळ ।।१।। ।।ध्रु।।। करूं अमृताचें पान । दुजें नेणों कांहीं आन ।।ध्रु।। जयाचा जो भोग । सुख दुःख पीडा रोग ।।२।। तुका म्हणे देवा । तुझे पायीं माझा ठेवा ।।३।।

४०९८। प्रपंच परमार्थ संपादोनि दोन्ही । एक ही निदानीं न घडे त्यासी ।।१।। दोहीं पेंवावरी ठेवूं जातां हात । शेवटीं अपघात शरीराचा ।।२।। तुका म्हणे तया दोहींकडे धका । शेवटीं तो नरकामाजी पडे ।।३।।

४०९९। संसारा आलिया एक सुख आहे । आठवावे पाय विठोबाचे ।।१।। ।।ध्रु।।। येणें होय सर्व संसार सुखाचा । न लगे दुःखाचा लेश कांहीं ।।ध्रु।। घेईल तयासी सोपें आहे सुख । बोलियेलें मुखें नारायण ।।२।। सांगितली सोय करूणासागरें । तुम्हां कांहो बरें न वाटतें ।।३।। तुका म्हणे तेणें उपकार केला । भोळया भाविकाला तरावया ।।४।।

४१००। आम्हां भय धाक कोणाचा रे पाहें । काळ मशक काय मानवं हे ।।१।। ।।ध्रु।।। आम्हांसी ते काय चिंता या पोटाची । माउली आमुची पांडुरंग ।।ध्रु।। काय करावी हे कोणाची मान्यता । करितां अनंता कोण वारी ।।२।। नाहीं शीण आम्हां जालें कवतुक । पुनीत हे लोक करावया ।।३।। तुका म्हणे खातों आनंदाचे लाडू । नका चरफडुं घ्या रे तुम्ही ।।४।।

४१०१। तांबियाचें नाणें न चले खर्या मोलें । जरी हिंडविलें देशोदेशीं ।।१।। ।।ध्रु।।। करणीचें कांहीं न मने सज्जना । यावें लागे मना वृद्धांचिया ।।ध्रु।। हिरियासारिखा दिसे शिरगोळा । पारखी ते डोळां न पाहाती ।।२।। देऊनियां भिंग कामाविलें मोतीं । पारखिया हातीं घेतां नये ।।३।। तुका म्हणे काय नटोनियां व्यर्थ । आपुलें हें चित्त आपणा ग्वाही ।।४।।

४१०२। चित्ता मिळे त्याचा संग रूचिकर । क्षोभवितां दूर तों चि भलें ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसी परंपरा आलीसे चालत । भलत्याची नीत त्यागावरी ।।ध्रु।। हो कां पुत्र बंधु कोणी तरि । विजाति संग्रहीं धरूं नये ।।२।। तुका म्हणे सत्य पाळावें वचन । अन्यथा आपण करूं नये ।।३।।

४१०३। आपुली कसोटी शुद्ध राखी कारण । आगीनें भूषण आढधक पुट ।।१।। ।।ध्रु।।। नाहीं कोणासवें बोलणें लागत । निश्चितीनें चित्तसमाधान ।।ध्रु।। लपविलें तें ही ढेंकरें उमटे । खोटियाचें खोटें उर फोडी ।।२।। तुका म्हणे निंदा स्तुति दोन्ही वाव । आपुलाला भाव फळा येतो ।।३।।

४१०४। आणिकांच्या घातें मानितां संतोष । सुखदुःख दोष अंगीं लागे ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसें मनीं वाहूं नयेती संकल्प । करूं नये पाप भांडवल ।।ध्रु।। क्लेशाची हे चित्तीं राहाते कांचणी । अग्नींत टाकोनी ठाव जाळी ।।२।। तुका म्हणे येणें घडे पुण्यक्षय । होणार तें होय प्रारब्धें चि ।।३।।

४१०५। अज्ञानाची भक्ति इच्छिती संपत्ती । तयाचिये मती बोध कैंचा ।।१।। ।।ध्रु।।। अज्ञानाची पूजा कामिक भावना । तयाचिया ध्याना देव कैंचा ।।ध्रु।। अज्ञानाचें कर्म फळीं ठेवी मन । निष्काम साधन तया कैंचे ।।२।। अज्ञानाचें ज्ञान विषयावरी ध्यान । ब्रम्ह सनातन तया कैंचें ।।३।। तुका म्हणे जळो ऐसियांचें तोंड । अज्ञानाचें बंड वाढविती ।।४।।

४१०६। गुळें माखोनियां दगड ठेविला । वर दिसे भला लोकाचारी ।।१।। ।।ध्रु।।।

अंतरीं विषयाचें लागलें पैं पिसें । बाहिरल्या वेषें भुलवी लोकां ।।ध्रु।। ऐसिया डांभिकां कैची हरिसेवा । नेणे चि सद्भावा कोणे काळीं ।।२।। तुका म्हणे येणें कैसा होय संत । विटाळलें चित्त कामक्रोधें ।।३।।

४१०७। आयुष्य वेचूनि कुटुंब पोसिलें । काय हित केलें सांग बापा ।।१।। ।।ध्रु।।। फुकाचा चाकर जालासी काबाडी । नाहीं सुख घडी भोगावया ।।ध्रु।। दुर्लभ मनुष्यजन्म कष्टें पावलासी । दिला कुटुंबासी कामभोग ।।२।। तुका म्हणे ऐसें आयुष्य नासिलें । पाप तें सांचिलें पतनासी ।।३।।

४१०८। अनंत लक्षणें वाणितां अपार । संताचें तें घर सांपडेना ।।१।। ।।ध्रु।।। जये घरीं संत राहती आपण । तें तुम्हां ठिकाण आतुडेना ।।ध्रु।। ठिकाण धरूनी पाहवे ते संत । उगा च अकांत करूं नये ।।२।। संत होऊनियां संतांसी पाहावें । तरि च तरावें तुका म्हणे ।।३।।

४१०९। संतांचा पढीया कैशापरि लाहो । नामाचा आठवो कैसा राहे ।।१।। ।।ध्रु।।। हे चि थोर चिंता लागली मनासी । निजतां निद्रेसी न लगे डोळा ।।ध्रु।। जेवितां जेवणीं न लगे गोड धड । वाटतें काबाड विषयसुख ।।२।। ऐसिया संकटीं पाव कृपानिधी । लावीं संतपदीं प्रेमभावें ।।३।। तुका म्हणे आम्ही नेणों कांहीं हित । तुजविण अनाथ पांडुरंगा ।।४।।

४११०। पंढरीचा वास धन्य ते चि प्राणी । अमृताची वाणी दिव्य देह ।।१।। ।।ध्रु।।। मूढ मतिहीन दुष्ट आढवचारी । ते होती पंढरी दयारूप ।।ध्रु।। शांति क्षमा अंगीं विरक्ति सकळ । नैराश्य निर्मळ नारी नर ।।२।। तुका म्हणे नाहीं वर्णा आढभमान । अवघे जीवनमुक्त लोक ।।३।।

४१११। जेणें तुझी कास भावें धरियेली । त्याची नाहीं केली सांडी देवा ।।१।। ।।ध्रु।।। काय माझा भोग आहे तो न कळे । सुखें तुम्ही डोळे झांका देवा ।।ध्रु।। राव रंक तुम्हां सारिके चि जाणा । नाहीं थोर साना तुम्हांपासीं ।।२।। तुका म्हणे तुम्हीं आपंगिलें भक्तां । माझिया संचिता कृपा नये ।।३।।

४११२। देखीचें तें ज्ञान करावें तें काई । अनुभव नाहीं आपणासी ।।१।। ।।ध्रु।।। इंद्रियांचे गोडी ठकलीं बहुतें । सोडितां मागुतें आवरेना ।।ध्रु।। युक्तीचा आहार नीतीचा वेव्हार । वैराग्य तें सार तरावया ।।२।। नाव रेवाळितां घाला घाली वारा । तैसा तो पसारा अहंतेचा ।।३।। तुका म्हणे बुद्धि आपुले अधीन । करी नारायण आतुडें तों ।।४।।

४११३। नर नारीं बाळें अवघा नारायण । ऐसें माझें मन करीं देवा ।।१।। ।।ध्रु।।। न यो काम क्रोध द्वेष निंदा द्वंद । अवघा गोविंद निःसंदेह ।।ध्रु।। असावें म्यां सदा विषयीं विरक्त । काया वाचा चित्त तुझे पायीं ।।२।। करोनियां साह्य पुरवीं मनोरथ । व्हावें कृपावंत तुका म्हणे ।।३।।

४११४। आपुल्या पोटासाटीं । करी लोकांचिया गोष्टी ।।१।। ।।ध्रु।।। जेणें घातलें संसारीं । विसरला तो चि हरी ।।ध्रु।। पोटा घातलें अन्न । न म्हणे पतितपावन ।।२।। मी कोठील आणि कोण । हें न कळे ज्यालागून ।।३।। तुका म्हणे नरस्तुति । करितो भाट त्रिजगतीं ।।४।।

४११५। स्वयें आपण चि रिता । रडे पुढिलांच्या हिता ।।१।। ।।ध्रु।।। सेकीं हें ना तेंसें जालें । बोलणें तितुकें वांयां गेलें ।।ध्रु।। सुखसागरीं नेघे वस्ती । अंगीं ज्ञानपणाची मस्ती ।।२।। तुका म्हणे गाढव लेखा । जेथें भेटेल तेथें ठोका ।।३।।

४११६। जगीं कीर्ति व्हावी । म्हणोनी जालासी गोसावी ।।१।। ।।ध्रु।।। बहुत केलें पाठांतर । वर्म राहिलेंसे दूर ।।ध्रु।। चित्तीं नाहीं अनुताप । लटिकें भगवें स्वरूप ।।२।। तुका म्हणे सिंदळीच्या । व्यर्थ श्रमविली वाचा ।।३।।

४११७। प्राक्तनाच्या योगें आळशावरी गंगा । स्नान काय जगा करूं नये ।।१।। ।।ध्रु।।। उभी कामधेनु मांगाचे अंगणीं । तिसी काय ब्राम्हणीं वंदूं नये ।।ध्रु।। कोढियाचे हातें परिसें होय सोनें । अपवित्र म्हणोन घेऊं नये ।।ध्रु।। यातिहीन जाला गांवींचा मोकासी । त्याच्या वचनासी मानूं नये ।।३।। भावारूढ तुका मुद्रा विठोबाची । न मनी तयांचीं तोडें काळीं ।।४।।

४११८। बोलिलों उत्कर्षे । प्रेमरस दासत्वें ।।१।। ।।ध्रु।।। साच करिता नारायण । जया शरण गेलों तो ।।ध्रु।। समर्थ तो आहे ऐसा । धरिली इच्छा पुरवी ।।२।। तुका म्हणे लडिवाळाचें । द्यावें साचें करूनियां ।।३।।

४११९। विचा केला ठोबा । म्हणोनि नांव तो विठोबा ।।१।। ।।ध्रु।।। कां रे नेणां त्याचें नांव । काय वेदासि नाहीं ठाव ।।ध्रु।। शेष स्तुती प्रवर्तला । जिव्हा चिरूनि पलंग जाला ।।२।। तुका म्हणे सत्ता । ज्याची काळाचिये माथा ।।३।।

४१२०। भ्रतारअंगसंगें सुखाची वेवस्था । आधीं तों सांगतां नये कोणा ।।१।। ।।ध्रु।।। तथापि सांगणें कुमारिकेपाशीं । ते काय मानसीं सुख मानी ।।ध्रु।। तैसा आत्मबोध आधीं बोलों नये । बोलासी तो काय सांपडेल ।।२।। तथापि सांगणें बहिमुर्खापाशीं । तो काय संतोषासी मूळ होय ।।३।। तुका म्हणे संत सुखाचे विभागी । ब्रम्हानंद जगीं साधुरूपें ।।४।।

४१२१। कलयुगामाजी थोर जालें बंड । नष्ट लोक लंड जाले फार ।।१।। ।।ध्रु।।। न धरिती सोय न पुसती कोणा । येतें जैसें मना तैसें चाले ।।ध्रु।। सज्जनाचा वारा टेकों नेदी द्वारा । ऐसिया पामरा तारी कोण ।।२।। विश्वास तयाचा बैसेना कोठें ही । स्तुति निंदा पाहीं जीवीं धरी ।।३।। तुका म्हणे कैसें केलें नारायणें । जाणावें हें कोणें तयाविण ।।४।।

४१२२। आपुली बुटबुट घ्यावी । माझी परताप द्यावी ।।१।। आपुला मंत्र नव्हे बरा

। माझा बईल चुकला मोरा ।।२।। तुका म्हणे ऐशा नरा । परिस न झोंबे खापरा ।।३।।

४१२३। भावभक्तिवादें करावें कीर्तन । आशाबद्ध मन करूं नये ।।१।। ।।ध्रु।।। अन्न पाणी धन द्रव्य नारायण । विठ्ठला वांचून बोलूं नये ।।ध्रु।। सप्रेम करावें देवाचें कीर्तन । भय द्या सोडून शरीराचें ।।२।। तरी मग जोडे विठ्ठलनिधान । केलिया कीर्तन सिद्धि पावे ।।३।। देवा जोडिलिया तया काय उणें । तुका म्हणे मन धीट करा ।।४।।

४१२४। चोरासी चांदणें वेश्येसी सेजार । परिसेंसी खापर काय होय ।।१।। दुधाचे आधणीं वैरिले पाषाण । कदा काळीं जाण पाक नव्हे ।।२।। तुका म्हणे जरि पूर्वपुण्यें सिद्धि । तरि च राहे बुद्धि संतसंगीं ।।३।।

४१२५। रोगिया मिष्टान्न मर्कटा चंदन । कागासी लेपन कपूर्राचें ।।१।। निनार्सिका जैसा नावडे आरिसा । मूर्खालागीं तैसा शास्त्रबोध ।।ध्रु।। दास तुका म्हणे विठ्ठलउदारें । अज्ञानअंधारें दूरी केलें ।।२।।

४१२६। मथनासाटीं धर्माधर्म । त्याचें वर्म नवनीत ।।१।। ।।ध्रु।।। तें चि तें घाटूं नये । आलें जाय नासूनि ।।ध्रु।। सांभाळावें वरावर । वर्म दूर न वजावें ।।२।। तुका म्हणे धालें पोट । मग बोटचाटणी ।।३।।

४१२७। माझा घात पात अथवा हित फार । अवघा विचार तुझ्या हातीं ।।१।। ।।ध्रु।।। ठेवुनि जीव भाव तुझ्या ठायीं चित्त । राहिलों निवांत पांडुरंगा ।।ध्रु।। चित्ताचा चाळक बुद्धीचा जनिता । काय नाहीं सत्ता तुझे हातीं ।।२।। तुका म्हणे काय करिसी तें पाहीन । ठेविसी राहीन सुखें तेथें ।।३।।

४१२८। संतपाउलें साजिरीं । गंगा आली आम्हांवरी ।।१।। ।।ध्रु।।। जेथें पडे रजधुळी । तेथें करावी अंघोळी ।।ध्रु।। स्वेतबंद वाराणसी । अवघीं तीर्थें तयापासीं ।।२।। तुका म्हणे धन्य जालों । संतसागरीं मिळालों ।।३।।

४१२९। न घडे मायबापें बाळकाचा घात । आपणादेखत होऊं नेदी ।।१।। ।।ध्रु।।। कां मी मनीं चिंता वाहूं भय धाक । काय नव्हे एक करितां तुज ।।ध्रु।। वर्म जाणे त्याच्या हिताचे उपाय । तान भूक वाहे कडिये खांदीं ।।२।। तुका म्हणे तूं गा कृपावंत भारी । ऐसें मज हरी कळों आलें ।।३।।

४१३०। करावें कीर्तन । मुखीं गावे हरिचे गुण ।।१।। ।।ध्रु।।। मग कांहीं नव्हे बाधा । काम दुर्जनाच्या क्रोधा ।।ध्रु।। शांतिखड्ग हातीं । काळासी ते नागविती ।।२।। तुका म्हणे दाता सखा । ऐसा अनंतासारिखा ।।३।।

४१३१। तुझी कीर्ती सांगों तुजपुढें जरी । ब्रम्हांडीं ही हरी माईना ते ।।१।। ।।ध्रु।।। मेरूची लेखणी सागराची शाई । कागद हा मही न पुरेचि ।।ध्रु।। अनंत अपार

आपंगिले भक्त । माझें चि संचित ओडवेना ।।२।। तुका म्हणे तुम्हां बोल नाहीं देवा । पामरें म्यां सेवा केली नाहीं ।।३।।

४१३२। काय साधनाच्या कोटी । केल्या आटी होती त्या ।।१।। ।।ध्रु।।। देव कृपा करी जरी । होय उजरी स्वरूपीं ।।ध्रु।। केले होते व्यर्थ श्रम । उपरम न होतां ।।२।। तुका म्हणे कळों आलें । सर्व जालें आपरूप ।।३।।

४१३३। तुज काय करूं मज एक सार । अमृतनागर नाम तुझें ।।१।। ।।ध्रु।।। काय येणें उणें आम्हां तयापोटीं । गोवितां हे कंठीं कामधेनु ।।ध्रु।। नोळखे तानुलें माय ऐसी कोण । वोरसे देखून शोक त्याचा।।२।। जो नाहीं देखिला याचक नयनीं । तो पावे घेउनि लज्जा दान ।।३।। नामासाटीं प्राण सांडियेला रणीं । शूर ते भांडणीं न फिरती ।।४।। तुका म्हणे आम्ही गातां गीतीं भला । भेटूनी विठ्ठला काय चाड ।।५।।

४१३४। कृपेचे सागर हे चि साधुजन । तिंहीं कृपादान केलें मज ।।१।। ।।ध्रु।।। बोबडे वाणीचा केला अंगीकार । तेणें माझा स्थिर केला जीव ।।ध्रु।। तेणें सुखें मन स्थिर जालें ठायीं । संतीं दिला पायीं ठाव मज ।।२।। नाभी नाभी ऐसें बोलिले वचन । तें माझें कल्याण सर्वस्व ही ।।३।। तुका म्हणे जालों आनंदनिर्भर । नाम निरंतर घोष करूं ।।४।।

४१३५। भक्तीचें तें वर्म जयाचिये हातीं । तया घरीं शांति क्षमा दया ।।१।। ।।ध्रु।।। अष्ट महा सिद्धि वोळगती द्वारीं । न वजती दुरी दवडितां ।।ध्रु।। तेथें दुष्ट गुण न मिळे निशेष । चैतन्याचा वास जयामाजी ।।२।। संतुष्ट हें चित्त सदा सर्वकाळ । तुटली हळहळ त्रिगुणाची ।।३।। तुका म्हणे येथें काय तो संदेह । आमचें गौरव आम्ही करूं ।।४।।

४१३६। साच हा विठ्ठल साच हें करणें । संत जें वचनें बोलियेले ।।१।। साच तें स्वहित साच ते प्रचित । साच वेद नीत सांगतील ।।२।। तुका म्हणे घेती साच साच भावें । लटिकें वर्म ठावें नाहीं त्यांसी ।।३।।

४१३७। संगें वाढे सीण न घडे भजन । त्रिविध हें जन बहु देवा ।।१।। ।।ध्रु।।। या चि मुळें आला संगाचा कांटाळा । दिसताती डोळां नानाछंद ।।ध्रु।। एकविध भाव राहावया ठाव । नेदी हा संदेह राहों चित्तीं ।।२।। शब्दज्ञानी हित नेणती आपुलें । आणीक देखिलें नावडे त्यां ।।३।। तुका म्हणे आतां एकलें चि भलें । बैसोनि उगलें राहावें तें ।।४।।

४१३८। तुझें वर्म आम्हां कळों आलें सुखें । संताचिया मुखें पांडुरंगा ।।१।। ।।ध्रु।।। अवघा चि नट वाउगा पसारा । चेईला तूं खरा तूं चि एक ।।ध्रु।। म्हणउनि देहबुद्धि नासिवंता । नातळे या चित्ता नेदावया ।।२।। सोय हे लागली पुढिलांची वाट । पावले जे नीट तुजपाशीं ।।३।। तुका म्हणे नाहीं कोणासवें काज । बोलायाचें मज अंतरींचें ।।४।।

४१३९| पुण्यपापा ठाव नाहीं सुखदुःखा | हानिलाभशंका नासलिया ||१|| ||ध्रु||| जितां मरण आलें आप पर गेलें | मूळ छेदियेलें संसाराचें ||ध्रु|| आढधकार जाती वर्णधर्मयाती | ठाव नाहीं सत्यअसत्याशी ||२|| जन वन भिन्न आचेत चळण | नाहीं दुजेपण ठाव यासी ||३|| तुका म्हणे देह वाईलें विठ्ठलीं | तेव्हां च घडली सर्व पूजा ||४||

४१४०| संकोचतो जीव महत्वाच्या भारें | दासत्व चि बरें बहु वाटे ||१|| ||ध्रु||| कळावी जी माझी आवडी हे संतां | देणें तरि आतां हें चि द्यावें ||ध्रु|| तुमचे चरण पावविलों सेवा | म्हणउनि हेवा हा चि करीं ||२|| विनउनी तुका वंदितो चरण | लेखा रजरेण चरणींचें ||३||

४१४१| देव कैंचा तया दुरी | भाका बरी करूणा ||१|| ||ध्रु||| आळवित्या न लगे धुर | माय जाणे रे भातुकें ||ध्रु|| नावे तरी ज्याचा भार | पैल पार जवळी त्या ||२|| आतां परदेशी तुका | जाला लोकांवेगळा ||३||

४१४२| भक्ति ज्याची थोडी | पूर्ण विषयांची गोडी ||१|| ||ध्रु||| तो नर चि नव्हे पाहीं | खर जाणावा तो देहीं ||ध्रु|| भजन पूजन ही नेणे | काय स्वरूपासी जाणे ||२|| तुका म्हणे त्याला | भोवंडून बाहेर घाला ||३||

४१४३| समुद्र हा पिता बंधु हा चंद्रमा | भगिनी ते रमा शंखाची या ||१|| मेहुणा जयाचा द्वारकेचा हरि | शंख दारोदारीं भीक मागे ||२|| दुष्ट हें जाणावें आपुलें स्वहित | तुका म्हणे मात ऐसी आहे ||३||

४१४४| भवाचिया संगें बहु च नाडिले | कळकिळें पाडिले तोंडघसीं ||१|| ||ध्रु||| तया भवसंगें गुंतलासी वांयां | धन पुत्र जाया भुलों नको ||ध्रु|| जेजे घडी जाय तेते काळ खाय | प्राण्या तरणोपाय काय केला ||२|| तुका म्हणे करीं सर्व ही तूं त्याग | आर्पीं हें सर्वांग जगदीशीं ||३||

४१४५| रूचे सकळा मिष्टान्न | रीग्या विखाच्या समान ||१|| ||ध्रु||| तरि कां तया एकासाटीं | कामें अवघीं करणें खोटीं ||ध्रु|| दर्पण नावडे एका | ठाव नाहीं ज्याच्या नाका ||२|| तुका म्हणे खळा | उपदेशाचा कांटाळा ||३||

४१४६| जागा घरटी फिरे तस्कराची दिवसाराती | नीदसुरें नाडिलीं असो ऐसीं मागें किती ||१|| ||ध्रु||| हाट करी सकळ जन | वस्तु करा रे जतन ||ध्रु|| हुशार ठायीं | निजनिजेलिया पाहीं ||२|| सावाचित्त असे खरा | लाभ घेउन जाये घरा ||३|| तराळ बोंबे उतराई | राखा आपुलिया भाई ||४|| हरिच्या नामीं घालूं जागा | तुका म्हणे हुशार गा ||५||

४१४७| संतांनीं सरता केलों तैसेपरी | चंदनीं ते बोरी व्यापियेली ||१|| गुण दोष याती न विचारितां कांहीं | ठाव दिला पायीं आपुलिया ||२|| तुका म्हणे आलें

समर्थाच्या मना । तरि होय राणा रंक त्याचा ।।३।।

४१४८। चित्तीं तुझे पाय डोळां रूपाचें ध्यान । अखंड मुखीं नाम वर्णावे गुण ।।१।। ।।ध्रु।।। हें चि एक देवा तुम्हां मागणें दातारा । उचित तें करा माझा भाव जाणूनि ।।ध्रु।। खुंटली जाणींव माझें बोलणें आतां । करूं यावी तैसी करावी बाळकाची चिंता ।।२।। तुका म्हणे आतां नको देऊं अंतर । न कळे पुढें काय बोलों विचार ।।३।।

४१४९। संतांच्या पादुका घेईन मोचे खांदीं । हातीं टाळ दिंडी नाचेन पुढें ।।१।। ।।ध्रु।।। भजनविधी नेणें साधन उपाय । सकळ सिद्धि पाय हरिदासांचे ।।ध्रु।। ध्यानगति मति आसर समाधि । हरिनाम गोविंदीं प्रेमसुख ।।२।। नेणता निर्लज्ज नेणें नादभेद । सुखें हा गोविंद गाऊं गीतीं ।।३।। सर्व जोडी मज गोत आणि वित्त । तुका म्हणे संतमहंतपाय ।।४।।

४१५०। हरिजनीं प्राण विकली हे काया । अंकिला मी तया घरीं जालों ।।१।। ।।ध्रु।।। म्हणियें सत्वर करीन सांगतां । घेईन मी देतां शेष त्यांचें ।।ध्रु।। आस करूनियां राहेन अंगणीं । उच्छिष्टाची धणी घ्यावयासी ।।२।। चालतां ते मार्गीं चरणीचे रज । उडती सहज घेइन आतां ।।३।। दुरि त्यांपासूनि न वजें दवडितां । तुका म्हणे लाता घेइन अंगीं ।।४।।

४१५१। पुण्यें फळलें बहुतां दिवसां । भाग्यउदयाचा ठसा । जाला सन्मुख तो कैसा । संतचरण पावलों ।।१।। ।।ध्रु।।। आजि फिटलें माझें कोडें । भवदुःखाचें सांकडें । कोंदाटलें पुढे । परब्रम्ह सावळें ।।ध्रु।। आलिंगणें संताचिया । दिव्य जाली माझी काया । मस्तक हा पाया । वरी त्यांच्या ठेवितां ।।२।। तुका म्हणे धन्य झालों । सुखें संतांचिया धालों । लोटांगणीं आलों । पुढें भार देखोनी ।।३।।

४१५२। ठाव देऊनिया राखें पायापासीं । मी तों आहें रासी पातकाची ।।१।। ।।ध्रु।।। पातकाची रासी म्हणतां लागे वेळ । ऐके तो कृपाळ नारायण ।।ध्रु।। नारायणनामें अवघें सांग जालें । असंग चि केलें एकमय ।।२।। एकमय जालें विठोबाच्या नामें । भेदाभेद कर्मे आणिक कांहीं ।।३।। तुका म्हणे चित्तीं चिंतिलें जें होतें । तें होय आपैतें नामें याच्या ।।४।।

४१५३। आतां आम्हां भय नाहीं बा कोणाचें । बळ विठोबाचें जालें असे ।।१।। धीर दिला आम्हां येणें पांडुरंगें । न पांगों या पांगें संसाराच्या ।।२।। तुका म्हणे माझा कैवारी हा देव । नाहीं भय भेव त्याच्या संगें ।।३।।

४१५४। भक्ति आम्ही केली सांडुनी उद्वेग । पावलों हें सांग सुख याचें ।।१।। सुख आम्हां जालें धरितां यांचा संग । पळाले उद्वेग सांडूनिया ।।२।। तुका म्हणे सुख बहु जालें जिवा । घडली या सेवा विठोबाची ।।३।।

४१५४-अ। शास्त्रज्ञ हो ज्ञाते असती बहुत । परि नाहीं चित्त हाता आलें ।।१।।

।।ध्रु।।। क्षणा एका साटीं न धरवे धीर । तेणें हा रघुवीर अंतरतो ।।ध्रु।। तोळाभर सोनें रतिभार राई । मेळविल्या पाहीं नास होतो ।।२।। हरीचे अंकित असती विरळागत । तयांसी अच्युत कृपा करी ।।३।। तुका म्हणे काय धुडवण्या गोष्टी । जंव नाहीं गांठी चित्त आलें ।।४।।

४१५५। इंद्रियांसी नेम नाहीं । मुखीं राम म्हणोनि काई ।।१।। ।।ध्रु।।। जेविं मासीसंगें अन्न । सुख नेदी तें भोजन ।।ध्रु।। कीर्तन करावें । तैसें करूनी दावावें ।।२।। हें तों अंगीं नाहीं चिन्हें । गाइलें वेश्येच्या ढवानें ।।३।। तुका म्हणे रागा । संत शिवूं नेदिती अंगा ।।४।।

४१५६। न लगे देवा तुझें आम्हांसी वैकुंठ । सायुज्याचा पट न लगे मज ।।१।। ।।ध्रु।। देईं तुझें नाम मज सर्वकाळीं । मागेन वनमाळी हें चि तुज ।।ध्रु।। नारद तुंबर उद्धव प्रल्हाद । बळी रूक्मांगद नाम ध्याती ।।२।। सिद्ध मुनिगण गंधर्व किन्नर । करिताती गजर रामनामें ।।३।। तुका म्हणे हरी देईं तुझें नाम । अखंडित प्रेम हें चि द्यावें ।।४।।

४१५७। पावलों प्रसाद इच्दा केली तैसी । जालें या चित्तासी समाधान ।।१।। ।।ध्रु।।। मायबाप माझा उभा कृपादानी । विटे सम जोडूनि पादांबुजें ।।ध्रु।। सांभाळासी येऊं नेदी च उणीव । आढधकारगौरव राखे तैसें ।।२।। तुका म्हणे सर्व अंतर्बाह्य आहे । जया तैसा राहे कवळूनी ।।३।।

४१५८। होतें तैसें पायीं केलें निवेदन । अंतरलों दिन बहुत होतों ।।१।। ।।ध्रु।।। संबोखुनी केलें समाधान चित्त । वोगरूनि भातें प्रेमरस ।।ध्रु।। नामरत्नमणी करूनी भूषण । अळंकारमंडण माळा दिली ।।२।। तुका म्हणे सुखें जालों निरामय । नामीं नामसोय निमग्नता ।।३।।

४१५९। स्थिरावली वृत्ति पांगुळला प्राण । अंतरींची खुण पावूनियां ।।१।। ।।ध्रु।।। पुंजाळले नेत्र जाले अधान्मीळति । कंठ सद्‌गदित रोमांच आले ।।ध्रु।। चित्त चाकाटलें स्वरूपा माझारी । न निघे बाहेरी सुखावलों ।।२।। सुनीळ प्रकाश उदैजला दिन । अमृताचे पान जीवनकळा ।।३।। शशिसूर्या जाली जीवें ओंवाळणी । आनंदा दाटणी आनंदाची ।।४।। तुका म्हणे सुखें प्रेमासी डुलत । वीरालों निश्चित निश्चितीनें ।।५।।

४१६०। बौध्यअवतार माझिया अदृष्टा । मौन्य मुखें निष्ठा धरियेली ।।१।। ।।ध्रु।।। लोकांचियेसाटीं शाम चतुभुर्ज । संतांसवें गुज बोलतसां ।।ध्रु।। आलें कलियुग माझिया संचिता । डोळां हाकलितां न पडेसी ।।२।। म्यां च तुझें काय केले नारायणा । कां नये करूणा तुका म्हणे ।।३।।

४१६१। मुखी विठ्ठलाचें नाम । मग कैंचा भवभ्रम ।।१।। ।।ध्रु।।। चालतां बोलतां खातां । जेवितां निद्रा करितां ।।ध्रु।। सुखें असों संसारीं । मग जवळी च हरि

।।२।। मुक्तिवरील भक्ति जाण । अखंड मुखीं नारायण ।।३।। मग देवभक्त जाला । तुका तुकीं उतरला ।।४।।

४१६२। प्रेम जडलें तुझे पायीं । आणीक न सुचे मजला कांहीं ।।१।। ।।ध्रु।।। रात्रीदिवस तुझें ध्यान । तें चि माझें अनुष्ठान ।।ध्रु।। नामापरतें नेणें दुजें । ऐसें कळलें मजला निज ।।२।। तुका म्हणे अंतकाळीं । आम्हां सोडवीं तात्काळीं ।।३।।

४१६३। तुझे पाय माझी काशी । कोण जाय माझें काशी ।।१।। ।।ध्रु।।। तुझें रूप तें चि ध्यान । तें चि माझें अनुष्ठान ।।ध्रु।। तुझे चरण ते चि गया । जालें गयावजर्न देहा ।।२।। तुका म्हणे सकळ तीर्थें । तुझे पायीं वसती येथें ।।३।।

४१६४। क्षुधा तृषा कांहीं सर्वथा नावडे । पहावया धांवे कोल्हांटासी ।।१।। ।।ध्रु।।। कथेसी साक्षेपें पाचारिला जरी । म्हणे माझ्या घरीं कोणी नाहीं ।।ध्रु।। बलात्कारें जरी आणिला कथेसी । निद्रा घे लोडेंसी टेंकूनियां ।।२।। तुका म्हणे थुंका त्याच्या तोंडावरी । जातो यमपुरी भोगावया ।।३।।

४१६५। श्रीराम सखा ऐसा धरीं भाव । मीपणाचा ठाव पुसीं मना ।।१।। ।।ध्रु।।। शरण निरंतर म्हण तूं गोविंद । वाचे लावीं धंदा नारायण ।।ध्रु।। यापरि सोपान नाहीं रे साधन । वाहातसें आण तुझी मना ।।२।। नको कांहीं करूं अळस अंतरी । जपें निरंतरी रघुपती ।।३।। तुका म्हणे मोठा लाभ नरदेहीं । देंही च विदोही होती नामें ।।४।।

४१६६। सर्वापरी तुझे गुण गा उत्तम । तुझेठायीं प्रेम राहो माझें ।।१।। ।।ध्रु।।। माउलीपरिस आहेसी उदार । तरि कां निष्ठुर मन केलें ।।ध्रु।। गजेंद्राकरणें केलें त्वां धांवणें । तरि कां निर्वाण पाहातोसी ।।२।। प्रल्हादा संकटीं रक्षिलें त्वां देवा । तरि कां केशवा सांडी केली ।।३।। अन्यायी अजामेळ तो जाला पावन । ऐसें हें पुराण हाका मारी ।।४।। तुका म्हणे माझे थोर अपराध । नाम करी छेद क्षणमात्रें ।।५।।

४१६७। आतां वांटों नेदीं आपुलें हें मन । न सोडीं चरण विठोबाचे ।।१।। ।।ध्रु।।। दुजियाचा संग लागों नेदीं वारा । आपुल्या शरीरावरूनियां ।।ध्रु।। यावें जावें आम्हीं देवा च सांगातें । मागूनी करीत हें चि आलों ।।२।। काय वांयां गेलों तो करूं उद्वेग । उभा पांडुरंग मागें पुढें ।।३।। तुका म्हणे प्रेम मागंतों आगळें । येथें भोगूं फळें वैकुंठींचीं ।।४।।

४१६८। आतां आम्हां हें चि काम । वाचे स्मरों रामराम ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसी मोलाची हे घडी । धरूं पायांची आवडी ।।ध्रु।। अमृताची खाणी । तये ठायीं वेचूं वाणी ।।२।। तुका म्हणे पांडुरंगा । माझ्या जीवींच्या जिवलगा ।।३।।

४१६९। आतां जावें पंढरीसी । दंडवत विठोबासी ।।१।। ।।ध्रु।।। जेथें चंद्रभागातिरीं । आम्ही नाचों पंढरपुरीं ।।ध्रु।। जेथें संतांची दाटणी । त्याचें घेऊं पायवणी ।।२।।

तुका म्हणे आम्ही बळी । जीव दिधला पायां तळीं ।।३।।

४१७०। आम्ही नरका जातां काय येइल तुझ्या हाता । ऐसा तूं अनंता विचारीं पां ।।१।। ।।ध्रु।।। तुज शरण आलियाचें काय हें चि फळ । विचारा दयाळ कृपानिधी ।।ध्रु।। तुझें पावनपण न चले आम्हासीं । ऐसें हृषीकेशी कळों आलें ।।२।। आम्ही दुःख पावों जन्ममरण व्यथा । काय तुझ्या हाता येत असे ।।३।। तुका म्हणे तुम्ही खादली हो रडी । आम्ही धरली सेंडी नाम तुझें ।।४।।

४१७२। घालूनियां मध्यावर्ती । दाटुनि उपदेश देती ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसे पोटभरे संत । तयां कैंचा भगवंत ।।ध्रु।। रांडापोरांतें गोविती । वर्षासन ते लाविती ।।२।। जसे बोलती निरापणीं । तैसी न करिती करणी ।।३।। तुका म्हणे तया । तमोगुणियाची क्रिया ।।४।।

४१७३। वैभव तें राज्य संपत्ती टाकावी । उदरार्थ मागावी माधोकरी ।।१।। ।।ध्रु।।। आपुलें तें आधीं करावें स्वहित । ऐसी आहे नीत स्वधर्माची ।।ध्रु।। वर्ण कुळ जाति याचा आढभमान । त्यजावा सन्मान लौकिकाचा ।।२।। तुका म्हणे राहे एकाकी निःशंक । देउनियां हाक कंठीं काळ ।।३।।

४१७४। हातपाय मिळोनि मेळा । चला म्हणती पाहों डोळां ।।१।। देखणी नव्हे देखती कैसे । सकळांचा देखणा डोळा चि असे ।।२।। डोळयाचा डोळा पाहों गेला । तुका म्हणे तो पाहों ठेला ।।३।।

४१७५। मुखें संती इंद्रियें जती । आणिक नेणे भाव भक्ती ।।१।। देवा हे चि दोन्ही पदें । येर गाइलीं विनोदें ।।२।। चित्ताचें आसन । तुका करितो कीर्त्तन ।।३।।

४१७६। धांवोनियां आलों पहावया मुख । गेलें माझें दुःख जन्मांतरिंचें ।।१।। ऐकिलें ही होतें तैसें चि पाहिलें । मन स्थिरावलें तुझ्या पायीं ।।२।। तुका म्हणे माझी इच्छा पूर्ण जाली । कांहीं न राहिली वासना हे ।।३।।

४१७७। गावलोकिकाहीं लावियेलें पिसें । काय सांगों ऐसें तुजपासीं ।।१।। ।।ध्रु।।। तोंड काळें केलें फिरविलें मज । नाहीं धरिली लाज पांडुरंगा ।।ध्रु।। काय तुजपासीं सांगों हें गार्‍हाणें । मग काय जिणें तुझें माझें ।।२।। कोणासाटीं आतां करावा संसार । केली वारावार आपण चि ।।३।। तुका म्हणे आम्ही मोडिला घरचार । धरियेला धीर तुझ्या पायीं ।।४।।

४१७८। जीवें जीव नेणे पापी सारिका चि । नळी दुजयाची कापूं बैसे ।।१।। ।।ध्रु।।। आत्मा नारायण सर्वां घटीं आहे । पशुमध्यें काय कळों नये ।।ध्रु।। देखत हा जीव हुंबरे वरडत । निष्ठुराचे हात वाहाती कैसे ।।२।। तुका म्हणे तया चांडाळासी नर्क । भोगिती अनेक महादुःखें ।।३।।

४१७९। मनीं भाव असे कांहीं । तेथें देव येती पाहीं ।।१।। ।।ध्रु।।। पाहा जनाई

सुंदरी । तेथें देव पाणी भरी ।।ध्रु।। शुद्ध पाहोनियां भाव । त्याचे हृदयीं वसे देव ।।२।। तुका म्हणे विठोबासी । ठाव देईं चरणापासीं ।।३।।

४१८०। भागल्याचें तारूं शिणल्याची साउली । भुकेलिया घाली प्रेमपान्हा ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसी हे कृपाळू अनाथांची वेशी । सुखाची च राशी पांडुरंग ।।ध्रु।। सकळां सन्मुख कृपेचिया दृष्टी । पाहे बहु भेटी उतावीळां ।।२।। तुका म्हणे येथें आतां उरला कैंचा । अनंता जन्मींचा शीण भाग ।।३।।

४१८१। काय न्यून आहे सांगा । पांडुरंगा तुम्हांपें ।।१।। ।।ध्रु।।। आमुची तों न पुरे इच्छा । पिता ऐसा मस्तकीं ।।ध्रु।। कैसी तुम्हां होय सांडी । करूणा तोंडीं उच्चारें ।।२।। आश्चर्य चि करी तुका । हे नायका वैकुंठिंचिया ।।३।।

४१८२। चित्त गुंतलें प्रपंचें । जालें वेडें ममतेचें ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां सोडवीं पांडुरंगा । आलें निवारीं तें आंगा ।।ध्रु।। गुंतली चावटी । नामीं रूपीं जाली तुटी ।।२।। तुका म्हणे चाली । पुढें वाट खोळंबली ।।३।।

४१८३। किती एका दिवशीं । बुद्धि जाली होती ऐसी ।।१।। ।।ध्रु।।। कांहीं करावें स्वहित । तों हें न घडे उचित ।।ध्रु।। अवलंबुनी भीक । लाज सांडिली लौकिक ।।२।। तुका म्हणे दीन । जालों मनुष्यपणा हीन ।।३।।

४१८४। आतां बरें जालें । सकाळीं च कळों आलें ।।१।। ।।ध्रु।।। मज न ठेवीं इहलोकीं । आलों तेव्हां जाली चुकी ।।ध्रु।। युगमहिमा ठावा । नव्हता ऐसा पुढें देवा ।।२।। तुका म्हणे ठेवीं । भोगासाटीं निरयगांवीं ।।३।।

४१८५। परि आतां माझी परिसावी विनंती । रखुमाईच्या पती पांडुरंगा ।।१।। चुकलिया बाळा न मारावें जीवें । हित तें करावें मायबापीं ।।२।। तुका म्हणे तुझा म्हणताती मज । आतां आहे लाज हे चि तुम्हां ।।३।।

४१८६। पापाचिया मुळें । जालें सत्याचें वाटोळें ।।१।। ।।ध्रु।।। दोष जाले बळिवंत । नाहीं ऐसी जाली नीत ।।ध्रु।। मेघ पडों भीती । पिकें सांडियेली क्षिती ।।२।। तुका म्हणे कांहीं । वेदा वीर्य शक्ति नाहीं ।।३।।

४१८७। ऐसा दुस्तर भवसागर । नेणों कैसा उतरूं पार ।।१।। ।।ध्रु।।। कामक्रोधादि सावजें थोर । दिसतात भयंकर ।।ध्रु।। मायाममतेचे भोवरे । घेती भयानक फेरे ।।२।। वासनेच्या लहरी येती । उद्योगहेलकावे बसती ।।३।। तरावया एक युक्ति असे । तुका नामनावेमधीं बैसे ।।४।।

४१८८। देव जडला जाइना अंगा । यासी काय करूं सांगा ।।१।। ।।ध्रु।।। वरकड देव येती जाती । हा देव जन्माचा सांगाती ।।ध्रु।। अंगीं भरलें देवाचें वारें । देव जग चि दिसे सारें ।।२।। भूत न बोले निरूतें । कांहीं केल्या न सुटे तें ।।३।। जीव खादला दैवतें । माझा आणि पंचभूतें ।।४।। तुका म्हणे वाडें कोडें । उभें

पुंडलिकापुढें ।।५।।

४१८९। हरिदासाचिये घरीं । मज उपजवा जन्मांतरीं ।।१।। ।।ध्रु।।। म्हणसी कांहीं मागा । हें चि देगा पांडुरंगा ।।ध्रु।। संतां लोटांगणीं । जातां लाजों नको मनीं ।।२।। तुका म्हणे अंगीं । शक्ती देईं नाचें रंगीं ।।३।।

४१९०। लटिक्याचें आंवतणें जेविलिया साच । काय त्या विश्वास तो चि खरा ।।१।। ।।ध्रु।।। कोल्हांटिणी लागे आकाशीं खेळत । ते काय पावत अमरपद ।।ध्रु।। जळमंडपयाचे घोडे राउत नाचती । ते काय तडवती युद्धालागीं ।।२।। तुका म्हणे तैसें मतवादीयांचें जिणें । दिसे लाजिरवाणें बोलतां चि ।।३।।

४१९१। काय आम्हीं केलें ऐसें । नुद्धरीजेसें सांगावें ।।१।। ।।ध्रु।।। हरण कोल्हें वैकुंठवासी । कोण त्यासी आढधकार ।।ध्रु।। गजा नाडया सरोवरीं । नाहीं हरी विचारिलें ।।२।। तुका म्हणे गणिका नष्ट । माझे कष्ट त्याहूनि ।।३।।

४१९२। भाग्यासाटीं गुरू केला । नाहीं आम्हांसी फळला ।।१।। ।।ध्रु।।। याचा मंत्र पडतां कानीं । आमच्या पेवांत गेलें पाणी ।।ध्रु।। गुरू केला घरवासी । आमच्या चुकल्या गाईम्हसी ।।२।। स्वामी आपुली बुटबुट घ्यावी । आमुची प्रताप टाकुन द्यावी ।।३।। तुका म्हणे ऐसे नष्ट । त्यांसी दुणे होती कष्ट ।।४।।

४१९३। गुणा आला विटेवरी । पीतांबरधरी सुंदर ।।१।। ।।ध्रु।।। डोळे कान त्याच्या ठायीं । मन पायीं राहो हें ।।ध्रु।। निवारोनी जाय माया । ऐसी छाया जयासी ।।२।। तुका म्हणे समध्यान । हे चरण सकुमार ।।३।।

४१९४। रंगीं रंगें नारायण । उभा करितों कीर्त्तन ।।१।। ।।ध्रु।।। हातीं घेउनियां वीणा । कंठीं राहें नारायणा ।।ध्रु।। देखिलीसे मूर्ती । माझ्या ह्रदयाची विश्रांति ।।२।। तुका म्हणे देवा । देईं कीर्त्तनाचा हेवा ।।३।।

४१९५। तुझा भरवसा आम्हां । फार होता पुरूषोत्तमा ।।१।। ।।ध्रु।।। भवसागरसंकटीं । तारिशील जगजेठी ।।ध्रु।। नाम आदित्याचें झाड । त्याचा न पडे उजड ।।२।। सिलंगणीचें सोनें । त्यासी गाहाण ठेवी कोण ।।३।। तुका म्हणे देवा । ब्रिद सोडूनियां ठेवा ।।४।।

४१९६। जालों आतां दास । माझी पुरवीं हे आस ।।१।। ।।ध्रु।।। पंढरीचा वारकरी । वारी चुकों नेदीं हरी ।।ध्रु।। संतसमागम । अंगीं भरोनियां प्रेम ।।२।। चंद्रभागे स्नान । तुका म्हणे हें चि दान ।।३।।

४१९७। यासाटीं करितों निष्ठुर भाषण । आहेसी तूं जाण सर्वदाता ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसें दुःख कोण आहे निवारिता । तों मी जाऊं आतां शरण त्यासी ।।ध्रु।। बैसलासी केणें करूनि एक घरीं । नाहीं येथें उरी दुसर्यांची ।।२।। तुका म्हणे आलें अवघें पायांपें । आतां मायबापें नुपेक्षावें ।।३।।

४१९८। पोरा लागलीसे चट । धरी वाट देवळाची ।।१।। ।।ध्रु।।। सांगितलें नेघे कानीं । दुजें मनी विठ्ठल ।।ध्रु।। काम घरीं न करी धंदा । येथें सदा दुश्चित्त ।।२।। आमुचे कुळीं नव्हतें ऐसें । हें चि पिसे निवडलें ।।३।। लौकिकाची नाहीं लाज । माझें मज पारिखें ।।४।। तुका म्हणे नरका जाणें । या या वचनें दुष्टाचे ।।५।।

४१९९। देवा बोलें आतां बोला । त्वां कां धरिला अबोला ।।१।। ।।ध्रु।।। भेऊं नको देईं भेटी । तूं कां पडिलासी संकटीं ।।ध्रु।। तुझ्या जीवींचें मी जाणें । म्हणसी मुक्ती आम्हां देणें ।।२।। तुका म्हणे न लगे कांहीं । चित्त राहो तुझे पायीं ।।३।।

४२००। यमधर्म आणिक ब्रम्हादिक देव । त्यांचा पूर्ण भाव तुझे पायीं ।।१।। ।।ध्रु।।। करिती स्मरण पार्वतीशंकर । तेथें मी विंढकर कोणीकडे ।।ध्रु।। सहस्त्रमुखेंसी घोष फणिवराचा । मज विंढकराचा पाड काय ।।२।। चंद्र सूर्य आणि सर्व तारांगणें । करिती भ्रमण प्रदक्षिणा ।।३।। तुका म्हणे त्यांसी स्वरूप कळेना । तेथें मज दीना कोण पुसे ।।४।।

४२०१। विठोबाच्या पायीं जीव म्यां ठेविला । भक्तिभावें केला देव ऋणी ।।१।। ।।ध्रु।।। देव माझा ऋणी आहें सहाकरी । परस्परें वारी भवभय ।।ध्रु।। भवभयडोहीं बुडों नेदी पाहीं । धरूनियां बाही तारी मज ।।२।। तारियेले दास पडिल्या संकटीं । विष केलें पोटीं अमृतमय ।।३।। अमृतातें सेवीतसे नामरसा । तोडियेला फांसा बंधनाचा ।।४।। बंधनाचा फांसा आम्हीं कांहीं नेणों । पाय तुझे जाणों पद्मनाभा ।।५।। पद्मनाभा नाभिकमळीं ब्रम्हादिक । त्रैलोक्यनायक म्हणविसी ।।६।। म्हणविसी देवा दासाचा अंकित । मनाचा संकेत पाहोनियां ।।७।। पाहोनियां दृढ निश्चय तयाचा । तो चि दास साचा जवळीक ।।८।। जवळीक जाली ब्रम्हीं सुखावले । मार्ग दाखविले मूढा जना ।।९।। मूढा जनामाजी दास तुझा मूढ । कास तुझी दृढ धरियेली ।।१०।। धरियेले तुझे पाय रे विठ्ठला । तुका सुखी जाला तुझ्या नामें ।।११।।

४२०२। बहु क्लेशी जालों या हो नरदेहीं । कृपादृष्टी पाहीं पांडुरंगा ।।१।। ।।ध्रु।।। पांडुरंगा सर्वदेवांचिया देवा । घ्यावी माझी सेवा दिनानाथा ।।ध्रु।। दिनानाथ ब्रिद त्रिभुवनीं तुझें । मायबापा ओझें उतरावें ।।२।। उतरीं सत्वर पैलथडी नेईं । पूर्णसुख देईं पायांपाशीं ।।३।। पायांपाशीं मज ठेवीं निरंतर । आशा तुझी फार दिवस केली ।।४।। केली आस तुझी वाट मी पाहातों । निशिदिनीं ध्यातों नाम तुझें ।।५।। नाम तुझें गोड स्वभक्ता आवडे । भक्तांलागीं कडे खांदा घेसी ।।६।। घेसी खांद्यावरी खेळविसी लोभें । पाउल तें शोभे विटेवरि ।।७।। विटेवरि उभा देखिलासी डोळां । मनाचा सोहळा पुरविसी ।।८।। पुरवीं सत्वर त्रैलोक्यस्वामिया । मिठी घाली पायां तुका भावें ।।९।।

४२०३। एक वेळे तरी जाईन माहेरा । बहुजन्म फेरा जाल्यावरी ।।१।। ।।ध्रु।।।

चित्ता हे बैसली आढवट आवडी । पालट ती घडी नेघे एकी ।।ध्रु।। करावें ते करी कारणशरीर । अंतरीं त्या धीर जीवनाचा ।।२।। तुका म्हणे तरि होइल विलंब । परि माझा लाभ खरा जाला ।।३।।

४२०४। सांग त्वां कोणासी तारिलें । संतांवेगळें उद्धरिलें ।।१।। संत शब्द उपदेशी । मग तूं हो म्हणशी ।।२।। तुका म्हणे नाहीं तुझा उपकार । करूं संतांचा उच्चार ।।३।।

४२०५। उमा रमा एकी सरी । वाराणसी ते पंढरी ।।१।। ।।ध्रु।।। दोघे सारिखे सारिखे । विश्वनाथ विठ्ठल सखे ।।ध्रु।। तेथें असे भागीरथी । येथें जाणा भीमारथी ।।२।। वाराणसी त्रिशुलावरि । सुदर्शनावरि पंढरी ।।३।। मनकर्णिका मनोहर । चंद्रभागा सरोवर ।।४।। वाराणशी भैरवकाळ । पुंडलीक क्षेत्रपाळ ।।५।। धुंडिराज दंडपाणी । उभा गरूड कर जोडुनी ।।६।। गया ते चि गोपाळपूर । प्रयाग निरानरसिंपुर ।।७।। तेथें असती गयावळ । येथें गाई आणि गोपाळ ।।८।। शमीपत्रपिंड देती । येथें काला निजसुखप्राप्ति ।।९।। संतसज्जनीं केला काला । तुका प्रसाद लाधला ।।१०।।

४२०६। फटयाचे बडबडे चवी ना सवाद । आपुला चि वाद आपणासी ।।१।। ।।ध्रु।।। कोणें या शब्दाचे मरावें घसणी । अंतरें शाहाणी राहिजे हो ।।ध्रु।। गाढवाचा भुंक आइकतां कानीं । काय कोडवाणी ऐसियेचें ।।२।। तुका म्हणे ज्यासी करावें वचन । त्याचे येती गुण अंगास ते ।।३।।

४२०७। दिवसा व्यापारचावटी । रात्री कुटुंबचिंता मोटी ।।१।। ।।ध्रु।।। काय करूं या मनासी । नाठवे कां हृषीकेशी ।।ध्रु।। वेश्येपाशीं रात्रीं जागे । हरिकीर्त्तनी निद्रा लागे ।।२।। तुका म्हणे काय जालासी । वृथा संसारा आलासी ।।३।।

४२०८। अहो कृपावंता । हाईं बुद्धीचा ये दाता ।।१।। ।।ध्रु।।। जेणें पाविजे उद्धार । होय तुझें पायीं थार ।।ध्रु।। वदवी हे वाचा । भाव पांडुरंगीं साचा ।।२।। तुका म्हणे देवा । माझें अंतर वसवा ।।३।।

४२०९। निंदक तो परउपकारी । काय वणूआ त्याची थोरी । जो रजकाहुनि भला परि । सर्व गुणें आगळा ।।१।। ।।ध्रु।।। नेघे मोल धुतो फुका । पाप वरच्यावरि देखा । करीतसे साधका । शुद्ध सरते तिहीं लोकीं ।।ध्रु।। मुखसंवदणी सांगाते । अवघें सांटविलें तेथें । जिव्हा साबण निरूतें । दोष काढी जन्माचे ।।२।। तया ठाव यमपुरीं । वास करणें अघोरीं । त्यासी दंडण करी । तुका म्हणे न्हाणी ते ।।३।।

४२१०। विद्या अल्प परी गर्वशिरोमणि । मजहुनी ज्ञानी कोण आहे ।।१।। ।।ध्रु।।। अंगीं भरला ताठा कोणातें मानिना । साधूची छळणा स्वयें करी ।।ध्रु।। साधूचे देहाचा मानी जो विटाळ । त्रिलोकीं चांडाळ तो चि एक ।।२।। संतांची जो निंदा करी मुखें जपे । खतेला सकळ पापें तो चि एक ।।३।। तुका म्हणे ऐसे मावेचे मइंद ।

त्यापाशीं गोविंद नाहीं नाहीं ।।४।।

४२११। प्रपंचाची पीडा सोसिती अघोरी । जया क्षणभरी नाम नये ।।१।। ।।ध्रु।।। नाम नाठविती आत्मया रामाचें । धिग जिणें त्याचें भवा मूळ ।।ध्रु।। मूळ तें पापाचें आचरण तयाचें । नाहीं राघवाचें स्मरण त्या ।।२।। स्मरण भजन नावडे जयासी । आंदणीया दासी यमदूतां ।।३।। चिंतन रामाचें न करी तो दोषी । एकांत तयासीं बोलों नये ।।४।। नये त्याचा संग धरूं म्हणे तुका । धरितां पातका वांटेकरी ।।५।।

४२१२। अर्थेंविण पाठांतर कासया करावें । व्यर्थ चि मरावें घोकूनियां ।।१।। घोकूनियां काय वेगीं अर्थ पाहे । अर्थरूप राहे होऊनियां ।।२।। तुका म्हणे ज्याला अर्थीं आहे भेटी । नाहीं तरी गोष्टी बोलों नका ।।३।।

४२१३। बसतां चोरापाशीं तैसी होय बुद्धि । देखता चि चिंधी मन धांवे ।।१।। ।।ध्रु।।। व्यभिचार्यिापासीं बैसतां क्षणभरी । देखतां चि नारी मन धांवे ।।ध्रु।। प्रपंचाचा छंद टांकुनियां गोवा । धरावें केशवा हृदयांत ।।२।। सांडुनियां देईं संसाराची बेडी । कीर्तनाची गोडी धरावी गा ।।३।। तुका म्हणे तुला सांगतों मी एक । रूक्मिमणीनायक मुखीं गावा ।।४।।

४२१४। मस्तकीं सहावें ठांकियासी जाण । तेव्हां देवपण भोगावें गा ।।१।। ।।ध्रु।।। आपुलिये स्तुती निंदा अथवा मान । टाकावा थुंकोन पैलीकडे ।।ध्रु।। सद्‌गुरूसेवन तें चि अमृतपान । करूनी प्राशन बैसावें गा ।।२।। आपुल्या मस्तकीं पडोत डोंगर । सुखाचें माहेर टाकूं नये ।।३।। तुका म्हणे आतां सांगूं तुला किती । जिण्याची फजीती करूं नये ।।४।।

४२१५। स्वामिसेवा गोड । माते बाळकाचें कोड ।।१।। ।।ध्रु।।। जेंजें मागावें भातुकें । तेंतें पुरवी कौतुकें ।।ध्रु।। खेळविलें कोडें । हरूषें बोले कीं बोबडें ।।२।। तुका म्हणे लाड । तेथें पुरे माझे कोड ।।३।।

४२१६। तुझें नाम पंढरिनाथा । भावेंविण नये हाता ।।१।। ।।ध्रु।।। दाहां नये विसां नये । पंनासां साटां नये ।।ध्रु।। शां नये सहस्त्रा नये । लक्षकोडीलागीं नये ।।२।। तुका म्हणे पंढरिनाथा । भावेंविण नये हाता ।।३।।

४२१७। संतांपायीं विन्मुख जाला । तो जरि संगति मागों जाला ।।१।। ।।ध्रु।।। तरि त्याहुनि दुरी जावें । सुखें एकांतीं बैसावें ।।ध्रु।। आत्मचर्चा नाहीं जेथें । अगी लावुनि द्यावी तेथें ।।२।। तुका म्हणे नाहीं । चित्ता समाधान कांहीं ।।३।।

४२१८। हिरा ठेवितां काळें गाहाण । मोल न तुटे दुकाळीं जाण ।।१।। तैसे संतजन पाहीं । विनटले श्रीहरिपायीं ।।२।। तुका म्हणे तैसे भक्त । तयांसी जन हें निंदित ।।३।।

४२१९। परिसें गे सुनेबाई । नको वेचूं दूध दहीं ।।१।। ।।ध्रु।।। आवा चालिली

पंढरपुरा । वेसीपासुनि आली घरा ।।ध्रु।। ऐकें गोष्टी सादर बाळे । करीं जतन फुटकें पाळें ।।२।। माझे हातींचा कलवडू । मजवांचुनि नको फोंडूं ।।३।। वळवटक्षिरीचें लिंपन । नको फोडूं मजवांचून ।।४।। उखळ मुसळ जातें । माझें मन गुंतलें तेथें ।।५।। भिक्षुक आल्या घरा । सांग गेली पंढरपुरा ।।६।। भक्षीं परिमित आहारू । नको फारसी वरो सारूं ।।७।। सून म्हणे बहुत निकें । तुम्ही यात्रेसि जावें सुखें ।।८।। सासूबाई स्वहित जोडा । सर्व मागील आशा सोडा ।।९।। सुनमुखीचें वचन कानीं । ऐकोनि सासू विवंची मनीं ।।१०।। सवतीचे चाळे खोटे । म्यां जावेंसें इला वाटे ।।११।। आतां कासया यात्रे जाऊं । काय जाउनि तेथें पाहूं ।।१२।। मुलें लेंकरें घर दार । माझें येथें चि पंढरपूर ।।१३।। तुका म्हणे ऐसें जन । गोवियेलें मायेंकरून ।।१४।।

४२२०। एक ते गाढव मनुष्याचे वेष । हालविती पुस पुढें दाढी ।।१।। निंदा हें भोजन जेवण तयांसी । जोडी घरीं रासी पातकांच्या ।।२।। तुका म्हणे सुखें बैसोनियां खाती । कुंभपाकीं होती नर्कवासी ।।३।।

४२२१। मागत्याची टाळाटाळी । झिंझ्या वोढूनि कपाळीं ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसा तंव मोळा । तुमचा नसेल गोपाळा ।।ध्रु।। नसेल ना नवें । ऐसें धरियेलें देवें ।।२।। तुका म्हणे जाला । उशीर नाहीं तो विठ्ठला ।।३।।

४२२२। संसार करिती मोठया महत्वानें । दिसे लोका उणें न कळे त्या ।।१।। ।।ध्रु।।। पवित्रपण आपुलें घरच्यासी च दिसे । बाहेर उदास निंदिताती ।।ध्रु।। आपणा कळेना आपले अवगुण । पुढिलाचे दोषगुण वाखाणिती ।।२।। विषयाचे ध्यासें जग बांधियेलें । म्हणोनी लागले जन्ममृत्यु ।।३।। तुका म्हणे माझें संचित चि असें । देवाजीचें पिसें सहजगुण ।।४।।

४२२३। गव्हाराचें ज्ञान अवघा रजोगुण । सुखवासी होऊन विषय भोगी ।।१।। त्यासी जरी ज्ञानउपदेश केला । संगेंविण त्याला राहावेना ।।२।। तुका म्हणे संग उत्तम असावा । याविण उपावा काय सांगों ।।३।।

४२२४। भाग्यालागी लांचावले । देवधर्म ते राहिले ।।१।। ।।ध्रु।।। कथे जातां अळसे मन । प्रपंचाचें मोटें ज्ञान ।।ध्रु।। अखंडप्रीति जाया । नेणे भजनाच्या ठाया ।।२।। कथाकीर्त्तन धनाचें । सर्वकाळ विषयीं नाचे ।।३।। तुका म्हणे पंढरिराया । ऐसे जन्मविले वांयां ।।४।।

४२२५। पतिव्रतेची कीर्त्ती वाखाणितां । सिंदळीच्या माथां तिडिक उठे ।।१।। ।।ध्रु।।। आमुचें तें आहे सहज बोलणें । नाहीं विचारून केलें कोणीं ।।ध्रु।। अंगें उणें त्याच्या बैसे टाळक्यांत । तेणें ठिणग्या बहुत गाळीतसे ।।२।। तुका म्हणे आम्ही काय करणें त्यासी । ढका खवंदासी लागतसे ।।३।।

४२२६। आहे ऐसा देव वदवावी वाणी । नाहीं ऐसा मनीं अनुभवावा ।।१।। ।।ध्रु।।।

आवडी आवडी कळविराकळविरी । वरिली अंतरी ताळी पडे ।।ध्रु।। अपूर्व दर्शन मातेपुत्रा भेटी । रडूं मागे तुटी हर्षयोगें ।।२।। तुका म्हणे एकें कळतें दुसरें । बरियाचें बरें आहाचाचें आहाच ।।३।।

४२२७। हे चि माझे चित्तीं । राहे भवप्रीति । विठ्ठल सुषुप्ती । जागृति स्वप्नासी ।।१।। ।।ध्रु।।। आणिक नाहीं तुज मागणें । राज्यचाड संपत्ति धन । जिव्हे सुख तेणें । घेतां देहीं नाम तुझें ।।ध्रु।। तुझें रूप सर्वांठायीं । देखें ऐसें प्रेम देईं । न ठेवावा ठायीं । अनुभव चित्ताचा ।।२।। जन्ममरणाचा बाध । समुळूनि तुटे कंद । लागो हा चि छंद । हर गोविंद वाचेसी ।।३।। काय पालटे दरूषणें । अवघें कोंदाटे चैतन्य । जीवशिवा खंडण । होय तरे चिंतितां ।।४।। तुका म्हणे या चि भावें । आम्हीं धालों तुझ्या नावें । सुखें होत जन्में । भलते याती भलतैसीं ।।५।।

४२२८। मौन कां धरिलें विश्वाच्या जीवना । उत्तर वचना देईं माझ्या ।।१।। ।।ध्रु।।। तूं माझें संचित तूं चि पूर्वपुण्य । तूं माझें प्राचीन पांडुरंगा ।।ध्रु।। तूं माझें सत्कर्म तूं माझा स्वधर्म । तूं चि नित्यनेम नारायणा ।।२।। कृपावचनाची वाट पाहातसें । करूणा वोरसें बोल कांहीं ।।३।। तुका म्हणे प्रेमळाच्या प्रियोत्तमा । बोल सर्वोत्तमा मजसवें ।।४।।

४२२९। काय करूं आतां धरूनियां भीड । निःशंक हें तोंड वाजविलें ।।१।। ।।ध्रु।।। नव्हे जगीं कोणी मुकियाचा जाण । सार्थक लाजोनी नव्हे हित ।।ध्रु।। आलें तें उत्तर बोलें स्वामीसवें । धीट नीट जीवें होऊनियां ।।२।। तुका म्हणे मना समर्थासीं गांठी । घालावी हे मांडी थापटूनि ।।३।।

४२३०। माझिया तो जीवें घेतला हा सोस । पाहें तुझी वास भेटावया ।।१।। ।।ध्रु।।। मातेविण बाळ न मनी आणिका । सर्वकाळ धोका स्तनपाना ।।ध्रु।। वोसंगा निघाल्या वांचूनि न राहे । त्याचें आर्त माय पुरवीते ।।२।। तुका म्हणे माते भक्तां तूं कृपाळ । गिळियेले जाळ वनांतरीं ।।३।।

४२३१। ते काय पवाडे नाहीं म्यां ऐकिले । गोपाळ रक्षिले वनांतरीं ।।१।। ।।ध्रु।।। मावेचा वोणवा होऊनि राक्षस । लागला वनास चहूंकडे ।।ध्रु।। गगनासी ज्वाळा लागती तुंबळ । गोधनें गोपाळ वेडावलीं ।।२।। तुका म्हणे तेथें पळावया वाट । नाहीं बा निपट ऐसें जालें ।।३।।

४२३२। धडकला आढग्न आह्या येती वरी । गोपाळ श्रीहरी विनविती ।।१।। ।।ध्रु।।। अरे कृष्णा काय विचार करावा । आला रे वोणवा जळों आतां ।।ध्रु।। अरे कृष्णा तुझें नाम बळवींत । होय कृपावंत राख आतां ।।२।। तुका म्हणे अरे कृष्णा नारायणा । गोपाळ करूणा भाकितिले ।।३।।

४२३३। अरे कृष्णा आम्ही तुझे निज गडी । नवनीत आवडी देत होतों ।।१।। ।।ध्रु।।। अरे कृष्णा आतां राखें कैसें तरी । संकटाभीतरीं पडियेलों ।।ध्रु।। वरूषला

इंद्र जेव्हां शिळाधारीं । गोवर्धन गिरी उचलिला ।।२।। तुका म्हणे तुझे पवाडे गोपाळ । वर्णिता सकळ नारायणा ।।३।।

४२३४। अरे कृष्णा तुंवा काळया नाथिला । दाढे रगडिला रिठासुर ।।१।। ।।ध्रु।।। अरे कृष्णा तुवां पूतना शोषिली । दुबुर्द्धि कळली अंतरींची ।।ध्रु।। गोपाळ करूणा ऐसी नानापरी । भाकिती श्रीहरी तुजपुढें ।।२।। तुझें नाम कामधेनु करूणेची । तुका म्हणे त्यांची आली कृपा ।।३।।

४२३५। चहुंकडूनियां येती ते कल्लोळ । सभोंवते जाळ जवळ आले ।।१।। ।।ध्रु।।। सकुमार मूर्ति श्रीकृष्ण धाकुटी । घोंगडी आणि काठी खांद्यावरि ।।ध्रु।। लहान लेंकरूं होतें तें सगुण । विक्राळ वदन पसरिलें ।।२।। चाभाड तें एक गगनीं लागलें । एक तें ठेविलें भूमीवरि ।।३।। तये वेळे अवघे गोपाळ ही भ्याले । तुकें ही लपालें भेऊनियां ।।४।।

४२३६। श्रीमुख वोणवा गिळीत चालिलें । भ्यासुर वासिलें वदनांबुज ।।१।। ।।ध्रु।।। विक्राळ त्या दाढा भ्यानें पाहावेना । धाउनी रसना ज्वाळ गिळी ।।ध्रु।। जिव्हा लांब धांवे गोळा करी ज्वाळ । मोटें मुखकमळ त्यांत घाली ।।२।। तुका म्हणे अवघा वोणवा गीळलिा । आनंद जाहाला गोपाळांसी ।।३।।

४२३७। गोपाळ प्रीतीनें कैसे विनविती । विक्राळ श्रीपती होऊं नको ।।१।। ।।ध्रु।।। नको रे बा कृष्णा धरूं ऐसें रूप । आम्हां चळकांप सुटलासे ।।ध्रु।। होईं बा धाकुटा शाम चतुभूर्ज । बैसोनियां गुज सुखें बोलों ।।२।। वोणव्याच्या रागें गिळशील आम्हां । तुका मेघशामा पायां लागे ।।३।।

४२३८। सांडियेलें रूप विक्राळ भ्यासुर । झालें सकुमार कोडिसवाणें ।।१।। ।।ध्रु।।। शाम चतुभूर्ज मुकुट कुंडलें । सुंदर दंडलें नव बाळ ।।ध्रु।। गोपाळ म्हणती कैसेंरे बा कृष्णा । रूप नारायणा धरियेलें ।।२।। कैसा वाढलासी विक्राळ जालासी । गटगटा ज्वाळांसी गिळयिलें ।।३।। तुका म्हणे भावें पुसती गोपाळ । अनाथवत्सल म्हणोनियां ।।४।।

४२३९। बा रे कृष्णा तुझें मुख कीं कोमळ । कैसे येवढे ज्वाळ ग्रासियेले ।।१।। ।।ध्रु।।। बा रे कृष्णा तुझी जिव्हा कीं कोवळी । होईल पोळली नारायणा ।।ध्रु।। बैसें कृष्णा तुझें पाहूं मुखकमळ । असेल पोळलें कोणे ठायीं ।।२।। घोंगडिया खालीं घालूनियां तळीं । वरी वनमाळी बैसविती ।।३।। तुका म्हणे भावें आकळलि देव । कृपासिंधुराव त्रैलोक्याचा ।।४।।

४२४०। एक म्हणती मुख वासीं नारायणा । पाहों दे वदना डोळेभरि ।।१।। ।।ध्रु।।। वासुनियां मुख पहाती सकळ । अवघे गोपाळ व्योमाकार ।।ध्रु।। म्हणती गोपाळ बेटे हो हा देव । स्वरूपाचा ठाव न कळे याच्या ।।२।। तुका म्हणे अवघे विठोबाभोंवते । मिळाले नेणते लहानथोर ।।३।।

४२४१। एक म्हणती कृष्णं वासिलें त्वां मुख । तेव्हां थोर धाक पडिला आम्हां ।।१।। ।।ध्रु।।। गिळों लागलासी अग्नीचे कल्लोळ । आम्ही चळचळां कांपतसों ।।ध्रु।। ज्वाळांबरोबरि गिळशील आम्हां । ऐसें मेघशामा भय वाटे ।।२।। तुका म्हणे ऐसे भाग्याचे गोपाळ । फुटकें कपाळ आमुचें चि ।।३।।

४२४२। गोपाळांचें कैसें केलें समाधान । देउनि आलिंगन निवविले ।।१।। ।।ध्रु।।। ज्वाळाबरोबरि तुम्हां कां ग्रासीन । अवतार घेणें तुम्हांसाटीं ।।ध्रु।। निर्गुण निर्मय मी सर्वांनिराळा । प्रकृतिवेगळा गुणातीत ।।२।। चिन्मय चिद्रूप अवघें चिदाकार । तुका म्हणे पार नेणे ब्रम्हा ।।३।।

४२४३। ऐसा मी अपार पार नाहीं अंत । परि कृपावंत भाविकांचा ।।१।। ।।ध्रु।।। दुर्जनां चांडाळां करीं निर्दाळण । करीं संरक्षण अंकिताचें ।।ध्रु।। भक्त माझे सखे जिवलग सांगाती । सर्वांग त्यांप्रति वोडवीन ।।२।। पीतांबरछाया करीन त्यांवरी । सदा त्यांचे घरीं दारीं उभा ।।३।। माझे भक्त मज सदा जे रातले । त्यांघरीं घेतलें धरणें म्यां ।।४।। कोठें हें वचन ठेविलें ये वेळे । तुका म्हणे डोळे झांकियेले ।।५।।

४२४४। भ्रतारेंसी भार्या बोले गुज गोष्टी । मज ऐसी कष्टी नाहीं दुजी ।।१।। ।।ध्रु।।। अखंड तुमचें धंद्यावरी मन । माझें तों हेळण करिती सर्व ।।ध्रु।। जोडितसां तुम्ही खाती हेरेंचोरें । माझीं तंव पोरें हळहळीती ।।२।। तुमची व्याली माझे डाईं हो पेटली । सदा कष्ट बोली सोसवेना ।।३।। दुष्टवृत्ति नंदुली सदा द्वेष करी । नांदों मी संसारीं कोण्या सुखें ।।४।। भावा दीर कांहीं धड हा न बोले । नांदों कोणां खालें कैसी आतां ।।५।। माझ्या अंगसंगें तुम्हांसी विश्रांति । मग धडगति नाहीं तुमची ।।६।। ठाकतें ठमकतें जीव मुठी धरूनि । परि तुम्ही अजूनि न धरा लाज ।।७।। वेगळे निघतां संसार करीन । नाहीं तरी प्राण देतें आतां ।।८।। तुका म्हणे जाला कामाचा अंकित । सांगे मनोगत तैसा वर्ते ।।९।।

४२४५। कामाचा अंकित कांतेतें प्रार्थित । तूं कां हो दुश्चित निरंतर ।।१।। ।।ध्रु।।। माझीं मायबापें बंधु हो बहिण । तुज करी सीण त्यागीन मी ।।ध्रु।। त्यांचें जरि तोंड पाहेन मागुता । तरि मज हत्या घडो तुझी ।।२।। सकाळ उठोन वेगळा निघेन । वाहातों तुझी आण निश्चयेंसी ।।३।। वेगळें निघतां घडीन दोरे चुडा । तूं तंव माझा जोडा जन्माचा कीं ।।४।। ताईत सांकळी गळांचि दुलडी । बाजुबंदजोडी हातसर ।।५।। वेणीचे जे नग सर्व करी ही करीन । नको धरूं सीण मनीं कांहीं ।।६।। नेसावया साडी सेलारी चुनडी । अंगींची कांचोळी जाळिया फुलें ।।७।। तुका म्हणे केला रांडेनें गाढव । मनासवें धांव घेतलीसे ।।८।।

४२४६। उजळतिं उजळे दीपकाची वाती । स्वयंभ ते ज्योति हिर्‍या अंगीं ।।१।। ।।ध्रु।।। एकीं महाकष्टें मेळविलें धन । एकासी जतन दैवयोगें ।।ध्रु।। परिमळें केले चंदनाचें चिन्ह । निवडी ते भिन्न गाढव तो ।।२।। तुका म्हणे जया अंगीं हरिठसा ।

तो तरे सहसा वंद्य होय ।।३।।

४२४७। बारावर्षें बाळपण । तें ही वेचलें अज्ञानें ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसी जन्म गेला वांयां । न भजतां पंढरिराया ।।ध्रु।। बाकी उरलीं आठयाशीं । तीस वेचलीं कामासी ।।२।। बाकी उरलीं आठावन्न । तीस वेचलीं ममतेनें ।।३।। बाकी उरली आठावीस । देहगेह विसरलास ।।४।। तुका म्हणे ऐसा झाडा । संसार हा आहे थोडा ।।५।।

४२४८। सोवळा तो जाला । अंगीकार देवें केला ।।१।। ।।ध्रु।।। येर करिती भोजन । पोट पोसाया दुर्जन ।।ध्रु।। चुकला हा भार । तयाची च येरझार ।।२।। तुका म्हणे दास । जाला तया नाहीं नास ।।३।।

४२४९। आजि शिवला मांग । माझें विटाळलें आंग ।।१।। ।।ध्रु।।। यासी घेऊं प्रायश्चित्त । विठ्ठलविठ्ठल हृदयांत ।।ध्रु।। जाली क्रोधासी भेटी । तोंडावाटे नर्क लोटी ।।२।। अनुतापीं न्हाऊं । तुका म्हणे रवी पाहूं ।।२।।

४२५०। ठाव तुम्हांपाशीं । जाला आतां हृषीकेशी ।।१।। ।।ध्रु।।। न लगे जागावें सतत । येथें स्वभावें हे नीत ।।ध्रु।। चोरटयासी थारा । येथें कैंचा जी दातारा ।।२।। तुका म्हणे मनें । आम्हां जालें समाधान ।।३।।

४२५१। पाळयिले लळे । माझे विठ्ठले कृपाळे ।।१।। ।।ध्रु।।। बहुजन्माचें पोषणें । सरतें पायांपाशीं तेणें ।।ध्रु।। सवे दिली लागों । भातें आवडीचें मागों ।।२।। तुका म्हणे भिन्न । नाहीं दिसों दिलें क्षण ।।३।।

४२५२। जो या गेला पंढरपुरा । आणीक यात्रा न मनी तो ।।१।। ।।ध्रु।।। सुलभ माय पंढरिराणा । पुरवी खुणा अंतरींच्या ।।ध्रु।। जन्मांतरिंच्या पुण्यरासी । वारी त्यासी पंढरी ।।२।। बाहेर येतां प्राण फुटे । रडें दाटे गहिवरें ।।३।। दधिमंगळभोजन सारा । म्हणती करा मुरडींव ।।४।। मागुता हा पाहों ठाव । पंढरिराव दर्शनें ।।५।। तुका म्हणे भूवैकुंठ । वाळुवंट भींवरा ।।६।।

४२५३। न मिळती एका एक । जये नगरीचे लोक ।।१।। ।।ध्रु।।। भलीं तेथें राहूं नये । क्षणें होईल न कळे काय ।।ध्रु।। न करितां अन्याय । बळें करीती अपाय ।।२।। नाहीं पुराणाची प्रीति । ठायींठायीं पंचाइती ।।३।। भल्या बुर्‍या मारी । होतां कोणी न निवारी ।।४।। आढवचार्‍या हातीं । देऊनि प्रजा नागविती ।।५।। तुका म्हणे दरी । सुखें सेवावी ते बरी ।।६।।

४२५४। शिकवणें नाक झाडी । पुढील जोडी कळेना ।।१।। ।।ध्रु।।। निरयगांवीं भोग देता । तेथें सत्ता आणिकांची ।।ध्रु।। अवगुणांचा सांटा करी । ते चि धरी जीवासी ।।२।। तुका म्हणे जडबुद्धि । कर्मशुद्धी सांडवी ।।३।।

४२५५। गोपीचंदन मुद्रा धरणें । आम्हां लेणें वैष्णवां ।।१।। ।।ध्रु।।। मिरवूं अळंकार लेणें । हीं भूषणें स्वामीचीं ।।ध्रु।। विकलों ते सेवाजीवें । एक्या भावें एकविध ।।२।।

तुका म्हणे शूर जालों । बाहेर आलों संसारा ।।३।।

४२५६। विषयांचे लोलिंगत । ते फजीत होतील ।।१।। ।।ध्रु।।। न सेर येथें यातिकुळ । शुद्ध मूळबीज व्हावें ।।धु।। शिखासूत्र सोंग वरि । दुराचारी दंड पावे ।।२।। तुका म्हणे आढभमाना । नारायणा न सोसे ।।३।।

४२५७। वडिलें दिलें भूमिदान । तें जो मागे आढभळासून ।।१।। ।।ध्रु।।। अग्रपूजेचा आढधंकारी । श्रेष्ठ दंड यमा घरीं ।।ध्रु।। उभयकुल समवेत । नर्की प्रवेश अद्‌भुत ।।२।। तप्तलोहें भेटी । तुका म्हणे कल्पकोटी ।।३।।

४२५८। लटिकी ग्वाही सभेआंत । देतां पतित आगळा ।।१।। ।।ध्रु।।। कुंभपाकी वस्ती करूं । होय धुरू कुळेसी ।।ध्रु।। रजस्वला रूधिर स्त्रवे । तें चि घ्यावें तृषेसी ।।२।। तुका म्हणे जन्मा आला । काळ जाला कुळासी ।।३।।

४२५९। आचरे दोष न धरी धाक । परिपाक दुःखाचा ।।१।। ।।ध्रु।।। चांडाळा तो दुराचारी । अंगीकारी कोण त्या ।।ध्रु।। नव्हे संतान वोस घर । अंधकार कुळासी ।।२।। तुका म्हणे त्याचें दान । घेतां पतन दुःखासी ।।३।।

४२६०। कींविलवाणा जाला आतां । दोष करितां न विचारी ।।१।। ।।ध्रु।।। आढभळाषी नारी धन । झकवी जन लटिकें चि ।।ध्रु।। विश्वासिया करी घात । न धरी चित्ता कांटाळा ।।२।। तुका म्हणे नाहीं आला । वृथा गेला जन्मासी ।।३।।

४२६१। घेऊं नये तैसें दान । त्याचें धन आढभळाषी ।।१।। ।।ध्रु।।। तो ही येथें कामा नये । नर्का जाय म्हणोनि ।।ध्रु।। विकी स्नानसंध्या जप । करी तप पुढिलांचें ।।२।। तुका म्हणे दांभिक तो । नर्का जातो स्वइच्छा ।।३।।

४२६२। सदा नामघोष करूं हरिकथा । तेणें सदा चित्ता समाधान ।।१।। ।।ध्रु।।। सर्वसुख ल्यालों सर्व अलंकार । आनंदें निर्भर डुलतसों ।।ध्रु।। असों ऐसा कोठें आठव ही नाहीं । देहीं च विदेही भोगूं दशा ।।२।। तुका म्हणे आम्ही जालों आढग्नरूप । लागों नेदूं पापपुण्य आतां ।।३।।

४२६३। वरिवरि बोले युद्धाचिया गोष्टी । परसैन्या भेटी नाहीं जाली ।।१।। ।।ध्रु।।। पराव्याचे भार पाहुनियां दृष्टी । कांपतसे पोटीं थरथरां ।।ध्रु।। मनाचा उदार रायाचा जुंझार । फिरंगीचा मार मारीतसे ।।२।। धन्य त्याची माय धन्य त्याचा बाप । अंगीं अनुताप हरिनामें ।।३।। तुका म्हणे साधु बोले खर्गधार । खोचतें अंतर दुर्जनाचें ।।४।।

४२६४। गंधर्वनगरीं क्षण एकराहावें । तें चि पैं करावें मूळक्षेत्र ।।१।। ।।ध्रु।।। खपुष्पाची पूजा बांधोनि निर्गुणा । लक्ष्मीनारायणा तोषवावें ।।ध्रु।। वंध्यापुत्राचा लग्नाचा सोहळा । आपुलिया डोळां पाहों वेगीं ।।२।। मृगजळा पोही घालुनि सज्ञाना । तापलिया जना निववावें ।।३।। तुका म्हणे मिथ्या देहेंद्रियकर्म । ब्रम्हार्पण ब्रम्ह

होय बापा ।।४।।

४२६५। तुझा म्हणविलों दास । केली उच्छिष्टाची आस ।।१।। ।।ध्रु।।। मुखीं घालावा कवळ । जरी तूं होशील कृपाळ ।।२।। सीण भाग माझा पुसें । तुका म्हणे न करीं हांसें ।।३।।

४२६६। काय मागें आम्ही गुतलों काशानीं । पुढें वाहों मनीं धाक देवा ।।१।। ।।ध्रु।।। कीा।त्त चराचरीं आहे तैसी आहे । भेटोनियां काय द्यावें आम्हां ।।ध्रु।। घेउनी धरणें बैसती उपवासी । हट आम्हांपासीं नाहीं तैसा ।।२।। तातडी तयांनीं केली विटंबणा । आम्हां नारायणा काय उणें ।।३।। नाहीं मुक्तिचाड वास वैकुंठींचा । जीव भाव आमुचा देऊं तुज ।।४।। तुका म्हणे काय मानेल तें आतां । तूं घेईं अनंता सर्व माझें ।।५।।

४२६७। जालों बळिवंत । होऊनियां शरणागत ।।१।। ।।ध्रु।।। केला घरांत रिघावा । ठायीं पाडियेला ठेवा ।।ध्रु।। हाता चढे धन । ऐसें रचलें कारण ।।२।। तुका म्हणे मिठी । पायीं देउनि केली लुटी ।।३।।

४२६८। दासीचा जो संग करी । त्याचे पूर्वज नर्का द्वारीं ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसे सांगों जातां जना । नये कोणाचिया मना ।।ध्रु।। बरें विचारूनी पाहें । तुज अंतीं कोण आहे ।।२।। तुका म्हणे रांडलेंका । अंतीं जासिल यमलोका ।।३।।

४२६९। गुळ सांडुनि गोडी घ्यावी । मीठ सांडुनि चवि चाखावी ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसा प्रपंच सांडुनि द्यावा । मग परमार्थ जोडावा ।।ध्रु।। साकरेचा नव्हे ऊंस । आम्हां कैंचा गर्भवास ।।२।। बीज भाजुनि केली लाही । जन्ममरण आम्हां नाहीं ।।३।। आकारासी कैंचा ठाव । देह प्रत्यक्ष जाला वाव ।।४।। तुका म्हणे अवघें जग । सर्वां घटीं पांडुरंग ।।५।।

४२७०। आमुचें दंडवत पायांवरि डोई । व्हावें उतराई ठेवूनियां ।।१।। कराल तें काय नव्हे जी विठ्ठला । चित्त द्यावें बोला बोबडिया ।।२।। तुका म्हणे आम्ही लडिवाळें अनाथें । म्हणोनि दिनानाथें सांभाळावें ।।३।।

४२७१। भाग्यवंत आम्ही विष्णुदास जगीं । अभंग प्रसंगीं धैर्यवंत ।।१।। ।।ध्रु।।। नाहीं तें पुरवीत आणुनि जवळी । गाउनी माउली गीत सुखें ।।ध्रु।। प्रीति अंगीं असे सदा सर्वकाळ । वोळली सकळ सुखें ठायीं ।।२।। आपुल्या स्वभावें जैसे जेथें असों । तैसे तेथें दिसों साजिरे चि ।।३।। वासनेचा कंद उपडिलें मूळ । दुरितें सकळ निवारिलीं ।।४।। तुका म्हणे भक्तजनाची माउली । करील साउली विठ्ठल आम्हां ।।५।।

४२७२। तीर्थें फळती काळें जन्में आगळयिा । संतदृष्टी पाया हेळामात्रें ।।१।। ।।ध्रु।।। सुखाचे सुगम वैष्णवांचे पाय । अंतरींचा जाय महाभेव ।।ध्रु।। काळें हि न सरे तपें समाधान । कथे मूढजन समाधिस्थ ।।२।। उपमा द्यावया सांगतां आणीक

| नाहीं तिन्ही लोक धुंडाळतिां ||३|| तुका म्हणे मी राहिलों येणें सुखें | संतसंगें दुःखें नासावया ||४||

४२७३| संतजना माझी यावया करूणा | म्हणउनी दीन हीन जालों ||१|| ||ध्रु||| नेणें योग युक्ती नाहीं ज्ञान मति | गातसें या गीती पांडुरंगा ||ध्रु|| भाव भक्ती नेणें तप अनुष्ठान | करितों कीर्त्तन विठ्ठलाचें ||२|| ब्रम्हज्ञान ध्यान न कळे धारणा | एका नारायणा वांचूनियां ||३|| तुका म्हणे माझा विठोबासी भार | जाणे हा विचार तो चि माझा ||४||

४२७४| ऐसें काय उणें जालें तुज देवा | भावेंविण सेवा घेसी माझी ||१|| ||ध्रु||| काय मज द्यावा न लगे मुशारा | पहावें दातारा विचारूनि ||ध्रु|| करितों पाखांडें जोडूनि अक्षरें | नव्हे ज्ञान खरें भक्तिरस ||२|| गुणवाद तुझे न बोलवे वाणी | आणिंका छळणी वाद सांगें ||३|| तरी आतां मज राखें तुझे पायीं | देखसील कांहीं प्रेमरस ||४|| तुका म्हणे तुज हांसतील लोक | निष्काम सेवक म्हणोनियां ||५||

४२७५| भोंदावया मीस घेऊनि संतांचें | करी कुटुंबाचें दास्य सदा ||१|| ||ध्रु||| मनुष्याचे परी बोले रावा करी | रंजवी नरनारी जगामध्यें ||ध्रु|| तिमयाचा बैल करी सिकविलें | चित्रींचें बाहुलें गोष्टी सांगे ||२|| तुका म्हणे देवा जळो हे महंती | लाज नाहीं चित्तीं निसुगातें ||३||

४२७६| अंगीं घेऊनियां वारें दया देती | तया भक्ता हातीं चोट आहे ||१|| ||ध्रु||| देव्हारा बैसोनि हालविती सुपें | ऐसीं पापी पापें लिंपताती ||ध्रु|| एकीबेकीन्यायें होतसे प्रचित | तेणें लोक समस्त भुलताती ||२|| तयाचे स्वाधीन दैवतें असती | तरी कां मरती त्यांचीं पोरें ||३|| तुका म्हणे पाणी अंगारा जयाचा | भक्त कान्होबाचा तो ही नव्हे ||४||

४२७७| कोणा एकाचिया पोरें केली आळी | ठावी नाहीं पोळी मागें देखी ||१|| ||ध्रु||| बुझाविलें हातीं देउनी खापर | छंद करकर वारियेली ||ध्रु|| तैसें नको करूं मज कृपावंता | काय नाहीं सत्ता तुझे हातीं ||२|| तुका म्हणे मायबापाचें उचित | करावें तें हित बाळकाचें ||३||

४२७८| पंढरपुरींचें दैवत भजावें | काया वाचा जावें शरण त्या ||१|| ||ध्रु||| मनीं ध्यान करी अहंता धरूनी | तया चक्रपाणी दूर ठेला ||ध्रु|| मान आढभमान सांडुनियां द्यावे | अवघ्या नीच व्हावें तरी प्राप्त ||२|| तुका म्हणे हें चि कोणासी सांगावें | सादर होउनि भावें भजें देवा ||३||

४२७९| अधमाचें चित्त अहंकारीं मन | उपदेश शीण तया केला ||१|| ||ध्रु||| पापियाचें मन न करी आचार | विधवे शृंगार व्यर्थ केला ||ध्रु|| अधमाचें चित्त दुश्चित्त ऐकेना | वांयां सीण मना करूं काय ||२|| गर्धबासी दिली चंदनाची उटी | केशर लल्हाटीं शुकराच्या ||३|| पतिवंचकेसी सांगतां उदंड | परि ते पाषांड तिचे

मनीं ।।४।। तुका म्हणे तैसें अभाविका सांगतां । वाउगा चि चित्ता सीण होय ।।५।।

४२८०। किती उपदेश करावा खळासी । नावडे तयासी बरें कांहीं ।।१।। ।।ध्रु।।। शुद्ध हे वासना नाहीं चांडाळाची । होळी आयुष्याची केली तेणें ।।ध्रु।। नाहीं शुद्ध भाव नायके वचन । आपण्या आपण नाडियेलें ।।२।। तुका म्हणे त्यासी काय व्याली रांड । करितो बडबड रात्रदिवस ।।३।।

४२८१। संत देखोनियां स्वयें दृष्टी टाळी । आदरें न्याहाळी परस्त्रीसी ।।१।। ।।ध्रु।।। वीट ये कर्णासी संतवाक्यामृता । स्त्रीशब्द ऐकतां निवे कर्ण ।।ध्रु।। कथेमांजी निज वाटे नित्यक्षणीं । स्त्रियेचे कीर्त्तनीं प्रेमें जागे ।।२।। तुका म्हणे तुम्ही क्रोधासी न यावें । स्वभावा करावें काय कोणीं ।।३।

४२८२। मणि पडिला दाढेसी मकरतोंडीं । सुखें हस्तें चि काढवेल प्रौढीं ।।१।। ।।ध्रु।।। परि मूर्खाचें चित्त बोधवेना । दुधें कूर्मीच्या पाळवेल सेना ।।ध्रु।। सकळ पृथ्वी हिंडतां कदाचित । ससीसिंगाची प्राप्त होय तेथें ।।२।। आढतप्रयत्नें गाळितां वाळुवेतें । दिव्य तेलाची प्राप्त होय तेथें ।।३।। आढतक्रोधें खवळला फणी पाहीं । धरूं येतो मस्तकीं पुष्पप्रायी ।।४।। पहा ब्रम्हानंदें चि एकीं हेळा । महापातकी तो तुका मुक्त केला ।।५।।

४२८३। भोळे भाविक हे जुनाट चांगले । होय तैसें केलें भक्तिभावें ।।१।। ।।ध्रु।।। म्हणउनि चिंता नाहीं आम्हां दासां । न भ्यों गर्भवासा जन्म घेतां ।।ध्रु।। आपुलिया इच्छा करूं गदारोळ । भोगूं सर्वकाळ सर्व सुखें ।।२।। तुका म्हणे आम्हां देवाचा सांगत । नाहीं विसंबत येर येरां ।।३।।

४२८४। आतां तरी माझी परिसा विनंती । रखुमाईच्या पति पांडुरंगा ।।१।। चुकलिया बाळा न मारावें जीवें । हित तें करावें मायबापीं ।।२।। तुका म्हणे तुझा म्हणताती मज । आतां आहे लाज हे चि तुम्हां ।।३।।

४२८५। नाहीं बळयोग अभ्यास कराया । न कळे ते त्रिढया साधनाची ।।१।। ।।ध्रु।।। तुझिये भेटीचें प्रेम अंतरंगीं । नाहीं बळ अंगीं भजनाचें ।।ध्रु।। काय पांडुरंगा करूं बा विचार । झुरतें अंतर भेटावया ।।२।। तुका म्हणे सांगा वडिलपणें बुद्धी । तुजविण दयानिधी पुसों कोणां ।।३।।

४२८६। जिहीं तुझी कास भावें धरियेली । त्यांची नाहीं केली सांड देवा ।।१।। ।।ध्रु।।। काय माझा भोग आहे तो न कळे । सुखें तुम्ही डोळे झांकियेले ।।ध्रु।। राव रंक तुज सारिखे चि जन । नाहीं थोर लहान तुजपाशीं ।।२।। तुका म्हणे मागें आपंगिलें भक्तां । माझिया संचिता कृपा नये ।।३।।

४२८७। कोणतें कारण राहिलें यामुळें । तें म्यां तुज बळें कष्टवावें ।।१।। ।।ध्रु।।। नाहीं जात जीव नाहीं होत हानि । सहज तें मनीं आठवलें ।।ध्रु।। नाहीं चिंता कांहीं

मरतों उपासी । अथवा त्या म्हैसी गाई व्हाव्या ।।२।। हें तों तुज कळों येतसे अंतरीं । लापणीक वरी साच भाव ।।३।। तुका म्हणे देवा नासिवंतासाटीं । पायांसवें तुटी करिती तुझ्या ।।४।।

४२८८। पहावया तुझा जरि बोलें अंत । तरि माझे जात डोळे देवा ।।१।। ।।ध्रु।।। स्तंबीं तुज नाहीं घातलें प्रल्हादें । आपुल्या आनंदें अवतार ।।ध्रु।। भक्ताचिया काजा जालासी सगुण । तुज नाहीं गुण रूप नाम ।।२।। ऐसा कोण देवा अधम यातीचा । निर्धार हा साचा नाहीं तुझा ।।३।। तुका म्हणे बोले कवतुकें गोष्टीं । नेदीं येऊं पोटीं राग देवा ।।४।।

४२८९। प्रगट व्हावें हे अज्ञानवासना । माझी नारायणा हीनबुद्धि ।।१।। ।।ध्रु।।। खाणीवाणी होसी काष्टीं तूं पाषाणीं । जंतु जीवाजनीं प्रसिद्ध हा ।।ध्रु।। ज्ञानहीन तुज पाहें अल्पमति । लहान हा चित्तीं धरोनियां ।।२।। परि तूं कृपाळ होसी देवराणा । ब्रिदें तुझीं जना प्रसिद्ध हें ।।३।। उतावीळ बहु भक्तांचिया काजा । होसी केशीराजा तुका म्हणे ।।४।।

४२९०। जरी तुझा नसता आधार । कैसा हा संसार दुर्हिवता ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसा बळी कोण होईल पुरता । जो हे वारी चिंता आशापाश ।।ध्रु।। मायामोहफांसा लोकलाजबेडी । तुजवीज तोडी कोण एक ।।२।। हें तों मज कळों आलें अनुभवें । बरें माझ्या जीवें पांडुरंगा ।।३।। तुका म्हणे यास तूं चि माझा ग्वाही । पुरि भाव नाहीं जना लोका ।।४।।

४२९१। तुजविण चाड आणिकांची कांहीं । धरीन हें नाहीं तुज ठावें ।।१।। ।।ध्रु।।। तरणउपाय योगक्षेम माझा । ठेवियेला तुझ्या पायीं देवा ।।ध्रु।। कोण मज आळी काय हे तांतडी । सोनियाची घडी जाय दिस ।।२।। तुझिया नामाचें ल्यालोंसें भूषण । कृपा संतजन करितील ।।३।। तुका म्हणे जाला आनंदाचा वास । हृदया या नास नव्हे कधीं ।।४।।

४२९२। हें चि सुख पुढें मागतों आगळें । आनंदाचीं फळें सेवादान ।।१।। ।।ध्रु।।। जन्मजन्मांतरीं तुझा चि अंकिला । करूनि विठ्ठला दास ठेवीं ।।ध्रु।। दुजा भाव आड येऊं नेदीं चित्ता । करावा अनंता नास त्याचा ।।२।। अभय देऊनि करावें सादर । क्षण तो विसर पडों नेदीं ।।३।। तुका म्हणे आम्ही जेजे इच्छा करूं । ते ते कल्पतरू पुरविसी ।।४।।

४२९३। तुज केलिया नव्हे ऐसें काई । डोंगराची राई क्षणमात्रें ।।१।। ।।ध्रु।।। मज या लोकांचा न साहे आघात । देखणें प्रचित जीव घेती ।।ध्रु।। सहज विनोदें बोलियेलों गोष्टी । आरंभी तों पोटीं न धरावी ।।२।। दीनरूप मज करावें नेणता । याहुनी अनंता आहें तैसा ।।३।। तुका म्हणे जेणें मज तूं भोगसी । तें करीं जनासीं चाड नाहीं ।।४।।

४२९४। ऐसा सर्व भाव तुज निरोपिला । तूं मज एकला सर्वभावें ।।१।। ।।ध्रु।।। अंतरींची कां हे नेणसील गोष्टी । परि सुखासाटीं बोलविसी ।।ध्रु।। सर्व माझा भार तुज चालवणें । तेथें म्यां बोलणें काय एक ।।२।। स्वभावें स्वहित हिताचें कारण । कौतुक करून निवडिसी ।।३।। तुका म्हणे तूं हें जाणसी गा देवा । आमुच्या स्वभावा अंतरींच्या ।।४।।

४२९५। लोखंडाचे न पाहे दोष । शिवोन परीस सोनें करी ।।१।। ।।ध्रु।।। जैसी तैसी करी वाणी । मना आणी माउली ।।ध्रु।। लेकराचें स्नेहे गोड । करी कोड त्यागुणें ।।२।। मागें पुढें रिघे लोटी । साहे खेटी करी तें ।।३।। तुका विनवी पांडुरंगा । ऐसें सांगा आहे हें ।।४।।

४२९६। पर्वकाळीं धर्म न करी नासरी । खर्ची राजद्वारीं द्रव्यरासी ।।१।। ।।ध्रु।।। सोइर्‍यांची करी पाहुणेर बरा । कांडवी ठोंबरा संतांलागीं ।।ध्रु।। बाइलेचीं सर्व आवडीनें पोसी । मातापितरांसी दवडोनी ।।२।। श्राद्धीं कष्टी होय सांगता ब्राम्हण । गोवार मागून सावडीतो ।।३।। नेतो पानें फुलें वेश्येला उदंड । ब्राम्हणासी खांड नेदी एक ।।४।। हातें भोर्‍यां शोधी कष्ट करी नाना । देवाच्या पूजना कांटाळतो ।।५।। सारा वेळ धंदा करितां श्रमेना । साधूच्या दर्शना जातां कुंथे ।।६।। हरिच्या कीर्तनी गुंगायासि लागे । येरवीं तो जागे उगला चि ।।७।। पुराणीं बैसतां नाहीं रिकामटी । खेळतो सोंगटी अहोरात्रीं ।।८।। देवाच्या विभुती न पाहे सर्वथा । करी पानवथा नेत्रभिक्षा ।।९।। गाईला देखोनी बदबदां मारी । घोडयाची चाकरी गोड लागे ।।१०।। ब्राम्हणाचें तीर्थ घेतां त्रास मोटा । प्रेमें घेतो घोंटा घटघटां ।।११।। तुका म्हणे ऐसे प्रपंचीं गुंतले । जन्मोनि मुकले विठोबासी ।।१२।।

४२९७। आपुल्या पोटासाटीं लोकांची प्रौढी वाणी । संतांची वदनीं निंदा करी ।।१।। ।।ध्रु।।। पोटा घातलें जेणें अन्न । न म्हणे पतितपावन ।।ध्रु।। जेणें घातलें संसारीं । विसरला तया हरी ।।२।। मी कोठील आणि कोण । हें न कळे जयालागून ।।३।। तुका म्हणे नरस्तुती । करितो भाट त्रिजगतीं ।।४।।

४२९८। आम्ही रामाचे राऊत । वीर जुंझार बहुत ।।१।। ।।ध्रु।।। मनपवनतुरंग । हातीं नामाची फिरंग ।।ध्रु।। वारू चालवूं चहूंखुरीं । घाला घालूं यमपुरी ।।२।। तुका म्हणे पेणें । आम्हां वैकुंठासी जाणें ।।३।।

४२९९। पवित्र तें कुळ पावन तो देश । जेथें हरिचे दास घेती जन्म ।।१।। ।।ध्रु।।। कर्मधर्म त्याचे जाला नारायण । त्याचेनी पावन तिन्ही लोक ।।ध्रु।। वर्णआढभमानें कोण जाले पावन । ऐसें द्या सांगून मजपाशीं ।।२।। अंत्यजादि योनि तरल्या हरिभजनें । तयाचीं पुराणें भाट जालीं ।।३।। वैश्य तुळाधार गोरा तो कुंभार । धागा हा चांभार रोहिदास ।।४।। कबीर मोमीन लतिफ मुसलमान । सेना व्हावी जाण विष्णुदास ।।५।। कान्होपात्र खोदु पिंजारी तो दादु । भजनीं अभेदू हरिचे पायीं

।।६।। चोखामेळा वंका जातीचा माहार । त्यासी सर्वेश्वर ऐक्य करी ।।७।। नामयाची जनी कोण तिचा भाव । जेवी पंढरीराव तियेसवें ।।८।। मैराळा जनक कोण कुळ त्याचें । महिमान तयाचें काय सांगों ।।९।। यातायातीधर्म नाहीं विष्णुदासा । निर्णय हा ऐसा वेदशास्त्रीं ।।१०।। तुका म्हणे तुम्ही विचारावे ग्रंथ । तारिले पतित नेणों किती ।।११।।

४३००। नामासारिखी करणी । हे तों न दिसे त्रिभुवनीं ।।१।। ।।ध्रु।।। सिलंगणीचें सोनें । ठेवूं नये तें गाहाण ।।ध्रु।। आदित्याचीं झाडें । काय त्याचा उजड पडे ।।२।। तुका म्हणे देवा । ब्रिदें सोडोनियां ठेवा ।।३।।

४३०१। येऊनि संसारा काय हित केलें । आयुष्य नासिलें शियनोदरा ।।१।। ।।ध्रु।।। विषय सेवितां कोण तुप्त जाला । इंधनीं निवाला आढग्न कोठें ।।ध्रु।। देखोनी मृगजळ भांबावलीं वेडीं । विचाराची थडी न टाकिती ।।२।। ऐसियां जीवांसी सोय न लाविसी । निष्ठुर कां होसी कृपाळुवा ।।३।। तुका म्हणे देवा अगाध पैं थोरी । सर्वांचे अंतरीं पुरलासी ।।४।।

४३०२। समर्थाचे सवे बहु असे हित । विचार हृदयांत करूनी पाहें ।।१।। ।।ध्रु।।। वरकडाऐसा नव्हे हा समर्थ । क्षणें चि घडित सृष्टी नासे ।।ध्रु।। ज्याची कृपा होतां आपणा ऐसें करी । उरों नेदी उरी दारिद्राची ।।२।। ऐशालागीं मन वोळगे अहर्निशीं । तेणें वंद्य होशी ब्रम्हांदिकां ।।३।। तुका म्हणे हें चि आहे पैं मुद्दल । सत्य माझा बोल हा चि माना ।।४।।

४३०३। पिकलिये सेंदे कडुपण गेलें । तैसें आम्हां केलें पांडुरंगें ।।१।। ।।ध्रु।।। काम क्रोध लोभ निमाले ठायीं चि । सर्व आनंदाची सृष्टि जाली ।।ध्रु।। आठव नाठव गेले भावाभाव । जाला स्वयमेव पांडुरंग ।।२।। तुका म्हणे भाग्य या नांवें म्हणीजे । संसारीं जन्मीजे या चि लागीं ।।३।।

४३०४। येऊनि नरदेहा विचारावें सार । धरावा पैं धीर भजनमार्गी ।।१।। ।।ध्रु।।। चंचळ चित्तासी ठेवूनियां ठायीं । संतांचिये पायीं लीन व्हावें ।।ध्रु।। भावाचा पैं हात धरावा निश्चयें । तेणें भवभय देशधडी ।।२।। नामापरतें जगीं साधन सोपें नाहीं । आवडीनें गाईं सर्वकाळ ।।३।। तुका म्हणे धन्य वंश त्या नराचा । ऐसा निश्चयाचा मेरू जाला ।।४।।

४३०५। षड्रसीं रांधिलें खापरीं घातलें । चोहोटा ठेविलें मध्यरात्रीं ।।१।। ।।ध्रु।।। त्यासी सदाचारी लोक न शिवती । श्वानासी निश्चिती फावलें तें ।।ध्रु।। तैसे दुष्टकर्म जालें हरिभक्ता । त्यागिली ममता विषयसक्ति ।।२।। इहपरलोक उभय विटाळ । मानिती केवळ हरिचे दास ।।३।। तुका म्हणे देवा आवडे हे सेवा । अनुदिनीं व्हावा पूर्ण हेतु ।।४।।

४३०६। बीज भाजुन केली लाही । आम्हां जन्ममरण नाहीं ।।१।। ।।ध्रु।।।

आकाराशी कैंचा ठाव । देहप्रत्यक्ष जाला देव ।।ध्रु।। साकरेचा नव्हे उस । आम्हां कैसा गर्भवास ।।२।। तुका म्हणे औघा जोग । सर्वां घटीं पांडुरंग ।।३।।

४३०७। वैकुंठींचा देव आणिला भूतळा । धन्य तो आगळा पुंडलिक ।।१।। ।।ध्रु।।। धारिष्ट धैर्याचा वरिष्ठ भक्तांचा । पवित्र पुण्याचा एकनिष्ठ ।।ध्रु।। पितृसेवा पुण्यें लाधला निधान । ब्रम्ह सनातन अंगसंगें ।।२।। अंगसंगें रंगें क्रीडा करी जाणा । ज्या घरीं पाहुणा वैकुंठींचा ।।३।। धन्य त्याची शक्ति भक्तीची हे ख्याति । तुका म्हणे मुक्ति पायीं लोळे ।।४।।

४३०८। मृगाचिये अंगीं कस्तुरीचा वास । असे ज्याचा त्यास नसे ठावा ।।१।। ।।ध्रु।।। भाग्यवंत घेती वेचूनियां मोलें । भारवाही मेले वाहतां ओझें ।।ध्रु।। चंद्रामृतें तृप्तिपारणें चकोरा । भ्रमरासी चारा सुगंधाचा ।।२।। आढधकारी येथें घेती हातवटी । परीक्षवंता दृष्टी रत्न जैसें ।।३।। तुका म्हणे काय अंधळिया हातीं । दिलें जैसें मोतीं वांयां जाय।।४।।

४३०९। आलिया संसारीं देखिली पंढरी । कीर्ति महाद्वारीं वाणूं तुझी ।।१।। ।।ध्रु।।। पताकांचे भार नामाचे गजर । देखिल्या संसार सफळ जाला ।।ध्रु।। साधुसंताचियां धन्य जाल्या भेटी । सांपडली लुटी मोक्षाची हे ।।२।। तुका म्हणे आतां हें चि पैं मागणें । पुढती नाहीं येणें संसारासी ।।३।।

४३१०। ऐसे कैसे जाले भोंदू । कर्म करोनि म्हणती साधु ।।१।। ।।ध्रु।।। अंगा लावूनियां राख । डोळे झांकुनी करिती पाप ।।ध्रु।। दावुनि वैराग्याची कळा । भोगी विषयाचा सोहळा ।।२।। तुका म्हणे सांगों किती । जळो तयांची संगती ।।३।।

४३११। कोणी निंदा कोणी वंदा । आम्हां स्वहिताचा धंदा ।।१।। ।।ध्रु।।। काय तुम्हांसी गरज । आम्ही भजूं पंढरिराज ।।ध्रु।। तुम्हांसारिखें चालावें । तेव्हां स्वहिता मुकावें ।।२।। तुका म्हणे हो कां कांहीं । गळ दिला विठ्ठल पायीं ।।३।।

४३१२। तुझे नामें दिनानाथा । आम्ही उघडा घातला माथा ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां न धरावें दुरी । बोल येईल ब्रीदावरी ।।ध्रु।। पतित होतों ऐसा ठावा । आधीं कां न विचारावा ।।२।। तुका म्हणे तुझे पायीं । आम्ही मिरास केली पाहीं ।।३।।

४३१३। रक्त श्वेत कृष्ण पीत प्रभा भिन्न । चिन्मय अंजन सुदलें डोळां ।।१।। ।।ध्रु।।। तेणें अंजनगुणें दिव्यदृष्टि जाली । कल्पना निवाली द्वैताद्वैत ।।ध्रु।। देशकालवस्तुभेद मावळला । आत्मा निर्वाळला विश्वाकार ।।२।। न जाला प्रपंच आहे परब्रम्ह । अहंसोहं ब्रम्ह आकळलें ।।३।। तत्त्वमसि विद्या ब्रम्हानंद सांग । तें चि जाला अंगें तुका आतां ।।४।।

४३१४। नीत सांडोनि अवनीत चाले । भंडउभंड भलतें चि बोले ।।१।। ।।ध्रु।।। त्यांत कोणाचें काय बा गेलें । ज्याचें तेंणें अनहित केलें ।।ध्रु।। ज्यासि वंदावें त्यासी

निंदी । मैत्री सांडोनि होतसे दंदी ।।२।। आन यातीचे संगती लागे । संतसज्जनामध्यें ना वागे ।।३।। केल्याविण पराक्रम सांगे । जेथें सांगे तेथें चि भीक मागे ।।४।। करी आपुला चि संभ्रम । परि पुढें कठीण फार यम ।।५।। तुका म्हणे कांहीं नित्यनेम । चित्तीं न धरी तो अधम ।।६।।

४३१५। मानूं कांहीं आम्ही आपुलिया इच्छा । नाहीं तरि सरिसा रंकरावो ।।१।। आपुल्या उदास आहों देहभावीं । मग लज्जाजीवीं चाड नाहीं ।।२।। तुका म्हणे खेळों आम्हीं सहजलीळे । म्हणोनी निराळे सुखदुःखा ।।३।।

४३१६। बोले तैसा चाले । त्याचीं वंदीन पाउलें ।।१।। ।।ध्रु।।। अंगें झाडीन अंगण । त्याचें दासत्व करीन ।।ध्रु।। त्याचा होईन विंढकर । उभा ठाकेन जोडोनि कर ।।२।। तुका म्हणे देव । त्याचे चरणीं माझा भाव ।।३।।

४३१७। पाण्या निघाली गुजरी । मन ठेविलें दो घागरीं । चाले मोकळया पदरीं । परी लक्ष तेथें ।।१।। ।।ध्रु।।। वावडी उडाली अंबरीं । हातीं धरोनियां दोरी । दिसे दुरिच्या दुरी । परी लक्ष तेथें ।।ध्रु।। चोर चोरी करी । ठेवी वनांतरीं । वर्ततसे चराचरीं । परी लक्ष तेथें ।।२।। व्यभिचारिणी नारी । घराश्रम करी । परपुरूष जिव्हारीं । परी लक्ष तेथें ।।३।। तुका म्हणे असों भलतिये व्यापरीं । लक्ष सर्वेश्वरीं । चुकों नेदी ।।४।।

४३१८। जनाचिया मना जावें कासियेसी । माझी वाराणसी पांडुरंग ।।१।। ।।ध्रु।।। तेथें भागीरथी येथें भीमरथी । आढधक म्हणती चंद्रभागा ।।ध्रु।। तेथें माधवराव येथें यादवराव । जाणोनियां भाव पुंडलिकाचा ।।२।। विष्णुपद गया ते चि येथें आहे । प्रत्यक्ष हें पाहे विटेवरी ।।३।। तुका म्हणे हे चि प्रपंच उद्धरी । आतां पंढरपुरी घडो बापा ।।४।।

४३१९। नको येऊं लाजे होय तूं परती । भजों दे श्रीपती सखा माझा ।।१।। तुझे संगतीनें मोटा जाला घात । जालों मी अंकित दुर्जनाचा ।।२।। तुका म्हणे रांडे घेइन काठीवरी । धनी सहाकरी राम केला ।।३।।

४३२०। भक्तिॠण घेतलें माझें । चरण गाहाण आहेत तुझे ।।१।। ।।ध्रु।।। प्रेम व्याज देईं हरी । माझा हिशेब लवकरी करीं ।।ध्रु।। माझें मी न सोडी धन । नित्य करितों कीर्त्तन ।।२।। तुझें नाम आहे खत । सुखें करीं पंचाईत ।।३।। तुका म्हणे गरूडध्वजा । यासी साक्ष श्रीगुरूराजा ।।४।।

४३२१। फिरविलें देऊळ जगामाजी ख्याति । नामदेवा हातीं दुध प्याला ।।१।। ।।ध्रु।।। भरियेली हुंडी नरसी महत्याची । धनाजीजाटाचीं सेतें पेरी ।।ध्रु।। मिराबाईसाटीं घेतो विष प्याला । दामाजीचा जाला पाडेवार ।।२।। कबीराचे मागीं विणूं लागे सेले । उठविलें मूल कुंभाराचें ।।३।। आतां तुम्ही दया करा पंढरिराया । तुका विनवी पायां वेळोवेळां ।।४।।

४३२२। हे चि वेळ देवा नका मागें घेऊं । तुम्हांविण जाऊं शरण कोणा ।।१।। ।।ध्रु।।। नारायणा ये रे पाहें विचारून । तुजविण कोण आहे मज ।।ध्रु।। रात्र दिवस तुज आठवूनि आहें । पाहातोसी काये सत्त्व माझें ।।२।। तुका म्हणे किती येऊं काकुलती । कांहीं माया चित्तीं येऊं द्यावी ।।३।।

४३२३। वृंदावना केलें साकरेचें आळें । न संडे वेगळें कडुपण ।।१।। ।।ध्रु।।। कावळयाचें पिलूं कौतुकें पोशिलें । न राहे उगलें विष्ठेविण ।।ध्रु।। क्षेम देतां अंगा गांधेलाची पोळी । करवी नादाळी महाशब्द ।।२।। तुका म्हणे ऐसे न होती ते भले । घालिती ते घाले साधुजना ।।३।।

४३२४। मुसळाचें धनु नव्हे हो सर्वथा । पाषाण पिळतिां रस कैंचा ।।१।। ।।ध्रु।।। वांझे बाळा जैसें दुध नाहीं स्तनीं । गारा त्या अधणीं न सिजती ।।ध्रु।। नवखंड पृथ्वी पिके मृगजळें । डोंगर भेटे बळें असमानासी ।।२।। नैश्वर देह तैसें तेव्हां होय ब्रम्ह । तुका म्हणे श्रम करूनी काय ।।३।।

४३२५। धन्या आतां काय करूं । माझें तान्हुलें लेकरूं ।।१।। ।।ध्रु।।। धन्या अवचित मरण आलें । मज कोणासी निरविलें ।।ध्रु।। माझें दार नका पाडूं । त्याचे हात पाया तोडूं ।।२।। एके हातीं धरली दाढी । घे कुर्‍हाडी दुजे हातीं ।।३।। येरी घाव घालूं पाहे । तंव तो उठोनि उभा राहे ।।४।। तुका म्हणे अवघीं चोरें । सेखी रामनाम सोइरें ।।५।।

४३२६। निंरजनीं आम्हीं बांधियेलें घर । निराकारीं निंरतर राहिलों आम्ही ।।१।। निराभासीं पूर्ण जालों समरस । अखंड ऐक्यास पावलों आम्ही ।।२।। तुका म्हणे आतां नाहीं अहंकार । जालों तदाकार नित्य शुद्ध ।।३।।

४३२७। पांडुरंगें सत्य केला अनुग्रह । निरसोनि संदेह बुद्धिभेद ।।१।। जीवशिवा सेज रचिली आनंदें । आउठावे पदीं आरोहण ।।२।। निजीं निजरूपीं निजविला तुका । अनुहाते बाळका हलरू गाती ।।३।।

४३२८। नाना मतांतरें शब्दाची व्युत्पत्ति । पाठांतरें होती वाचाळ ते ।।१।। ।।ध्रु।।। माझ्या विठोबाचें वर्म आहे दुरी । कैंची तेथें उरी देहभावा ।।ध्रु।। यज्ञ याग जप तप अनुष्ठान । राहे ध्येय ध्यान आलीकडे ।।२।। तुका म्हणे होय उपरति चित्ता । अंगीं सप्रेमता येणें लागें ।।३।।

४३२९। नाहीं शब्दाधीन वर्म आहे दुरी । नव्हे तंत्रीं मंत्रीं अनुभव तो ।।१।। ।।ध्रु।।। हर्षामर्षे अंगीं आदळती लाटा । कामक्रोधें तटा सांडियेलें ।।ध्रु।। न सरे ते भक्ति विठोबाचे पायीं । उपरति नाहीं जेथें चित्ता ।।२।। तुका म्हणे सुख देहनिरसनें । चिंतनें चिंतनें तद्रूपता ।।३।।

४३३०। शोधूनि अन्वय वंश वंशावळी । परस्परा कुळीं उच्चारण ।।१।। ।।ध्रु।।।

म्हणविलें मागें पुढें चाले कैसें । केला सामरस्यें आढभषेक ।।ध्रु।। एकछत्र झळके उन्मनी निशाणी । अनुहात ध्वनी गगन गर्जे ।।२।। तुकया स्वामी स्थापी निजपदीं दासा । करूनि उल्हासा सप्रेमता ।।३।।

४३३१। प्रवृत्तिनिवृत्तीचे आटूनियां भाग । उतरिलें चांग रसायण ।।१।। ।।ध्रु।।। ज्ञानाग्निहुताशीं कडशिले वोजा । आत्मसिद्धिकाजा लागूनियां ।।ध्रु।। ब्रम्हीं ब्रम्हरस शीघ्र जाला पाक । घेतला रूचक प्रतीतीमुखें ।।२।। स्वानुभवें अंगीं जाला समरस । साधनी निजध्यास ग्रासोग्रासीं ।।३।। अरोग्यता तुका पावला अष्टांगीं । मिरविला रंगीं निजात्मरंगें ।।४।।

४३३२। काय बा करिशी सोवळें ओवळें । मन नाहीं निर्मळ वाउगें चि ।।१।। ।।ध्रु।।। काय बा करीसी पुस्तकांची मोट । घोकितां हृदयस्फोट हाता नये ।।ध्रु।। काय बा करीसी टाळ आणि मृदंग । जेथे पांडुरंग रंगला नाहीं ।।२।। काय बा करीसी ज्ञानाचिया गोष्टी । करणी नाहीं पोटीं बोलण्याची ।।३।। काय बा करीसी दंभलौकिकातें । हित नाहीं माते तुका म्हणे ।।४।।

४३३३। स्वामी तूं ही कैसा न पडसी डोळां । सुंदर सांवळा घवघवीत ।।१।। ।।ध्रु।।। चतुभुर्ज माळा रूळे एकावळी । कस्तुरी निडळीं रेखिलीसे ।।ध्रु।। शंख चक्र गदा रूळे वैजयंती । कुंडलें तळपती श्रवणीं दोन्ही ।।२।। तुका म्हणे स्वामी आतां दावीं पाय । पांडुरंग माय कृपावंते ।।३।।

४३३४। आणीक कोणापुढें वासूं मुख सांग । माझें अंतरंग कोण जाणे ।।१।। ।।ध्रु।।। पाहें तुजकडे येऊनी जाऊनी । पांडुरंगा मनीं विचारावें ।।ध्रु।। भय चिंता अवघे उद्योग सांडिले । आठवुनी पाउलें असें तुझीं ।।२।। नका विसरूं मज वैकुंठनायका । विनवितो तुका बंदीजन ।।३।।

४३३५। सद्‌गुरूचे चरणीं ठेविला मस्तक । देउनियां हस्तक उठविलें ।।१।। उठविले मज देऊनियां प्रेम । भावर्थें सप्रेम नमस्कारीं ।।२।। नमस्कारीं त्याला सद्‌गुरूरायाला । तुका म्हणे बोला नाम वाचे ।।३।।

४३३६। सद्‌गुरूनें मज आशीर्वाद दिला । हरूष भरला हृदयीं माझे ।।१।। हृदयींचा भाव कळला गुरूसी । आनंदउल्हासी बोले मज ।।२।। बोले मज गुरू कृपा तो करूनि । तुका म्हणे मनीं आनंदलों ।।३।।

४३३७। आनंदाचा कंद गाइयेला गीतीं । पाहियेला चित्तीं देवराव ।।१।। देवराव तो ही आहे निश्चयेसीं । अखंड नामासी बोलवितो ।।२।। बोलवितो मन कृपा तो करूनि । तुका म्हणे मनीं धरा भाव ।।३।।

४३३८। सातादिवसांचा जरी जाला उपवासी । तरीं कीर्तनासी टाकूं नये ।।१।। ।।ध्रु।।। फुटो हा मस्तक तुटो हें शरीर । नामाचा गजर सोडूं नये ।।ध्रु।। शरीराचे

होत दोनी ते ही भाग । परि कीर्त्तनाचा रंग सोडों नये ।।२।। तुका म्हणे ऐसा नामीं ज्या निर्धार । तेथें निंरतर देव असे ।।३।।

४३३९। चला आळंदीला जाऊं । ज्ञानदेवा डोळां पाहूं ।।१।। ।।ध्रु।।। होतिल संताचिया भेटी । सुखाचिया भेटी । सुखाचिया सांगों गोष्टी ।।ध्रु।। ज्ञानेश्वर ज्ञानेश्वर । मुखीं म्हणतां चुकती फेर ।।२।। तुम्हां जन्म नाहीं एक । तुका म्हणे माझी भाक ।।३।।

४३४०। चरणीं नमन सद्‌गुरूच्या पूर्ण । नित्य हरिगुण गाऊं सदा ।।१।। ।।ध्रु।।। गोवर्धन जेणें नखीं हो धरिला । काळया नाथिला महाबळी ।।ध्रु।। ऐसे हरिगुण गातो वाचेवरि । पतितासी तारी जनार्दन ।।२।। तुका म्हणे हें चि सज्जना जीवन । वाचेसी स्मरण गोविंदाचें ।।३।।

४३४१। सद्‌गुरूवांचूनि प्रेमरूप वाणी । बोलती पुराणीं व्यासऋषि ।।१।। ।।ध्रु।।। म्हणोनि तयाचें पाहूं नये तोंड । निगुरा अखंड सुतकाळा ।।ध्रु।। कोणे परी तया नव्हे चि सुटका । देह त्याचा लटिका जाणा तुम्ही ।।२।। तुका म्हणे ऐसीं बोलती पुराणें । संतांचीं वचनें मागिलां हो ।।३।।

४३४२। डिवेना डसेना बुजेना निर्मळ । परि अमंगळ स्वीकारीना ।।१।। ।।ध्रु।।। परंतु गर्धब अपवित्र जाणा । पर्वकाळीं दाना देऊं नये ।।ध्रु।। डिबी लात्री बुले बहु नेदी दुध । मुखीं नाहीं शुद्ध विष्ठा खाय ।।२।। परंतु ते गाय पवित्र हो जाणा । पर्वकाळीं दाना देऊजेते ।।३।। ब्राम्हणें ब्राम्हणा सद्‌गुरू करावा । परि न करावा शूद्रादिक ।।४।। तुका म्हणे देवें सांगितली सोय । म्हणोनि त्याचे पाय धरिले जीवें ।।५।।

४३४३। संसारींचें ओझें वाहता वाहाविता । तुजविण अनंता नाहीं कोणी ।।१।। ।।ध्रु।।। गीतेमाजी शब्द दुंदभीचा गाजे । योगक्षेमराज करणें त्याचें ।।ध्रु।। चतुभुर्जा करीं वारू शृंगारावे । सारथ्य करावें अजुर्नाचें ।।२।। श्वपच अंत्यज भक्तिस्नेहें जाला । अचळपदीं केला ध्रुव तुका ।।३।।

४३४४। कवणदिस येइल कैसा । न कळे संपत्तीचा भरंवसा ।।१।। ।।ध्रु।।। चौदा चौकडिया लंकापति । त्याची कोण जाली गती ।।ध्रु।। लंकेसारिखें भुवन । त्याचें त्यासी पारखें जाण ।।२।। तेहतीस कोटि बांदवडी । राज्य जातां न लगे घडी ।।३।। ऐसे अहंतेनें नाडिले । तुका म्हणे वांयां गेले ।।४।।

४३४५। लटिका प्रपंच वांझेची संतति । तत्वज्ञा हे भ्रांति बांधू नेणे ।।१।। ।।ध्रु।।। सूर्यबिंबीं काय अंधार रिघेल । मृगजळें तिंबेल नभ काई ।।ध्रु।। तैसा दृश्यभास नाडळे चि डोळा । प्रकाशसोहळा भोगीतसे ।।२।। भोग भोग्य भोक्ता नाडळे चि कांहीं । चैतन्यविग्रहीं पूर्णकाम ।।३।। तुका ब्रम्हांनंदीं आहे तुकब्रम्ह । प्रपंचाचें बंड न देखे डोळां ।।४।।

४३४६। न म्हणे वो आम्ही आपुलेनि चित्तीं । निःशेष आढतप्रीति विषयीं तो ।।१।। ।।ध्रु।।। खोटा तो विटाळ खोटा तो विटाळ । म्हणोनि गाबाळ सांडियेलें ।।ध्रु।। भांगतमाखूचा चित्ताचा आदर । कोरडें उत्तर चाटावें तें ।।२।। तुका म्हणे आम्ही नव्हों फजितखोर । तुटीचा व्यापार करावया ।।३।।

४३४७। अनाथाचा नाथ पतितपावन । दीनाचें रक्षण करीतसे ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसें जाणोनियां नामीं विश्वासलों । भीमातिरा आलों धांवत चि ।।ध्रु।। स्नान हें करितां त्रिताप निवाले । महाद्वारा आलें मन माझें ।।२।। तेथें अनुमात्र रीग नव्हे याचा । परतलों साचा तेथूनियां ।।३।। पुंडलिकापाशीं येऊनि पुसिलें । चिन्मय दाटलें जनार्दन ।।४।। तुका म्हणे आतां दुजा देव नाहीं । बाप तरी आई तो चि विठो ।।५।।

४३४८। ढालतरवारे गुंतले हे कर । म्हणे तो जुंझार कैसा झुंजों ।।१।। ।।ध्रु।।। पेटी पडदळे सिले टोप ओझें । हें तों जालें दुजें मरणमूळ ।।ध्रु।। बैसविलें मला येणें अश्वावरी । धांवूं पळूं तरी कैसा आतां ।।२।। असोनि उपाय म्हणे हे अपाय । म्हणे हायहाय काय करूं ।।३।। तुका म्हणे हा तों स्वयें परब्रम्ह । मूर्ख नेणे वर्म संतचरण ।।४।।

४३४९। किडा अन्नाचें माणुस । त्याचा म्हणविल्या दास ।।१।। ।।ध्रु।।। तें ही त्यासी उपेक्षीना । बोल आपुला सांडीना ।।ध्रु।। तो तूं नराचा नरेंद्र । तुजपासूनि इंद्र चंद्र ।।२।। तुका म्हणे विश्वंभर । तुज वर्णी फणीवर ।।३।।

४३५०। कोटिजन्म पुण्यसाधन साधिलें । तेणें हाता आलें हरिदास्य ।।१।। ।।ध्रु।।। रात्रीं दिवस ध्यान हरीचें भजन । कायावाचामन भगवंतीं ।।ध्रु।। ऐसिया प्रेमळा म्हणताती वेडा । संसार रोकडा बुडविला ।।२।। एकवीस कुळें जेणें उद्धरिलीं । हे तों न कळे खोली भाग्यमंदा ।।३।। तुका म्हणे त्याची पायधुळी मिळे । भवभय पळे वंदितां चि ।।४।।

४३५१। उपजला प्राणी न राहे संसारीं । बैसला सेजारी काळ उसां ।।१।। ।।ध्रु।।। पाहा तो उंदीर घेउनि जाय बोका । तैसा काळ लोका नेत असे ।।ध्रु।। खाटिकाचे घरीं अजापुत्र पाहें । कसाबाची गाय वांचे कैसी ।।२।। तुका म्हणे कांहीं करा काढाकाढी । जाती ऐसी घडी पुन्हा नये ।।३।।

४३५२। पंढरीस जाऊं म्हणती । यम थोर चिंता करि ती ।।१।। ।।ध्रु।।। या रे नाचों ब्रम्हानंदें । विठ्ठलनामाचिया छंदें ।।ध्रु।। धरिली पंढरीची वाट । पापें रिगालीं कपाट ।।२।। केलें भीमरेचें स्नान । यमपुरी पडिले खान ।।३।। दुरोनि देखिली पंढरी । पापें गेलीं दुरच्यादुरी ।।४।। दुरोनि देखिलें राउळ । हरूषें नाचती गोपाळ ।।५।। तुका म्हणे नाहीं जाणें । अखंड पंढरिये राहाणें ।।६।।

४३५३। पय दधि घृत आणि नवनीत । तैसें दृश्यजात एकपणें ।।१।। ।।ध्रु।।।

कनकाचे पाहीं अलंकार केले । कनकत्वा आले एकपणें ।।ध्रु।। मृत्तिकेचे घट जाले नानापरी । मृत्तिका अवघारीं एकपणें ।।२।। तुका म्हणे एक एक ते अनेक । अनेकत्वीं एक एकपणा ।।३।।

४३५४। पंधरा दिवसांमाजी साक्षात्कार जाला । विठोबा भेटला निराकार ।।१।। ।।ध्रु।।। भांबगिरिपाठारीं वस्ति जाण केली । वृत्ति थिरावली परब्रम्हीं ।।ध्रु।। निर्वाण जाणोनि आसन घातलें । ध्यान आरंभिलें देवाजीचें ।।२।। सर्प विंचू व्याघ्र आंगासी झोंबले । पीडूं जे लागले सकळकि ।।३।। दीपकीं कपूर्र कैसा तो विराला । तैसा देह जाला तुका म्हणे ।।४।।

४३५५। अज्ञान हा देह स्वरूपीं मीनला । सर्व वोसावला देहपात ।।१।। ज्ञानस्वरूपाची सांगड मिळाली । अंतरीं पाहिली ज्ञानज्योती ।।२।। तुका म्हणे चित्त स्वरूपीं राहिलें । देह विसावलें तुझ्या पायीं ।।३।।

४३५६। दामाजीपंताची रसद गुदरली । लज्जा सांभाळिली देवरायें ।।१।। ।।ध्रु।।। तयाचें चरित्र परिसा हो सादरें । करितों नमस्कार संतजना ।।ध्रु।। मंगळवेढा असे वस्ति कुटुंबेंसी । व्यापारी सर्वांसी मान्य सदा ।।२।। कर्म काय करी ठाणाचा हवाला । तों कांहीं पडला कठिण काळ ।।३।। धान्याचीं भांडारें होतीं तीं फोडिलीं । पंढरी रक्षिली दुष्काळांत ।।४।। दुबळीं अनाथ तीं हीं वांचविलीं । राष्ट्रांत ते जाली कीर्ति मोठी ।।५।। मुजुम करीत होता कानडा ब्राम्हण । फिर्याद लिहून पाठविली ।।६।। आढवंदाचें राज्य बेदरीं असतां । कागद पाहतां तलब केली ।।७।। दामाजीपंतासी धरोनि चालविलें । इकडे या विठ्ठलें माव केली ।।८।। विकते धारणे सवाईचें मोल । धान्याचें सकळ द्रव्य केलें ।।९।। दामाजीपंताच्या नांवें अर्जदास्त । लिहून खलेती मुद्रा केली ।।१०।। विठो पाडेवार भक्तां साह्य जाला । बेदरासी गेला रायापासीं ।।११।। जोहार मायबाप पुसती कोठील । तंव तो म्हणे स्थळ मंगळवेढें ।।१२।। दामाजीपंतांनीं रसद पाठविली । खलेती ओतिली अर्जदास्त ।।१३।। देखोनियां राजा संतोष पावला । म्हणे व्यर्थ त्याला तलब केली ।।१४।। काय तुझें नांव पुसती यंत्रधारी । तो म्हणे बेगारी विठा कीं जी ।।१५।। पावल्याचा जाब द्यावा मायबाप । करोनि घेतों माप म्हणती ते ।।१६।। पावल्याचा जाब दिधला लिहून । तसरीफ देऊन पाठविला ।।१७।। छत्री घोडा शिबिका आभरणांसहित । दिला सवें दूत पाठवूनि ।।१८।। वाटे चुकामुक जाली याची त्यांची । ते आले तैसे चि मंगळवेढा ।।१९।। दामाजीपंतासी बेदरासी नेलें । राजा म्हणे जालें कवतुक ।।२०।। काय गेला विठा बेगारी देऊन । तसरीफ देऊन जाब दिला ।।२१।। काय तुमचें काज सांगा जी सत्वर । बोलाजी निर्धार वचनाचा ।।२२।। कैंचा विठा कोण पाठविला कधीं । काढोनियां आधीं जाब दिला ।।२३।। पहातां चि जाब हृदय फुटलें । नयन निडारले राजा देखे ।।२४।। सावळें सकुमार रूप मनोहर । माथां तेणें भार वाहियेला ।।२५।। दामाजीपंतासी रायें सन्मानिलें । तो म्हणे आपुलें कर्म नव्हे ।।२६।। आतां

तुमची सेवा पुरे जी स्वामिया । शिणविलें सखया विठोबासी ।।२७।। निरोप घेऊनि आला स्वस्थळासी । उदास सर्वांसीं होत जाला ।।२८।। दामाजीपंतांनीं सेविली पंढरी । ऐसा त्याचा हरि निकटवृत्ति ।।२९।। तुका म्हणे अनाथ कैवारी । नुपेक्षी हा हरि दासालागीं ।।३०।।

४३५७। पहिली माझी ओवी ओवीन जगत्र । गाईन पवित्र पांडुरंग ।।१।। ।।ध्रु।।। दुसरी माझी ओवी दुजें नाहीं कोठें । जनीं वनीं भेटे पांडुरंग ।।ध्रु।। तिसरी माझी ओवी तिळा नाहीं ठाव । अवघा चि देव जनीं वनीं ।।२।। चवथी माझी ओवी वैरिलें दळण । गाईन निधान पांडुरंग ।।३।। पांचवी माझी ओवी माझिया माहेरा । गाईन निरंता पांडुरंगा ।।४।। साहावी माझी ओवी साहा ही आटले । गुरूमूर्त्ति भेटले पांडुरंग ।।५।। सातवी माझी ओवी आठवे वेळोवेळां । बैसलासे डोळां पांडुरंग ।।६।। आठवी माझी ओवी आठावीस युगें । उभा चंद्रभागे पांडुरंग ।।७।। नववी माझी ओवी सरलें दळण । चुकलें मरण संसारीचें ।।८।। दाहावी माझी ओवी दाहा अवतारा । न यावें संसारा तुका म्हणे ।।९।।

४३५८। धरोनियां फरश करी । भक्तजनाचीं विघ्नें वारी ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसा गजानन महाराजा । त्याचें चरणीं हालो लागो माझा ।।ध्रु।। सेंदुर शमी बहुप्रिय ज्याला । तुरा दुर्वांचा शोभला ।।२।। उंदिर असे जयाचें वहन । माथां जडितमुगुट पूर्ण ।।३।। नागयज्ञोपवीत रूळे । शुभ्र वस्त्र शोभित साजिरें ।।४।। भावमोदक हराभरी । तुका भावें हे पूजा करी ।।५।।

४३५९। नाम आहे जयापाशीं । जेथें राहे तेथें चि काशी ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसा नामाचा महिमा । जाणे वाल्मीक शंकर उमा ।।ध्रु।। नाम प्रर्ल्हिदबाळ । जाणे पापी आजामेळ ।।२।। नाम जाणे तो नारद । नामें ध्रुवा अक्षय पद ।।३।। नाम गणिकेतें तारी । पशु गजेंद्र उद्धारी ।।४।। नामजाणे हणुमंत । जाणताति महासंत ।।५।। नाम जाणे शुकमूर्ति । जाणे राजा परिक्षिती ।।६।। नाम जाणे तुका । नाहीं संसाराचा धोका ।।७।।

४३६०। बहुतां जन्मां अंतीं जन्मलासी नरा । देव तूं सोइरा करीं आतां ।।१।। ।।ध्रु।।। करीं आतां बापा स्वहिताचा स्वार्थ । अनर्थाचा अर्थ सांडीं आतां ।।ध्रु।। सांडीं आतां कुडी कल्पनेची वाट । मार्ग आहे नीट पंढरीचा ।।२।। पंढरीस जावें सर्व सुख घ्यावें । रूप तें पाहावें विटेवरि ।।३।। विटेवरि नीट आनंदाचा वंढद । तुका नाचे छंद नामघोषें ।।४।।

४३६१। किती सांगों तरि नाइकति बटकीचे । पुढें सिंदळीचे रडतील ।।१।। नका नका करूं रांडेची संगती । नेवोनी अधोगती घालिल यम ।।२।। तुका म्हणे जरी देवीं नाहीं चाड । हाणोनि थोबाड फोडिल यम ।।३।।

४३६२। उधानु काटीवरि चोपडुची आस । नवरा राजस मिरवतसे ।।१।। ।।ध्रु।।।

जिव्हाळयाच्या काठी उबाळयाच्या मोटा । नवरा चोहटा मिरवतसे ।।ध्रु।। तुळसीची माळ नवरीचे कंठीं । नोवरा वैकुंठी वाट पाहे ।।२।। तुका म्हणे ऐसी नोवर्यिाची कथा । परमार्थ वृथा बुडविला ।।३।।

४३६३। न कळे महिमा वेद मौनावले । जेथें पांगुळले मनपवन ।।१।। ।।ध्रु।।। चंद्र सूर्य ज्याचें तेज वागविती । तेथें माझी मती कोणाकडे ।।ध्रु।। काय म्यां वाणावें तुझ्या थोरपणा । सहस्त्रवदना वर्णवेना ।।२।। तुका म्हणे आम्ही बाळ तूं माउली । कृपेची साउली करीं देवा ।।३।।

४३६४। संतचरणरज लागतां सहज । वासनेचें बीज जळोन जाय ।।१।। ।।ध्रु।।। मग रामनामीं उपजे आवडी । सुख घडोघडी वाढों लागे ।।ध्रु।। कंठीं प्रेम दाटे नयनीं नीर लोटे । हृदयीं प्रगटे रामरूप ।।२।। तुका म्हणे साधन सुलभ गोमटें । परि उपतिष्ठे पूर्वपुण्यें ।।३।।

४३६५। विधवेसि एक सुत । अहर्निशीं तेथें चित्त ।।१।। ।।ध्रु।।। तैसा तूं मज एकला । नको मोकलूं विठ्ठला ।।ध्रु।। सुपुत्रालागीं बाप । अवघे तेथें चि संकल्प ।।२।। तुका म्हणे चित्तीं । पतिव्रते जैसा पति ।।३।।

४३६६। म्हणे विठ्ठल पाषाण । त्याच्या तोंडावरि वाहाण ।।१।। ।।ध्रु।।। नको नको दर्शन त्याचें । गलितकुष्ट भरो वाचे ।।ध्रु।। शाळग्रिामासि म्हणे धोंडा । किडे पडोत त्याच्या तोंडा ।।२।। भावी सद्‌गुरू मनुष्य । त्याचें खंडो का आयुष्य ।।३।। हरिभक्ताच्या करी चेष्टा । त्याचे तोंडी पडो विष्ठा ।।४।। तुका म्हणे किती ऐकों । कोठवरी मर्यादा राखो ।।५।।

४३६७। स्वर्गींचे अमर इच्छितााति देवा । मृत्युलोकीं व्हावा जन्म आम्हां ।।१।। ।।ध्रु।।। नारायणनामें होऊं जीवन्मुक्त । किर्त्तनी अनंत गाऊं गीती ।।ध्रु।। वैकुंठींचे जन सदा चिंतिताति । कंइ येथें येती हरिचे दास ।।२।। यमधर्म वाट पाहे निरंतर । जोडोनियां कर तिष्ठतसे ।।३।। तुका म्हणे पावावया पैल पार । नाममंत्र सार भाविकासि ।।४।।

४३६८। व्यापक हा विश्वंभर । चराचर याचेनी ।।१।। ।।ध्रु।।। पंढरिराव विटेवरि । त्याचीं धरीं पाउलें ।।ध्रु।। अवघियांचा हा चि ठाव । देवोदेवीं सकळ ।।२।। तुका म्हणे न करीं सोस । भेदें दोष उफराटे ।।३।।

४३६९। पसरोनि मुखें । कैसे धालों बा हारीखें ।।१।। ।।ध्रु।।। ब्रम्हादिका दुर्लभ वांटा । आम्हां फावला राणटां ।।ध्रु।। गोड लागे काय तरि । कृपावंत जाला हरि ।।२।। उडती थेंबुटें । अमृताहुनि गोमटें ।।३।। गोडाहुनि गोड । जिव्हा नाचे वाटे कोड ।।४।। खुणावुनि तुका । दावी वर्म बोलों नका ।।५।।

४३७०। आमुची मिरास पंढरी । आमुचें घर भीमातिरीं ।।१।। ।।ध्रु।।। पांडुरंग

आमुचा पिता । रकुमाबाई आमुची माता ।।ध्रु।। भाऊ पुंडलीक मुनि । चंद्रभागा आमुची बहिणी ।।२।। तुका जुन्हाट मिराशी । ठाव दिला पायांपाशीं ।।३।।

४३७१। गंगा गेली सिंधुपाशीं । जरी तो ठाव नेदी तिशी ।।१।। ।।ध्रु।।। तिणें जावें कवण्या ठाया । मज सांगा पंढरिराया ।।ध्रु।। जळ क्षोभलें जलचरां । माता बाळा नेदी थारा ।।२।। तुका म्हणे आलों शरण । देवा त्वां कां धरिलें मौन्य ।।३।।

४३७२। बैसो आतां मनीं । आलें तैसें चि वदनीं ।।१।। ।।ध्रु।।। मग अवघें चि गोड । पुरे सकळ हि कोड ।।ध्रु।। बाहेरील भाव । तैसा अंतरीं हि वाव ।।२।। तुका म्हणे मणि । शोभा दाखवी कोंदणीं ।।३।।

४३७३। वेठी ऐसा भाव । न करी अहाच उपाव ।।१।। ।।ध्रु।।। रूप डसवी न जिवा । अवघा ये च ठायीं हेवा ।।ध्रु।। कृपणाचेपरि । लेखा पळनिमिषेवरि ।।२।। तुका म्हणे असा । संनिध चि जगदीशा ।।३।।

४३७४। सर्वसुखा आढधकारी । मुखें उच्चारी हरिनाम ।।१।। ।।ध्रु।।। सर्वांगें तो सर्वात्तम । मुखीं नाम हरीचें ।।ध्रु।। ऐेशी उभारिली बाहे । वेदीं पाहें पुराणीं ।।२।। तुका म्हणे येथें कांहीं । संदेह नाहीं भरवसा ।।३।।

४३७५। जो का निर्गुण निराकार । तेणें धरियेले अवतार ।।१।। ।।ध्रु।।। निर्गुण होता तो सगुणासि आला । भक्तिसाटीं प्रगटला ।।ध्रु।। जो का त्रिभुवनचाळक । तो हा नंदाचा बाळक ।।२।। सोडविलें वसुदेवदेवकीसि । अवतार धरिला तिचे कुशी ।।३।। मारियेला कंसराणा । राज्यीं स्थापिलें उग्रसेना ।।४।। तुका म्हणे देवादिदेव । तो हा उभा पंढरिराव ।।५।।

४३७६। जुनाट हें धन अंत नाहीं पार । खात आले फार सरलें नाहीं ।।१।। ।।ध्रु।। नारद हा मुनि शुक सनकादिक । उरलें आमुप तुम्हां आम्हां ।।ध्रु।। येथूनियां धना खाती बहुत जन । बाल गुंज उणें जालें नाहीं ।।२।। तुका म्हणे धना नाहीं अंतपार । कुंटित हे चार वाचा तेथें ।।३।।

४३७७। कोडियाचें गोरेपण । तैसें अहंकारीज्ञान ।।१।। ।।ध्रु।।। त्यासि अंतरी रिझे कोण । जवळी जातां चिळसवाण ।।ध्रु।। प्रेतदेह गौरविलें । तैसें विटंबणें जालें ।।२।। तुका म्हणे खाणें विष्ठा । तैशा देहबुद्धिचेष्टा ।।३।।

४३७८। पाया जाला नारू । तेथें बांधला कापूरू । तेथें बिबव्याचें काम । अधमासि तों अधम ।।१।। ।।ध्रु।।। रूसला गुलाम । धणी करीतों सलाम । तेथें चाकराचें काम । अधमासि तों अधम ।।ध्रु।। रूसली घरची दासी । धणी समजावी तियेसि । तेथें बटकीचें काम । अधमासि तों अधम ।।२।। देव्हार्यिावरि विंचू आला । देवपूजा नावडे त्याला । तेथें पैजारेचें काम । अधमासि तों अधम ।।३।। तुका म्हणे जाती । जातीसाटीं खाती माती ।।४।।

४३७९। ब्राम्हणा न कळे आपुलें तें वर्म । गंवसे परब्रम्ह नामें एका ।।१।। ।।ध्रु।।। लहानथोरासि करितों प्रार्थना । दृढ नारायणा मनीं धरा ।।ध्रु।। सर्वांप्रति माझी हे चि असे विनंती । आठवा श्रीपती मनामाजी ।।२।। केशव नारायण करितां आचमन । ते चि संध्या स्नान कर्म त्रिढया ।।३।। नामें करा नित्य भजन भोजन । ब्रम्हकर्म ध्यान याचे पायीं ।।४।। तुका म्हणे हें चि निर्वाणींचें शस्त्र । म्हणोनि सर्वत्र स्मरा वेगीं ।।५।।

४३८०। नरदेह वांयां जाय । सेवीं सद्‌गुरूचे पाय ।।१।। ।।ध्रु।।। सांडोनियां अहंभाव । धरीं भक्ती पूजीं देव ।।ध्रु।। थोराचिये वाटे । जातां भवशोक आटे ।।२।। प्रल्हादातें तारी । तुका म्हणे तो कंठीं धरीं ।।३।।

४३८१। संचित तैशी बुद्धि उपजे मनामधीं । सांगितलें सिद्धि नव जाय ।।१।। ज्याचा जैसा ठेवा तो त्यापाशीं धांवे । न लगती करावे उपदेश ।।२।। घेऊन उठती आपुलाले गुण । भविष्याप्रमाणें तुका म्हणे ।।३।।

४३८२। कुरंगीपाडस चुकलेसे वनीं । फुटे दुःखेंकरोनि हृदय त्याचें ।।१।। ।।ध्रु।।। तैसा परदेशी जालों तुजविण । नको हो निर्वाण पाहूं माझें ।।ध्रु।। अपराधाच्या कोटि घालीं सर्व पोटीं । नको या शेवटीं उपेक्षूं गा ।।२।। तुका म्हणे असों द्यावीं माझी चिंता । कृपाळु अनंता पांडुरंगा ।।३।।

४३८३। धन्य जालों हो संसारीं । आम्ही देखिली पंढरी ।।१।। ।।ध्रु।।। चंद्रभागे करूं स्नान । पुंडलीकाचें दर्शन ।।ध्रु।। करूं क्षेत्रप्रदक्षिणा । भेटूं संत या सज्जनां ।।२।। उभे राहूं गरूडपारीं । डोळेंभरूनी पाहों हरी ।।३।। तुका म्हणे वाळवंटीं । महालाभ फुकासाटीं ।।४।।

४३८४। पंढरीचा वारकरी । खेपा वैकुंठबंदरीं ।।१।। ।।ध्रु।।। तया नाहीं आणखी पेणें । सदा वैकुंठीं राहाणें ।।ध्रु।। आला गेला केल्या यात्रा । उद्धरिलें कुळा सर्वत्रा ।।२।। तुका म्हणे नाहीं । यासि संदेह कल्पांतीं ही ।।३।।

४३८५। सोडियेल्या गाई नवलक्ष गोपाळीं । सवें वनमाळी चालियेला ।।१।। ।।ध्रु।।। सुदीनसुवेळीं भाग्याच्या उदयीं । चारावया गाई वनामाजी ।।ध्रु।। गाईगोपाळांच्या संगें चाले हरि । क्रीडा नानापरि खेळताति ।।२।। काठी कांबळीया मोहरीया पोंवा । सिदोरी गांजिवा खांद्यावरि ।।३।। गोधनें संवगडे खेळे नानापरी । आले भीमातीरीं वेणुनाद ।।४।। तेथें उभा ठेला गोपाळांसहित । सिदोरिया सोडीत बैसे तेथें ।।५।। तुका म्हणे ज्यांनीं आणिल्या भाकरी । नेऊनियां हरीपुढें देती ।।६।।

४३८६। ज्यां जैसी आवडी त्यां तैसा विभाग । देत पांडुरंग तृप्ति जाली ।।१।। ।।ध्रु।।। मुखींचें उच्छिष्ट हिरोनियां खातां । विस्मित विधाता देखोनियां ।।ध्रु।। दिलें जें गोपाळां तें नाहीं कोणासि । विस्मित मानसीं सुरवर ।।२।। देव ऋषि मुनि सिद्ध हे चारण । शिव मरूद्‌गण चंद्र सूर्य ।।३।। तुका म्हणे आले सकळ हि सुरवर ।

आनंदें निर्भर पाहावया ||४||

४३८७| आले सुरवर नानापक्षी जाले | सकळ अवतरले श्वापदवेषें ||१|| ||ध्रु||| श्वानखरूपी होऊनियां आले | उच्छिष्ट कवळ वेचितातिं ||ध्रु|| होऊनियां दीन हात पसरिती | मागोनियां घेती उष्टावळी ||२|| आढभमान आड घालोनि बाहेरि | तयां म्हणे हरि घ्या रे धणी ||३|| तुका म्हणे धणी लाधली अपार | तया सुखा पार काय सांगों ||४||

४३८८| एकमेकीं घेती थडका | पाडी धडका देऊनि ||१|| ||ध्रु||| एकमेका पाठीवरि | बैसोनि करिती ढवाळी ||ध्रु|| हाता हात हाणे लाही | पळतां घाई चुकविती ||२|| तुका म्हणे लपणी चपणी | एका हाणी पाठीवरी ||३||

४३८९| चला वळूं गाई | दूर अंतरल्या भाई ||१|| खेळ खेळतां जाला शीण | कोण करी वणवण ||ध्रु|| गाई हकारी कान्हया | म्हणोनि लागती ते पायां ||२|| तुका म्हणे द्यावें | नाम संकीर्तन बरवें ||३||

४३९०| नाहीं संसाराची चाड | गाऊं हरिचें नाम गोड ||१|| ||ध्रु||| हो का प्राणाचा ही घात | परि हा न सोडीं अनंत ||ध्रु|| जन्मोजन्मीं हा चि धंदा | संतसंग राहो सदा ||२|| तुका म्हणे भाव | तो हा जाणा पंढरिराव ||३||

४३९१| हरीविण जिणें व्यर्थ चि संसारीं | प्रेत अळंकारीं मिरवत ||१|| ||ध्रु||| देवाविण शब्द व्यर्थ चि कारण | भांड रंजवण समेसि गा ||ध्रु|| आचार करणें देवाविण जो गा | सपार्चिया अंगा मृदुपण ||२|| तुका म्हणे काय बहु बोलों फार | भक्तीविण नर अभाग्य कीं ||३||

४३९२| जालासि पंडित सांगसी | परि तूं नेणसी मी हें कोण ||१|| गाढवभरी पोथ्या उलथिशी पानें | परि गुरूगम्यखुणे नेणशी बापा ||२|| तुका कुणबियाचा नेणे शास्त्रमत | एक पंढरीनाथ विसंबेना ||३||

४३९३| स्वप्नींच्या व्यवहारा काळांतर लेखा | जागृतीसि रूका गांठी नाहीं ||१|| ||ध्रु||| तेवीं शब्दज्ञानें करिती चावटी | ज्ञान पोटासाटीं विकों नये ||ध्रु|| बोलाची च कढी बोलाचा ची भात | जेवूनियां तृप्त कोण जाला ||२|| कागदीं लिहिली नांवाची साकर | चाटितां मधुर केवीं लागे ||३|| तुका म्हणे जळो जळो त्याचें ज्ञान | यमपुरी कोण दंड साहे ||४||

४३९४| भूत नावरे कोणासी | पुंडलिकें खिळलिं त्यासी ||१|| ||ध्रु||| समचरण असे विटे | कटिकर उभें नीट ||ध्रु|| वाळुवंटीं नाचती संत | प्रेमामृतें डुल्लत ||२|| तुका म्हणे पुंडलिका | भक्तिबळें तूं चि निका ||३||

४३९५| आपुले वरदळ नेदा | एवढी गोविंदा कृपाणता ||१|| ||ध्रु||| यावर बा तुमचा मोळा | हा गोपाळा कळेना ||ध्रु|| सेवा तरी घेतां सांग | चोरिलें अंग

सहावेना ।।२।। तुका जरी क्रियानष्ट । तरी कां कष्ट घेतसां ।।३।।

४३९६। भीमातिरींचा नाटक । यानें लावियेलें चेटक ।।१।। ।।ध्रु।।। मन बुद्धि जाली ठक । नेणे संसाराची टुक ।।ध्रु।। कैशी प्रसंगीक वाणी । प्रत्यादर कडसणी ।।२।। तुका म्हणे मोठा ठक । जेथें तेथें उभा ठाके ।।३।।

४३९७। कां रे दाटोन होतां वेडे । देव आहे तुम्हांपुढें ।।१।। ।।ध्रु।।। ज्यासि पाठ नाहीं पोट । करी त्रैलोक्याचा घोंट ।।ध्रु।। तुमची तुम्हां नाहीं सोय । कोणाचें बा काय जाय ।।२।। तुका गातो नामीं । तेथें नाहीं आम्ही तुम्हीं ।।३।।

४३९८। नव्हे हें कवित्व टांकसाळी नाणें । घेती भले जन भले लोक ।।१।। लागलासे झरा पूर्ण नवनीतें । सेविलियां हित फार होय ।।२।। तुका म्हणे देवा केला बलात्कार । अंगा आलें फार महंतपण ।।३।।

४३९९। सांवळें सुंदर पाहे दृष्टीभरि । ऐसें कांहीं करीं मन माझें ।।१।। ।।ध्रु।।। मना तुज ठाव दिला त्याचे पायीं । राहें विठाबाईसवें सदा ।।ध्रु।। मना नको धरूं आणिकांचा संग । नाहीं पांडुरंग जयां मनीं ।।२।। वरपंग भाव नको म्हणे तुका । करी प्राणसखा नारायण ।।३।।

४४००। एकली वना चालली राना । चोरूनि जना घराचारी ।।१।। ।।ध्रु।।। कोणी नाहीं संगीसवें । देहभावें उदास ।।ध्रु।। जाउनि पडे दुर्घटवनीं । श्वापदांनी वेढिली ।।२।। मार्ग न चले जातां पुढें । भय गाढें उदेलें ।।३।। मागील मागें अंतरलीं । पुढील चाली खोळंबा ।।४।। तुका म्हणे चिंतीं यासि । हृदयस्थासी आपुल्या ।।५।।

४४०१। पडली घोर रजनी । संगी कोणी नसे चि ।।१।। ।।ध्रु।।। पहा हो कैसें चालविलें । पिसें गोवलें लावूनि ।।ध्रु।। कोठें लपविलें तें अंग । होता संग दिला तो ।।२।। मज कधीं नव्हतें ठावें । दोन्हीं भावें वाटोळें ।।३।। तुका म्हणे कैंची उरी । दोहीपरि नाडिलें ।।४।।

४४०२। उदार कृपाळ पतितपावना । ब्रिदें नारायणा जाती वांया ।।१।। ।।ध्रु।।। वर्णिलासि श्रुति नेणे तुझा पार । राहे मौनाकार नेति ऐसें ।।ध्रु।। तेथें माझा धांवा पावे कोणीकडे । अदृष्ट हें पुढें वोडवलें ।।२।। कोण ऐसा भक्त लाधला भाग्यासी । आठवण ऐसी द्यावी तुज ।।३।। तुका म्हणे नको पाहों माझा अंत । जाणोनि हे मात उडी घालीं ।।४।।

४४०३। ज्याचें जैसें भावी मन । त्यासि देणें दरूषण ।।१।। ।।ध्रु।।। पुरवूं जाणे मनिंची खूण । समाधान करोनि ।।ध्रु।। आपणियातें प्रगट करी । छाया वरी कृपेची ।।२।। तुका म्हणे केलें दान । मन उन्मन हरिनामीं ।।३।।

४४०४। कां रे पुंडया मातलासी । उभें केलें विठ्ठलासि ।।१।। ।।ध्रु।।। वस्ति क्षीरसागरवासीं । आला उभा पंढरीसि ।।ध्रु।। भक्ती देखोनि निकट । देवें सोडिलें

वैकुंठ ।।२।। तुका म्हणे बळी । तूं चि एक भूमंडळीं ।।३।।

४४०५। शेवटींची विनंती । ऐका ऐका कमळापती ।।१।। ।।ध्रु।।। काया वाचा मन । चरणीं असे समर्पण ।।ध्रु।। जीवपरमात्मा ऐक्यासि । सदा वसो हृदयेंसी ।।२।। तुका म्हणे देवा । कंठीं वसावें केशवा ।।३।।

४४०६। माझें परिसाावें गार्‍हाणें । चित्त द्यावें नारायणें ।।१।। ।।ध्रु।।। माझें हृदयींचें वर्म । देवा जाणशी तूं कर्म । सबाह्यअंतरसाक्ष । ऐसा वेदीं केला पक्ष ।।२।। तुका म्हणे नेणां । काय सांगों नारायणा ।।३।।

४४०७। गुरूचिया मुखें होइल ब्रम्हज्ञान । न कळे प्रेमखुण विठोबाची ।।१।। वेदातें विचारा पुराणातें पुसा । विठोबाचा कैसा प्रेमभाव ।।२।। तुका म्हणे सांडा जाणिवेचा शीण । विठोबाची खूण जाणती संत ।।३।।

४४०८। देव आतां आम्हीं केला असे ऋणी । आणिका वांचूनि काय गुंता ।।१।। ।।ध्रु।।। एकाचें आर्जव करूं एकनिष्ठ । आणिकांचा बोभाट कामा नये ।।ध्रु।। बहुतांचें आर्जव केलिया खटपट । नाहीं हा शेवट शुद्ध होत ।।२।। पुरता विचार आणोनी मानसीं । अंतरलों सवार्सि पईं देखा ।।३।। तुका म्हणे देवा चरणीं असो भाव । तेणें माझा जीव संतोष हा ।।४।।

४४०९। पापाची वासना नको दावूं डोळां । त्याहुनि अंधळा बराच मी ।।१।। ।।ध्रु।।। निंदेचें श्रवण नको माझे कानीं । बधिर करोनि ठेवीं देवा ।।ध्रु।। अपवित्र वाणी नको माझ्या मुखा । त्याजहुनि मुका बराच मी ।।२।। नको मज कधीं परस्त्रीसंगति । जनांतुन मातीं उठतां भली ।।३।। तुका म्हणे मज अवघ्याचा कांटाळा । तूं एक गोपाळा आवडसी ।।४।।

४४१०। कीर्त्तनाचा विकारा मातेचें गमन । भाड खाई धन विटाळ तो ।।१।। ।।ध्रु।।। हरिभक्ताची माता हे हरिगुणकीर्त्ति । इजवर पोट भरिती चांडाळ ते ।।ध्रु।। अंत्यज हा ऐसें कल्पांतीं करेना । भाड हे खाईना जननीची ।।२।। तुका म्हणे त्याचें दर्शन ही खोटें । पूर्वजासि नेटें नरका धाडी ।।३।।

४४११। पंढरी पावन जालें माझें मन । आतां करूं ध्यान विठोबाचें ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां ऐसें करूं नाम गाऊं गीतीं । सुखाचा सांगाती विठो करूं ।।ध्रु।। संग करूं त्याचा तो सखा आमचा । अनंतां जन्मांचा मायबाप ।।२।। परतोनि सोई धरीं कां रे मना । विठ्ठलचरणा घालीं मिठी ।।३।। घातलीसे मिठी नाही भक्तिभाव । उदार पंढरिराव तुका म्हणे ।।४।।

४४१२। येईं गे विठ्ठले विश्वजीवनकले । सुंदर घननीळे पांडुरंगे ।।१।। ।।ध्रु।।। येईं गे विठ्ठले करूणाकल्लोळ । जीव कळवळे भेटावया ।।ध्रु।। न लगती गोड आणीक उत्तरें । तुझें प्रेम झुरे भेटावया ।।२।। तुका म्हणे धांव घाली कृष्णाबाई । क्षेम

चहूंबाहीं देईं मज ।।३।।

४४१३। कटावरी कर कासया ठेविले । जननी विठ्ठले जीवलगे ।।१।। ।।ध्रु।।। शंखचक्रगदाकमळपंडित । आयुधें मंडित कृष्णाबाई ।।ध्रु।। क्षण एक धीर होत नाहीं चित्ता । केव्हां पंढरिनाथा भेटशील ।।२।। तुका म्हणे हें चि करीं देईं क्षेमा । तईं च विश्रामा पावईन ।।३।।

४४१४। आतां मोकलावें नव्हे हें उचित । तरी कृपावंत म्हणवावें ।।१।। ।।ध्रु।।। पूर्वी भक्त जाले सर्व आपंगिले । नाहीं उपेक्षिले तुम्हीं कोणी ।।ध्रु।। माझिया वेळेसि कां गा लपालासि । विश्व पोसितोसि लपोनियां ।।२।। करावी म्हणावी सर्वां भूतीं दया । तरी भेटावया येईन मी ।।३।। तरी माझे हातीं देईं मनबुद्धि । जरि दयानिधि येशील तूं ।।४।। तुका म्हणे तें चि अवघा सूत्रधारी । माझी सत्ता हरी काय आहे ।।५।।

४४१५। माझें कोण आहे तुजविण देवा । मुकुंदा केशवा नारायणा ।।१।। ।।ध्रु।।। वाट पाहतसें कृपेच्या सागरा । गोपीमनोहरा पांडुरंगा ।।ध्रु।। साच करीं हरी आपुली ब्रिदावळी । कृपेनें सांभाळीं महाराजा ।।२।। क्षमा करीं सर्व अपराध माझा । लडिवाळ मी तुझा पांडुरंगा ।।३।। साह्य होसी तरी जाती साही वैरी । मग सुखें अंतरीं ध्यान तुझें ।।४।। कृपा करोनि देईं दया क्षमा शांती । तेणें तुझी भक्ति लाभईल ।।५।। माझें हें सामथ्र्य नव्हे नारायणा । जरी कांहीं करूणा येइल तुज ।।६।। तुका म्हणे मज कैसें आपंगा जी । आपुलेंसें करा जी पांडुरंगा ।।७।।

४४१६। अपराध जाले जरी असंख्यात । तरी कृपावंत नाम तुझें ।।१।। ।।ध्रु।।। तुझें लडिवाळ तुज कृपा यावी । म्यां वाट पाहावी कवणाची ।।ध्रु।। मायबाप माझा रूक्मादेवीवर । हा दृढ निर्धार अंतरींचा ।।२।। तुका म्हणे कोणे गोष्टीचें संकष्ट । न घालीं मज भेट नारायणा ।।३।।

४४१७। आधीं कां मज लावियेली सवे । आतां न राहावे तुजविण ।।१।। ।।ध्रु।।। पहिलें चि तोंडक कां गा नाहीं केलें । आतां उपेक्षिलें न सोडीं मी ।।ध्रु।। कृपेच्या सागरा न पाहें निर्वाण । जालों तुजवीण कासावीस ।।२।। तुका म्हणे कोठें गुंतलेति हरी । येईं झडकरी पांडुरंगा ।।३।।

४४१८। बा रे पांडुरंगा केव्हां येशी भेटी । जाहालों हिंपुटी तुजविण ।।१।। ।।ध्रु।।। तुजवीण सखें न वाटे मज कोणी । वाटतें चरणीं घालूं मिठी ।।ध्रु।। ओवाळावी काया चरणांवरोनि । केव्हां चक्रपाणी भेटशील ।।२।। तुका म्हणे माझी पुरवीं आवडी । वेगीं घाली उडी नारायणा ।।३।।

४४१९। पंचाग्निसाधन करूं धूम्रपान । काय तीर्थाटण करूं सांग ।।१।। ।।ध्रु।।। सांग कोणे देशीं आहे तुझें गांव । घेऊनियां धांव येऊं तेथें ।।ध्रु।। सांग कांहीं वृत्त कोण करूं व्रत । जेणें कृपावंत होशील तूं ।।२।। वाटतें सेवटीं जालासि निष्ठुर । न देसी उत्तर तुका म्हणे ।।३।।

४४२०। तुजवीण तीळभरी रिता ठाव । नाहीं ऐसें विश्व बोलतसे ।।१।। ।।ध्रु।।। बोलियेले योगी मुनी साधु संत । आहेसि या आंत सर्वांठायीं ।।ध्रु।। मी तया विश्वासें आलों शरणागत । पूर्वीचें अपत्य आहें तुझें ।।२।। अनंत ब्रम्हांडें भरोनि उरलासि । मजला जालासि कोठें नाहीं ।।३।। अंतपार नाहीं माझियाा रूपासि । काय सेवकासि भेट देऊं ।।४।। ऐसें विचरिलें म्हणोनि न येशी । सांग हृषीकेशी मायबापा ।।५।। तुका म्हणे काय करावा उपाय । जेणें तुझे पाय आतुडति ।।६।।

४४२१। काम क्रोध आड पडले पर्वत । राहिला अनंत पलीकडे ।।१।। ।।ध्रु।।। नुलंघवे मज न सांपडे वाट । दुस्तर हा घाट वैरियांचा ।।ध्रु।। आतां कैंचा मज सखा नारायण । गेला अंतरोन पांडुरंग ।।२।। तुका म्हणे व्यर्थ मोलाचें शरीर । गेलें हा विचार कळों आला ।।३।।

४४२२। नव्हे निष्ठांवत तुज काय बोल । सेवेविण मोल मागतसें ।।१।। ।।ध्रु।।। न घडे भजन शुद्ध भावनिष्ठा । आपुल्या अदृष्टावरी बोल ।।ध्रु।। पूर्वी जाले भक्त असंख्य विरक्त । काम क्रोध अहंते निर्दाळिलिं ।।२।। ऐसी अंगवण नाहीं मज देवा । करीतसें हेवा भेटावयाचा ।।३।। कृपा करोनि पुरवीं असोसी । आपुल्या ब्रिदासी राखावया ।।४।। तुका म्हणे एक बाळक अज्ञातें । त्यासि हे पोसित मायबापें ।।५।।

नाटाचे अभंग २।

४४२३। अगा ये मधुसूदना माधवा । अगा ये कमळापती यादवा । अगा श्रीधरा केशवा । अगा बांधवा द्रौपदीच्या ।।१।। ।।ध्रु।।। अगा विश्वव्यापका जनार्दना । गोकुळवासी गोपिकारमणा । अगा गुणनिधि गुणनिधाना । अगा मर्दना कंसाचिया ।।ध्रु।। अगा सर्वात्तमा सर्वेश्वरा । गुणातीता विश्वंभरा । अगा निर्गुणा निराकारा । अगा आधारा दीनाचिया ।।२।। अगा उपमन्यसहाकारा । अगा शयना फणिवरा । अगा काळकृतांत असुरा । अगा अपारा अलक्षा ।।३।। अगा वैकुंठनिवासा । अगा अयोध्यापति राजहंसा । अगा ये पंढरिनिवासा । अगा सर्वेशा सहजरूपा ।।४।। अगा परमात्मा परमपुरूषा । अगा अव्यया जगदीशा । अगा कृपाळुवा आपुल्या दासा । तोडीं भवपाशा तुका म्हणे ।।५।।

४४२४। कैसी करूं तुझी सेवा । ऐसें सांगावें जी देवा । कैसा आणूं अनुभवा । होशी ठावा कैशापरी ।।१।। ।।ध्रु।।। कर्मभ्रष्ट माझें मन । नेणें जप तप अनुष्ठान । नाहीं इंद्रियांसि दमन । नव्हे मन एकविध ।।ध्रु।। नेणें यातीचा आचार । नेणें भक्तीचा विचार । मज नाहीं संतांचा आधार । नाहीं स्थिर बुद्धि माझी ।।२।। न सुटे मायाजाळ । नाहीं वैराग्याचें बळ । न जिंकवती सबळ । काम क्रोध शरीरीं ।।३।। आतां राख कैसें तरि । मज नुपेक्षावें हरी । तुझीं ब्रिदें चराचरीं । तैसीं साच करीं तुका म्हणे ।।४।।

४४२५। भीमातीरवासी । तेथें निश्चयेंसी काशी ।।१।। ।।ध्रु।।। मुख्यमुक्तीचें माहेर ।

ऐसें जाणा पंढरपुर ।।ध्रु।। घडे भींवरेशीं स्नान । त्यासि पुन्हा नाहीं जन्म ।।२।। भाव धरोनि नेटका । मोक्ष जवळी तुका म्हणे ।।३।।

४४२६। जाली गाढवी दुधाळ । महिमा गाईची पावेल ।।१।। ।।ध्रु।।। श्वान जालेंसे चांगलें । तरी कां सांगातें जेवील ।।ध्रु।। जाली सिंदळा चांगली । तरि कां पतिव्रता जाली ।।२।। तुका म्हणे ऐशा जाति । काय उंचपण पावती ।।३।।

४४२७। काशीयात्रा पांच द्वारकेच्या तीन । पंढरीची जाण एक यात्रा ।।१।। ।।ध्रु।।। काशी देह विटंबणें द्वारके जाळणें । पंढरीशी होणें ब्रम्हरूप ।।ध्रु।। अठरापगडयाती सकळ ही वैष्णव । दुजा नाहीं भाव पंढरीसि ।।२।। तुका म्हणे असो अथवा नसो भाव । दर्शनें पंढरिराव मोक्ष देतो ।।३।।

४४२८। हें चि मागणें विठाबाई । पायीं ठेवूनियां डोई ।।१।। ।।ध्रु।।। शांति दया अंतःकरणीं । रंगो रामनामीं वाणी ।।ध्रु।। मूळ द्वंद्वाचें बिघडो । निजानंदीं वृत्ति जडो ।।२।। तुका म्हणे हरी । आतां आपुलेंसें करीं ।।३।।

४४२९। करोनि स्नानविधि आणि देवधर्म । त्रिढया नित्यनेम तुजसाटीं ।।१।। ।।ध्रु।।। तुजलागीं दानें तुजलागीं तीर्थें । सकळ ही व्रतें तुजलागीं ।।ध्रु।। सकळ चित्तवृत्ति दिवस आणि राती । आवडीशी प्रीती नारायणा ।।२।। तुका म्हणे याहो पवित्राच्या राया । प्राणविसावया पांडुरंगा ।।३।।

४४३०। पहावा नयनीं विठ्ठल चि एक । कांहीं तरी सार्थक संसाराचें ।।१।। ।।ध्रु।।। कोठें पाहों तुज कां गा लपालासि । कांहीं बोल मशीं नारायणा ।।ध्रु।। वाटतें उदास मज दाही दिशा । तुजविण हृषीकेशी वांचोनियां ।।२।। नको ठेवूं मज आपणा वेगळें । बहुत कळवळें तुजलागीं ।।३।। तुका म्हणे भेटी देईं नारायणा । घडी कंठवेना तुजविण ।।४।।

४४३१। पूर्वीं बहुतांचे केले प्रतिपाळ । तें मज सकळ श्रुत आहे ।।१।। ।।ध्रु।।। अज आढवनाश निर्गुण निरामय । विचारिलें काय त्याचें वेळे ।।ध्रु।। तयांचिये वेळे होशी कृपावंत । माझा चि कां अंत पाहातोसि ।।२।। नारद प्र्हिाद उपमन्यु धुरू । त्यांचा अंगीकारू कैसा केला ।।३।। अंबऋषीसाटीं गर्भवास जाले । कां गा मोकलिलें कृपासिंधु ।।४।। धर्माचें उच्छिष्ट अजुर्नाचीं घोडीं । आणीक सांकडीं कितीएक ।।५।। जालासि लुगडीं तया द्रौपदीचीं । न ये कां आमुची कृपा कांहीं ।।६।। तुका म्हणे कां गा जालासि कठीण । माझा भाग सीण कोण जाणे ।।७।।

४४३२। कासयासि व्यर्थ घातलें संसारीं । होतें तैसें जरी तुझे चित्तीं ।।१।। ।।ध्रु।।। तुझिये भेटीची थोर असे आस । दिसोनी निरास आली मज ।।ध्रु।। आतां काय जिणें जालें निरर्थक । वैकुंठनायक भेटे चि ना ।।२।। आडलासि काय कृपेच्या सागरा । रूकुमादेवीवरा सोइरिया ।।३।। तुका म्हणे देईं चरणाची सेवा । नुपेक्षीं केशवा मायबापा ।।४।।

४४३३। पक्षीयाचे घरीं नाहीं सामुगरी । त्यांची चिंता करी नारायण ।।१।। ।।ध्रु।।। अजगर जनावर वारूळांत राहे । त्याजकडे पाहे पांडुरंग ।।ध्रु।। चातक हा पक्षी नेघे भूमिजळ । त्यासाटीं घननीळ नित्य वर्षे ।।२।। तुका म्हणे आम्ही पिप्पलिकांची जात । पुरवीं मनोरथ पांडुरंगा ।।३।।

४४३४। रामनाम हा चि मांडिला दुकान । आहे वानोवाण घ्यारे कोणी ।।१।। ।।ध्रु।।। नका कोणी करूं घेतां रे आळस । वांटितों तुम्हांस फुकाचें हें ।।ध्रु।। संचितासारिखें पडे त्याच्या हाता । फारसें मागतां तरी न ये ।।२।। तुका म्हणे आम्हीं सांठविलें सार । उरलिया थार विचारितां ।।३।।

४४३५। बहुजन्मां शेवटीं स्वामी तुझी भेटी । बहु मोह पोटीं थोर जाला ।।१।। ।।ध्रु।।। बहु पुरें पाहिलीं बहु दिशा शोधिली । बहु चिंता वाहिली दुर्भराची ।।ध्रु।। बहु काळ गेले अनुचित केलें । बहु नाहीं गाइलें नाम तुझें ।।२।। ऐसा मी अपराधी अगा कृपानिधि । बहु संतां संनिधि ठेवीं तुका ।।३।।

४४३६। कोण तो उपाव करूं भेटावया । जाळावी हे काया ऐसें वाटे ।।१।। ।।ध्रु।।। सोडोनियां गांव जाऊं वनांतरा । रूकुमादेवीवरा पहावया ।।ध्रु।। करूं उपवास शोधूं हें शरीर । न धरवे धीर नारायणा ।।२।। जाती आयुष्याचे दिवस हे चारी । मग केव्हां हरी भेटशील ।।३।। तुका म्हणे कांहीं सांगा विचारोनि । विठो तुझे मनीं असेल तें ।।४।।

४४३७। माय बाप बंधु सोगरा सांगाती । तूं चि माझी प्रीति गण गोत ।।१।। ।।ध्रु।।। शरण आलीं त्यांचीं वारिलीं दुरितें । तारिले पतित असंख्यात ।।ध्रु।। इतर कोण जाणे पावलें विश्रांति । न येतां तुजप्रति शरणागत ।।२।। तयामध्यें मज ठेवीं नारायणा । लक्ष्मुमीरमणा सोइरिया ।।३।। तुका म्हणे देईं दर्शनाचा लाभ । जे पाय दुर्लभ ब्रम्हादिकां ।।४।।

४४३८। पाप ताप माझे गुणदोष निवारीं । कृष्णा विष्णु हरी नारायणा ।।१।। ।।ध्रु।।। काम क्रोध वैरी घालोनि बाहेरीं । तूं राहें अंतरीं पांडुरंगा ।।ध्रु।। करिशील तरी नव्हे कांइ एक । निर्मिलें त्र्यैलोक्य हेळामात्रें ।।२।। समर्थासि काय आम्हीं शिकावावें । तुका म्हणे यावें पांडुरंगा ।।३।।

४४३९। ये गा महाविष्णु अनंतभुजाच्या । आम्हां अनाथांच्या माहेरा ये ।।१।। ।।ध्रु।। भेटावया तुज ओढे माझा जीव । एकवेळा पाय दावीं डोळां ।।ध्रु।। आणीक हें आर्त नाहीं नारायणा । ओढे हे वासना भेटावया ।।२।। वाटे चित्तीं काय करावा विचार । चरण सुंदर पहावया ।।३।। तुका म्हणे माझे पुरवीं मनोरथ । येईं गा न संवरीत पांडुरंगा ।।४।।

४४४०। काय पाहातोसि कृपेच्या सागरा । नराच्या नरेंद्रा पांडुरंगा ।।१।। ।।ध्रु।।। नामाचा प्रताप ब्रिदाचा बडिवार । करावा साचार नारायणा ।।ध्रु।। कलीमाजी देव

बौध्यरूप जाला । जगाचिया बोला लागूं नका ।।२।। माय पुत्रा काय मारूं पाहे कळी । जगाची ढवाळी काय काज ।।३।। तुका म्हणे या हो कृपेच्या सागरा । रूकुमादेवीवरा मायबापा ।।४।।

४४४१। रामनाचे पवाडे । अखंड ज्याची वाचा पढे ।।१।। ।।ध्रु।।। धन्य तो एक संसारीं । रामनाम जो उच्चारी ।।ध्रु।। रामनाम गजेर् वाचा । काळ आज्ञाधारक त्याचा ।।२।। तुका म्हणे रामनामीं । कृतकृत्य जालों आम्ही ।।३।।

४४४२। येइल घरा देव न धरीं संदेहा । फकिराचा यावा व्हावा जेव्हां ।।१।। होइल फकीर योगी महानुभव । घडीघडी देव सांभाळील ।।२।। तुका म्हणे ऐसें बोलती बहुत । येणें गुणें संत जाले राम ।।३।।

४४४३। भक्तीविण जिणें जळो लाजिरवाणें । संसार भोगणें दुःखमूळ ।।१।। ।।ध्रु।।। वीसलक्ष योनि वृक्षामाजी घ्याव्या । जलचरीं भोगाव्या नवलक्ष ।।ध्रु।। अकरालक्ष योनि किडयांमाजी घ्याव्या । दशलक्ष भोगाव्या पक्ष्यांमध्यें ।।२।। तीसलक्ष योनि पशूंचीये घरीं । मानवाभीतरीं चारलक्ष ।।३।। एकएक योनि कोटिकोटि फेरा । मनुष्यदेहाचा वारा मग लागे ।।४।। तुका म्हणे तेव्हां नरदेह नरा । तयाचा मातेरा केला मूढें ।।५।।

४४४४। तुजवांचून कोणा शरण । जाऊं आतां कर जोडून ।।१।। ।।ध्रु।।। कोण करील माझें साहे । चित्तीं विचारूनि पाहें ।।ध्रु।। तूं तंव कृपेचा सागर । दीनबंधु जगदोद्धार ।।२।। तुका म्हणे निका । भवसिंधु तारक नौका ।।३।।

४४४५। हातीं धरिलियाची लाज । देवा असोंदे गा तुज ।।१।। ।।ध्रु।।। आहें अमंगळ दुर्बळ । होईं दीन तूं दयाळ ।।ध्रु।। बाळ सेंबडें मातेसि । काय नावडे तियेसि ।।२।। तुका म्हणे जाणें । करीन देहाचें सांडणें ।।३।।

४४४६। जळोजळो तें गुरूपण । जळोजळो तें चेलेपण ।।१।। ।।ध्रु।।। गुरू आला वेशीद्वारीं । शिष्य पळतो खिंडोरीं ।।ध्रु।। काशासाटीं जालें येणें । त्याचें आलें वर्षासन ।।२।। तुका म्हणे चेला । गुरू दोघे हि नरकाला ।।३।।

४४४७। अगा पंढरीच्या राया । वेगीं येईं तूं सावया ।।१।। ।।ध्रु।।। दीनबंधु तुझें नाम । देईं आपुलें आम्हां प्रेम ।।ध्रु।। जीवनकळा तूं विश्वाची तूं चि माउली अनाथाची ।।२।। तुका म्हणे पुंडलिका । ठेवीं मस्तकीं पादुका ।।३।।

४४४८। विटेवरी समचरण । तो हा रूक्मिमणीरमण ।।१।। ।।ध्रु।।। वेदशास्त्रा माहेर । केले दासा उपकार ।।ध्रु।। नामापाशीं चारी मुक्ति । पहा हृदयीं प्रतीति ।।२।। तुका म्हणे कळा । अंगीं जयाच्या सकळा ।।३।।

४४४९। सकळ हे माया नागवे कवणा । भांबाविलें जना दाही दिशा ।।१।। ।।ध्रु।।। आशा तृष्णा दंभ लागलीं हीं पाठी । नेदी बैसों हाटीं मोह ठायीं ।।ध्रु।। काम क्रोध

घरा लावितील आगी । निंदा हिंसा दोघी पळतां खाती ।।२।। लाज पुढें उभी राहिली आडवी । ते करी गाढवी थोर घात ।।३।। तुका म्हणे चिंता घाली गर्भवासीं । ओढोनियां पाशीं चहूंकडे ।।४।।

४४५०। सकळतीर्थाहुनि । पंढरी हे मुगुटमणि ।।१।। ।।ध्रु।।। काय सांगों तेथिल शोभा । रमावल्लभ जेथें उभा ।।ध्रु।। न लभे व्रततीर्थदानीं । तें या विठ्ठलदर्शनी ।।२।। साधु संत गाती नाम । सकळ भूतांचा विश्राम ।।३।। तुका म्हणे स्तुती । करूं काय सांगों किती ।।४।।

४४५१। गव्हांच्या घुगऱ्या । नाचण्यांच्या पुऱ्या । बऱ्या त्या चि बऱ्या । पाधाणी त्या पाधाणी ।।१।। ।।ध्रु।।। काय थोरपण । वांयां जाळावा तो शीण । कारणापें भिन्न । निवडे तें निराळें ।।ध्रु।। रूचि वोजेपाशीं । गरज ते जैशीतैशी । करूं नका नाशी । खावें खाणें जालें तें ।।२।। तुका म्हणे मोठा । काय करावा तो ताठा । नाहीं वीण नीटा । पाविजेत मारग ।।३।।

४४५२। आपुलिया ऐसें करी । संग धरी ज्याचा हो ।।१।। ।।ध्रु।।। म्हणउनि परपरते । वरवरते पळतसें ।।ध्रु।। लोभिक तें लोभा लावी । बांधल्या गोवी वांचूनि ।।२।। तुका म्हणे नामगोठी । पुरी भेटी तुझी देवा ।।३।।

४४५३। बरें जालीयाचे अवघे सांगाती । वाइटाचे अंतीं कोणी नाहीं ।।१।। नोहे मातापिता नोहे कांतासुत । इतरांची मात काय सांगों ।।२।। तुका म्हणे जन दुतोंडी सावज । सांपडे सहज तिकडे धरी ।।३।।

४४५४। मिथ्या आहे सर्व अवघें हें मायिक । न कळे विवेक मज कांहीं ।।१।। ।।ध्रु।।। सर्व बाजागिरी वाटती ही खरी । पहातां येथें उरी कांहीं नाहीं ।।ध्रु।। आतां मज दुःख वाटतें अंतरीं । उपाय झडकरी सांग कांहीं ।।२।। पुढें कोण गति न कळे सर्वथा । तुझे पायीं माथा ठेवियेला ।।३।। करणें तें करीं सुखें आतां हरी । तुज म्यां निर्धारीं धरियेलें ।।४।। स्वहित तें काय न कळे सर्वथा । तारीं तूं अनंता तुका म्हणे ।।५।।

४४५५। अवघ्या कोल्ह्यांचें वर्म अंडीं । धरितां तोंडीं खीळ पडे ।।१।। ।।ध्रु।।। भुंकूं नका भुंकूं नका । आला तुका विष्णुदास ।।ध्रु।। कवणे ठायीं सादर व्हावें । नाहीं ठावें गाढवा ।।२।। दुर्जनासि पंचानन । तुका रजरेणु संतांचा ।।३।।

४४५६। तुझे म्हणों आम्हां । मग उणें पुरूषोत्तमा ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसा धर्म काय । अमृतानें मृत्यु होय ।।ध्रु।। कल्पवृक्षा तळीं । गांठी बांधलिया झोळी ।।२।। तुका म्हणे परिस । सांपडल्या उपवास ।।३।।

४४५७। कोरडिया गोष्टी नावडती मना । नाहीं ब्रम्हज्ञानाविण चाड ।।१।। ।।ध्रु।।। दाखवीं आपुलें सगुण रूपडें । वंदीन मी कोडें पाय तुझे ।।ध्रु।। न लगे तो मोक्ष मज

सायुज्यता । नावडे हे वार्ता शून्याकारी ।।२।। तुका म्हणे चाड धरीन श्रीमुखें । येशिल कवतुकें जवळीक ।।३।।

४४५८। गणेश सारजा करिती गायना । आणि देवांगना रंभे ऐशा ।।१।। ।।ध्रु।।। तेथें आम्हीं मानवांहीं विनवावें तें काय । सुरवर पाय वंदिति जेथें ।।ध्रु।। ज्याच्या गायनासी तटस्थ शंकर । त्या हि परि पार न कळे तुझा ।।२।। तुका म्हणे विंढकर ते किती । इंद्राची हि मति नागविशी ।।३।।

४४५९। डोळियांचें दैव आजि उभें ठेलें । निधान देखिलें पंढरीये ।।१।। ।।ध्रु।।। काय तें वानावें वाचेचे पालवें । वेदा न बोलवे रूप ज्याचें ।।ध्रु।। आनंदाच्या रसें ओंतीव चांगलें । देखतां रंगलें चित्त माझें ।।२।। तुका म्हणे मी तों सगळाच विरालों । विठ्ठल चि जालों दर्शनानें ।।३।।

४४६०। भोगियेल्या नारी । परि तो बाळब्रम्हचारी ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसी ज्याचे अंगीं कळा । पार न कळे वेदाला ।।ध्रु।। बळीबळी थोरथोर । मोडोनियां केले चूर ।।२।। वांकडी कुबज्या । सरसी आणियेली वोजा ।।३।। मल्ल रगडिला पायीं । गज झुगारिला बाहीं ।।४।। जिवें मारियेला मामा । धांवे भक्ताचिया कामा ।।५।। तुका म्हणे पूर्ण । दावी भक्तीचीं विंदानें ।।६।।

४४६१। वृद्धपणीं आली जरा । शरीर कांपे थरथरा ।।१।। ।।ध्रु।।। आयुष्य गेलें हें कळेना । स्मरा वेगीं पंढरिराणा ।।ध्रु।। दांत दाढा पडिल्या ओस । हनुवटि भेटे नाकास ।।२।। हात पाय राहिले कान । नेत्रा पाझर हाले मान ।।३।। अंगकांति परतली । चिरगुटा ऐसी जाली ।।४।। आड पडे जिव्हा लोटे । शब्द नये मुखा वाटे ।।५।। लांब लोंबताती अंड । भरभरा वाजे गांड ।।६।। तुका म्हणे आतां तरी । स्मरा वेगीं हरी हरी ।।७।।

४४६२। वृद्धपणीं न पुसे कोणी । विटंबणा देहाची ।।१।। ।।ध्रु।।। नव द्वारें जाली मोकळीक । गांड सरली वाजती ।।ध्रु।। दंत दाढा गळे थुंका । लागे नाका हनुवटी ।।२।। शब्द नये मुखावाटा । करिती चेष्टा पोरें ती ।।३।। तुका म्हणे अजून तरि । स्मरें श्रीहरी सोडवील ।।४।।

४४६३। आढतत्याई देतां जीव । नये कींव देवासि ।।१।। ।।ध्रु।।। थोडयासाटीं राग आला । जीव दिला गंगेंत ।।ध्रु।। त्यासि परलोकीं नाहीं मुक्ति । अधोगति चुकेना ।।२।। तुका म्हणे कृष्णराम । स्मरतां श्रम वारती ।।३।।

४४६४। तुझें रूप पाहतां देवा । सुख जालें माझ्या जीवा ।।१।। ।।ध्रु।।। हें तों वाचे बोलवेना । काय सांगों नारायणा ।।ध्रु।। जन्मोजन्मींचें सुकृत । तुझे पायीं रमे चित्त ।।२।। जरी योगाचा अभ्यास । तेव्हां तुझा निजध्यास ।।३।। तुका म्हणे भक्त । गोड गाऊं हरिचें गीत ।।४।।

४४६५| तुजवीण मज कोण आहे देवा | मुकुंदा केशवा नारायणा ||१|| ||ध्रु||| जोडोनियां कर कृपेच्या सागरा | गोपीमनोहरा पांडुरंगा ||ध्रु|| साच करीं हरी आपुली ब्रिदावळी | कृपेनें सांभाळीं मायबापा ||२|| साह्य होसी जरी जाती सहा वैरी | मग ध्यान करीं आवडीनें ||३|| सर्व अपराध क्षमा करीं माझा | लडिवाळ तुझा पांडुरंगा ||४|| कृपा करोनियां द्यावी क्षमा शांति | तेणें तुझी भक्ति घडेल देवा ||५|| ऐसें तों सामथ्र्य नाहीं नारायणा | जरी तुज करूणा येइल कांहीं ||६|| तुका म्हणे आतां आपंगावें मज | राखें माझी लाज पांडुरंगा ||७||

४४६६| नको विद्या वयसा आयुष्य फारसें | नाहीं मज पिसें मुक्तीचें ही ||१|| ||ध्रु||| रामकृष्ण म्हणतां जावो माझा प्राण | हें चि कृपादान मागतसें ||ध्रु|| नको धन मान न वाढो संतान | मुखीं नारायण प्राण जावा ||२|| तुका म्हणे दीन काकुलती येतों | तुज निरवितों पांडुरंगा ||३||

४४६७| शिष्या सांगे उपदेश | गुरूपूजा हे विशेष ||१|| ||ध्रु||| दावी आचार सोवळे | दंड कमंडलु माळे ||ध्रु|| छाटी भगवी मानसीं | व्यर्थ म्हणवी संन्यासी ||२|| तुका म्हणे लोभ | न सुटे नाहीं लाभ ||३||

४४६८| जिकडे पाहें तिकडे उभा | अवघ्या गगनाचा गाभा ||१|| ||ध्रु||| डोळां बैसलें बैसलें | रूप राहोनि संचलें ||ध्रु|| न वर्जितां दाहीं दिशा | जिकडे पाहें तिकडे सरिसा ||२|| तुका म्हणे समपदीं | उभा दिठीचिये आधीं ||३||

४४६९| आपटा संवदड रानचारा | दसर्‍याचा होय तुरा ||१|| ||ध्रु||| तैसा देवामुळें मान | नाहीं तरी पुसे कोण ||ध्रु|| मृत्तिकेची ते घागरी | पाण्यासाटीं बैसे शिरीं ||२|| तुका म्हणे माप जाण | दाण्यासवें घेणें देणें ||३||

४४७०| काळ सार्थक केला त्यांणीं | धरिला मनीं विठ्ठल ||१|| ||ध्रु||| नाम वाचे श्रवण कीर्त्ति | पाउलें चित्तीं समान ||ध्रु|| कीर्त्तनाचा समारंभ | निर्दंभ सर्वदा ||२|| तुका म्हणे स्वरूपसिद्धि | नित्य समाधि हरिनामीं ||३||

४४७१| आम्हीं जातों आपुल्या गांवा | आमुचा रामराम घ्यावा ||१|| ||ध्रु||| तुमची आमची हे चि भेटी | येथुनियां जन्मतुटी ||ध्रु|| आतां असों द्यावी दया | तुमच्या लागतसें पायां ||२|| येतां निजधामीं कोणी | विठ्ठलविठ्ठल बोला वाणी ||३|| रामकृष्ण मुखीं बोला | तुका जातो वैकुंठाला ||४||

४४७२| कामधेनूचें वासरूं | खाया न मिळे काय करूं ||१|| ||ध्रु||| ऐसें आम्हां मांडियेलें | विठो त्वां कां सांडियेलें ||ध्रु|| बैसोनि कल्पद्रुमातळीं | पोटासाटीं तळमळी ||२|| तुका म्हणे नारायणा | बरें लोकीं हें दीसेना ||३||

४४७३| तुझें नाम माझे मुखीं असो देवा | विनवितों राघव दास तुझा ||१|| तुझ्या नामबळें तरले पतित | म्हणोनि माझें चित्त तुझे पायीं ||२|| तुका म्हणे तुझें नाम हें

सादर । गातां निरंतर सुख वाटे ।।३।।

४४७४। उभय भाग्यवंत तरी च समान । स्थळीं समाधान तरी च राहे ।।१।। ।।ध्रु।।। युक्तीचें गौरव नसतां जिव्हाळा । सांचवणी जळा परी नाश ।।ध्रु।। लोखंडा परीस ज्ञानिया तो शेठ । नांवाचा पालट दगड खरा ।।२।। तुका म्हणे अवघे विनोदाचे ठाव । एकात्मक भाव नाहीं तेथें ।।३।।

४४७५। दो दिवसांचा पाहुणा चालतो उताणा । कां रे नारायणा न भजसी ।।१।। तूं अखंड दुश्चित्ता तुज नेती अवचिता । मग पंढरीनाथा भजसी केव्हां ।।२।। तुका म्हणे ऐसे आहेत उदंड । तया केशव प्रचंड केवीं भेटे ।।३।।

४४७६। तुझे पाय माझें भाळ । एकत्रता सर्वकाळ ।।१।। ।।ध्रु।।। हें चि देईं विठाबाई । पांडुरंगे माझे आई ।।ध्रु।। नाहीं मोक्ष मुक्ति चाड । तुझी सेवा लागे गोड ।।२।। सदा संग सज्जनांचा । नको वियोग पंढरीचा ।।३।। नित्य चंद्रभागे स्नान । करीं क्षेत्रप्रदक्षण ।।४।। पुंडलीक पाहोन दृष्टि । हर्षें नाचों वाळवंटीं ।।५।। तुका म्हणे पांडुरंगा । तुझें स्वरूप चंद्रभागा ।।६।।

४४७७। बाईल चालिली माहेरा । संगें दिधला म्हातारा ।।१।। ।।ध्रु।।। सिधा सामग्री पोटाची । सवें स्वारी बइलाची ।।ध्रु।। जातां पाडिली ढोरानें । सिव्या देती अन्योविन्ये ।।२।। न सावरी आपणातें । नग्न सावलें वरतें ।।३।। फजित केलें जनलोकीं । मेला म्हणे पडे नकरीं ।।४।। गोहाची हे गेली लाज । गांजितां कां तुम्ही मज ।।५।। तुका म्हणे जनीं । छी थू केली विटंबणी ।।६।।

४४७८। तुळसीवृंदावनीं उपजला कांदा । नावडे गोविंदा कांहीं केल्या ।।१।। ।।ध्रु।।। तैसे वंशामध्यें जाले जे मानव । जाणावे दानव अभक्त ते ।।ध्रु।। केवडयामधील निर्गंध कणसें । तैशीं तीं माणसें भक्तिहीन ।।२।। तुका म्हणे जेवीं वंदनांतिल आळी । न चढे निढळीं देवाचिया ।।३।।

४४७९। संचित तैशी बुद्धि उपजे मनामधीं । सांगितलें सिद्धी नव जाय ।।१।। ज्याचा जैसा ठेवा तो त्याप्रति धांवे । न लगती करावे उपदेश ।।२।। घेउनियां उठे आपुलाला गुण । भविष्य प्रमाण तुका म्हणे ।।३।।

४४८०। शिव शक्ति आणि सूर्य गणपति । एक चि म्हणती विष्णूस ही ।।१।। ।।ध्रु।।। हिरा गार दोनी मानिती समान । राजस भजनें वांयां जाती ।।ध्रु।। अन्य देवतांसि देव म्हणऊन । तामस जीवन तमोयोग्या ।।२।। वांयां जायासाठीं केलासे हव्यास । अन्य देवतांस देवपण ।।३।। आपुलिया मुखें सांगतसे धणी । नव्हे माझी वाणी पदरींची ।।४।। धन्य ते वैष्णव भजती केशव । सात्विक हे जीव मोक्षा योग्य ।।५।। तुका म्हणे मोक्ष नाहीं कोणापासीं । एका गोविंदासी शरण व्हा रे ।।६।।

४४८१। तुम्ही साधु संत कैवल्यसागर । मोक्षाचे आगर तुम्हां घरीं ।।१।। ।।ध्रु।।।

तेथें मतिमंद काय बोलों वाणी । अमृताचे धणी पाणी कां घ्या ।।ध्रु।। कोटी आनु तेजीं खद्योत बापुडें । तैसा तुम्हांपुढें काय बोलों ।।२।। तुम्ही अवघे चिंतामणि कल्पतरूचीं वनें । त्यापुढें धांवणें मशकांनीं ।।३।। वाराणशीक्षेत्र गंगा वाहे कोड । काय तेथें पाड कोकणाचे ।।४।। पल्लवाचा वारा हिमकरीं काय । गगनावरी छाय कोण करी ।।५।। समुद्राची तृषा हरी ऐसा कोण । जगाची जी तान्ह निववीतो ।।६।। मेरूचा पाठार अवघी ते क्षिती । मशकाचे हातीं मुष्टि फावे ।।७।। सिंहापुढें काय जंबूक आरोळी । मोतियांचे वोळी कांच काय ।।८।। कापुरासि काय लावूनि उटावें । काय ओवाळावें दीपकासि ।।९।। तैसे तुम्ही निरे ज्ञानाचे भरींव । तेथें म्यां बोलावें पाड काय ।।१०।। कृपानिधि तुम्हीं बोलविलें बोला । सुखें न्याय केला तुमचा मीं ।।११।। अज्ञान मी वेडें म्हणवितों बाळ । माझा प्रतिपाळ करणें तुम्हां ।।१२।। बोबडें बोलणें न धरावा कोप । क्षमा करा बाप कृपासिंधु ।।१३।। तुका म्हणे तुम्ही संत बापमाय। भयें धरिले पाय कृपानिधि ।।१४।।

४४८२। देहीं असोनियां देव । वृथा फिरतो निर्दैव ।।१।। ।।ध्रु।।। देव आहे अंतर्यामीं । व्यर्थ हिंडे तीर्थग्रामीं ।।ध्रु।। नाभी मृगाचे कस्तुरी । व्यर्थ हिंडे वनांतरी ।।२।। साखरेचें मूळ ऊंस । तैसा देहीं देव दिसे ।।३।। दुधीं असतां नवनीत । नेणे तयाचें मथित ।।४।। तुका सांगे मूढजना । देहीं देव कां पाहाना ।।५।।

४४८३। जयजय म्हणा राम । हातें टाळी वाचे नाम ।।१।। ।।ध्रु।।। आटाआटीं नाहीं ज्यास । न वेचे मोल न पडे खांस ।।ध्रु।। आपण म्हणे आणिंकां हातीं । यज्ञादिकीं नये ते गति ।।२।। आसन भोजन करितां काम । ध्यानसमाधि म्हणतां राम ।।३।। मंत्र जपा हा चि सार । वर्णा याती जयजयकार ।।४।। म्हणतां राम म्हणे तुका । वेळोवेळां चुकों नका ।।५।।

४४८४। शिकवणेसाटीं वाटते तळमळ । पुढें येईल काळ फोडों डोई ।।१।। ।।ध्रु।।। तेव्हां त्यासि काय देशील उत्तर । मेळउनी अंतर ठेवितोसि ।।ध्रु।। येथींचिया सोंगे भोरपियाचे परि । होईल तें दुरि शृंगारिलें ।।२।। तुका म्हणे कां रे राखिलें खरकटें । रागेल्याचे तंट रागेलें का ।।३।।

४४८५। होईं आतां माझ्या भोगाचा भोगिता । सकळ अनंता शुभाशुभ ।।१।। ।।ध्रु।।। आठवुनी पाय राहिलों हृदयीं । निवारली तईं सकळ चिंता ।।ध्रु।। अचळ न चळे देहाचें चळण । आहे हें वळण प्रारब्धें चि ।।२।। तुका म्हणे जालें एक चि वचन । केलिया कीर्त्तन आराणुक ।।३।।

४४८६। लेखी दुखण्यासमान । वेचला नारायणीं क्षण । उद्यांचें आजि च मरण । आणोनि म्हणे हरि भोक्ता ।।१।। ।।ध्रु।।। नाहीं कांहीं पडों येत तुटी । जाणें तो आहे सेवटीं । लाभ विचारोनि पोटीं । होईं सेवटीं जागृत ।।ध्रु।। आहे ते उरे कटा । लावुनि चळ आपुला फाटा । पुरे हें न पुरे सेवटा । तरण्या बळकटा सदा वास

।।२।। म्हणोनि मोडावा कांटाळा । आढवदद्यात्मक कोंवळा । होतील प्रबळा । आशा तृष्णा माया ।।३।। क्षण या देहाच्या अंतीं । जड होउनि राहेल माती । परेदेश ते परवर होती । चिळसविती नाकडोळे ।।४।। जंव या नाहीं पातल्या विपत्ति । आयुष्य भविष्य आहे हातीं । लाभ विचारोनि गुंती । तुका म्हणे अंतीं सर्व पिसुनें ।।५।।

४४८७। आसावलें मन जीवनाचे ओढी । नामरूपीं गोडी लावियेली ।।१।। ।।ध्रु।।। काय तुझे पायीं नाहीं भांडवल । माझे मिथ्या बोल जाती ऐसे ।।ध्रु।। काय लोखंडाचे पाहे गुणदोष । सिवोन परीस सोनें करी ।।२।। तुका म्हणे माझें अवघें असों द्यावें । आपुलें करावें ब्रीद साच ।।३।।

४४८८। पंढरीची वारी जयांचिये घरीं । पायधुळी शिरीं वंदिन त्यांची ।।१।। ।।ध्रु।।। दासाचा मी दास पोसणा डोंगर । आतां बहु फार काय बोलों ।।ध्रु।। जातीचें मी हीन न कळे भजन । म्हणोनि संतचरण इच्छीतसें ।।२।। तुका म्हणे मज म्हणावें आपुलें । बहुतां तारिलें संतजनीं ।।३।।

४४८९। नाम पावन पावन । त्याहून पवित्र आहे कोण ।।१।। ।।ध्रु।।। शिव हालाहालें तापला । तो ही नामें शीतळ जाला ।।ध्रु।। शिवास नामचा आधार । केला कळकिाळ विंढकर ।।२।। मरण जालें काशीपुरी । तेथें नाम चि उद्धरी ।।३।। तुका म्हणे अवघीं चोरें । एक हरिनाम सोइरें ।।४।।

४४९०। अल्प विद्या परि गर्वशिरोमणि । मजहूनि ज्ञानी कोण आहे ।।१।। ।।ध्रु।।। अंगीं भरे ताठा कोणासी मानीना । साधूची हेळणा स्वयें करी ।।ध्रु।। सज्जनाच्या देहीं मानी जो विटाळ । त्रैलोकीं चांडाळ तो चि एक ।।२।। संतांची जो निंदा करी मुखीं जप । खतेलें तें पाप वज्रलेप ।।३।। तुका म्हणे ऐसे मावेचे मइंद । त्यांपाशीं गोविंद नाहीं नाहीं ।।४।।

४४९१। नाहीं संतांशीं शरण । काय वाचोनि पुराण ।।१।। ।।ध्रु।।। म्हणे विठ्ठलाचा दास । देखोनी परनारीस हांसे ।।ध्रु।। करिती विठोबाची भक्ति । दयाधर्म नाहीं चित्तीं ।।२।। तेथें नाहीं माझा देव । व्यर्थ श्रमवी हा जीव ।।३।। अंगीं नाहीं क्षमा दया । म्हणती भेट पंढरिराया ।।४।। नाहीं धर्माची वासना । काय करोनि प्रदक्षिणा ।।५।। ऐसें नव्हे भक्तिवर्म । तेथें नाहीं माझा राम ।।६।। नये कृपा कांहीं केल्या । नये घाम जीव गेल्या ।।७।। जैसी खड्गाची धार । विठ्ठलचरणीं तुका शूर ।।८।।

४४९२। नाहीं रिकामीक परी वाहे मनीं । तया चक्रपाणि साह्य होय ।।१।। ।।ध्रु।।। उद्वेग जीवासि पंढरीचें ध्यान । तया नारायण साह्य करी ।।ध्रु।। शरीरासि बळ नाहीं स्वता भाव । तया पंढरिराव साह्य करी ।।२।। असो नसो बळ राहे पराधीन । तरी अनुमान करूं नका ।।३।। तुका म्हणे येणें करोनि चिंतन । तया नारायण जवळीक ।।४।।

४४९३। दारिद्रानें विप्र पीडिला अपार । तया पोटीं पोर एक असे ।।१।। ।।ध्रु।।।

बाहेरी मिष्टान्न मिळे एके दिशीं । घेऊनी छंदासि त्या चि बैसे ।।ध्रु।। क्षुधाकाळीं रडे देखिलें तें मागे । कांहीं केल्या नेघे दुजें कांहीं ।।२।। सहज कौतुकें बोले बापमाये । देवापाशीं आहे मागशी तें ।।३।। तेव्हां तुजलागीं स्मरे नारायणा । जीवींच्या जीवना पांडुरंगा ।।४।। लागली हे क्षुधा जात असे प्राण । काय हें निर्वाण पाहोतोसि ।।५।। ब्रम्हांडनायक विश्वाचा पाळक । वरी तिन्ही लोक पोसितोसि ।।६।। प्राण हा उत्कर्ष जाहला विव्हळ । तेव्हां तो कृपाळ धांव घाली ।।७।। सांडूनि वैकुंठ धांव घाली तईं । आळंगिला बाहीं कृपावंतें ।।८।। तुका म्हणे दिला क्षीराचा सागर । राहे निरंतर तयापासीं ।।९।।

४४९४। अनाथाचा सखा ऐकिला प्रताप । होसि कृपावंत मजवरि ।।१।। ।।ध्रु।।। माझिया गा चित्ता करिं शिकवण । जेणें तुझे चरण जोडतील ।।ध्रु।। जोडोनियां कर येतों काकुलती । रकुमाईच्या पति कृपावंता ।।२।। हरूषें निर्भर करीं माझें मन । दाखवीं चरण पांडुरंगा ।।३।। तुझे भेटीविण जन्म गेला वांयां । भजन कराया शक्ति नाहीं ।।४।। न घडे तुझी सेवा न घडे पूजन । जन्मोनि निष्कारण जाऊं पाहे ।।५।। तुका म्हणे हरि करावें या काय । भजनासि साह्य होईं बापा ।।६।।

४४९५। हीनवर बीजवर दोघी त्या गडणी । अखंड कहाणी संसाराची ।।१।। ।।ध्रु।।। माझा पति बहु लहान चि आहे । खेळावया जाय पोरांसवें ।।ध्रु।। माझें दुःख जरी ऐकशील सई । म्हातारा तो बाई खोकतसे ।।२।। खेळें सांजवरी बाहेरी तो राहे । वाट मी वो पाहें सेजेवरी ।।३।। पूर्व पुण्य माझें नाहीं बाई नीट । बहु होती कष्ट सांगों काई ।।४।। जवळ मी जातें अंगा अंग लावूं । नेदी जवळ येऊं कांटाळतो ।।५।। पूर्व सुकृताचा हा चि बाई ठेवा । तुका म्हणे देवा काय बोल ।।६।।

४४९६। स्वामीच्या सामथ्र्यें । चाले बोलिला पुरूषार्थ ।।१।। ।।ध्रु।।। पाठी देवाचें हें बळ । मग लाभे हातीं काळ ।।ध्रु।। देव ज्यासी साह्य । तेणें केलें सर्व होय ।।२।। तुका म्हणे स्वामीसत्ता । मग नाहीं भय चिंता ।।३।।

४४९७। नामांचा डांगोरा फिरवीं घरोघरीं । म्हणा हरीहरी सर्वभावें ।।१।। ।।ध्रु।।। नामें हरती कर्मे वैकुंठींची पै वस्ति । संनिध श्रीपति सदोदित ।।ध्रु।। नामाचा महिमा बहुतां कळला । नामें उद्धरिला अजामेळ ।।२।। गजेंद्राची स्थिति पुराणीं बोलती । नामें चि श्रीपति पावलासे ।।३।। तुका म्हणे नाम घेतां मुक्ति आहे । नामें सर्व पाहें आकळलिं ।।४।।

४४९८। यमाचे हे पाश नाटोपती कोणातें । आम्हां दिनानाथें रक्षियेलें ।।१।। ।।ध्रु।।। यम नेतां तुम्हां रक्षील हें कोण । तुम्हां धन्यधन्य कोण म्हणती ।।ध्रु।। संतसज्जनमेळा पवित्र संतकीर्ति । त्यांनीं उत्तम स्थिति सांगितली ।।२।। तें चि धरोनि चित्तीं तुका हित करी । यमासि पांपरी हाणे आतां ।।३।।

४४९९। देवासी पैं भांडों एकचित्त करूनि । आम्हांसि सज्जनीं सांगितलें ।।१।।

।।ध्रु।।। आम्हां काय आतां देवें आडो परी । भेटी नेदी तरी सुखें नेदो ।।ध्रु।। तो चि नांदो सदा हरि पैं वैकुंठीं । आम्हां देशवटी देवो सुखें ।।२।। देवें आढभमान चित्तांत धरिला । तरी तो एकला राहो आतां ।।३।। चित्तीं धरोनि नाम असों सुखें येथें । हर्षे गाऊं गीत गोविंदाचें ।।४।। तुका म्हणे सर्व देवाची नष्टाई । आम्ही सुखें पाहीं डुलतसों ।।५।।

४५००। भरणी आली मुक्त पेठा । करा लाटा व्यापार ।।१।। ।।ध्रु।।। उधार घ्या रे उधार घ्या रे । अवघे या रे जातीचे ।।ध्रु।। येथें पंक्तिभेद नाहीं । मोठें कांहीं लहान ।।२।। तुका म्हणे लाभ घ्यावा । मुद्दल भावा जतन ।।३।।

४५०१। ग्रासोग्रासीं भाव । तरी देहिं च जेवी देव ।।१।। ।।ध्रु।।। धरीं स्मरण तें सार । नाहीं दुरी तें अंतर ।।ध्रु।। भोगितां तूं भावें । देव जेऊं बैसे सवें ।।२।। तुज पावो देवा । भावें अंतरींची सेवा ।।३।। गुंतला साधनीं । देव नाहीं त्रिभुवनीं ।।४।। तुका म्हणे हातीं । न धरितां गमाविती ।।५।।

४५०२। कामिनीसी जैसा आवडे भ्रतार । इच्छीत चकोर चंद्र जैसा ।।१।। ।।ध्रु।।। तैसी हे आवडी विठ्ठलाचे पायीं । लागलिया नाहीं गर्भवास ।।ध्रु।। दुष्काळें पीडिल्या आवडे भोजन । आणिक जीवन तृषाक्रांता ।।२।। कामातुर जैसा भय लज्जा सांडोनि । आवडे कामिनी सर्वभावें ।।३।। तुका म्हणे तैसी रिहली आवडी । पांडुरंग थडी पाववील ।।४।।

४५०३।ँ तत्सदिती सूत्राचें सार । कृपेच्या सागर पांडुरंग ।।१।। हरिःँ सहित उदत अनुदत । प्रचुरीश्वरासहित पांडुरंग ।।२।। गोब्राम्हणहिता होऊनि निराळे । वेदाचें तें मूळ तुका म्हणे ।।३।।

४५०४। सांडियेला गर्भ उबगोनि माउली । नाहीं सांभाळली भूमि शुद्ध ।।१।। ।।ध्रु।।। उष्ण तान भूक एवढिये आकांतीं । ओसंगा लाविती काय म्हूण ।।ध्रु।। खांद्यावरि शूळ मराणाचिये वाटे । अन्याय ही मोठे केले साच ।।२।। हातींचा हिरोनि घातला पाठीसी । तुका म्हणे ऐसी परी जाली ।।३।।

ओव्या प्रारंभ २३१ अभंग ३।

४५०५। पांडुरंगा करूं प्रथम नमना । दुसरें चरणा संतांचिया ।।१।। याच्या कृपादानें कथेचा विस्तारू । बाबाजीसद्गुरूदास तुका ।।२।। काय माझी वाणी मानेल संतांसी । रंजवूं चित्तासी आपुलिया ।।३।। या मनासी लागो हरिनामाचा छंद । आवडी गोविंद गावयासी ।।४।। सीण जाला मज संसारसंभ्रमें । सीतळ या नामें जाली काया ।।५।। या सुखा उपमा नाहीं द्यावयासी । आलें आकारासी निर्विकार ।।६।। नित्य धांवे तेथें नामचा गजर । घोष जयजयकार आइकतां ।।७।। तांतडी ते काय हरिगुण गाय । आणीक उपाय दुःखमूळ ।।८।। मूळ नरकाचें राज्य मदें माते । अंतरे बहुत

देव दुरी ।।९।। दुरी अंतरला नामनिंदकासी । जैसें गोंचिडासी क्षीर राहे ।।१०।। हे वाट गोमटी वैकुंठासी जातां । रामकृष्णकथा हिंडी ध्वजा ।।११।। जाणते तयांनीं सांगितलें करा । अंतरासी वारा आडूनियां ।।१२।। यांसी आहे ठावें परि अंध होती । विषयाची खंती वाटे जना ।।१३।। नाहीं त्या सुटलीं द्रव्य लोभ माया । भस्म दंड छाया तरूवराची ।।१४।। चित्त ज्याचें पुत्रपत्नीबंधूवरी । सुटेल हा परि कैसें जाणा ।।१५।।

जाणते नेणते करा हरिकथा । तराल सर्वथा भाक माझी ।।१६।। माझी मज असे घडली प्रचित । नसेल पतित ऐसा कोणी ।।१७।। कोणीं तरी कांहीं केलें आचरण । मज या कीर्तनेंविण नाहीं ।।१८।। नाहीं भय भक्ता तराया पोटाचें । देवासी तयाचें करणें लागे ।।१९।। लागे पाठोवाटी पाहे पायांकडे । पीतांबरें खडे वाट झाडी ।।२०।। डिंकोनियां कां रे राहिले हे लोक । हें चि कवतुक वाटे मज ।।२१।। जयानें तारिले पाषाण सागरीं । तो ध्या रे अंतरीं स्वामी माझा ।।२२।। माझिया जीवाची केली सोडवण । ऐसा नारायण कृपाळु हा ।।२३।। हा चि माझा नेम हा चि माझा धर्म । नित्य वाचे नाम विठोबाचें ।।२४।। चेतवला आढग्न तापत्रयज्वाळ । तो करी शीतळ रामनाम ।।२५।। मना धीर करीं दृढ चित्तीं धरीं । तारील श्रीहरि मायबाप ।।२६।। बाप हा कृपाळु भक्तां भाविकांसी । घरीं होय दासी कामारी त्या ।।२७।। त्याचा भार माथां चालवी आपुला । जिहीं त्या दिधला सर्व भाव ।।२८।। भावेंविण जाणा नाहीं त्याची प्राप्ति । पुराणें बोलती ऐसी मात ।।२९।। मात त्याची जया आवडे जीवासी । तया गर्भवासीं नाहीं येणें ।।३०।। यावें गर्भवासीं तरी च विष्णुदासीं । उद्धार लोकांसी पूज्य होती ।।३१।। होती आवडते जीवाचे ताइत । त्यां घडी अच्युत न विसंभे ।।३२।। भेदाभेद नाहीं चिंता दुःख कांहीं । वैकुंठ त्या ठायीं सदा वसे ।।३३।। वसे तेथें देव सदा सर्वकाळ । करिती निर्मळ नामघोष ।।३४।। संपदा तयांची न सरे कल्पांतीं । मेळविला भक्ती देवलाभ ।।३५।। लाभ तयां जाला संसारा येऊनी । भगवंत ऋणी भक्ती केला ।।३६।। लागलेंसे पिसें काय मूढजनां । काय नारायणा विसरलीं ।।३७।। विसरलीं तयां थोर जाली हाणी । पचविल्या खाणी चौर्‍यांसीच्या ।।३८।। शिकविलें तरी नाहीं कोणा लाज । लागलीसे भाज धन गोड ।।३९।। गोड एक आहे आढवट गोविंद । आणीक तो छंद नासिवंत ।।४०।। तळमळ त्याची कांहीं तरी करा । कां रे निदसुरा बुडावया ।।४१।। या जनासी भय यमाचें कां नाहीं । सांडियेलीं तिहीं एकराज्यें ।।४२।। जेणें आढग्नमाजी घातलसे पाव । नेणता तो राव जनक होता ।।४३।। तान भूक जिहीं साहिले आघात । तया पाय हात काय नाहीं ।।४४।। नाहीं ऐसा तिहीं केला संवसार । दुःखाचे डोंगर तोडावया ।।४५।। याच जन्में घडे देवाचें भजन । आणीक हें ज्ञान नाहीं कोठें ।।४६।। कोठें पुढें नाहीं ध्यावया विसांवा । फिरोनि या गांवा आल्याविण ।।४७।। विनवितां दिवस बहुत लागती । म्हणउनि चित्तीं देव धरा ।।४८।। धरा पाय तुम्ही संतांचे जीवासी । वियोग तयांसी देवा नाहीं ।।४९।। नाहीं चाड देवा आणीक सुखाची । आवडी

नामाची त्याच्या तया ||५०|| त्याची उच्छिष्ट बोलतों उत्तरें | सांगितलें खरें व्यासादिकीं ||५१|| व्यासें सांगितलें भक्ति हें चि सार | भवसिंधु पार तरावया ||५२|| तरावया जना केलें भागवत | गोवळ गोपी भक्त माता पिता ||५३|| तारूनियां खरे नेली एक्यासरें | निमित्तें उत्तरें ऋषीचिया ||५४|| यासी वर्म ठावें भक्तां तरावया | जननीं बाळ माया राखे तान्हें ||५५|| तान्हेलें भुकेलें म्हणे वेळोवळां | न मगतां लळा जाणोनियां ||५६|| जाणोनियां वर्म देठ लावियेला | द्रौपदीच्या बोलासवें धांवे ||५७|| धांवे सरवता धेनु जैसी वत्सा | भक्तालागीं तैसा नारायण ||५८|| नारायण व्हावा हांव ज्याच्या जीवा | धन्य त्याच्या दैवा पार नाहीं ||५९|| पार नाहीं सुखा तें दिलें तयासी | अखंड वाचेसी रामनाम ||६०|| रामनाम दोनी उत्तम अक्षरें | भवानीशंकरें उपदेशिलीं ||६१|| उपदेश करी विश्वनाथ कानीं | वाराणसी प्राण मध्यें मरे ||६२|| मरणाचे अंतीं राम म्हणे जरी | न लगे यमपुरी जावें तया ||६३|| तयासी उत्तम वास वयकुंठीं | वसे नाम चित्तीं सर्वकाळ ||६४|| सर्वकाळ वसे वैष्णवांच्या घरीं | नसे क्षणभरी स्थिर कोठें ||६५|| कोठें नका पाहों करा हरिकथा | तेथें अवचिता सांपडेल ||६६|| सांपडे हा देव भाविकांचे हातीं | शाहाणे मरती तरी नाहीं ||६७|| नाहीं भलें भक्ती केलियावांचूनि | अहंता पापिणी नागवण ||६८|| नागवलों म्हणे देव मी आपणा | लाभ दिला जना ठकलों तो ||६९|| तो चि देव येर नव्हे ऐसें कांहीं | जनार्दन ठायीं चहूं खाणी ||७०|| खाणी भरूनियां राहिलासे आंत | बोलावया मात ठाव नाहीं ||७१|| ठाव नाहीं रिता कोणी देवाविण | ऐसी ते सज्जन संतवाणी ||७२|| वाणी बोलूनियां गेलीं एक पुढें | तयासी वांकुडें जातां ठके ||७३|| ठका नाहीं अर्थ ठाउका वेदांचा | होऊनि भेदाचा दास ठेला ||७४|| दास ठेला पोट अर्थ दंभासाटीं | म्हणउनि तुटी देवासवें ||७५|| सवें देव द्विजातीही दुराविला | आणिकांचा आला कोण पाड ||७६|| पाड करूनियां नागविलीं फार | पंडित वेव्हार खळवादी ||७७|| वादका निंदका देवाचें दर्शन | नव्हे जाला पूर्ण षडकर्मी ||७८|| षडकर्मी हीन रामनाम कंठीं | तयासवें भेटी सवें देवा ||७९|| देवासी आवडे भाविक जो भोळा | शुद्ध त्या चांडाळा करूनि मानी ||८०|| मानियेला नाहीं विश्वास या बोला | नाम घेतां मला युक्ति थोडी ||८१|| युक्ति थोडी मज दुर्बळाची वाचा | प्रताप नामाचा बोलावया ||८२|| बोलतां पांगल्या श्रुति नेति नेति | खुंटलिया युक्ति पुढें त्यांच्या ||८३|| पुढें पार त्याचा न कळे चि जातां | पाउलें देखतां ब्रम्हादिकां ||८४|| काय भक्तीपिसें लागलें देवासी | इच्छा ज्याची जैसी तैसा होय ||८५|| होय हा सगुण निर्गुण आवडी | भक्तिप्रिय गोडी फेडावया ||८६|| या बापासी बाळ बोले लाडें कोडें | करूनि वांकुडें मुख तैसें ||८७|| तैसें याचकाचें समाधान दाता | होय हा राखता सत्त्वकाळीं ||८८|| सत्त्वकाळीं कामा न येती आयुधें | बळ हा संबंध सैन्यलोक ||८९|| सैन्यलोक तया दाखवी प्रताप | लोटला हा कोप कोपावरी ||९०|| कोपा मरण नाहीं शांत होय त्यासी | प्रमाण भल्यासी सत्त्वगुणीं ||९१|| सत्त्वरजतम आपण नासती | करितां

हे भक्ति विठोबाची ।।९२।। चित्त रंगलिया चैतन्य चि होय । तेथें उणें काय निजसुखा ।।९३।। सुखाचा सागरू आहे विटेवरी । कृपादान करी तो चि एक ।।९४।। एक चित्त धरूं विठोबाचे पायीं । तेथें उणें कांहीं एक आम्हां ।।९५।। आम्हांसी विश्वास याचिया नामचा । म्हणउनि वाचा घोष करूं ।।९६।। करूं हरिकथा सुखाची समाधि । आणिकाची बुद्धि दुष्ट नासे ।।९७।। नासे संवसार लोहमोहो माया । शरण जा रे तया विठोबासी ।।९८।। सिकविलें मज मूढा संतजनीं । दृढ या वचनीं राहिलोंसें ।।९९।। राहिलोंसें दृढ विठोबाचे पायीं । तुका म्हणे कांहीं न लगे आतां ।।१००।।

४५०६। गाई ओंविया पंढरिचा देव । आमुचा तो जीव पांडुरंग ।।१।। रंगलें हें चित्त माझें तया पायीं । म्हणउनि घेईं हा चि लाहो ।।२।। लाहो करीन मी हा चि संवसारीं । राम कृष्ण हरि नारायण ।।३।। नारायण नाम घालितां तुकासी । न येती या रासी तपतीर्थे ।।४।। तीर्थे रज माथां वंदिती संतांचे । जे गाती हरिचे गुणवाद ।।५।। गुणवाद ज्याचे गातां पूज्य जाले । बडिवार बोले कोण त्यांचा ।।६।। त्याचा नाहीं पार कळला वेदांसी । आणीक ही ऋषि विचारितां ।।७।। विचारितां तैसा होय त्यांच्या भावें । निजसुख ठावें नाहीं कोणा ।।८।। कोणा कवतुक न कळे हे माव । निजलिया जीव करी धंदा ।।९।। करूनि कवतुक खेळे हा चि लीळा । व्यापूनि वेगळा पाहातसे ।।१०।। सेवटीं आपण एकला चि खरा । सोंग हा पसारा नट केला ।।११।। लावियेलें चाळा मीपणें हें जन । भोग तथा कोण भोगविशी ।।१२।। विषयीं गुंतलीं विसरलीं तुज । कन्या पुत्र भाज धनलोभें ।।१३।। लोभें गिळी फांसा आमिषाच्या आशा । सांपडोनि मासा तळमळी ।।१४।। तळमळ याची तरी शम होईल । जरी विठ्ठल आठविती ।।१५।। आठवे हा तरी संतांच्या सांगांतें । विंढवा हें संचित जन्मांतर ।।१६।। जन्मांतरें तीन भोगितां कळती । केलें तें पावती करितां पुढें ।।१७।। पुढें जाणोनियां करावें संचित । पुजावे अतीत देव द्विज ।।१८।। जन्म तुटे ऐसें नव्हे तुम्हां जना । पुढिल्या पावना धर्म करा ।।१९।। करा जप तप अनुष्ठान याग । संतीं हा मारग स्थापियेला ।।२०।। लावियेलीं कर्मे शुद्ध आचरणें । कोणा एका तेणें काळें पावे ।।२१।। पावला सत्वर निष्काम उदार । जिंकिला अपार वासना हे ।।२२।। वासनेचें मूळ छेदिल्या वांचून । तरलोंसें कोणी न म्हणावें ।।२३।। न म्हणावें जाला पंडित वाचक । मंत्रघोष अक्षरांचा ।।२४।। चाळविलीं एकें ते चि आवडीनें । लोक दंभमानें देहसुखें ।।२५।। सुख तरी च घडे भजनाचें सार । वाचे निरंतर रामनाम ।।२६।। राम हा उच्चार तरी च बैसे वाचे । अनंता जन्माचें पुण्य होय ।।२७।। पुण्य ऐसें काय रामनामापुढें । काय ते बापुडे यागयज्ञ ।।२८।। यागयज्ञ तप संसार दायकें । न तुटती एके नामेंविण ।।२९।। नामेंविण भवसिंधु पावे पार । अइसा विचार नाहीं दुजा ।।३०।। जाणती हे भक्तराज महामुनि । नाम सुखधणी अमृताची ।।३१।। अमृताचें सार निजतत्त्व बीज । गुह्याचें तें गुज रामनाम ।।३२।। नामें असंख्यात तारिले अपार । पुराणीं हें सार प्रसिद्ध हे ।।३३।। हें चि

सुख आम्ही घेऊं सर्वकाळ । करूनि निर्मळ हरिकथा ।।३४।। कथाकाळीं लागे सकळा समाधि । तात्काळ हे बुद्धि दुष्ट नासे ।।३५।। नासे लोभ मोहो आशा तृष्णा माया । गाता गुण तया विठोबाचे ।।३६।। विठोबाचे गुण मज आवडती । आणीक हे चित्तीं न लगे कांहीं ।।३७।। कांहीं कोणी नका सांगों हे उपाव । माझ्या मनीं भाव नाहीं दुजा ।।३८।। जाणोनियां आम्ही दिला जीवभाव । दृढ याचे पाव धरियेले ।।३९।। धरियेले आतां न सोडीं जीवेंसी । केला ये च विशीं निरधार ।।४०।। निरधार आतां राहिलों ये नेटीं । संवसारतुटी करूनियां ।।४१।। येणें अंगीकार केला पांडुरंगें । रंगविलों रंगें आपुलिया ।।४२।। आपुली पाखर घालुनियां वरि । आम्हांसी तो करी यत्न देव ।।४३।। देव राखे तया आणिकांचें काय । करितां उपाय चाले तेथें ।।४४।। तेथें नाहीं रिघ कळकिळासी जातां । दास म्हणवितां विठोबाचे ।।४५।। विठोबाचे आम्ही लाडिके डिंगर । कांपती असुर काळ धाकें ।।४६।। धाक तिहीं लोकीं जयाचा दरारा । स्मरण हें करा त्याचें तुम्ही ।।४७।। तुम्ही निदसुर नका राहूं कोणी । चुकावया खाणी गर्भवास ।।४८।। गर्भवासदुःख यमाचें दंडण । थोर होय शीण येतां जातां ।।४९।। तान भूक पीडा जातां ते आघात । मेल्या यमदूत जाच करिती ।।५०।। जाच करिती हें कोणा आहे ठावें । नरकीं कौरवें बुडी दिली ।।५१।। बुडी दिली कुंभपाकीं दुयान्धनें । दाविना लाजेनें मुख धर्मा ।।५२।। धर्म हा कृपाळू आलासे जवळी । बैसला पाताळीं वरि नये ।।५३।। न ये वरि कांहीं करितां उपाव । भोगवितो देव ज्याचें त्यासी ।।५४।। त्यांसी आढभमान गर्व या देहाचा । नुच्चारिती वाचा नारायण ।।५५।। नारायण विसरलीं संवसारीं । तयांसी अघोरीं वास सत्य ।।५६।। सत्य मानूनियां संतांच्या वचना । जा रे नारायणा शरण तुम्ही ।।५७।। तुम्ही नका मानूं कोणी विसवास । पुत्र पत्नी आस धन वित्त ।।५८।। धन वित्त लोभ माया मोहपाश । मांडियेले फांसे यमदूतीं ।।५९।। दूतीं याच्या मुखा केलेंसे कुडण । वाचे नारायण येऊं नेदी ।।६०।। नेदी शुद्धबुद्धि आतळों चित्तासी । नाना कर्मे त्यासी दुरावती ।।६१।। दुराविलीं एकें जाणतीं च फार । निंदा अहंकार वादभेद ।।६२।। वाद भेद निंदा हे फंद काळाचे । गोवितील वाचे रिकामिकें ।।६३।। रिकामिक देवा होय नव्हे मना । चिंताचिये घाणा जुंपिजेसी ।।६४।। सेवटीं हे गळा लावुनियां दोरी । सांभाळ ये करीं वासनेचा ।।६५।। वासनेचा संग होय अंतकाळीं । तरी तपोबळी जन्म धरी ।।६६।। धरूनियां देव राहतील चित्तीं । आधींचिया गती आठवया ।।६७।। आठवावा देव मरणाचें काळीं । म्हणउनि बळी जीव दिले ।।६८।। दिले टाकूनियां भोग ऋषेश्वरीं । खाती वनांतरीं कंदमूळें ।।६९।। मुळें सुखाचिया देव अंतरला । अल्पासाटीं नेलो अधोगती ।।७०।। गति हे उत्तम व्हावया उपाव । आहे धरा पाव विठोबाचे ।।७१।। विठोबाचे पायीं राहिलिया भावें । न लगे कोठें जावें वनांतरा ।।७२।। तरती दुबळीं विठोबाच्या नांवें । संचित ज्या सवें नाहीं शुद्ध ।।७३।। शुद्ध तरे याचें काय तें नवल । म्हणतां विठ्ठल वेळोवेळां ।।७४।। वेळा कांहीं नाहीं कवणाचे हातीं । न कळे हे गति भविष्याची ।।७५।। भविष्य न सुटे भोगिल्यावांचूनि

। संचित जाणोनि शुद्ध करा ।।७६।। करावे सायास आपुल्या हिताचे । येथें आलियाचे मनुष्यपण ।।७७।। मनुष्यपण तरी साधी नारायण । नाहीं तरी हीन पशुहूनी ।।७८।। पशु पाप पुण्य काय ते जाणती । मनुष्या या गति ठाउकिया ।।७९।। ठाउकें हें असे पाप पुण्य लोका । देखती ते एकां भोगितिया ।।८०।। भोगतील एक दुःख संवसारीं । काय सांगों परी वेगळाल्या ।।८१।। ल्यावें खावें बरें असावें सदैव । हे चि करी हांव संवसारीं ।।८२।। संवसार जन गिळलि सकळ । भोगवितो फळ गर्भवासा ।।८३।। वासनेचें मूळ छेदिल्यावांचून । नव्हे या खंडण गर्भवासा ।।८४।। सायास केलियावांचुनि तें कांहीं । भोगावरी पाहीं घालूं नये ।।८५।। नये बळें धड घालूं कांटयावरि । जाये जीवें धरी सर्प हातीं ।।८६।। हातीं आहे हित करील तयासी । म्हणउनि ऋषीं सांगितलें ।।८७।। सांगती या लोकां फजित करूनि । आपण जे कोणी तरले ते ।।८८।। तेणें वाळवंटी उभारिले कर । कृपेचा सागर पांडुरंग ।।८९।। गंगाचरणीं करी पातकांची धुनी । पाउलें तीं मनीं चिंतिलिया ।।९०।। चिंतनें जयाच्या तारिले पाषाण । उद्धरी चरण लावूनियां ।।९१।। लावूनियां टाळी नलगे बैसावें । प्रेमसुख घ्यावें संतसंगें ।।९२।। संतसंगें कथा करावें कीर्तन । सुखाचें साधन रामराम ।।९३।। मग कोठें देव जाऊं न सके दुरी । बैसोनि भीतरी राहे कंठीं ।।९४।। राहे व्यापुनियां सकळ शरीर । आपुला विसर पडों नेदी ।।९५।। नेदी दुःख देखों आपुलिया दासा । वारी गर्भवासा यमदूता ।।९६।। तान भूक त्यासी वाहों नेदी चिंता । दुश्चिंत हे घेतां नाम होती ।।९७।। होती जीव त्यांचे सकळ ही जंत । परि ते अंकित संचिताचे ।।९८।। चेवले जे कोणी देहआढभमानें । त्यांसी नारायणें कृपा केली ।।९९।। कृपाळू हा देव अनाथा कोंवसा । आम्ही त्याच्या आशा लागलोंसों ।।१००।। लावियेले कासे येणें पांडुरंगें । तुका म्हणे संगें संतांचिया ।।१०१।।

४५०७। विचार करिती बैसोनि गौळणी । ज्या कृष्णकामिनी कामातुरा ।।१।। एकांत एकल्या एका च सुखाच्या । आवडती त्यांच्या गोष्टी त्यांला ।।२।। तकर्वितर्किणी दुराविल्या दुरी । मौन त्या परिचारी आरंभिलें ।।३।। कुशळा कवित्या कथित्या लोभिका । त्या ही येथें नका आम्हांपाशीं ।।४।। बोलक्या वाचाळा कृष्णरता नाहीं । यां चोरोनि तींहीं खेट केली ।।५।। भेऊनियां जना एकी सवा जाल्या । वाती विझविल्या दाटोबळें ।।६।। कृष्णसुख नाहीं कळलें मानसीं । निंदिती त्या त्यासी कृष्णरता ।।७।। तो नये जवळी देखोनि कोल्हाळ । म्हणउनि समेळ मेळविला ।।८।। अंतरीं कोमळा बाहेरी निर्मळा । तल्लीन त्या बाळा कृष्णध्यानीं ।।९।। हरिरूपीं दृष्टि कानीं त्या च गोष्टी । आळंगिती कंठीं एका एकी ।।१०।। न साहे वियोग करिती रोदना । भ्रमिष्ट भावना देहाचिया ।।११।। विसरल्या मागें गृह सुत पती । अवस्था याचिती गोविंदाची ।।१२।। अवस्था लागोनि निवळ चि ठेल्या । एका एकी जाल्या कृष्णरूपा ।।१३।। कृष्णा म्हणोनियां देती आलिंगन । विरहताप तेणें निवारेना ।।१४।। ताप कोण वारी गोविंदावांचूनि । साच तो नयनीं न देखतां ।।१५।। न

देखतां त्यांचा प्राण रिघों पाहे । आजि कामास ये उसिर केला ।।१६।। रित्या ज्ञानगोष्टी तयां नावडती । आळगिंण प्रीती कृष्णाचिया ।।१७।। मागें कांहीं आम्ही चुकलों त्याची सेवा । असेल या देवा राग आला ।।१८।। आठविती मागें पापपुण्यदोष । परिहार एकीस एक देती ।।१९।। अनुतापें जाल्या संतप्त त्या बाळा । टाकुनि विव्हळा धरणी अंग ।।२०।। जाणोनि चरित्र जवळी च होता । आली त्या अनंता कृपा मग ।।२१।। होउनी प्रगट दाखविलें रूप । तापत्रय ताप निवविले ।।२२।। निवलिया देखोनि कृष्णाचें श्रीमुख । शोक मोह दुःख दुरावला ।।२३।। साच भाव त्यांचा आणुनियां मना । आळंगितो राणा वैकुंठिंचा ।।२४।। हरिअंगसंगें हरिरूप जाल्या । बोलों विसरल्या तया सुखा ।।२५।। व्यभिचारभावें भोगिलें अनंता । वर्तोनि असतां घराचारी ।।२६।। सकळा चोरोनि हरि जयां चित्तीं । धन्य त्या नांदती तयामध्यें ।।२७।। उणें पुरें त्यांचें पडों नेंदी कांहीं । राखे सर्वां ठायीं देव तयां ।।२८।। न कळे लाघव ब्रम्हादिकां माव । भक्तिभावें देव केला तैसा ।।२९।। तुका म्हणे त्यांचा धन्य व्यभिचार । साधिलें अपार निजसुख ।।३०।।

बाळक्रिडा प्रारंभ अभंग -१००।

४५०८। देवा आदिदेवा जगत्रयजीवा । परियेसीं केशबा विनंती माझी ।।१।। माझी वाणी तुझे वर्णी गुण नाम । ऐसें देईं प्रेम कांहीं कळा ।।२।। कळा तुजपाशीं आमुचें जीवन । उचित करून देईं आम्हां ।।३।। आम्हां शरणागतां तुझा चि आधार । तूं तंव सागर कृपासिंधु ।।४।। सिंधु पायवाट होय तुझ्या नामें । जाळीं महाकर्मे दुस्तरें तीं ।।५।। तीं फळें उत्तमें तुझा निजध्यास । नाहीं गर्भवास सेविलिया ।।६।। सेविलिया राम कृष्ण नारायण । नाहीं त्या बंधन संसाराचें ।।७।। संसार तें काय तृणवतमय । आढग्न त्यांसी खाय क्षणमात्रें ।।८।। क्षणमात्रें जाळी दोषांचिया रासी । निंद्य उत्तमासी वंद्य करी ।।९।। करीं ब्रिदें साच आपलीं आपण । पतितपावन दिनानाथ ।।१०।। नाथ अनाथाचा पति गोपिकांचा । पुरवी चित्तींचा मनोरथ ।।११।। चित्तीं जें धरावें तुका म्हणे दासीं । पुरविता होसी मनोरथ ।।१२।।

४५०९। मनोरथ जैसे गोकुळींच्या जना । पुरवावी वासना तयापरी ।।१।। रिणे फेडावया अवतार केला । आढवनाश आला आकारासी ।।२।। सीण जाला वसुदेवदेवकीस । वधी बाळें कंस दुराचारी ।।३।। दुराचारियासी नाहीं भूतदया । आप पर तया पाप पुण्य ।।४।। पुण्यकाळ त्याचा राहिलासे उभा । देवकीच्या गर्भा देव आले ।।५।। गर्भासी तयांच्या आला नारायण । तुटलें बंधन आपेंआप ।।६।। आपेंआप बेडया तुटल्या शृंखळा । बंदाच्या आगळा किलिया कोंडे ।।७।। कोंडमार केला होता बहु दिस । सोडवी निमिष्य नलगतां ।।८।। न कळे तो त्यासी सांगितला भाव । आपणासी ठाव नंदाघरीं ।।९।। नंदाघरीं जातां येतां वसुदेवा । नाहीं जाला गोवा सवें देव ।।१०।। सवें देव तया आड नये कांहीं । तुका म्हणे नाहीं भय चिंता ।।११।।

४५१०। चिंता ते पळाली गोकुळबाहेरी । प्रवेश भीतरी केला देवें ।।१।। देव आला घरा नंदाचिया गांवा । धन्य त्याच्या दैवा दैव आलें ।।२।। आलें आढवनाश धरूनि आकार । दैत्याचा संहार करावया ।।३।। करावया भक्तजनाचें पालण । आले रामकृष्ण गोकुळासी ।।४।। गोकुळीं आनंद प्रगटलें सुख । निर्भर हे लोक घरोघरीं ।।५।। घरोघरीं जाला लक्ष्मीचा वास । दैन्यदारिद्रास त्रास आला ।।६।। आला नारायण तयांच्या अंतरा । दया क्षमा नरा नारीलोकां ।।७।। लोकां गोकुळींच्या जालें ब्रम्हज्ञान । केलियावांचून जपतपें ।।८।। जपतपें काय करावीं साधनें । जंव नारायणें कृपा केली ।।९।। केलीं नारायणें आपुलीं अंकित । तो चि त्यांचें हित सर्व जाणे ।।१०।। सर्व जाणे एक विष्णु साच खरा । आणीक दुसरा नाहींनाहीं ।।११।। नाहीं भक्ता दुजें तिंहीं त्रिभुवनीं । एका चक्रपाणीवांचूनियां ।।१२।। याच्या सुखसंगें घेती गर्भवास । तुका म्हणे आस त्यजूनियां ।।१३।।

४५११। यांच्या पूर्वपुण्या कोण लेखा करी । जिंहीं तो मुरारी खेळविला ।।१।। खेळविला जिंहीं अंतर्बाह्यसुखें । मेळवूनि मुखें चुंबन दिलें ।।२।। दिलें त्यांसी सुख अंतरीचें देवें । जिंहीं एका भावें जाणितला ।।३।। जाणितला तिहीं कामातुर नारी । कृष्णभोगावरी चित्त ज्यांचें ।।४।। ज्यांचें कृष्णीं तन मन जालें रत । गृह पति सुत विसरल्या ।।५।। विष तयां जालें धन मान जन । वसविती वन एकांतीं त्या ।।६।। एकांतीं त्या जाती हरीसी घेउनि । भोगइच्छाधणी फेडावया ।।७।। वयाच्या संपन्ना तैसा त्यांकारणें । अंतरींचा देणें इच्छाभोग ।।८।। भोग त्याग नाहीं दोन्ही जयापासीं । तुका म्हणे जैसी स्पटिकशिळा ।।९।।

४५१२। शिळा स्पटिकाची न पालटे भेदें । दाउनियां छंदे जैसी तैसी ।।१।। जैसा केला तैसा होय क्षणक्षणा । फेडावी वासना भक्तिभावें ।।२।। फेडावया आला अवघियांची धणी । गोपाळ गौळणी मायबापा ।।३।। मायबापा सोडविलें बंदीहुनि । चाणूर मदुर्नी कंसादिक ।।४।। दिक नाहीं देणें आढरमित्रा एक । पूतना कंटक मुक्त केली ।।५।। मुक्त केला मामा कंस महादोषी । बाळहत्या रासी पातकांच्या ।।६।। पाप कोठें राहे हरी आठवितां । भक्ती द्वेषें चिंता जैसा तैसा ।।७।। साक्षी तयापाशीं पूर्वीलकर्माच्या । बांधला सेवेच्या ऋणें देव ।।८।। देव भोळा धांवे भक्ता पाठोवाठी । उच्चारितां कंठीं मागेंमागें ।।९।। मानाचा कंटाळा तुका म्हणे त्यासी । धांवे तो घरासी भाविकांच्या ।।१०।।

४५१३। चारी वेद ज्याची कीर्ती वाखाणिती । बांधवी तो हातीं गौळणीच्या ।।१।। गौळणिया गळा बांधिती धारणीं । पायां चक्रपाणी लागे तया ।।२।। तयाघरीं रिघे चोरावया लोणी । रितें पाळतूनि शिरे माजी ।।३।। माजी शिरोनियां नवनीत खाये । कवाड तें आहे जैसें तैसें ।।४।। जैसा तैसा आहे अंतर्बाह्यात्कारीं । म्हणउनि चोर नसंपडे ।।५।। नसंपडे तयां करितां खटपट । वाउगे बोभाट वमार्विण ।।६।। वर्म जाणती त्या एकल्या एकटा । बैसतील वाटा निरोधूनि ।।७।। निवांत राहिल्या

निःसंग होऊनि । निश्चळ ज्या ध्यानीं कृष्णध्यान ।।८।। न ये क्षणभरी योगियांचे ध्यानीं । धरिती गौळणी भाविका त्या ।।९।। भाविका तयांसी येतो काकुलती । शाहाण्या मरती नसंपडे ।।१०।। नलगे वेचावी टोली धनानांवें । तुका म्हणे भावें चाड एका ।।११।।

४५१४। चाड अन्यायाची धरी नारायण । आपणासमान करी रंका ।।१।। रंक होती राजे यमाचिये घरीं । आचरणें बरीं नाहीं म्हूण ।।२।। नसंपडे इंद्रचंद्रब्रम्हादिकां । आढभमानें एका तिळमात्रें ।।३।। तिळमात्र जरी होय आढभमान । मेरू तो समान भार देवा ।।४।। भार पृथिवीचा वाहिला सकळ । जड होती खळ दुष्ट लोक ।।५।। दुष्ट अभक्त जे निष्ठुर मानसीं । केली तयांसी यमपुरी ।।६।। यमदूत त्यांसी करिती यातना । नाहीं नारायणा भजिजेलें ।।७।। जे नाहीं भजले एका भावें हरी । तयां दंड करी यमधर्म ।।८।। यमधर्म म्हणे तयां दोषियांसी । कां रे केशवासी चुकलेती ।।९।। चुकलेती कथा पुराणश्रवण । होते तुम्हां कान डोळे मुख ।।१०।। कान डोळे मुख संतांची संगति । न धरा च चित्तीं सांगितलें ।।११।। सांगितलें संतीं तुम्हां उगवूनि । गर्भासी येऊनि यमदंड ।।१२।। दंडूं आम्हीं रागें म्हणे यमधर्म । देवा होय श्रम दुर्जनाचा ।।१३।। दुर्जनाचा येणें करूनि संहार । पूर्णअवतार रामकृष्ण ।।१४।। रामकृष्णनामें रंगले जे नर । तुका म्हणे घर वैकुंठीं त्यां ।।१५।।

४५१५। वैकुंठींच्या लोकां दुर्लभ हरिजन । तया नारायण समागमें ।।१।। समागम त्यांचा धरिला अनंतें । जिहीं चित्तवित्त समर्पिलें ।।२।। समर्थे तीं गाती हरीचे पवाडे । येर ते बापुडे रावराणे ।।३।। रामकृष्णें केलें कौतुक गोकुळीं । गोपाळांचे मेळीं गाई चारी ।।४।। गाई चारी मोहोरी पांवा वाहे पाठीं । धन्य जाळी काठी कांबळी ते ।।५।। काय गौळयिांच्या होत्या पुण्यरासी । आणीक त्या म्हैसी गाई पशु ।।६।। सुख तें अमुप लुटिलें सकळीं । गोपिका गोपाळीं धणीवरि ।।७।। धणीवरि त्यांसी सांगितली मात । जयाचें जें आर्त तयापरी ।।८।। परी याचें तुम्ही आइका नवळ । दुर्गम जो खोल साधनासि ।।९।। शिक लावूनियां घालिती बाहेरी । पाहाती भीतरीं सवें चि तो ।।१०।। तोंडाकडे त्यांच्या पाहे कवतुकें । शिव्या देतां सुखें हांसतसें ।।११।। हांसतसे शिव्या देतां त्या गौळणी । मरतां जपध्यानीं न बोले तो ।।१२।। तो जेंजें करिल तें दिसे उत्तम । तुका म्हणे वर्म दावी सोपें ।।१३।।

४५१६। दावी वर्म सोपें भाविकां गोपाळां । वाहे त्यांच्या गळां पाले माळा ।।१।। मान देती आधीं मागतील डाव । देवा तें गौरव माने सुख ।।२।। मानती ते मंत्र हमामा हुंबरी । सिंतोडिती वरि स्नान तेणें ।।३।। वस्त्रें घोंगडिया घालुनियां तळीं । वरी वनमाळी बैसविती ।।४।। तिंहीं लोकांसी जो दुर्लभ चिंतना । तो धांवे गोधना वळतियां ।।५।। यांच्या वचनाचीं पुष्पें वाहे शिरीं । नैवेद्य त्यांकरीं कवळ मागे ।।६।। त्यांचिये मुखींचें हिरोनियां घ्यावें । उच्छिष्ट तें खावें धणीवरी ।।७।। वरी माथां गुंफे मोरपिसांवेटी । नाचे टाळी पिटी त्यांच्या छंदें ।।८।। छंदें नाचतील

जयासवें हरी । देहभाव वरी विसरलीं ।।९।। विसरली वरी देहाची भावना ते चि नारायणा सर्वपूजा ।।१०।। पूजा भाविकांची न कळतां घ्यावी । न मागतां दावी निज ठाव ।।११।। ठाव पावावया हिंडे मागें मागें । तुका म्हणे संगें भक्तांचिया ।।१२।।

४५१७। भक्तजनां दिलें निजसुख देवें । गोपिका त्या भावें आळंगिल्या ।।१।। आळंगिल्या गोपी गुणवंता नारी । त्यांच्या जन्मांतरीं हरि ऋणी ।।२।। रूसलिया त्यांचें करी समाधान । करविता आण क्रिया करी ।।३।। क्रिया करी तुम्हां न वजे पासुनि । अवधियाजणी गोपिकांसी ।।४।। गोपिकांसी म्हणे वैकुंठींचा पति । तुम्हीं माझ्या चित्तीं सर्वभावें ।।५।। भाव जैसा माझ्याठायीं तुम्ही धरा । तैसा चि मी खरा तुम्हांलागीं ।।६।। तुम्हां कळों द्या हा माझा साच भाव । तुमचा चि जीव तुम्हां ग्वाही ।।७।। ग्वाही तुम्हां आम्हां असे नारायण । आपली च आण वाहातसे ।।८।। सत्य बोले देव भक्तिभाव जैसा । अनुभवें रसा आणूनियां ।।९।। यांसी बुझावितो वेगळाल्या भावें । एकीचें हें ठावें नाहीं एकी ।।१०।। एकी त्रिढया नाहीं आवधियांचा भाव । पृथक हा देव घेतो तैसें ।।११।। तैसें कळों नेदी जो मी कोठें नाहीं । अवधियांचे ठायीं जैसा तैसा ।।१२।। जैसा मनोरथ जये चित्तीं काम । तैसा मेघश्याम पुरवितो ।।१३।। पुरविले मनोरथ गोपिकांचे । आणीक लोकांचे गोकुळींच्या ।।१४।। गोकुळींच्या लोकां लावियेला छंद । बैसला गोविंद त्यांचे चित्तीं ।।१५।। चित्तें ही चोरूनि घेतलीं सकळा । आवडी गोपाळांवरी तयां ।।१६।। आवडे तयांसी वैकुंठनायक । गेलीं सकळकि विसरोनि ।।१७।। निंदा स्तुती कोणी न करी कोणाची । नाहीं या देहाची शुद्धि कोणा ।।१८।। कोणासी नाठवे कन्या पुत्र माया । देव म्हणुनि तया चुंबन देती ।।१९।। देती या टाकून भ्रतारांसी घरीं । लाज ते अंतरीं आथी च ना ।।२०।। नाहीं कोणा धाक कोणासी कोणाचा । तुका म्हणे वाचा काया मनें ।।२१।।

४५१८। मनें हरिरूपीं गुंतल्या वासना । उदास या सुना गौळयिांच्या ।।१।। यांच्या भ्रतारांचीं धरूनियां रूपें । त्यांच्या घरीं त्यांपें भोग करी ।।२।। करी कवतुक त्याचे तयापरी । एकां दिसे हरि एकां लेंक ।।३।। एक भाव नाहीं सकळांच्या चित्तीं । म्हणऊनि प्रीति तैसें रूप ।।४।। रूप याचें आहे अवघें चि एक । परि कवतुक दाखविलें ।।५।। लेंकरूं न कळे स्थूल कीं लहान । खेळे नारायण कवतुकें ।।६।। कवतुक केलें सोंग बहुरूप । तुका म्हणे बाप जगाचा हा ।।७।।

४५१९। जगाचा हा बाप दाखविलें माये । माती खातां जाये मारावया ।।१।। मारावया तिणें उगारिली काठी । भुवनें त्या पोटीं चौदा देखे ।।२।। देखे भयानक झांकियेले डोळे । मागुता तो खेळे तियेपुढें ।।३।। पुढें रिघोनियां घाली गळां कव । कळों नेदी माव मायावंता ।।४।। मायावंत विश्वरूप काय जाणे । माझें माझें म्हणे बाळ देवा ।।५।। बाळपणीं रीठा रगडिला दाढे । मारियेले गाढे कागबग ।।६।। गळां बांधऊनि उखळासी दावें । उन्मळी त्या भावें विमळाजुर्न ।।७।। न कळे जुनाट

जगाचा जीवन । घातलें मोहन गौळियांसी ।।८।। सिंकीं उतरूनि खाय नवनीत । न कळे बहुत होय तरी ।।९।। तरीं दुधें डेरे भरले रांजण । खाय ते भरून दावी दुणी ।।१०।। दुणी जालें त्याचा मानिती संतोष । दुभत्याची आस धरूनियां ।।११।। आशाबद्धा देव असोनि जवळी । नेणती ते काळीं स्वार्थामुळें ।।१२।। मुळें याच देव न कळे तयांसी । चित्त आशापाशीं गोवियेलें ।।१३।। लेंकरूं आमचें म्हणे दसवंती । नंदाचिये चित्तीं तो चि भाव ।।१४।। भाव जाणावया चरित्र दाखवी । घुसळितां रवी डेरियांत ।।१५।। डेरियांत लोणी खादलें रिघोनि । पाहे तों जननी हातीं लागे ।।१६।। हातीं धरूनियां काढिला बाहेरी । देखोनियां करी चोज त्यासी ।।१७।। सिकवी विचार नेणें त्याची गती । होता कोणे रीती डेरियांत ।।१८।। यांसी पुत्रलोभें न कळे हा भाव । कळों नेदी माव देव त्यांसी ।।१९।। त्यांसी मायामोहजाळ घाली फांस । देव आपणास कळों नेदी ।।२०।। नेदी भाव राहों लोभिकांचे चित्तीं । जाणतां चि होती अंधळीं तीं ।।२१।। अंधळीं तीं तुका म्हणे संवसारीं । जिहीं नाहीं हरि ओळखिला ।।२२।।

४५२०। ओळखी तयांसी होय एक भावें । दुसरिया देवें न पविजे ।।१।। न पविजे कदा उन्मत्त जालिया । डंबु तो चि वांयां नागवण ।।२।। वनवास देवाकारणें एकांत । करावीं हीं व्रततपें याग ।।३।। व्रत याग यांसी फळलीं बहुतें । होतीं या संचितें गौळियांची ।।४।। यांसी देवें तारियेलें न कळतां । मागील अनंता ठावें होतें ।।५।। होतें तें द्याया आला नारायण । मायबापां रीण गौळियांचें ।।६।। गौळियांचें सुख दुर्लभ आणिकां । नाहीं ब्रम्हादिकां तुका म्हणे ।।७।।

४५२१। नेणतियांसाटीं नेणता लाहान । थिंकोनि भोजन मागे माये ।।१।। माया दोनी यास बाप नारायणा । सारखी भावना तयांवरी ।।२।। तयांवरी त्याचा समचित्त भाव । देवकीवसुदेव नंद दोघे ।।३।। घेऊनियां एके ठायीं अवतार । एकीं केला थोर वाढवूनि ।।४।। उणा पुरा यासी नाहीं कोणी ठाव । सारिखा चि देव अवघियांसी ।।५।। यासी दोनी ठाव सारिखे अनंता । आधील मागुता वाढला तो ।।६।। वाढला तो सेवाभक्तिचिया गुणें । उपचारमिष्टान्नें करूनियां ।।७।। करूनि सायास मेळविलें धन । तें ही कृष्णार्पण केलें तीहीं ।।८।। कृष्णासी सकळ गाई घोडे म्हैसी । समर्पिल्या दासी जीवें भावें ।।९।। जीवें भावें त्याची करितील सेवा । न विसंबती नांवा क्षणभरी ।।१०।। क्षणभरी होतां वेगळा तयांस । होती कासावीस प्राण त्यांचे ।।११।। त्याचें ध्यानीं मनीं सर्वभावें हरि । देह काम करी चित्त त्यापें ।।१२।। त्याचें चि चिंतन कृष्ण कोठें गेला । कृष्ण हा जेविला नाहीं कृष्ण ।।१३।। कृष्ण आला घरा कृष्ण गेला दारा । कृष्ण हा सोयिरा भेटों कृष्णा ।।१४।। कृष्ण गातां ओंव्या दळणीं कांडणीं । कृष्ण हा भोजनीं पाचारिती ।।१५।। कृष्ण तयां ध्यानीं आसनीं शयनीं । कृष्ण देखे स्वप्नीं कृष्णरूप ।।१६।। कृष्ण त्यांस दिसे आभास दुश्चितां । धन्य मातापिता तुका म्हणे ।।१७।।

४५२२। कृष्ण हा परिचारी कृष्ण हा वेव्हारी । कृष्ण घ्या वो नरी आणिकी म्हणे ।।१।। म्हणे कृष्णाविण कैसें तुम्हां गमे । विळ हा करमे वांयांविण ।।२।। वांयांविण तुम्हीं पिटितां चावटी । घ्या गे जगजेठी क्षणभरी ।।३।। क्षणभरी याच्या सुखाचा सोहळा । पहा एकवेळा घेऊनियां ।।४।। याचें सुख तुम्हां कळलियावरि । मग दारोदारीं न फिराल ।।५।। लटिकें हें तुम्हां वाटेल खेळणें । एका कृष्णाविणें आवघें चि ।।६।। अवघ्यांचा तुम्हीं टाकाल सांगात । घेऊनि अनंत जाल राना ।।७।। नावडे तुम्हांस आणीक बोलिलें । मग हें लागलें हरिध्यान ।।८।। न करा मग या जीवा वेगळा । टोंकवाल बाळा आणिका ही ।।९।। आणिका ही तुम्हा येती काकुलती । जवळी इच्छिती क्षण बैसों ।।१०।। बैसों चला पाहों गोपाळाचें मुख । एकी एक सुख सांगतील ।।११।। सांगे जंव ऐसी मात दसवंती । तंव त्या धरिती चित्तीं बाळा ।।१२।। बाळा एकी घरा घेउनियां जाती । नाहीं त्या परती तुका म्हणे ।।१३।।

४५२३। तुका म्हणे पुन्हा न येती मागुत्या । कृष्णासीं खेळतां दिवस गमे ।।१।। दिवस राती कांहीं नाठवे तयांसी । पाहातां मुखासी कृष्णाचिया ।।२।। याच्या मुखें नये डोळयासी वीट । राहिले हे नीट ताटस्त चि ।।३।। ताटस्थ राहिलें सकळ शरीर । इंद्रियें व्यापार विसरलीं ।।४।। विसरल्या तान भुक घर दार । नाहीं हा विचार असों कोठें ।।५।। कोठें असों कोण जाला वेळ काळ । नाठवे सकळ विसरल्या ।।६।। विसरल्या आम्हीं कोणीये जातीच्या । वर्णा ही चहूंच्या एक जाल्या ।।७।। एक जाल्या तेव्हां कृष्णाचिया सुखें । निःशंक भातुकें खेळतील ।।८।। खेळता भातुकें कृष्णाच्या सहित । नाहीं आशंकित चित्त त्यांचें ।।९।। चित्तीं तो गोविंद लटिकें दळण । करिती हें जन करी तैसें ।।१०।। जन करी तैसा खेळतील खेळ । अवघा गोपाळ करूनियां ।।११।। करिती आपला आवघा गोविंद । जना साच फंद लटिका त्या ।।१२।। त्याणीं केला हरि सासुरें माहेर । बंधु हे कुमर दीर भावें ।।१३।। भावना राहिली एकाचिये ठायीं । तुका म्हणे पायीं गोविंदाचे ।।१४।।

४५२४। गोविंद भ्रतार गोविंद मुळहारी । नामें भेद परि एक चि तो ।।१।। एकाचीं च नामें ठेवियेलीं दोनी । किल्पतील मनीं यावें जावें ।।२।। जावें यावें तिहीं घरींचिया घरीं । तेथिची सिदोरी तेथें न्यावी ।।३।। विचारितां दिसे येणें जाणें खोटें । दाविती गोमटें लोका ऐसें ।।४।। लोक करूनियां साच वर्ततातीं । तैशा त्या खेळती लटिक्याची ।।५।। लटिकीं करिती मंगळदायकें । लटिकीं च एके एकां व्याही ।।६।। व्याही भाई हरि सोयरा जावायी । अवघियांच्या ठायीं केला एक ।।७।। एकासि च पावे जें कांहीं करिती । उपचार संपत्ति नाना भोग ।।८।। भोग देती सर्व एका नारायणा । लटिक्या भावना व्याही भाई ।।९।। लटिका च त्याणीं केला सवंसार । जाणती साचार वेगळा त्या ।।१०।। त्याणीं मृत्तिकेचें करूनि अवघें । खेळतील दोघें पुरूषनारी ।।११।। पुरूषनारी त्याणीं ठेवियेलीं नावें । कवतुकभावें विचरती ।।१२।। विचरती जैसे साच भावें लोक । तैसें नाहीं सुख खेळतीया ।।१३।। यांणीं जाणितलें आपआपणया । लटिकें हें वांयां खेळतों तें ।।१४।। खेळतों ते आम्ही नव्हों नारीनर ।

म्हणोनि विकार नाहीं तयां ।।१५।। तया ठावें आहे आम्ही अवघीं एक । म्हणोनि निःशंक खेळतील ।।१६।। तयां ठावें नाहीं हरिचिया गुणें । आम्ही कोणकोणें काय खेळों ।।१७।। काय खातों आम्ही कासया सांगातें । कैसें हें लागतें नेणों मुखीं ।।१८।। मुखीं चवी नाहीं वरी अंगीं लाज । वर्ण याती काज न धरिती ।।१९।। न धरिती कांहीं संकोच त्या मना । हांसतां या जना नाइकता ।।२०।। नाइकती बोल आणिकांचे कानीं । हरि चिंत्तीं मनीं बैसलासे ।।२१।। बैसलासे हरि जयांचिये चित्तीं । तयां नावडती मायबापें ।।२२।। मायबापें त्यांचीं नेती पाचारूनि । बळें परि मनीं हरि वसे ।।२३।। वसतील बाळा आपलाले घरीं । ध्यान त्या अंतरीं गोविंदाचें ।।२४।। गोविंदाचें ध्यान निजलिया जाग्या । आणीक वाउग्या न बोलती ।।२५।। न बोलती निजलिया हरिविण । जागृति सपन एक जालें ।।२६।। एकविध सुख घेती नित्य बाळा । भ्रमर परिमळालागीं तैसा ।।२७।। तैसा त्यांचा भाव एक घेतला त्यांपरी । तुका म्हणे हरि बाळलीला ।।२८।।

४५२५। लीलाविग्रही तो लेववी खाववी । यशोदा बैसवी मांडीवरी ।।१।। मांडीवरी भार पुष्पाचिये परी । बैसोनियां करी स्तनपान ।।२।। नभाचा ही साक्षी पाताळापरता । कुर्वाळतै माता हातें त्यासि

।।३।। हातें कुर्वाळुनी मुखीं घाली घांस । पुरे म्हणे तीस पोट धालें ।।४।। पोट धालें मग देतसे ढेंकर । भक्तीचें तें फार तुळसीदळ ।।५।। तुळसीदळ भावें सहित देवापाणी । फार तें त्याहुनि क्षीरसागरा ।।६।। क्षीराचा कांटाळा असे एकवेळ । भक्तीचें तें जळ गोड देवा ।।७।। देवा भक्त जिवाहुनि आवडती । सकळ हि प्रीति त्यांच्याठायीं ।।८।। त्यांचा हा अंकित सर्व भावें हरि । तुका म्हणे करी सर्व काज ।।९।।

४५२६। जयेवेळीं चोरूनियां नेलीं वत्सें । तयालागीं तैसें होणें लागे ।।१।। लागे दोहीं ठायीं करावें पाळण । जगाचा जीवन मायबाप ।।२।। मायजाल्यावरी अवघ्या वत्सांची । घरीं वत्सें जीचीं तैसा जाला ।।३।। जाला तैसा जैसे घरिंचे गोपाळ । आणिक सकळ मोहरी पांवे ।।४।। मोहरी पांवे सिंगें वाहिल्या काहाळा । देखिला सोहाळा ब्रम्हादिकीं ।।५।। ब्रम्हांदिकां सुख स्वपनीं ही नाहीं । तैसें दोहीं ठायीं वोसंडलें ।।६।। वोसंडल्या क्षीर अमुप त्या गायी । जैसी ज्याची आई तैसा जाला ।।७।। लाघव कळलें ब्रम्हयासी याचें । परब्रम्ह साचें अवतरलें ।।८।। तरले हे जन सकळ ही आतां । ऐसें तो विधाता बोलियेला ।।९।। लागला हे स्तुती करूं अनंताची । चतुमुर्ख वाची भक्ती स्तोत्रें ।।१०।। भक्तिकाजें देवें केला अवतार । पृथ्विचा भार फेडावया ।।११।। पृथिवी दाटीली होती या असुरीं । नासाहावें वरी भार तये ।।१२।। तया काकुलती आपल्या दासांची । तयालागीं वेची सर्वस्व ही ।।१३।। स्वहित दासांचें करावयालागीं । अव्यक्त हें जगीं व्यक्ती आलें ।।१४।। लेखा कोण करी त्यांचिया पुण्याचा । जयांसवें वाचा बोले हरी ।।१५।। हरी नाममात्रें पातकांच्या

रासी । तो आला घरासि गौळयिांच्या ।।१६।। गौळयि अवघीं जालीं कृष्णमय । नामें लोकत्रय तग्तील ।।१७।। तरतील नामें कृष्णाचिया दोषी । बहुत ज्यांपाशीं होइल पाप ।।१८।। पाप ऐसें नाहीं कृष्णनामें राहे । धन्य तो चि पहो कृष्णमुख ।।१९।। मुख माझें काय जो वणूआ पार । मग नमस्कार घाली ब्रम्हा ।।२०।। ब्रम्हा नमस्कार घाली गोधनासी । कळला तयासि हा चि देव ।।२१।। देव चि अवघा जालासे सकळ । गाई हा गोपाळ वत्सें तेथें ।।२२।। तेथें पाहाणें जें आणीक दुसरें । मूर्ख त्या अंतरें दुजा नाहीं ।।२३।। दुजा भाव तुका म्हणे जया चित्तीं । रवरव भोगिती कुंभपाक ।।२४।।

४५२७। कुंभपाक लागे तयासि भोगणें । अवघा चि नेणे देव ऐसा ।।१।। देव ऐसा ठावा नाहीं जया जना । तयासि यातना यम करी ।।२।। कळला हा देव तया साच खरा । गाई वत्सें घरा धाडी ब्रम्हा ।।३।। ब्रम्हादिकां ऐसा देव अगोचर । कैसा त्याचा पार जाणवेल ।।४।। जाणवेल देव गौळयिांच्या भावें । तुका म्हणे व्हावें संचित हें ।।५।।

४५२८। संचित उत्तम भूमि कसूनियां । जाउंढ नेणे वांयां परि त्याचें ।।१।। त्याचिया पिकासि आलिया घुमरी । आल्या गाईवरी आणिक गाई ।।२।। गाई दवडुनि घालिती बाहेरी । तंव म्हणे हरि बांधा त्या ही ।।३।। त्याही तुम्ही बांधा तुमच्या सारिख्या । भोवंडा पारिख्या वाडयांतुनि ।।४।। पारिख्या न येती कोणाचिया घरा । सूत्रधारी खरा नारायण ।।५।। नारायण नांदे जयाचिये ठायीं । सहज तेथें नाहीं घालमेली ।।६।। मेलीं हीं शाहाणीं करितां सायास । नाहीं सुखलेश तुका म्हणे ।।७।।

४५२९। तुका म्हणे सुख घेतलें गोपाळीं । नाचती कांबळीं करूनि ध्वजा ।।१।। करूनियां टिरी आपुल्या मांदळ । वाजविती टाळ दगडाचे ।।२।। दगडाचे टाळ कोण त्यांचा नाद । गीत गातां छंद ताल नाहीं ।।३।। ताल नाहीं गातां नाचतां गोपाळां । घननीळा सावळा तयामध्यें ।।४।। मध्यें जयां हरि तें सुख आगळें । देहभाव काळें नाहीं तयां ।।५।। तयांसि आळंगी आपुलिया करीं । जाती भूमीवरी लोटांगणीं ।।६।। निजभाव देखे जयांचिये अंगीं । तुका म्हणे संगीं क्रीडे तयां ।।७।।

४५३०। तयांसवें करी काला दहींभात । सिदोर्‍यी अनंत मेळवूनी ।।१।। मेळवुनी अवघियांचे एके ठायीं । मागें पुढें कांहीं उरों नेदी ।।२।। नेदी चोरी करूं जाणे अंतरींचें । आपलें ही साचें द्यावें तेथें ।।३।। द्यावा दहींभात आपले प्रकार । तयांचा वेव्हार सांडवावा ।।४।। वांटी सकळांसि हातें आपुलिया । जैसें मागे तया तैसें द्यावें ।।५।। द्यावें सांभाळुनी सम तुकभावें । आपण हि खावें त्यांचें तुक ।।६।। तुक सकळांचें गोविंदाचे हातीं । कोण कोणे गति भला बुरा ।।७।। राखे त्यासि तैसें आपलाल्या भावें । विचारूनि द्यावें जैसें तैसें ।।८।। तैसें सुख नाहीं वैकुंठींच्या लोकां । तें दिलें भाविकां गोपाळांसि ।।९।। गोपाळांचे मुखीं देउनी कवळ । घांस माखे लाळ खाय त्यांची ।।१०।। त्यांचिये मुखींचे काढूनियां घांस । झोंबतां

हातांस खाय बळें ।।११।। बळें जयाचिया ठेंगणें सकळ । तयातें गोपाळ पाडितील ।।१२।। पाठी उचलूनि वाहातील खांदीं । नाचतील मांदीं मेळवुनी ।।१३।। मांदीं मेळवुनी धणी दिली आम्हां । तुका म्हणे जमा केल्या गाई ।।१४।।

४५३१। केला पुढें हरि अस्तमाना दिसा । मागें त्यासरिसा थाट चाले ।।१।। थाट चाले गाई गोपाळांची धूम । पुढें कृष्ण राम तयां सोयी ।।२।। सोयी लागलिया तयांची अनंतीं । न बोलावितां येती मागें तया ।।३।। तयांचिये चित्तीं बैसला अनंत । घेती नित्यनित्य तें चि सुख ।।४।। सुख नाहीं कोणा हरिच्या वियोगें तुका म्हणे जुगें घडी जाय ।।५।।

४५३२। जाय फाकोनियां निवडोनि गाई । आपलाल्या सोयी घराचिये ।।१।। घराचिये सोयी अंतरला देव । गोपाळांचे जीव गोविंदापे ।।२।। गोविंदें वेधिलें तुका म्हणे मन । वियोगें ही ध्यान संयोगाचें ।।३।।

४५३३। संयोग सकळां असे सर्वकाळ । दुश्चित्त गोपाळ आला दिसे ।।१।। गोपाळ गुणाचा म्हणे गुणमय । निंबलोण माये उतरिलें ।।२।। उतरूनि होतें हातें धरि हनूवठी । ओवाळूनि दिठी सांडियेली ।।३।। दिठी घाली माता विश्वाच्या जनका । भक्तिचिया सुखा गोडावला ।।४।। लहान हा थोर जीवजंतु भूतें । आपण दैवतें जाला देवी ।।५।। देवी म्हैसासुर मुंजिरा खेचर । लहान हि थोर देव हरि ।।६।। हरि तुका म्हणे अवघा एकला । परि या धाकुला भक्तीसाटीं ।।७।।

४५३४। भक्तीसाटीं केली यशोदेसी आळी । थिंकोनियां चोळी डोळे देव ।।१।। देव गिळुनियां धरिलें मोहन । माय म्हणे कोण येथें दुजें ।।२।। दुजें येथें कोणी नाहीं कृष्णाविण । निरूते जाणोन पुसे देवा ।।३।। देवापाशीं पुसे देव काय जाला । हांसें आलें बोला याचें हरि ।।४।। यांचे मी जवळी देव तो नेणती । लटिकें मानिती साच खरें ।।५।। लटिकें तें साच साच तें लटिकें । नेणती लोभिकें आशाबद्ध ।।६।। सांग म्हणे माय येरू वासी तोंड । तंव तें ब्रम्हांड देखे माजी ।।७।। माजी जया चंद्र सूर्य तारांगणें । तो भक्तांकारणें बाळलीळा ।।८।। लीळा कोण जाणे याचें महिमान । जगाचें जीवन देवादिदेव ।।९।। देवें कवतुक दाखविलें तयां । लागतील पायां मायबापें ।।१०।। मायबाप म्हणे हा चि देव खरा । आणीक पसारा लटिका तो ।।११।। तो हि त्यांचा देव दिला नारायणें । माझें हें करणें तो हि मी च ।।१२।। मीं च म्हणउनि जें जें जेथें ध्याती । तेथें मी श्रीपति भोगिता तें ।।१३।। तें मज वेगळें मी तया निराळा । नाहीं या सकळा ब्रम्हांडांत ।।१४।। तद्‌भावना तैसें भविष्य तयाचें । फळ देता साचें मी च एक ।।१५।। मी च एक खरा बोलें नारायण । दाविलें निर्वाण निजदासां ।।१६।। निजदासां खूण दाविली निरूती । तुका म्हणे भूतीं नारायण ।।१७।।

४५३५। नारायण भूतीं न कळे जयांसि । तयां गर्भवासीं येणें जाणें ।।१।। येणें जाणें

होय भूतांच्या मत्सरें । न कळतां खरें देव ऐसा ।।२।। देव ऐसा जया कळला सकळ । गेली तळमळ द्वेषबुद्धि ।।३।। बुद्धीचा पालट नव्हे कोणे काळीं । हरि जळीं स्थळीं तयां चित्तीं ।।४।। चित्त तें निर्मळ जैसें नवनीत । जाणिजे अनंत तयामाजी ।।५।। तयामाजी हरि जाणिजे त्या भावें । आपले परावें सारिखें चि ।।६।। चिंतनें तयाच्या तरती आणीक । जो हें सकळकि देव देखे ।।७।। देव देखे तो हि देव कसा नव्हे । उरला संदेहे काय त्यासि ।।८।। काया वाचा मनें पूजावे वैष्णव । म्हणउनि भाव धरूनियां ।।९।। यांसि कवतुक दाखविलें रानीं । वोणवा गिळूनि गोपाळांसि ।।१०।। गोपाळांसि डोळे झांकविले हातें । धरिलें अनंतें विश्वरूप ।।११।। पसरूनि मुख गिळयिलें ज्वाळ । पहाती गोपाळ बोटां सांदी ।।१२।। संधि सारूनियां पाहिलें अनंता । म्हणता ते आतां कळलासी ।।१३।। कळला हा तुझा देह नव्हे देवा । गिळलि वोणवा आणीक तो ।।१४।। तो तयां कळला अरूषां गोपाळां । दुर्गम सक्ळां साधनांसि ।।१५।। सीण ऊरे तुका म्हणे साधनाचा । भाविकांसि साचा भाव दावी ।।१६।।

४५३६। भाव दावी शुद्ध देखोनियां चित्त । आपल्या अंकित निजदासां ।।१।। सांगे गोपाळांसि काय पुण्य होतें । वांचलों जळते आगी हातीं ।।२।। आजि आम्हां येथें राखियेलें देवें । नाहीं तरी जीवें न वांचतों ।।३।। न वांचत्या गाई जळतों सकळें । पूर्वपुण्यबळें वांचविलें ।।४।। पूर्वपुण्य होतें तुमचिये गांठी । बोले जगजेठी गोपाळांसि ।।५।। गोपाळांसि म्हणे वैकुंठनायक । भले तुम्ही एक पुण्यवंत ।।६।। करी तुका म्हणे करवी आपण । द्यावें थोरपण सेवकांसि ।।७।।

४५३७। काय आम्हां चाळविसी वायांविण । म्हणती दुरून देखिलासि ।।१।। लावूनियां डोळे नव्हतों दुश्चित । तुज परचित्त माव होती ।।२।। होती दृष्टि आंत उघडी आमची । बाहेरी ते वांयां चि कुंची झांकूं ।।३।। जालासि थोरला थोरल्या तोंडाचा । गिळयिला वाचा धूर आगी ।।४।। आगी खातो ऐसा आमचा सांगाती । आनंदें नाचती भोंवताली ।।५।। भोंवतीं आपणा मेळविलीं देवें । तुका म्हणे ठावें नाहीं ज्ञान ।।६।।

४५३८। नाहीं त्याची शंका वैकुंठनायका । नेणती ते एकाविण दुजा ।।१।। जाणतियां सवें येऊं नेदी हरि । तर्कवादी दुरी दुराविले ।।२।। वादियासि भेद निंदा अहंकार । देऊनियां दूर दुराविले ।।३।। दुरावले दूर आशाबद्ध देवा । करितां या सवा कुटुंबाची ।।४।। चित्तीं द्रव्यदारा पुत्रदिसंपत्ती । समान ते होती पशु नर ।।५।। नरक साधिले विसरोनि देवा । बुडाले ते भवा नदीमाजी ।।६।। जीहीं हरिसंग केला संवसारीं । तुका म्हणे खरी खेप त्यांची ।।७।।

४५३९। खेळींमेळीं आले घरा गोपीनाथ । गोपाळांसहित मातेपाशीं ।।१।। मातेपाशीं एक नवल सांगती । जाली तैसी ख्याती वोणव्याची ।।२।। ओवाळलिं तिनें करूनि आरती । पुसे दसवंती गोपाळांसि ।।३।। पुसे पडताळुनी मागुती मागुती । गोपाळ

सांगती कवतुक ।।४।। कवतुक कानीं आइकतां त्यांचे । बोलतां ये वाचे वीट नये ।।५।। नयन गुंतले श्रीमुख पाहतां । न साहे लवतां आड पातें ।।६।। तेव्हां कवतुक कळों आलें कांहीं । हळुहळु दोहीं मायबापां ।।७।। हळुहळु त्यांचें पुण्य जालें वाड । वारलें हें जाड तिमिराचें ।।८।। तिमिर हें तेथें राहों शकें कैसें । जालियां प्रकाशें गोविंदाच्या ।।९।। दावी तुका म्हणे देव ज्या आपणा । पालटे तें क्षणामाजी एका ।।१०।।

४५४०। काय आतां यासि म्हणावें लेंकरूं । जगाचा हा गुरू मायबाप ।।१।। माया याची यासि राहिली व्यापून । कळों नये क्षण एक होतां ।।२।। क्षण एक होतां विसरलीं त्यासि । माझेंमाझें ऐसें करी बाळा ।।३।। करी कवतुक कळों नेदी कोणा । योजूनि कारणा तें चि खेळे ।।४।। तें सुख लुटिलें घरिचिया घरीं । तुका म्हणे परी आपुलाल्या ।।५।।

४५४१। आपुलाल्यापरी करितील सेवा । गीत गाती देवा खेळवूनि ।।१।। खेळु मांडियेला यमुने पाबळीं । या रे चेंडुफळी खेळूं आतां ।।२।। आणविल्या डांगा चवगुणां काठी । बैसोनियां वांटी गडिया गडी ।।३।। गडी जंव पाहे आपणासमान । नाहीं नारायण म्हणे दुजा ।।४।। जाणोनि गोविंदें सकळांचा भाव । तयांसि उपाव तो चि सांगे ।।५।। सांगे सकळांसि व्हा रे एकीकडे । चेंडू राखा गडे तुम्ही माझा ।।६।। मज हा न लगे आणीक सांगाती । राखावी बहुतीं हाल माझी ।।७।। माझे हाके हाक मेळवा सकळ । नव जा बरळ एकमेकां ।।८।। एका समतुकें अवघेचि राहा । जाईल तो पाहा धरा चेंडू ।।९।। चेंडू धरा ऐसें सांगतो सकळां । आपण निराळा एकला चि ।।१०।। चिंतुनियां चेंडू हाणे ऊर्ध्वमुखें । ठेलीं सकळिक पाहात चि ।।११।। पाहात चि ठेलीं न चलतां कांहीं । येरू लवलाहीं म्हणे धरा ।।१२।। धरावा तयानें त्याचें बळ ज्यासि । येरा आणिकांसि लाग नव्हे ।।१३।। नव्हे काम बळ बुद्धि नाहीं त्याचें । न धरवे निंचें उंचाविण ।।१४।। विचारीं पडिले देखिले गोपाळ । या म्हणे सकळ मजमागें ।।१५।। मार्ग देवाविण न दिसे आणिका । चतुर होत का बहूत जन ।।१६।। चतुर चिंतिती बहुत मारग । हरि जाय लाग पाहोनियां ।।१७।। यामागें जे गेले गोविंदा गोपाळ । ते नेले सीतळ पंथ ठायां ।।१८।। पंथ जे चुकले आपले मतीचे । तयांमागें त्यांचे ते चि हाल ।।१९।। हाल दोघां एक मोहरां मागिलां । चालतां चुकलां वाट पंथ ।।२०।। पंथ पुढिलांसी चालतां न कळे । मागिलांनीं डोळे उघडावे ।।२१।। वयाचा प्रबोध विचार ज्या नाहीं । समान तो देहीं बाळकांसी ।।२२।। सिकविलें हित नायिके जो कानीं । त्यामागें भल्यांनीं जाऊं नये ।।२३।। नये तें चि करी श्रेष्ठाचिया मना । मूर्ख एक जाणा तो चि खरा ।।२४।। रानभरी जाले न कळे मारग । मग तो श्रीरंग आठविला ।।२५।। लाज सांडूनियां मारितील हाका । कळलें नायका वैकुंठींच्या ।।२६।। चारी वेद ज्याची कीर्ती वाखाणीती । तया आढत प्रीति गोपाळांची ।।२७।। गोपाळांचा धांवा आइकिला कानीं । सोयी चक्रपाणि पालविलें ।।२८।। साया धरूनियां आले हरिपासीं । लहान थोरांसी

सांभाळलिं ।।२९।। सांभाळलिं तुका म्हणे सकळ हि । सुखी जाले ते ही हरिमुखें ।।३०।।

४५४२। मुखें सांगे त्यांसि पैल चेंडू पाहा । उदकांत डोहाचिये माथां ।।१।। माथां कळंबाचे अवघडा ठायीं । दावियेला डोहीं जळामाजी ।।२।। जळांत पाहातां हाडति या दृष्टि । म्हणे जगजेठी ऐसें नव्हे ।।३।। नव्हे साच चेंडू छाया दिसे आंत । खरा तेथें चित्त लावा वरी ।।४।। वरी देखियेला अवघ्यांनीं डोळां । म्हणती गोपाळा आतां कैसें ।।५।। कैसें करूनियां उतरावा खालीं । देखोनियां भ्यालीं अवघीं डोहो ।।६।। डोहो बहु खोल काळया भीतरी । सरलीं माघारीं अवघीं जणें ।।७।। जयाचें कारण तयासी च ठावें । पुसे त्याच्या भावें त्यास हरि ।।८।। त्यासि नारायण म्हणे राहा तळीं । चढे वनमाळी झाडावरी ।।९।। वरि जातां वरि पाहाती गोपाळ । म्हणती सकळ आम्ही नेणों ।।१०।। नेणों म्हणती हें करितोसि काई । आम्हां तुझी आई देइल सिव्या ।।११।। आपुलिया कानां ठेवुनियां हात । सकळीं निमित्य टाळयिलें ।।१२।। निमित्याकारणें रचिलें कारण । गेला नारायण खांदीवरी ।।१३।। खांदीवरी पाव ठेवियेला देवें । पाडावा त्या भावें चेंडू तळीं ।।१४।। तळील नेणती तुका म्हणे भाव । अंतरींचा देव जाणों नेदी ।।१५।।

४५४३। नेदी कळों केल्याविण तें कारण । दाखवी आणून अनुभवा ।।१।। न पुरेसा हात घाली चेंडूकडे । म्हणीतलें गडे सांभाळावें ।।२।। सांभाळ करितां सकळां जिवांचा । गोपाळांसि वाचा म्हणे बरें ।।३।। बरें विचारूनी करावें कारण । म्हणे नारायण ब्यिा बरें ।।४।। बरें म्हणउनि तयांकडे पाहे । सोडविला जाय चेंडू तळा ।।५।। तयासवें उडी घातली अनंतें । गोपाळ रडते येती घरा ।।६।। येतां त्यांचा लोकीं देखिला कोल्हाळ । सामोरीं सकळ आलीं पुढें ।।७।। पुसती ते मात आपआपल्यासि । हरिदुःखें त्यांसी न बोलवे ।।८।। न बोलवे हरि बुडलासें मुखें । कुटितील दुःखें उर माथे ।।९।। मायबापें तुका म्हणे न देखती । ऐसें दुःख चित्तीं गोपाळांच्या ।।१०।।

४५४४। गोपाळां उभडु नावरे दुःखाचा । कुंटित हे वाचा जाली त्यांची ।।१।। जालें काय ऐसें न कळे कोणासी । म्हणती तुम्हांपासीं देव होता ।।२।। देवासवें दुःख न पवते ऐसें । कांहीं अनारिसें दिसे आजी ।।३।। आजि दिसे हरि फांकला यांपाशीं । म्हणउनि ऐशी परि जाली ।।४।। जाणविल्याविण कैसें कळे त्यांसि । शाहाणे तयांसि कळों आले ।।५।। कळों आलें तीहीं फुंद शांत केला । ठायींचा च त्यांला थोडा होता ।।६।। होता तो विचार सांगितला जना । गोपाळ शाहाणा होता त्याणें ।।७।। सांगे आतां हरि तुम्हां आम्हां नाहीं । बुडाला तो डोहीं यमुनेच्या ।।८।। यासी अवकाश नव्हे चि पुसतां । जालिया अनंता कोण परि ।।९।। परि त्या दुःखाची काय सांगों आतां । तुका म्हणे माता लोकपाळा ।।१०।।

४५४५। पाषाण फुटती तें दुःख देखोनि । करितां गौळणी शोक लोकां ।।१।। काय

ऐसें पाप होतें आम्हांपासीं । बोलती एकासी एक एका ।।२।। एकांचिये डोळां असुं बाह्यात्कारी । नाहीं तीं अंतरीं जळतील ।।३।। जळती एकें अंतर्बाह्यात्कारें । टाकिलीं लेंकुरें कडियेहूनि ।।४।। निवांत चि एकें राहिलीं निश्चिंत । बाहेरी ना आंत जीव त्यांचे ।।५।। त्यांचे जीव वरी आले त्या सकळां । एका त्या गोपाळांवांचूनियां ।।६।। वांचणें तें आतां खोटें संवसारीं । नव्हे भेटी जर हरिसवें ।।७।। सवें घेऊनियां चालली गोपाळां । अवघीं च बाळा नर नारी ।।८।। नर नारी नाहीं मनुष्याचें नांव । गोकुळ हें गांव सांडियेलें ।।९।। सांडियेलीं अन्नें संपदा सकळ । चित्तीं तो गोपाळ धरूनि जाती ।।१०।। तिरीं माना घालूनियां उभ्या गाई । तटस्थ या डोहीं यमुनेच्या ।।११।। यमुनेच्या तिरीं झाडें वृक्ष वल्ली । दुःखें कोमाइलीं कृष्णाचिया ।।१२।। यांचें त्यांचें दुःख एक जालें तिरीं । मग शोक करी मायबाप ।।१३।। मायबाप तुका म्हणे सहोदर । तोंवरी च तीर न पवतां ।।१४।।

४५४६। तीर देखोनियां यमुनेचें जळ । कांठीं च कोल्हाळ करिताती ।।१।। कइवाड नव्हे घालावया उडी । आपणासि ओढी भय मागें ।।२।। मागें सरे माय पाउला पाउलीं । आपलें च घाली धाकें अंग ।।३।। अंग राखोनियां माय खेद करी । अंतरीचें हरी जाणवलें ।।४।। जाणवलें मग देवें दिली बुडी । तुका म्हणे कुडी भावना हे ।।५।।

४५४७। भावनेच्या मुळें अंतरला देव । शिरला संदेह भयें पोटीं ।।१।। पोटीं होतें मागें जीव द्यावा ऐसें । बोलिल्या सरिसें न करवे ।।२।। न करवे त्याग या जीवाचा नास । नारायण त्यास अंतरला ।।३।। अंतरला बहु बोलतां वाउगें । अंतरींच्या त्यागेंविण गोष्टी ।।४।। गोष्टी सकळांच्या आइकिल्या देवें । कोण कोण्याभावें रडती तीं ।।५।। तीं गेलीं घरास आपल्या सकळ । गोधनें गोपाळ लोक माय ।।६।। मायबापाची तों ऐसी जाली गति । तुका म्हणे अंतीं कळों आलें ।।७।।

४५४८। आला त्यांचा भाव देवाचिया मना । अंतरीं कारणांसाटीं होता ।।१।। होता भाव त्यांचा पाहोनि निराळा । नव्हता पातांळा गेला आधीं ।।२।। आधीं पाठीमोरीं जालीं तीं सकळें । मग या गोपाळें बुडी दिली ।।३।। दिली हाक त्यागें जाऊनि पाताळा । जागविलें काळा भुजंगासि ।।४।। भुजंग हा होता निजला मंदिरीं । निर्भर अंतरीं गर्वनिधि ।।५।। गर्व हरावया आला नारायण । मिस या करून चेंडुवाचें ।।६।। चेंडुवाचे मिसें काळया नाथावा । तुका म्हणे देवा कारण हें ।।७।।

४५४९। काळयाचे मागे चेंडु पत्नीपाशीं । तेजःपुंज राशी देखियेला ।।१।। लावण्यपूतळा मुखप्रभाराशी । कोटि रवि शशी उगवले ।।२।। उगवला खांब कर्दळीचा गाभा । ब्रीदें वांकी नभा देखे पायीं ।।३।। पाहिला सकळ तिनें न्याहाळूनि । कोण या जननी विसरली ।।४।। विसरू हा तीस कैसा याचा जाला । जीवाहुनि वाला दिसतसे ।।५।। दिसतसे रूप गोजिरें लाहान । पाहातां लोचन सुखावले ।।६।। पाहिलें पर्तोनि काळा दुष्टाकडे । मग म्हणे कुडें जालें आतां ।।७।। आतां हा

उठोनि खाईल या बाळा । देईल वेल्हाळा माय जीव ।।८।। जीव याचा कैसा वांचे म्हणे नारी । मोहिली अंतरीं हरिरूपें ।।९।। रूपें अंनताचीं अनंतप्रकार । न कळे साचार तुका म्हणे ।।१०।।

४५५०। म्हणे चेंडू कोणें आणिला या ठाया । आलों पुरवाया कोड त्याचें ।।१।। त्याचें आइकोन निष्ठूर वचन । भयभीत मन जालें तीचें ।।२।। तिची चित्तवृत्ति होती देवावरी । आधीं ते माघारी फिरली वेगीं ।।३।। वेगीं मन गेलें भ्रताराचे सोयी । विघ्न आलें कांहीं आम्हांवरी ।।४।। वरि उदकास अंत नाहीं पार । अक्षोभ सागर भरलासे ।।५।। संचार करूनि कोण्या वाटे आला । ठायीं च देखिला अवचिता ।।६।। अवचिता नेणों येथें उगवला । दिसे तो धाकुला बोल मोठे ।।७।। मोठयानें बोलतो भय नाहीं मनीं । केला उठवूनी काळ जागा ।।८।। जागविला काळसर्प तये वेळीं । उठिला कल्लोळीं विषाचिये ।।९।। यमुनेच्या डोहावरी आला ऊत । काळयाकृतांतधुधुकारें ।।१०।। कारणें ज्या येथें आला नारायण । जालें दरूषण दोघांमध्यें ।।११।। दोघांमध्यें जाले बोल परस्परें । प्रसंग उत्तरें युद्धाचिया ।।१२।। चिंतावला चित्तीं तोंडें बोले काळ । करीन सकळ ग्रास तुझा ।।१३।। जाला सावकाश झेंप घाली वरी । तंव हाणे हरि मुष्टिघातें ।।१४।। तेणें काळें त्यासि दिसे काळ तैसा । हरावया जैसा जीव आला ।।१५।। आठवले काळा हाकारिलें गोत । मिळालीं बहुत नागकुळें ।।१६।। कल्हारीं संधानीं वेष्टियेला हरि । अवघा विखारीं व्यापियेला ।।१७।। यांस तुका म्हणे नाहीं भक्ताविण । गरूडाचें चिंतन केलें मनीं ।।१८।।

४५५१। निजदास उभा तात्काळ पायापें । स्वामी देखे सर्पें वेष्टियेला ।।१।। लहानथोरें होतीं मिळालीं अपारें । त्याच्या धुधुकारें निवारलीं ।।२।। निघतां आपटी धरूनि धांवामधीं । एकाचें चि वधी माथें पायें ।।३।। एकीं जीव दिले येतां च त्या धाकें । येतील तीं एकें काकूलती ।।४।। यथेष्ट भक्षिलीं पोट धाये वरी । तंव म्हणे हरि पुरे आतां ।।५।। आतां करूं काम आलों जयासाटीं । हरी घाली मिठी काळयासि ।।६।। यासि नाथूनियां नाकीं दिली दोरी । चेंडू भार शिरीं कमळांचा ।।७।। चालविला वरी बैसे नारायण । गरूडा आळंगुन बहुडविलें ।।८।। विसरू न पडे सवंगडया गाई । यमुनेच्या डोहीं लक्ष त्यांचें ।।९।। त्याच्या गोष्टी कांठीं बैसोनि सांगाती । बुडाला दाविती येथें हरि ।।१०।। हरीचें चिंतन करितां आठव । तुका म्हणे देव आला वरी ।।११।।

४५५२। अवचित त्यांणीं देखिला भुजंग । पळतील मग हाउ आला ।।१।। आला घेऊनियां यमुनेबाहेरी । पालवितो करीं गडियांसि ।।२।। गडियांसि म्हणे वैकुंठनायक । या रे सकळकि मजपाशीं ।।३।। मजपाशीं तुम्हां भय काय करी । जवळ्ि या दुरी जाऊं नका ।।४।। कानीं आइकिलें गोविंदाचे बोल । म्हणती नवल चला पाहों ।।५।। पाहों आले हरीजवळ सकळ । गोविंदें गोपाळ आळिंगिले ।।६।। आल्या गाई वरी घालितील माना । वोरसलें स्तना क्षीर लोटें ।।७।। लोटती सकळें एकावरी एक

। होउनि पृथक कुर्वाळलीं ।।८।। कुर्वाळलीं आनंदें घेती चारापाणी । तिहीं चक्रपाणी देखियेला ।।९।। त्यां च पाशीं होता परि केली माव । न कळे संदेह पडलिया ।।१०।। याति वृक्ष वल्ली होत्या कोमेलिया । त्यांसि कृष्णें काया दिव्य दिली ।।११।। दिलें गोविंदें त्या पदा नाहीं नाश । तुका म्हणे आस निरसली ।।१२।।

४५५३। आस निरसली गोविंदाचे भेटी । संवसारा तुटी पुढिलिया ।।१।। पुढें पाठविलें गोविंदें गोपाळां । देउनि चपळां हातीं गुढी ।।२।। हाका आरोळियि देउनि नाचती । एक सादाविती हरि आला ।।३।। आरंधीं पडिलीं होतीं तयां घरीं । संकीर्ण त्या नारी नरलोक ।।४।। लोका भूत तान नाहीं निद्रा डोळा । रूप वेळोवेळां आठविती ।।५।। आहाकटा मग करिती गेलिया । आधीं ठावा तयां नाहीं कोणा ।।६।। आधीं चुकी मग घडे आठवण । तुका म्हणे जन परिचयें ।।७।।

४५५४। जननी हे म्हणे आहा काय जालें । शरीर रक्षिलें काय काजें ।।१।। काय काज आतां हरिविण जिणें । नित्य दुःख कोणें सोसावें हें ।।२।। हें दुःख न सरे हरि न भेटे तों । त्यामागें चि जातों एका वेळे ।।३।। एकवेळ जरी देखतें मी आतां । तरी जीवापरता न करितें ।।४।। करितां हे मात हरीचें चिंतन । शुभ तो शकुन तुका म्हणे ।।५।।

४५५५। शुभ मात तिहीं आणिली गोपाळीं । चेंडू वनमाळी घेउनि आले ।।१।। आली दारा देखे हरूषाची गुढी । सांगितली पुढी हरूषें मात ।।२।। हरूषलीं माता केलें निंबलोण । गोपाळांवरून कुरवंडी ।।३।। गोपाळां भोंवतें मिळालें गोकुळ । अवघीं सकळ लहान थोरें ।।४।। थोर सुख जालें ते काळीं आनंद । सांगती गोविंद वरि आला ।।५।। आले वरि बैसोनियां नारायण । काळया नाथून वहन केलें ।।६।। नगराबाहेर निघाले आनंदें । लावूनियां वाद्यें नाना घोष ।।७।। नारायणपुढें गोपाळ चालती । आनंदें नाचती गाती गीत ।।८।। तंव तो देखिला वैकुंठींचा पती । लोटांगणीं जाती सकळ ही ।।९।। सकळ ही एका भावें आलिंगले । अवघियां जाले अवघे हरि ।।१०।। हरि आलिंगनें हरिरूप जालीं । आप विसरलीं आपणास ।।११।। सकळांसी सुख दिलें देवें । मायबापभावें लोकपाळां ।।१२।। मायबाप देवा नाहीं लोकपाळ । सारिखीं सकळ तुका म्हणे ।।१३।।

४५५६। नेणें वर्ण धर्म जी आलीं सामोरीं । अवघीं च हरी आळींगिलीं ।।१।। हरि लोकपाळ आले नगरांत । सकळांसहित मायबाप ।।२।। पारणें तयांचें जालें एका वेळे । देखिलें सावळें परब्रम्ह ।।३।। ब्रम्हांनंदें लोक सकळ नाचती । गुढिया उभविती घरोघरीं ।।४।। घरोघरीं सुख आनंद सोहळा । सडे रंग माळा चौकदारीं ।।५।। दारीं वृंदावनें तुळसीचीं बनें । रामकृष्णगाणें नारायण ।।६।। नारायण तिहीं पूजिला बहुतीं । नाना पुष्पयाती करूनियां ।।७।। यांचें ऋण नाहीं फिटलें मागील । पुढें भांडवल जोडिती हीं ।।८।। हीं नव्हतीं कधीं या देवा वेगळीं । केला वनमाळी सेवाऋणी ।।९।। सेवाऋणें तुका म्हणे रूपधारी । भक्तांचा कैवारी नारायण ।।१०।।

४५५७। नारायण आले निजमंदिरासि । जाले या लोकांसि बहुडविते ।।१।। बहुडविले बहु केलें समाधान । विसरू तो क्षण नका माझा ।।२।। मात सांगितली सकळ वृत्तांत । केलें दंडवत सकळांनीं ।।३।। सकळां भातुकें वांटिल्या साखरा । आपलाल्या घरा लोक गेले ।।४।। लोक गेले कामा गाईपें गोपाळ । वारली सकळ लोभापाठी ।।५।। लोभ दावुनियां आपला विसर । पाडितो कुमर धनआशा ।।६।। आशेचे बांधले तुका म्हणे जन । काय नारायण ऐसा जाणे ।।७।।

४५५८। जाला कवतुक करितां रोकडें । आणीक ही पुढें नारायण ।।१।। येउनियां पुढें धरिला मारग । हरावया भाग इंद्रयाजीं ।।२।। इंद्रा दहीं दुध तूप नेतां लोणी । घेतलें हिरोनि वाटे त्यांचें ।।३।। हिरोनि घेतल्या कावडी सकळा । म्हणती गोपाळा बरें नव्हे ।।४।। नव्हे तें चि करी न भे कळकिाळा । तुका म्हणे लीळा खेळे देव ।।५।।

४५५९। खेळ नव्हे बरा इंद्र कोपलिया । देव म्हणे तयां भेऊं नका ।।१।। नका धरूं भय धाक कांहीं मनीं । बोले चक्रपाणि गौळयिांसि ।।२।। गौळयिांसि धीर नाहीं या वचनें । आशंकितमनें वेडावलीं ।।३।। वेडावलीं त्यांसि न कळतां माव । देवाआदिदेव नोळखतां ।।४।। नोळखतां दुःखें वाहाती शरीरीं । तुका म्हणे वरि भारवाही ।।५।।

४५६०। भारवाही नोळखती या अनंता । जवळी असतां अंगसंगें ।।१।। अंगसंगें तया न कळे हा देव । कळोनि संदेह मागुतला ।।२।। मागुती पडती चिंतेचिये डोहीं । जयाची हे नाहीं बुद्धि स्थिर ।।३।। बुद्धि स्थिर होउं नेदी नारायण । आशाबद्ध जन लोभिकांची ।।४।। लोभिकां न साहे देवाचें करणें । तुका म्हणे तेणें दुःखी होती ।।५।।

४५६१। दुःखी होती लोभें करावें तें काई । उडतील गाई म्हैसी आतां ।।१।। आणीकही कांहीं होईल आढरष्ट । नायिके हा धीट सांगितलें ।।२।। सांगों चला याच्या मायबापांपाशीं । निघालें घरासि देवा रागें ।।३।। रागें काला देतां न घेती कवळ । टोकवी गोपाळ क्रोधियांसि ।।४।। क्रोध देवावरि धरियेला राग । तुका म्हणे भाग न लभती ।।५।।

४५६२। भाग त्या सुखाचे वांकडयां बोबडयां । आपलिया गडयां भाविकांसि ।।१।। भारवाही गेले टाकुनि कावडी । नवनीतगोडी भाविकांसि ।।२।। काला करूनियां वांटिलां सकळां । आनंदें गोपाळांमाजी खेळे ।।३।। खेळेंमेळें दहीं दुध तूप खाती । भय नाहीं चित्तीं कवणाचें ।।४।। कवणाचें चाले तुका म्हणे बळ । जयासी गोपाळ साह्य जाला ।।५।।

४५६३। जाणवलें इंद्रा चरित्र सकळ । वांकुल्या गोपाळ दाविताती ।।१।। तातडिया मेघां आज्ञा करी राव । गोकुळींचा ठाव उरों नेदा ।।२।। नेदाविया गाई म्हसी वांचों लोक । पुरा सकळकि सिळाधारीं ।।३।। धाक नाहीं माझा गोवळयिां पोरां ।

सकळकि मारा म्हणे मेघां ।।४।। म्हणविती देव आपणां तोंवरी । जंव नाहीं बरी कोपलों मी ।।५।। मीपणें हा देव न कळे चि त्यांसी । आढभमानें रासि गवार्चिया ।।६।। आढभमानरासि जयाचिये ठायीं । तुका म्हणे तईं देव दुरी ।।७।।

४५६४। देव त्यां फावला भाविकां गोपाळां । नाहीं तेथें कळा आढभमान ।।१।। नाडलीं आपल्या आपण चि एकें । संदेहदायकें बहुफारें ।।२।। फारें चाळविलीं नेदी कळों माव । देवाआदिदेव विश्वंभर ।।३।। विश्वासावांचुनि कळों नये खरा । अभक्तां अधीरा जैसा तैसा ।।४।। जैसा भाव तैसा जवळ त्यिा दुरि । तुका म्हणे हरि देतो घेतो ।।५।।

४५६५। तो या साच भावें न कळे चि इंद्रा । म्हणउनि धारा घाली सिळा ।।१।। घाली धारा मेघ कडाडिला माथा । वरि अवचिता देखियेला ।।२।। देखती पाउस वोळला गोपाळ । भ्याले हे सकळ विचारिती ।।३।। विचार पडला विसरले खेळ । अन्याय गोपाळ म्हणती केला ।।४।। लागलेंसे गोड न कळे ते काळीं । भेणें वनमाळी आठविती ।।५।। आतां काय कैसा करावा विचार । गोधनासि थार आपणिया ।।६।। यांचिया विचारें होणार तें काई । तुका म्हणे ठायीं वेडावलीं ।।७।।

४५६६। वेडावलीं काय करावें या काळीं । म्हणे वनमाळी गोपाळांसि ।।१।। शिरीं धरूं गोवर्द्धन उचलूनि । म्हणे तुम्ही कोणी भिऊं नका ।।२।। नका सांडूं कोणी आपला आवांका । मारितां या हाका आरोळिया ।।३।। अशंकित चित्तें न वटे त्यां खरें । धाकें च ते बरें म्हणती चला ।।४।। चित्तीं धाक परि जवळी अनंत । तुका म्हणे घात होऊं नेदी ।।५।।

४५६७। नेदी दुःख देखों दासा नारायण । ठेवी निवारून आल्या आधीं ।।१।। आधीं पुढें शुद्ध करावा मारग । दासांमागें मग सुखरूप ।।२।। पर्वतासि हात लाविला अनंतें । तो जाय वरतें आपेंआप ।।३।। आपल्याआपण उचलिला गिरी । गोपाळ हे करी निमित्यासि ।।४।। निमित्य करूनि करावें कारण । करितां आपण कळों नेदी ।।५।। दिनाचा कृपाळु पतितपावन । हें करी वचन सांच खरें ।।६।। सांगणें न लगे सुखदुःखा दासा । तुका म्हणे ऐसा कृपावंत ।।७।।

४५६८। कृपावंतें हाक दिली सकळिकां । माजिया रे नका राहों कोणी ।।१।। निघाले या भेणें पाउसाच्या जन । देखे गोवर्द्धन उचलिला ।।२।। लाविले गोपाळ फेरीं चहूंकडे । हांसे फुंदे रडे कोणी धाकें ।।३।। धाकें हीं सकळ निघालीं भीतरी । उचलिला गिरी तयाखालीं ।।४।। तयाखालीं गाई वत्सें आलीं लोक । पक्षी सकळकि जीवजाति ।।५।। जिहीं म्हणविलें हरीचे अंकित । जातीचे ते होत कोणा तरी ।।६।। जाति कुळ नाहीं तयासि प्रमाण । अनन्या अनन्य तुका म्हणे ।।७।।

४५६९। त्यांसि राखे बळें आपुले जे दास । कळकिळासि वास पाहों नेदी ।।१।। पाउस न येतां केली यांची थार । लागला तुषार येऊं मग ।।२।। येउनि दगड

बैसतील गिरी । वरूषला धारीं शिळांचिये ।।३।। शिळांचिये धारीं वरूषला आकांत । होता दिवस सात एक सरें ।।४।। एक सरें गिरि धरिला गोपाळीं । होतों भाव बळी आम्ही ऐसे ।।५।। ऐसें कळों आलें देवाचिया चित्ता । म्हणे तुम्हीं आतां हात सोडा ।।६।। हांसती गोपाळ करूनि नवल । आइकोनि बोल गोविंदाचे ।।७।। दावितील डोया गुडघे कोपर । फुटले ते भार उचलितां ।।८।। भार आम्हांवरि घालुनि निराळा । राहिलासि डोळा चुकवूनि ।।९।। निमित्य अंगुळी लावियेली बरी । पाहों कैसा गिरी धरितोसि ।।१०।। सिणले हे होते ठायींच्या त्या भारें । लटिकें चि खरें मानुनियां ।।११।। यांणीं अंत पाहों आदरिला याचा । तुका म्हणे वाचा वाचाळ ते ।।१२।।

४५७०। वाचाळ लटिके अभक्त जे खळ । आपुलें तें बळ वाखाणावें ।।१।। बळें हुंबरती सत्य त्यां न कळे । नुघडती डोळे अंधळयांचे ।।२।। आसुडिल्या माना हात पाय नेटें । तंव भार बोटें उचलिला ।।३।। लटिका चि आम्हीं सीण केला देवा । कळों आलें तेव्हां सकळांसि ।।४।। आलें कळों तुका म्हणे अनुभवें । मग अहंभावें सांडवले ।।५।।

४५७१। सांडवले सकळांचे आढभमान । आणिले शरण लोटांगणीं ।।१।। लोटांगणीं आले होऊनियां दीन । मग नारायण म्हणे भलें ।।२।। भला आजि तुम्ही केला साच पण । गिरी गोवर्धन उचलिला ।।३।। लागती चरणा सकळ ते काळीं । आम्हांमध्यें बळी तूं चि एक ।।४।। एका तुजविण न यों आम्हीं कामा । कळों कृष्णा रामा आलें आजी ।।५।। आजिवरि आम्हां होता आढभमान । नेणतां चरणमहिमा तुझा ।।६।। तुझा पार आम्ही नेणों नारायणा । नखीं गोवर्द्धर्ना राखियेलें ।।७।। राखियेलें गोकुळ आम्हां सकळांसि । दगडाच्या राशी वरूषतां ।।८।। वर्णावें तें काय तुझें महिमान । धरिती चरण सकळ ही ।।९।। सकळ ही तान विसरलीं भूक । सकळ ही सुख दिलें त्यांसि ।।१०।। त्यासि कळों आला वैकुंठनायक । तुका म्हणे लोक निर्भर ते ।।११।।

४५७२। लोकां कळों आला देव आम्हांमधीं । टाकिली उपाधि तिहीं शंका ।।१।। शंका नाहीं थोरां लाहानां जिवांसि । कळला हा हृषीकेशी मग ।।२।। मग मनीं जाले निर्भर सकळ । संगें लोकपाळ कृष्णाचिया ।।३।। कृष्णाचिया ओंव्या गाणें गाती गीत । कृष्णमय चित्त जालें त्यांचें ।।४।। त्यांसि ठावा नाहीं बाहेरिल भाव । अंतरीं च वाव सुख जालें ।।५।। सुखें तया दीस न कळे हे राती । अखंड या ज्योती गोविंदाची ।।६।। चिंतनें चि धालीं न लगे अन्नपाणी । तुका म्हणे मनीं समाधान ।।७।।

४५७३। समाधान त्यांचीं इंद्रियें सकळ । जयां तो गोपाळ समागमें ।।१।। गोविंदाचा जाला प्रकाश भीतरी । मग त्यां बाहेरी काय लाज ।।२।। काज काम त्यांचे सरले व्यापार । नाहीं आप पर माझें तुझें ।।३।। माया सकळांची सकळां ही वरी । विषय तें हरि दिसों नेदी ।।४।। दिसे तया आप परावें सारिखें । तुका म्हणे सुखें

कृष्णाचिया ||५||

४५७४| कृष्णाचिया सुखें भुक नाहीं तान | सदा समाधान सकळांचें ||१|| कळलें चि नाहीं जाले किती दिस | बाहेरिल वास विसरलीं ||२|| विसरू कामाचा तुका म्हणे जाला | उद्वेग राहिला जावें यावें ||३||

४५७५| जावें बाहेरी हा नाठवे विचार | नाहीं समाचार ठावा कांहीं ||१|| कांहीं न कळे तें कळों आलें देवा | मांडिला रिघावा कवतुक ||२|| कवतुकासाठीं भक्त देहावरि | आणिताहे हरि बोलावया ||३|| यासि नांव रूप नाहीं हा आकार | कळला साचार भक्ता मुखें ||४|| मुखें भक्तांचिया बोलतो आपण | अंगसंगें भिन्न नाहीं दोघे ||५|| दोघे वेगळाले लेखिल जो कोणी | तयाचा मोदिनी बहु भार ||६|| तयासी घडलों सकळ ही पापें | भक्तांचिया कोपें निंदा द्वेषें ||७|| द्वेषियाचा संग न घडावा कोणा | विष जेंवी प्राणां नाश करी ||८|| करितां आइके निंदा या संतांची | तया होती चि अधःपात ||९|| पतन उद्धार संगाचा महिमा | त्यजावें अधमा संत सेवीं ||१०|| संतसेवीं जोडे महालाभरासी | तुका म्हणे यासि नाश नाहीं ||११||

४५७६| नाहीं नाश हरि आठवितां मुखें | जोडतील सुखें सकळ ही ||१|| सकळ ही सुखें वोळलीं अंतरीं | मग त्याबाहेरी काय काज ||२|| येऊं विसरलीं बाहेरी गोपाळें | तल्लीन सकळें कृष्णसुखें ||३|| सुख तें योगियां नाहीं समाधीस | दिलें गाई वत्स पशु जीवां ||४|| वारला पाऊस केव्हां नाहीं ठावा | तुका म्हणे देवावांचूनियां ||५||

४५७७| यांसि समाचार सांगतों सकळा | चलावें गोकुळा म्हणे देव ||१|| देव राखे तया आडलिया काळें | देव सुखफळें देतो दासां ||२|| दासां दुःख देखों नेदी आपुलिया | निवारी आलिया न कळतां ||३|| नाहीं मेघ येतां जातां देखियेला | धारीं वरूषला शिळांचिये ||४|| एवढें भक्तांचें सांकडें अनंता | होय निवारिता तुका म्हणे ||५||

४५७८| काकुलती एकें पाहाती बाहेरी | तया म्हणे हरि वोसरला ||१|| वोसरला मेघ आला होता काळ | बाहेरी सकळ आले लोक ||२|| कवतुक जालें ते काळीं आनंद | कळला गोविंद साच भावें ||३|| भावें तयापुढें नाचती सकळें | गातील मंगळें ओंव्या गीत ||४|| गीत गाती ओंव्या रामकृष्णावरी | गोपाळ मोहोरी वाती पांवे ||५|| वत्सें गाई पशू नाचती आनंदें | वेधलिया छंदें गोविंदाच्या ||६|| चित्त वेधियेलें गोविंदें जयाचें | कोण तें दैवाचें तयाहुनि ||७|| तयाहुनि कोणी नाहीं भाग्यवंत | अखंड सांगात गोविंदाचा ||८|| गोविंदाचा संग तुका म्हणे ध्यान | गोविंद ते जन गोकुळींचे ||९||

४५७९| गोकुळींची गती कोण जाणे परि | पाहों आला वरी इंद्रराव ||१|| इंद्रापाशीं मेघ बोलती बडिवार | सकळ संहार करूनि आलों ||२|| आतां जीव नाहीं सांगाया

ते रानीं । पुरिलें पाषाणीं शिळाधारीं ।।३।। रिता कोठें नाहीं राहों दिला ठाव । जल्पती तो भाव न कळतां ।।४।। न कळतां देव बळें हुंबरती । साच ते पावती अपमान ।।५।। माव न कळतां केली तोंडपिटी । इंद्र आला दृष्टी पाहावया ।।६।। पाहतां तें आहे जैसें होतें तैसें । नाचती विशेषें तुका म्हणे ।।७।।

४५८०। नाचतां देखिलीं गाई वत्सें जन । विस्मित होऊन चंद्र ठेला ।।१।। लागला पाऊस शिळांचिये धारीं । वांचलीं हीं परी कैसीं येथें ।।२।। येथें आहे नारायण संदेह नाहीं । विघ्न केलें ठायीं निर्विघ्न तें ।।३।। विचारितां उचलिला गोवर्द्धन । अवतार पूर्ण कळों आला ।।४।। आला गौळियांच्या घरा नारायण । करितो स्तवन इंद्र त्यांचें ।।५।। त्यांच्या पुण्या पार कोण करी लेखा । न कळे चतुमुर्खा ब्रम्हायासि ।।६।। सीणतां जो ध्याना न ये एकवेळा । तो तया गोपाळां समागमें ।।७।। समागमें गाई वत्स पुण्यवंता । देह कुर्वाळितिां अंगसंग ।।८।। संग जाला मायबापां लोकपाळां । आळंगिती गळा कंठाकंठ ।।९।। करिते हे जाले स्तुती सकळकि । देव इंद्रादिक गोविंदाची ।।१०।। करितील वृष्टी पुष्पवरूषाव । देवआदिदेव पूजियेला ।।११।। पुष्पांजुळी मंत्र घोष जयजयकार । दुमदुमी अंबर तेणें नादें ।।१२।। नामाचे गजर गंधर्वांचीं गाणीं । आनंद भुवनीं न माये तो ।।१३।। तो सुखसोहळा अनुपम्य रासी । गोकुळीं देवासी दोहीं ठायीं ।।१४।। दोहीं ठायीं सुख दिलें नारायणें । गेला दरूषणें वैरभाव ।।१५।। भावना भेदाची जाय उठाउठी । तुका म्हणे भेटी गोविंदाचे ।।१६।।

४५८१। गोविंदाचें नाम गोड घेतां वाचे । तेथें हे कइंचे वैरभाव ।।१।। भावें नमस्कार घातले सकळीं । लोटांगणें तळीं महीवरि ।।२।। वरि हातबाहे उभारिली देवें । कळलीया भावें सकळांच्या ।।३।। सकळ ही वरि बहुडविले स्थळा । चलावें गोपाळा म्हणे घरा ।।४।। राहिलीं हीं नाचों गोविंदाच्या बोलें । पडिलिया डोलें छंदें हो तीं ।।५।। छंद तो नावरे आपणा आपला । आनंदाचा आला होता त्यांसि ।।६।। त्यांच्या तुका म्हणे आनंदें सकळ । ठेंगणें गोपाळ समागमें ।।७।।

४५८२। समागमें असे हरि नेणतियां । नेदी जाऊं वांयां अंकितासि ।।१।। अंकिता सावध केलें नारायणें । गोपाळ गोधनें सकळकिां ।।२।। सकळही जन आले गोकुळासि । आनंद मानसीं सकळांच्या ।।३।। सकळांचा केला अंगीकार देवें । न कळतां भावें वांचवी त्यां ।।४।। त्यां जाला निर्धार हरि आम्हांपासीं । निवांत मानवीं निर्भर तीं ।।५।। निर्भर हे जन गोकुळींचे लोक । केले सकळकि नारायणें ।।६।। नारायण भय येऊं नेदी गांवा । तुका म्हणे नांवा अनुसरे त्या ।।७।।

४५८३। ये दशे चरित्र केलें नारायणें । रांगतां गोधनें राखिताहे ।।१।। हें सोंग सारिलें या रूपें अनंतें । पुढें हि बहु तें करणें आहे ।।२।। आहे तुका म्हणे धर्म संस्थापणें । केला नारायणें अवतार ।।३।।

४५८४। अवतार केला संहारवे दुष्ट । करिती हे नष्ट परपीडा ।।१।। परपीडा करी

दैत्य कंसराव । पुढें तो ही भाव आरंभिला ।।२।। लाविलें लाघव पाहोनियां संधी । सकळांही वधी दुष्टजना ।।३।। दुष्टजन परपीडक जे कोणी । ते या चक्रपाणी न साहति ।।४।। न साहवे दुःख भक्तांचें या देवा । अवतार घ्यावा लागे रूप ।।५।। रूप हें चांगलें रामकृष्ण नाम । हरे भवश्रम उच्चारितां ।।६।। उच्चारितां नाम कंस वैरभावें । हरोनियां जीवें कृष्ण केला ।।७।। कृष्णरूप त्यासि दिसे अवघें जन । पाहे तों आपण कृष्ण जाला ।।८।। पाहिलें दर्पणीं आधील मुखासि । चतुभुर्ज त्यासि तो चि जाला ।।९।। जालीं कृष्णरूप कन्या पुत्र भाज । तुका म्हणे राज्य सैन्य जन ।।१०।।

४५८५। सैन्य जन हांसे राया जालें काई । वासपे तो ठायीं आपणासि ।।१।। आपणा आपण जयास तीं तैसीं । वैरभाव ज्यांसि भक्ति नाहीं ।।२।। नाहीं याचा त्याचा भाव एकविध । म्हणउनि छंद वेगळाले ।।३।। वेगळाल्या भावें तीं तया हांसती । तयास दिसती अवघीं हरि ।।४।। हरिला कंसाचा जीव भाव देवें । द्वेषाचिया भावें तुका म्हणे ।।५।।

४५८६। द्वेषाचिया ध्यानें हरिरूप जाले । भाव हारपले देहादिक ।।१।। देहादिक कर्में आढभमान वाढे । तया कंसा जोडे नारायण ।।२।। नारायण जोडे एकविध भावें । तुका म्हणे जीवें जाणें लागे ।।३।।

४५८७। जीवभाव त्याचा गेला आढभमान । म्हणऊनि जन हांसे कंसा ।।१।। सावध करितां नये देहावरि । देखोनियां दुरि पळे जन ।।२।। जन वन हरि जालासे आपण । मग हे लोचन झांकियेले ।।३।। झाकुनि लोचन मौन्यें चि राहिला । नाहीं आतां बोलायाचें काम ।।४।। बोलायासि दुजें नाहीं हें उरलें । जन कृष्ण जाले स्वयें रूप ।।५।। रूप पालटलें गुण नाम याति । तुका म्हणे भूतीं देव जाला ।।६।।

४५८८। जालों स्वयें कृष्ण आठव हा चित्तीं । भेद भयवृत्ति उरली आहे ।।१।। उरली आहे रूप नांव दिसे भिन्न । मी आणि हा कृष्ण आठवतो ।।२।। तोंवरि हा देव नाहीं तयापासीं । आला दिसे त्यासि तो चि देव ।।३।। देवरूप त्याची दिसे वरी काया । अंतरीं तो भयभीत भेदें ।।४।। भेदें तुका म्हणे अंतरे गोविंद । साचें विण छंद वायां जाय ।।५।।

४५८९। वांयां तैसे बोल हरिशीं अंतर । केले होती चार भयभेदें ।।१।। भेदभय गेलें नोळखे आपणा । भेटी नारायणा कंसा जाली ।।२।। जाली भेटी कंसा हरिशीं निकट । सन्मुख चि नीट येरयेरां ।।३।। येरयरां भेटी युद्धाच्या प्रसंगीं । त्याचें शस्त्र अंगीं हाणितलें ।।४।। त्याचें वर्म होतें ठावें या अनंता । तुका म्हणे सत्तानायक हा ।।५।।

४५९०। नारायणें कंस चाणूर मर्दिला । राज्यीं बैसविला उग्रसेन ।।१।। उग्रसेन स्थापियेला शरणागत । पुरविला अंत अभक्ताचा ।।२।। अवघें चि केलें कारण अनंतें । आपुलिया हातें सकळ ही ।।३।। सकळ ही केली आपुलीं अंकित । राहे गोपीनाथ

मथुरेसि ।।४।। मथुरेसि आला वैकुंठनायक । जालें सकळकि एक राज्य दिलें उग्रसेना शरणागता । सोडविलीं माता पिता दोन्ही ।।६।। सोडवणे धांवे भक्ताच्या कैवारें । तुका म्हणे करें शस्त्र धरी ।।७।।

४५९१। धरी दोही ठायीं सारखा चि भाव । देवकी वसुदेव नंद दोघे ।।१।। दोन्ही एके ठायीं केल्या नारायणें । वाढविला तिणें आणि व्याली ।।२।। व्याला वाढला हा आपल्या आपण । निमित्या कारणें मायबाप ।।३।। माय हा जगाची बाप नारायण । दुजा करी कोण यत्न यासि ।।४।। कोण जाणे याचे अंतरींचा भाव । कळों नेदी माव तुका म्हणे ।।५।।

४५९२। दिनाचा कृपाळु दुष्टजना काळ । एकला सकळ व्यापक हा ।।१।। हांसे बोले तैसा नव्हे हा अनंत । नये पराकृत म्हणों यासि ।।२।। यासि कळावया एक भक्तिभाव । दुजा नाहीं ठाव धांडोळतिां ।।३।। धांडोळतिां श्रुति राहिल्या निश्चित । तो करी संकेत गोपींसवें ।।४।। गोपिकांची वाट पाहे द्रुमातळीं । मागुता न्याहाळी न देखतां ।।५।। न देखतां त्यांसि उठे बैसे पाहे । वेडावला राहे वेळोवेळां ।।६।। वेळोवेळां पंथ पाहे गोपिकांचा । तुका म्हणे वाचा नातुडे तो ।।७।।

४५९३। तो बोले कोमळ निष्ठुर साहोनि । कोपतां गौळणी हास्य करी ।।१।। करावया दास्य भक्तांचें निर्लज्ज । कवतुकें रज माथां वंदी ।।२।। दिलें उग्रसेना मथुरेचें राज्य । सांगितलें काज करी त्याचें ।।३।। त्यासि होतां कांहीं आढरष्टनिर्माण । निवारी आपण शरणागता ।।४।। शरणागतां राखे सर्व भावें हरि । अवतार धरी तयांसाटीं ।।५।। तयांसाटीं वाहे सुदर्शन गदा । उभा आहे सदा सांभाळीत ।।६।। तळमळ नाहीं तुका म्हणे चित्ता । भक्तांचा अंनता भार माथां ।।७।।

४५९४। मारिले असुर दाटले मेदिनी । होते कोणाकोणी पीडित ते ।।१।। ते हा नारायण पाठवी अघोरा । संतांच्या मत्सरा घातावरी ।।२।। वरिले ते दूतीं यमाचिया दंडीं । नुच्चारितां तोंडीं नारायण ।।३।। नारायण नाम नावडे जयासि । ते जाले मिरासी कुंभपाकीं ।।४।। कुंभपाकीं सेल मान तो तयांचा । तुका म्हणे वाचा संतनिंदा ।।५।।

४५९५। वास नारायणें केला मथुरेसि । वधूनि दुष्टांसि तये ठायीं ।।१।। ठायीं पितियाचे मानी उग्रसेना । प्रतिपाळी जनांसहित लोकां ।।२।। लोकां दुःख नाहीं मागील आठव । देखियेला देव दृष्टी त्यांणीं ।।३।। देखोनियां देवा विसरलीं कंसा । ठावा नाहीं ऐसा होता येथें ।।४।। येथें दुजा कोणी नाहीं कृष्णाविणें । ऐसें वाटे मनें काया वाचा ।।५।। काया वाचा मन कृष्णीं रत जालें । सकळां लागलें कृष्णध्यान ।।६।। ध्यान गोविंदाचें लागलें या लोकां । निर्भर हे तुका म्हणे चित्तीं ।।७।।

४५९६। चिंतले पावलीं जयां कृष्णभेटी । एरवीं ते आटी वांयांविण ।।१।। वासना धरिती कृष्णाविणें कांहीं । सीण केला तीहीं साधानांचा ।।२।। चाळविले डंबें एक

अहंकारें । भोग जन्मांतरें न चुकती ।।३।। न चुकती भोग तपें दानें व्रतें । एका त्या अनंतेंवांचूनियां ।।४।। चुकवुनि जन्म देईल आपणा । भजा नारायणा तुका म्हणे ।।५।।

४५९७। भजल्या गोपिका सर्व भावें देवा । नाहीं चित्तीं हेवा दुजा कांहीं ।।१।। दुजा छंदु नाहीं तयांचिये मनीं । जागृति सपनीं कृष्णध्यान ।।२।। ध्यान ज्यां हरीचें हरीसि तयांचें । चित्त ग्वाही ज्यांचें तैशा भावें ।।३।। भाग्यें पूर्वपुण्यें आठविती लोक । अवघे सकळकि मथुरेचे ।।४।। मथुरेचे लोक सुखी केले जन । तेथें नारायण राज्य करी ।।५।। राज्य करी गोपीयादवांसहित । कर्मिलें बहुतकाळ तेथें ।।६।। तेथें दैत्यीं उपसर्ग केला लोकां । रचिली द्वारका तुका म्हणे ।।७।।

४५९८। रचियेला गांव सागराचे पोटी । जडोनि गोमटीं नानारत्नें ।।१।। रत्न खणोखणी सोनियाच्या भिंती । लागलिया ज्योति रविकळा ।।२।। कळा सकळ ही गोविंदाचे हातीं । मंदिरें निगुतीं उभारिलीं ।।३।। उभारिलीं दुर्गे दारवंठे फांजी । कोटी चर्या माजी शोभलिया ।।४।। शोभलें उत्तम गांव सागरांत । सकळांसहित आले हरि ।।५।। आला नारायण द्वारका नगरा । उदार या शूरा मुगुटमणि ।।६।। निवडीना याति समान चि केलीं । टणक धाकुलीं नारायणें ।।७।। नारायणें दिलीं अक्षई मंदिरें । अभंग साचारें सकळांसि ।।८।। सकळ ही धर्मशीळ पुण्यवंत । पवित्र विरक्त नारीनर ।।९।। रचिलें तें देवें न मोडे कवणा । बळयिांचा राणा नारायण ।।१०।। बळबुद्धीनें तीं देवा च सारिखीं । तुका म्हणे मुखीं गाती ओंव्या ।।११।।

४५९९। गाती ओंव्या कामें करितां सकळें । हालवितां बाळें देवावरि ।।१।। ऋद्धिसिद्धी दासी दारीं ओळंगती । सकळ संपत्ति सर्वां घरीं ।।२।। घरीं बैसलिया जोडलें निधान । करिती कीर्त्तन नरनारीं ।।३।। नरनारी लोक धन्य त्यांची याति । जयांसि संगति गोविंदाची ।।४।। गोविंदें गोविंद केले लोकपाळ । चिंतनें सकळ तुका म्हणे ।।५।।

४६००। कांहीं चिंता कोणा नाहीं कोणेविशीं । करी द्वारकेसि राज्य देवा ।।१।। द्वारकेसि राज्य करी नारायण । दुष्ट संहारून धर्म पाळी ।।२।। पाळी वेदआज्ञा ब्राम्हणांचा मान । अतीतपूजन वैष्णवांचें ।।३।। अतीत आढलप्त अवघियां वेगळा । नाहीं हा गोपाळा आढभमान ।।४।। आढभमान नाहीं तुका म्हणे त्यासि । नेदी आणिकांसि धरूं देव ।।५।।

४६०१। धरियेलें रूप कृष्ण नाम बुंथी । परब्रम्ह क्षिती उतरलें ।।१।। उत्तम हें नाम राम कृष्ण जगीं । तरावयालागीं भवनदी ।।२।। दिनानाथब्रिदें रूळती चरणी । वंदितील मुनि देव ऋषि ।।३।। ऋषीं मुनीं भेटी दिली नारायणें । आणीक कारणें बहु केलीं ।।४।। बहु कासावीस जाला भक्तांसाटीं । तुका म्हणे आटी सोसियेली ।।५।।

४६०२। सोसियेला आटी गर्भवास फेरे । आयुधांचे भारे वागवितां ।।१।। वाहोनि

सकळ आपुलिये माथां । भार दासां चिंता वाहों नेदी ।।२।। नेदी काळाचिये हातीं सेवकांसि । तुका म्हणे ऐसी ब्रिदावळी ।।३।।

४६०३। ब्रिदावळी ज्याचे रूळते चरणीं । पाउलें मेदिनी सुखावे त्या ।।१।। सुखावे मेदिनी कृष्णाचिये चालीं । कुंकुमें शोभिलीं होय रेखा ।।२।। होउनि भ्रमर पाउलांचें सुख । घेती भक्त मुख लावूनियां ।।३।। याचसाटीं धरियेला अवतार । सुख दिलें फार निजदासां ।।४।। निज सुख तुका म्हणे भक्तां ठावें । तींहीं च जाणावें भोगूं त्यासि ।।५।।

४६०४। भोगिला गोपिकां यादवां सकळां । गौळणीगोपाळां गाईवत्सां ।।१।। गाती धणीवरी केला अंगसंग । पाहिला श्रीरंग डोळेभरि ।।२।। भक्ति नवविधा तयांसि घडली । अवघीं च केली कृष्णरूप ।।३।। रूप दाखविलें होतां भिन्न भाव । भक्त आणि देव भिन्न नाहीं । नाहीं राहों दिलें जातां निजधामा । तुका म्हणे आम्हांसहित गेला ।।५।।

४६०५। गेला कोठें होता कोठुनियां आला । सहज व्यापला आहे नाहीं ।।१।। आहे साच भावें सकळव्यापक । नाहीं अभाविक लोकां कोठें ।।२।। कोठे नाहीं ऐसा नाहीं रिता ठाव । अनुभवी देव स्वयें जाले ।।३।। जातों येतों आम्ही देवाचे सांगांत । तुका म्हणे गात देवनाम ।।४।।

४६०६। मना वाटे तैसीं बोलिलों वचनें । केली धीटपणें सलगी देवा ।।१।। वाणी नाहीं शुद्ध याति एक ठाव । भक्ति नेणें भाव नाहीं मनीं ।।२।। नाहीं जाले ज्ञान पाहिलें अक्षर । मानी जैसें थोर थोरी नाहीं ।।३।। नाहीं मनीं लाज धरिली आशंका । नाहीं भ्यालों लोकां चतुरांसि ।।४।। चतुरांच्या राया मी तुझें अंकित । जालों शरणागत देवदेवा ।।५।। देवा आतां करीं सरतीं हीं वचनें । तुझ्या कृपादानें बोलिलों तीं ।।६।। तुझें देणें तुझ्या समपूर्नि पायीं । जालों उतरायी पांडुरंगा ।।७।। रंकाहुनि रंक दास मी दासांचें । सामथ्र्य हें कैचें बोलावया ।।८।। बोलावया पुरे वाचा माझी काया । तुका म्हणे पायीं ठाव द्यावा ।।९।।

४६०७। चारी वेद ज्याची कीर्ती वाखाणिती । प्रत्यक्ष ये मूर्ति विठोबाची ।।१।। चहुंयुगांचें हें साधन साधिलें । अनुभवा आलें आपुलिया ।।२।। एवढें करूनि आपण निराळा । प्रत्यक्ष हें डोळां दखाविलें ।।३।। दावुनि सकळ प्रमाणाच्या युक्ति । जयजयकार करिती अवघे भक्त ।।४।। भक्ति नवविधा पावली मुळची । जनार्दननामाची संख्या जाली ।।५।। नवसें ओंव्या आदरें वाचितां । त्याच्या मनोरथा कार्यसिद्धि ।।६।। सीमा न करवे आणीक ही सुखा । तुका म्हणे देवा पांडुरंगा ।।७।।

।। इति बालक्रीडा संपूर्णमस्तु ।। 4607 37 4644

देहू व तळेगांव या प्रतींत खालीं लिहिल्या प्रमाणें ज्यांचा आरंभ झालेला नाहीं असे पंढरपुरच्या प्रतींतले अभंग।

१।सिंदळीचें चित्त परपुरूषावरी । पति चरमुरी रात्रदिवस ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसी ती वोंगळी जाय वो नरका । तिच्या दोषा देखा पति जाय ।।ध्रु।। आपण बुडती पती बुडविती । दोन्ही कुळें नेती अधःपाता ।।२।। तुका म्हणे तिची न करावी संगती । होईल फजिती मागें पुढें ।।३।।

२। हे चि व्हावी माझी आस । जन्मोजन्मीं तुझा दास ।।१।। ।।ध्रु।।। पंढरीचा वारकरी । वारी चुकों नेदीं हरी ।।ध्रु।। संतसंग सर्वकाळ । अखंड प्रेमाचा सुकाळ ।।२।। चंद्रभागे स्नान । तुका मागे हें चि दान ।।३।।

३। आन नेघों देसी तरी । रिद्धि सिद्धि मुक्ति चारी ।।१।। संतसंग सर्वकाळ । थोर प्रेमाचा सुकाळ ।।२।। तुका म्हणे नाम । तेणें पुरे माझें काम ।।३।।

४। दिवाळखोर नारायण । यावरी बहुतांचें ऋण ।।१।। ।।ध्रु।।। उठतां चि उभे द्वारीं । अवघे दे दे म्हणती हरी ।।ध्रु।। माजघरीं दडे हरी । माया तडकी आड करी ।।२।। युगायुगींचें हें ऋण । म्हणउनि धरिलेंसे मौन्य ।।३।। रोखपत्र पाहीं । वेदशास्त्र देती ग्वाही ।।४।। धनकोनाम तुका वाणी । रिणकोनाम विठ्ठल धणी ।।५।।

५। गरूडाचे पायीं । ठेवीं वेळोवेळां डोई ।।१।। ।।ध्रु।।। वेगीं आणावा तो हरी । मज दीनातें उद्धरी ।।ध्रु।। पाय लक्ष्मीच्या हातीं । तिसी यावें काकुलती ।।२।। तुका म्हणे शेषा । जागे करा हृषीकेशा ।।३।।

६। जाळी महाकर्मे । दावी निजसुखवर्मे ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐसें कळलें आम्हां एक । जालों नामाचे धारक ।।ध्रु।। तपाचे सायास । नलगे घ्यावा वनवास ।।२।। तुका म्हणे येणें । कळिकाळ हें ठेंगणें ।।३।।

७। माझ्या वडिलांची मिराशी देवा । तुझी चरणसेवा पांडुरंगा ।।१।। उपास पारणीं राखिला दारवंटा । केला भोगवटा आम्हांलागीं ।।२।। वंशपरंपरा दास मी अंकित । तुका मोकलितां लाज कोणा ।।३।।

८। आनंद अद्वय नित्य निरामय । जे कां नित्य ध्येय योगियांचे ।।१।। ।।ध्रु।।। ते हे समचरण साजिरे विटेवरी । पाहा भीमातरीं विठ्ठलरूप ।।ध्रु।। पुराणासी वाड श्रुति नेणती पार । तें जालें साकार पुंडलिका ।।२।। तुका म्हणे ज्यातें सनकादिक ध्यात । तें आमुचें कुळदैवत पांडुरंग ।।३।।

९। संतकृपा जाली । इमारत फळा आली ।।१।। ।।ध्रु।।। ज्ञानदेवें रचिलें पाया । रचियेलें देवालया ।।ध्रु।। नामा तयाचा विंढकर । तेणें केला हा विस्तार ।।२।।

जार्नान एकनाथ । ध्वज उभारिला भागवत ।।३।। भजन करा सावकाश । तुका जालासे कळस ।।४।।

१०। त्याचिया चरणा माझें दंडवत । ज्याचें धन वित्त पांडुरंग ।।१।। ।।ध्रु।।। तेथें माझा जीव पावला विसावा । म्हणउनी हावा भरलोंसें ।।ध्रु।। चरणीचे रज लावीन कपाळा । जे पदें राउळा सोयी जाती ।।२।। आणीक तें भाग्य येथें कुरवंडी । करूनियां सांडी इंद्रा ऐसी ।।३।। वैष्णवांच्या घरीं देवाची वसति । विश्वास हा चित्तीं सर्वभावें ।।४।। तुका म्हणे सखे हरिचे ते दास । आतां पुढें आस दुजी नाहीं ।।५।।

११। पाळुनियां गोमटे । त्याच्या बोलें वोळखी ।।१।। ।।ध्रु।।। जवळुनी न वजे दुरी । लाडें करी कवतुक ।।ध्रु।। खुण उभा इटेवरी । कट करीं धरियेले ।।२।। तुका म्हणे घातली वरी । झुली थोरी मोलाची ।।३।।

१२। आतां काय विठो पाहासील अंत । आलों शरणागत तुजलागीं ।।१।। ।।ध्रु।।। करीं अंगीकार राखें पायांपाशीं । झणी दिसों देशी कीविलवाणें ।।ध्रु।। नाहीं ऐकिली मागें ऐसी मात । जे त्वां शरणागत उपेक्षिले ।।२।। तुका म्हणे माझा धरीं आढभमान । आहेसी तूं दानशूर दाता ।।३।।

१३। मीतूंपण ऐसी परी । जैसें लवण सागरीं ।।१।। ।।ध्रु।।। दोहीं माजी एक जाणा । विठ्ठल पंढरीचा राणा ।।ध्रु।। देव भक्त ऐसी बोली । जंव भ्रांति नाहीं गेली ।।२।। तंतुपट जेंवी एक । जैसा विश्वेशीं व्यापक ।।३।। एका जनार्दनीं कृपा । जगीं विश्रांति कैंची बापा ।।४।।

१४। नेणें जप तप जीवासी आटणी । मनासी दाटणी नाहीं केली ।।१।। ।।ध्रु।।। नाहीं आणुनियां समर्पिलें जळ । सेवा ते केवळ चिंतनाची ।।ध्रु।। बैसलिया ठायीं पोकरिला धांवा । सांकडें तें देवा निवारावें ।।२।। तुका म्हणे आम्ही वेचिलीं उत्तरें । घेतलीं उदारें साचभावें ।।३।।

१५। जेणें देवा तुम्ही करा अंगीकार । हा नाहीं विचार मजमाजी ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां दोहीं पक्षीं लागलें लांछन । देवभक्तपण लाजविलें ।।ध्रु।। एकांत एकलें मन हें निश्चळ । न राहे चपळ एके ठायीं ।।२।। महत्वाची पायीं पडिली शृंखळा । बांधविला गळा स्नेहाहातीं ।।३।। शरीर सोकलें देखिलिया सुखा । कदान्न तें मुखा रूची नेदि ।।४।। तुका म्हणे जाला अवगुणांचा थारा । वाढविली निद्रा आळस बहु ।।५।।

१६। कीर्ति चराचरीं आहे तैसी आहे । भेटुनि त्वां काय द्यावें आम्हां ।।१।। ।।ध्रु।।। घेउनि धरणें बैसति उपवासी । हा हाट आम्हांसी नाहीं तैसा ।।ध्रु।। तांतडी तयांनीं केली विटंबणा । आम्हां नारायणा काय उणें ।।२।। नाहीं मुक्ती चाड वास वैकुंठींचा । पिकलीसे वाचा रामनामें ।।३।। तुका म्हणे काय व्हावें उतराई । जीव ठेवूं पायीं संतांचिया ।।४।।

१७। आतां मज तरी सांगसील भावें । काय म्यां करावें ऐसें देवा ।।१।। वर्म चुकलिया नव्हे तें कारण । केला होय शीण अवघा चि ।।२।। तुका म्हणे नको पाहों हें निर्वाण । देईं कृपादान याचकासी ।।३।।

१८। कासवीचें बाळ वाढे कृपादृष्टी । दुधा नाहीं भेटी अंगसंग ।।१।। ।।ध्रु।।। नये दाखवितां प्रेम बोलतां सांगतां । अनुभव चित्ता चित्त जाणे ।।ध्रु।। पोंटामध्यें कोणें सांगितलें सर्पा । उपजत लपा म्हणऊनी ।।२।। सांगों नेणे परी जाणे गोड क्षार । अंतरी विचार त्यासी ठावा ।।३।। तुका म्हणे हें तों विचारावें मनीं ।। आणीक भल्यांनीं पुसूं नये ।।४।।

१९। एक म्हणती आम्ही देव चि पैं जालों । ऐसें नका बोलों पडाल पतनीं ।।१।। ।।ध्रु।।। एक म्हणती आम्हीं देवाचीं पैं रूपें । तरी तुमचिया बापें न चुके जन्म ।।ध्रु।। देवें उचलिली स्वकरें मेदिनी । तुमचेनीं गोणी नुचलवे ।।२।। देवें मारियेले दैत्य दानव मोटे । तुमचेनीं न तुटे तृणमात्र ।।३।। राया विठोबाचें पद जो आढभळाषी । पातकाची राशी तुका म्हणे ।।४।।

२०। जयासी आवडे संतांचा संग । जाणावा तो मांग जन्मांतरिंचा ।।१।। ।।ध्रु।।। अपवित्र वाचा जातीचा अधम । आचरण धर्म नाहीं तया ।।ध्रु।। मंजुळ वचनीं बचनागाची कांडी । सेवटींची घडी जीव प्राणा ।।२।। तुका म्हणे ज्याचा पिता नाहीं शुद्ध । तयासि गोविंद अंतरला ।।३।।

२१। आंगीं भरला ताठा । वळणी नये जैसा खुंटा ।।१।। किती सांगावें त्या डेंगा । हित आदळेना आंगा ।।२।। तुका म्हणे अनु । मुसळाचें नव्हे धनु ।।३।।

२२। मागितल्याची परती करा । उरी धरा कांहीं बाही ।।१।। ।।ध्रु।।। म्हणोनी सरिली आस । होती यास मूळ ते ।।ध्रु।। माझ्या मोहें तुज पान्हा । लोटे स्तना वोरसे ।।२।। तुका म्हणे आळवणे । माझ्या देणें उत्तरा ।।३।।

२३। आंगीं लावुनियां राख । डोळे झाकुनी करिती पाप ।।१।। दाउनी वैराग्याची कळा । भोगिती विषयाचा सोहाळा ।।२।। तुका म्हणे सांगों किती । जळो तयांची संगति ।।३।।

२४। पुराणीक म्हणविती । जाणोनी कांदे भक्षिती ।।१।। ।।ध्रु।।। अगस्तीचें मूत्र मळ । लाउनी म्हणति कृष्णावळ ।।ध्रु।। श्रेष्ठ वर्ण ब्राम्हणाचा । संग न सुटे शूद्रीचा ।।२।। बदराहीच्या पाडी दाढा । लागे तुकयाचा हुंदाडा ।।३।।

२५। जयाची वदे पूर्ण वेदांतवाणी । म्हणावें कसें हो तयालागि वाणी । परब्रम्हरूपी असा जो तुकावा । तयाचे तुकीं असा कोण तुकावा ।।१।। जयादर्शनें स्पर्शनें मुक्त होती । तुका नाम वाचे आणिताती ।। पुनर्जन्म त्या प्राणियालागिं कैंचा । तुकाराम वाणी जया नाम वाचा ।।२।। परंधाम टाकून कैसा उडाला । जीवन्मुक्त होऊनी ब्रम्हीं

बुडाला ।।। जयाची तनु ब्रम्हरूपीं बुडाली । भवभ्रांति हे जाण कैसी गळाली ।।३।। तुका यासि कोठें तुकायासि दिसेना । जनीं हिंडतांना तुकावा दिसेना ।। तुका वा तो कसा चतुभुर्ज जाला । निराकार ब्रम्हीं स्वरूपीं निराळा ।।४।। तुका ब्रम्हरूपी स्वरूपीं रहातो । जया दीपन्यायें जयासी पाहातो ।। तुका बैसला ज्ञानवैराग्यधामीं । वसे चित्कळा पूर्णब्रम्हीं आरामीं ।।५।। जयाचे मुखीं भारती वेदमाता । तया प्राप्तीची कायसी जाण चिंता ।। निजानंदआनंद तो मग्न झाला । निराकार ब्रम्हरूपीं मिळाला ।।६।। कृपासागरें नाव निर्माण केली । असंख्यात बुद्धी तरोनी च गेली ।। पुढें ही तरायासी उपाय केला । म्हणोनी तुका मृत्युलोकासी आला ।।७।। कसें भर्जिलें तें बीज उगवेना । तसें सर्व संपादिलें ते कळेना । पाहा बोध त्या जाहला वामनाला । सुखाचा गमे पूर्ण ठेवा मनाला ।।८।।

२६। मना या साक्षीसी जाली सांगों मात । सकळ वृत्तांत आपुला तो ।।१।। ।।ध्रु।।। तुम्हां परामृष घेतां सत्ताबळें । धरितां निराळे कैसीं वांचों ।।ध्रु।। मी माझी सांडोनी यावया पसारा । आणीक दातारा काय काज ।।२।। तुका म्हणे आम्ही तुज विणें एका । निढळ लौकिकामाजी असों ।।३।।

२७। उपजोनी मरों कीति वेळोवेळा । कोणा कळवळा येत माझा ।।१।। ।।ध्रु।।। म्हणउनी धांवा करी काकुलती । यावें बा श्रीपती सोडावया ।।ध्रु।। बहुत या काळें केलों भयाभीत । येतों गिवसीत पाठीलागीं ।।२।। तुका म्हणे तुम्ही दाविता स्वरूप । माझें कांहीं पाप निरसतें ।।३।।

२८। हाका मारी ज्याच्या नांवें । त्याचें गांव चि नाहीं ठावें ।।१।। ।।ध्रु।।। काय गातों हें कळेना । राग आळवितों नाना ।।ध्रु।। आशा धरूनियां मनीं । कांहीं देईल म्हणउनी ।।२।। वितीभरी पोटासाटीं । तुका म्हणे पडिली तुटी ।।३।।

२९। संतचरणीं नाहीं गोडीं । ज्यासि विषयीं आवडी ।।१।। ।।ध्रु।।। त्यासि कैंचा भेटे देव । संतचरणीं नाहीं भाव ।।ध्रु।। संतसेवेसि आंग चोरी । दृष्टी न पडो तयावरी ।।२।। पाहे गुणदोष संतांचे । जळो काळें तोंड त्याचें ।।३।। तुका म्हणे संतसेवा । आमुच्या पूर्वजांचा ठेवा ।।४।।

३०। स्वप्नींचें धन चित्रींच्या ब्राम्हणा । जातकर्म जाणा वांटिती पैं ।।१।। ।।ध्रु।।। तैसें शब्दज्ञान करिती चावटी । ज्ञान पोटासाटीं विकूनियां ।।ध्रु।। बोलाची च कढी बोलाचा चि भात । जेउनियां तृप्त कोण जाला ।।२।। कागदीं लिहीतां नामाची साकर । चाखतां मधुर केंवि लागे ।।३।। तुका म्हणे जळो तैसें ज्ञानबंड । यमपुरी दंड कठिण आहे ।।४।।

३१। आतां बरें धरीं । आपली उरी आपणापें ।।१।। ।।ध्रु।।। वाईट बरें न पडे दृष्टी । मग कष्टी होईजे ना ।।ध्रु।। बोलों जातां वाढे बोल । वायां फोल खटपट ।।२।। काकुलती यावें देवा । तों तो सेवा इच्छितो ।।३।। हिशेबाचें खोटें साटें । खटपट

तुटेना ।।४।। तुका म्हणे कळों आलें । दुसरें भलें तें नव्हे ।।४।।

३२। कारणापें असतां दृष्टी । काम पोटीं नुपजे ।।१।। ।।ध्रु।।। शूर मिरवे रणांगणीं । मरणीं च संतोषे ।।ध्रु।। पाहिजे तो कळवळा । मग बळा काय उणें ।।२।। तुका म्हणे उदारपणें । काय उणें मनासी ।।३।।

३३। कायेंकरूनि करी धंदा । चित्त गोविंदा तुझे पायीं ।।१।। ।।ध्रु।।। ऐशा संकल्पाची संधी । माझे बुद्धी धीर देवा ।।ध्रु।। कुटुंबाचा तुम्हां भार । मज व्यवहारनिमित्य ।।२।। तुका म्हणे करितां काम । हृदयीं नाम धरीन ।।३।।

३४। आजि नव्हे कालिच्या ऐसें । अनारिसें पालटे ।।१।। ।।ध्रु।।। आतां लागवेग करा । ज्याचें धरा टाके तें ।।ध्रु।। नका सांगों वाउग्या गोष्टी । चाहुल खोटी येठायीं ।।२।। तुका म्हणे मोडा माग । आपल्या लागवरूनी ।।३।।

३५। खाणोरियांचीं पुसों घरें । जीं हीं बरीं पाळती ।।१।। ।।ध्रु।।। सांगति त्या जावें वाटा । धरूनी पोटामध्यें गोष्टी ।।ध्रु।। आली गेली होती ठाया । सत्य छाया कळली ।।२।। तुका म्हणे आपुलें बळ । युक्ति काळ कारण ।।३।।

३६। स्वगोत्रींचा पुत्र परगोत्रीं आढर्पला । विभागा मुकला पितृधना ।।१।। ।।ध्रु।।। तैसें मजलागीं न धरावें दुरी । नव्हे परगोत्री पोटिंचा चि ।।ध्रु।। सुतकासी त्याचे नाहीं प्रयोजन । जनिता म्हणोनि तीन दिवस ।।२।। तुका म्हणे नाहीं ठावें हें कोणासी । पुसावें वेदांसी देती ग्वाही ।।३।।

३७। एक ब्रम्हचारी गाढवा झोंबतां । हाणोनियां लाता पळालें तें ।।१।। गाढवही गेलें ब्रम्हचर्य गेलें । तोंड काळें झालें जगामाजी ।।२।। होणार तैसें जालें हें नातैसें केलें । तुका म्हणे गेलें वांयां चि तें ।।३।।

समाप्त